

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
 ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

5

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

“ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ-
 ΤΙΚΗ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΦΥΛΑΞΗ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ
 ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟΒΡΥ-
 ΧΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ”

Διδακτορική Διατριβή

Επιβλέπων Καθηγητής: κ. Κωνσταντίνος Γκιζιάκης

Ενεκρίθη: Ιούνιο 2004

00145777

Πειραιάς 2004

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	
ΑΡ. ΕΙΣ.	45777
COMP.	25939
ΤΑΞΗ	382.949 5 ΠΑΠ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	

«Το φυλάξει τα αγαθά
χαλεπότερον του κτήσασθαι»
(Δημοσθένης Α' Ολυμπιακός)

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την εκπόνηση της παρούσας διδακτορικής διατριβής προσπάθησα να συμβάλω στη συστηματική μελέτη της άμεσης και αποτελεσματικής αντιμετώπισης των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν στα τελωνειακά σύνορα της χώρας μας λόγω της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς της Ε.Ε.

Η προσπάθεια αυτή απετέλεσε για μένα “θεραπεία ψυχής” και δεν θα ήτο δυνατόν να ολοκληρωθεί αν δεν είχα τη συμπαράσταση της τριμελούς επιτροπής.

Για το λόγο αυτό οφείλω να εκφράσω τις βαθύτατες ευχαριστίες μου:

(α) Προς τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Κωνσταντίνο Γκιζιάκη για τη συνεχή, άοκνη αγόγγυστη και επιστημονική βοήθεια που μου προσέφερε κατά τη διάρκεια της συγγραφής της διατριβής.

(β) Προς το μέλος της Επιτροπής κ. Κωνσταντίνο Αθανασόπουλο καθηγητή του Πάντειου Πανεπιστημίου διακεκριμένο επιστήμονα στο “Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης” για την πολύπλευρη υποστήριξη του στην παρούσα εργασία και

(γ) προς το δεύτερο μέλος της Επιτροπής κ. Ευάγγελο Σαμπράκο Καθηγητή του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς για τις κατευθύνσεις που μου έδωσε για την καλύτερη δόμηση της Διατριβής μου.

Επίσης ευχαριστώ και τα λοιπά μέλη της επταμελούς εξεταστικής επιτροπής τους κ.κ. Βαβούρα Ιωάννη πρότανη Παντείου Πανεπιστημίου, Βλάχο Γεώργιο καθηγητή Πανεπιστημίου Πειραιώς, Λώλο Γιάννο επίκουρο καθηγητή Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, καθώς και τον κ. Γουλιέλμο Αλέξανδρο καθηγητή Πανεπιστημίου Πειραιώς τον οποίο ιδιαίτερωσ ευχαριστώ γιατί με τη βοήθειά του η διατριβή μου έλαβε το οριστικό περιεχόμενό της και την τελική μορφή της.

Δεν μπορώ όμως να μην ευχαριστήσω και τους συναδέλφους μου τελωνειακούς υπαλλήλους: τον Δ/ντή Αντώνη Ζόμπολα που υπηρετεί στο Τελωνείο Ηγουμενίτσας και την Αγγελική Ματσούκα που υπηρετεί στη Δ/ση Τελωνειακών Ελέγχων του ΥΠ.ΟΙΚ. για τη θέση στη διάθεσή μου σχετικών στοιχείων.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Ιστορική Αναδρομή.....	5
1.1 Α΄ Περίοδος από το 1830 έως το 1918	5
1.2 Β΄ Περίοδος από το 1918 έως το 1980	5
1.3 Γ΄ Περίοδος από 1-1-1981 έως 31-12-1992	6
1.4 Δ΄ Περίοδος από 1-1-1993 έως σήμερα	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Γενικά περί της Τελωνειακής Νομοθεσίας	12
2.1 Πεδίο εφαρμογής της Τελωνειακής Νομοθεσίας	12
2.2 Αρμοδιότητα της Τελωνειακής Υπηρεσίας.....	13
2.3 Τα τελωνεία μετά την καθιέρωση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς της Ε.Ε. [1-1-1993].....	15
2.4 Κατάργηση των Τελωνειακών Ελέγχων στη Διακίνηση Εμπορευμάτων, στα Κοινά Σύνορα [Εσωτερικά] των Κ-Μ και Καθιέρωση της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς της Ε.Ε.....	16
2.5 Οργάνωση και Διάρθρωση της Τελωνειακής Υπηρεσίας από συστάσεώς της έως σήμερα.....	23
2.6 Το Νομικό Πλαίσιο των Τελωνείων μέχρι το 1992	32
2.7 Τελωνειακό δασμολόγιο.....	33
2.8 Παράγωγο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο [Κανονισμοί, Οδηγίες, Αποφάσεις, Συστάσεις και Γνώμες]	36
2.9 Εθνική Νομοθεσία για Απαγορεύσεις και Περιορισμούς.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς	61
3.1. Ιστορική Αναφορά.....	61
3.2 Τα πρώτα βήματα. Η περίοδος της Τουρκοκρατίας και η σύσταση του πρώτου Ελληνικού κράτους.....	63
3.3 Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος 1940 - 1947.....	64
3.4. Τα πρώτα βήματα για τις Ευρωπαϊκές Χώρες.....	66
3.5. Έννοια των Πολιτιστικών Αγαθών	69
3.6. Εθνική Κληρονομιά - Κοινή Κληρονομιά.....	83
3.7. Θαλάσσιες Ζώνες.....	84
3.8. Το Νομικό Πλαίσιο Προστασίας Της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.....	88
3.9 Το Διεθνές Δίκαιο	88
3.10 Συμπέρασμα	100
3.11 Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δικαίο της θάλασσας.....	101
3.12 Δικαίωμα Διεξαγωγής Αρχαιολογικής Έρευνας.....	108
3.13 Η Έννοια Των Αρχαιολογικών Και Ιστορικών Αντικειμένων Αξίας.....	109
3.14 Η σύμβαση της Γενεύης και η ανοιχτή θάλασσα	111

3.15 Συμπεράσματα	114
3.16 Η Ιδιαίτερη Περίπτωση της Ελλάδας.....	115
3.17 'Αρχαία' κατά την Ελληνική Νομοθεσία	116
3.18 Συμπεράσματα	119
Κεφάλαιο 4 Ενάλιες Αρχαιότητες	121
4.1 Εισαγωγή	121
4.2 Ο Ενάλιος Πολιτιστικός Πλούτος.....	123
4.3 Τουρισμός.....	128
4.4 Ανεκτίμητη Πολιτισμική Αξία.....	128
4.5 Διατήρηση Ναυαγίου	129
4.6 Θαλάσσια Ζώνη	132
4.7 Θερμότητα	132
4.8 Αλατότητα της θάλασσας	132
4.9 Ακούσια Ανθρώπινη Παρέμβαση	133
4.10 Αρχαία λιμάνια.....	134
4.11 Τεχνικές Των Υποβρύχιων Αρχαιολογικών Ερευνών	135
4.12 Ασφάλεια Των Καταδύσεων.....	140
4.13 Ατυχήματα	143
4.14 Προβλήματα - Προτάσεις.....	144
4.15 Αποφυγή Ατυχημάτων.....	149
4.16 Δικαίωμα Κυριότητας	149
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Γενικά για την Τελωνειακή Φύλαξη των Εξωτερικών Συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης	151
5.1 Η Τελωνειακή Φύλαξη των Συνόρων της Χώρας μας.....	151
5.2 Ελληνικές Τελωνειακές Περιοχές Υψηλού Κινδύνου	154
ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ - ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ	166
5.3 Εφαρμογή Κοινής Στρατηγικής με τα λοιπά Κ-Μ της Ε.Ε. Στα Εξωτερικά Σύνορα.....	168
5.4 Εφαρμογή Εθνικού Προγράμματος Δράσης των Τελωνείων στα πλαίσια του Κοινοτικού Προγράμματος “Τελωνείο 2000”	170
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 Επιχειρησιακή Λειτουργία Συνοριακών Τελωνείων & Σ.Δ.Ο.Ε. στα Θαλάσσια Εξωτερικά Σύνορα στον Τομέα της Δίωξης του Λαθρεμπορίου και της Τήρησης των Απαγορεύσεων και Περιορισμών	179
6.1 Οργάνωση της Δίωξης από τα Τελωνεία στα Θαλάσσια Σύνορα	179
6.1 Πίνακας τεχνικών μέσων ελέγχου ανά Τελωνείο στα θαλάσσια σύνορα.....	183
6.2 Δραστηριοποίηση των Ομάδων Ελέγχου των Τελωνείων στα Θαλάσσια Σύνορα και Κατασχέσεις.....	184
6.2 Πίνακας με τα μέσα ελέγχων ανά περιφερειακή Διεύθυνση Σ.Δ.Ο.Ε. στα θαλάσσια σύνορα.....	189
6.3 Οργάνωση του Τμήματος Θαλασσίων Ελέγχων του Σ.Δ.Ο.Ε.	189
6.4 Δραστηριοποίηση του Τμήματος Θαλασσίων Ελέγχων του Σ.Δ.Ο.Ε και κατασχέσεις	191

6.3 Πίνακας Ελέγχων του Σ.Δ.Ο.Ε που αφορούν Τελωνειακά αντικείμενα 2000-2001	19
6.5 Καταπολέμηση της απάτης.....	20
6.10 Κατασχέσεις Ναρκωτικών ουσιών κατά τα έτη 1995-2002	20
6.11 Στατιστικά στοιχεία για την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, κατά το έτος 2003.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	21
7.1 Συμπεράσματα από την εφαρμογή του εθνικού προγράμματος δράσης των τελωνείων 1998-2002	21
7.2 Προτάσεις.....	21
Βιβλιογραφία	23
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	23
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	24
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3	24
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4	24
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5	25
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6	25
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7	25
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8	28
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9	29
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10	29

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Πίνακας 6.1	Τεχνικά μέσα ελέγχου ανά τελωνείο στα θαλάσσια σύνορα	183
Πίνακας 6.2	Τεχνικά μέσα ελέγχων ανά περιφέρεια στη Δ/νση Σ.Δ.Ο.Ε. στα θαλάσσια σύνορα.....	189
Πίνακας 6.3	Πίνακας ελέγχων του Σ.Δ.Ο.Ε. που αφορούν τελωνειακά αντικείμενα το 2001	197
Πίνακας 6.4	Πίνακας με βεβαιωθείσες παραβάσεις από το Σ.Δ.Ο.Ε. το έτος 2001	200
Πίνακας 6.5	Πίνακας με κατηγορίες ελέγχων και ποσοστό παραβατικότητας.....	200
Πίνακας 6.6	Κατασχέσεις ψυχοτρόπων – προδρόμων ουσιών κατά τα έτη 1992-2000	203
Πίνακας 6.7	Κατασχέσεις ναρκωτικών ουσιών κατά τα έτη 1993-2000.....	203
Πίνακας 6.8	Συνολικές κατασχέσεις ναρκωτικών ουσιών έτους 2000	204
Πίνακας 6.9	Συνολικές κατασχέσεις ναρκωτικών ουσιών έτους 2001	205
Πίνακας 6.10	Κατασχέσεις ναρκωτικών ουσιών κατά τα έτη 1995-2002.....	206
Πίνακας 6.11	Στατιστικά στοιχεία για την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών κατά το έτος 2003.....	206

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Γράφημα 6.1	Ειδική Διακοινοτική Αεροναυτική Επιχειρησιακή Δραστηριότητα «TRIDENT». Συμμετοχή – Δραστηριότητα – ελέγχων ανά χώρα	196
Γράφημα 6.2	Πραγματοποιηθέντες έλεγχοι – παραβάτες – παραβάσεις 2000-2001	198
Γράφημα 6.3	Κατασχέσεις ηρωίνης σε κιλά κατά τα έτη 1991-2000.....	207
Γράφημα 6.4	Κατασχέσεις κοκαΐνης κατά τα έτη 1991-2000.....	208
Γράφημα 6.5	Κατασχέσεις κατεργασμένης κάναβης κατά τα έτη 1991-2000	209
Γράφημα 6.6	Κατασχέσεις ακατέργαστου χασίς κατά τα έτη 1991-2000	210
Γράφημα 6.7	Καλλιεργηθέντα κατασχεθέντα φυτά κάναβης κατά τα έτη 1991-2000	211

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

TARIC	=	Ολοκληρωμένο Κοινοτικό Δασμολόγιο
V.T.E.	=	Υπηρεσία Τελωνειακών Ερευνών
ΔΙ.Ε.Τ.Α.	=	Διεύθυνση Ελέγχου Τελωνειακών Αρχών
ΔΙ.Π.Α.Ε.	=	Διεύθυνση Προσδιορισμού Αξίας Εμπορευμάτων
ΔΙ.Τ.Ε.	=	Διεύθυνση Τελωνειακών Ερευνών
Ε.Δ.Ε.	=	Ενιαίο Διοικητικό Έγγραφο
Ε.Ε.	=	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Π.	=	Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη
Ε.Κ.Α.Ε.	=	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας
Ε.Κ.Α.Χ.	=	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα
Ε.Ο.Κ.	=	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
Ε.Υ.Τ.Ε.	=	Ειδική Υπηρεσία Τελωνειακών Ερευνών
Ε.Φ.Κ.	=	Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης
ΕΛ.Υ.Τ.	=	Ηλεκτρική Υπηρεσία Τελωνείων
Θ.Ο.Α.	=	Θαλάσσια Οικονομική Αστυνομία
Κ.Α.Π.	=	Κοινή Αγροτική Πολιτική
Κ.Υ.	=	Κεντρική Υπηρεσία
ΚΕ.Θ.Ε.Α.	=	Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
ΚΕ.ΣΥ.ΚΑ.ΝΑ.	=	Κεντρικό Συμβούλιο Καταπολέμησης Ναρκωτικών
Κ-Μ	=	Κράτος - Μέλος
Ο.Π.Σ.Τ.	=	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Τελωνείων
Π.Δ.Λ.	=	Πλοίο Δίωξης Λαθρεμπορίου
Π.Ο.Ε.	=	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
Σ.Δ.Ε.	=	Συνοδευτικό Διοικητικό Έγγραφο

Σ.Δ.Ο.Ε.	=	Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος
Σ.Ε.Υ.Υ.Ο.	=	Σχολή Επιμόρφωσης Υπαλλήλων Υπουργείου Οικονομικών
Σ.Ο.Δ.Ν.	=	Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών
Τ.Ε.Κ.Α.	=	Τελωνείο Ερευνών και Αναζητήσεων
ΥΠ.Ε.Δ.Α.	=	Υπηρεσία Ελέγχου Διακίνησης Αγαθών
Φ.Π.Α.	=	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διδακτορική διατριβή που εκπονήθηκε στο Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς σκοπό έχει να μελετήσει τον τρόπο δράσης και τις ρυθμίσεις που υιοθετήθηκαν από πλευράς κοινότητας στα εξωτερικά σύνορά της λόγω της συνθήκης του ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ και ταυτόχρονα να προτείνει τη μελλοντική συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε. προκειμένου να διατηρηθεί ένα επαρκές επίπεδο Τελωνειακού Ελέγχου.

Επίσης η εν λόγω διατριβή έχει σκοπό να διερευνήσει τις δυνατότητες που υπάρχουν από πλευράς Τελωνειακής Υπηρεσίας για μια αποτελεσματική φύλαξη των θαλάσσιων συνόρων της χώρας μας, αλλά και για μια όσο το δυνατόν καλύτερη προστασία και αξιοποίηση της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς μας.

Η διδακτορική διατριβή περιλαμβάνει επτά κεφάλαια:

Στο **πρώτο** κεφάλαιο γίνεται ιστορική αναδρομή της δασμοφορολογικής πολιτικής από συστάσεως του ελληνικού κράτους (1830) μέχρι σήμερα.

Στο **δεύτερο** κεφάλαιο γίνεται γενική αναφορά στο πεδίο εφαρμογής της Τελωνειακής νομοθεσίας και παρατίθεται το νομικό πλαίσιο των Τελωνείων μέχρι το 1992.

Το **τρίτο** κεφάλαιο πραγματεύεται την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και αναφέρεται στο νομικό πλαίσió της.

Το κεφάλαιο **τέσσερα** παρουσιάζει τις ενάλιες αρχαιότητες και δίνει έμφαση στη σημασία των ναυαγίων και των αρχαίων λιμανιών.

Στο κεφάλαιο **πέντε** γίνεται γενική ανασκόπηση της τελωνειακής φύλαξης των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και ανάλυση της εφαρμογής του Εθνικού Προγράμματος δράσης των τελωνείων στα πλαίσια του κοινοτικού προγράμματος “ΤΕΛΩΝΕΙΑ 2000”.

Στο κεφάλαιο εξ αναλύεται η επιχειρησιακή λειτουργία των συνοριακών τελωνείων και Σ.Δ.Ο.Ε. στα θαλάσσια εξωτερικά σύνορα στον τομέα της διώξης του λαθρεμπορίου και της τήρησης των απαγορεύσεων και περιορισμών.

Στο **έβδομο** κεφάλαιο καταγράφονται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που προέκυψαν από την έρευνα.

Κατά τη σύνταξη του κειμένου της παρούσας διδακτορικής διατριβής αξιοποιήσα όλη την υπάρχουσα ελληνική και ξένη σχετική βιβλιογραφία καθώς και τα διαθέσιμα στοιχεία που προέκυψαν από την τετράχρονη (1993-1997) έρευνά μου στα θαλάσσια συνοριακά τελωνεία της χώρας μας.

Έχω τη γνώμη ότι, η εργασία μου αυτή διακρίνεται για την πληρότητα, τη σαφήνεια και την επαρκή τεκμηρίωση των απόψεών μου και ότι συμβάλει στην προαγωγή του συναφούς επιστημονικού πεδίου, διότι στο κείμενό της περιλαμβάνει σειρά εποικοδομητικών και πρωτότυπων προτάσεων πολλαπλών επιπέδων όπως:

- (α) προτάσεις τις οποίες πρέπει να υλοποιήσουν τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- (β) προτάσεις τις οποίες πρέπει να υλοποιήσει η τελωνειακή διοίκηση της Ελλάδος,
- (γ) προτάσεις για την προστασία και αξιοποίηση της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς και
- (δ) προτάσεις για την ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού της Ελλάδος.

Επισημαίνω με έμφαση, ότι οι προτάσεις μου αυτές δεν έχουν απλώς θεωρητική σημασία αλλά και πρακτική, μάλιστα σημαντικής διάστασης και μεγάλης λειτουργικότητας γι' αυτό πιστεύω ότι η εφαρμογή τους θα δώσει λύση σε μεγάλο βαθμό στο πρόβλημα της φύλαξης των θαλάσσιων συνόρων και της προστασίας της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας μας που δημιουργήθηκε μετά την καθιέρωση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς στην Ε.Ε. (1-1-1993).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η τελωνειακή νομοθεσία ρυθμίζει θέματα του διεθνούς εμπορίου, που μεταβάλλονται συνεχώς και εξαρτώνται αφενός από τις δημιουργούμενες διμερείς και διεθνείς εμπορικές, οικονομικές, πολιτικές, κοινωνικές και πολιτιστικές συμφωνίες και συνθήκες και αφετέρου από τις αποφάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (Π.Ο.Ε.).¹

Σήμερα το αντικείμενο της τελωνειακής νομοθεσίας της χώρας μας, ως κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφορά είτε στα **εμπορεύματα τρίτων χωρών** (μη κοινοτικά) που εισέρχονται στο τελωνειακό έδαφος της κοινότητας, τίθενται υπό τελωνειακή επιτήρηση μέχρι να λάβουν έναν τελωνειακό προορισμό και επιβαρύνονται με τους αναλογούντες δασμούς, έμμεσους φόρους και λοιπές επιβαρύνσεις της γεωργικής και εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), είτε **κοινοτικά εμπορεύματα** που εξέρχονται του τελωνειακού εδάφους της Ε.Ε. οριστικά ή προσωρινά.

Συνεπώς η τελωνειακή νομοθεσία δεν ρυθμίζει τη φορολογία εμπορευμάτων που διακινούνται στην εσωτερική αγορά και στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές καθώς και τη φορολογία εισοδημάτων, κεφαλαίων και υπηρεσιών.

Κατ' εξαίρεση, η εφαρμογή των διατάξεων, περί ειδικών φόρων κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.), που επιβάλλονται στα αλκοολούχα, πετρελαιοειδή και καπνικά που παράγονται και διακινούνται στην εσωτερική αγορά, ο τρόπος απόδειξης του τελωνειακού χαρακτήρα των κοινοτικών εμπορευμάτων και η συναρμοδιότητα τήρησης των απαγορεύσεων και περιορισμών όπως πρόληψη και καταστολή της παράνομης διακίνησης, ναρκωτικών ουσιών, όπλων και πυρομαχικών, πυρηνικών και ραδιενεργών υλι-

¹ Γεωργίου Βήτου: *Κοινοτικός Τελωνειακός Κώδικας*, εκδ. Α. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, ΑΘΗΝΑ - ΚΟΜΟΤΗΝΗ 1977 σελ.9-13.

κών, λαθρομεταναστών, πολιτιστικών αγαθών κ.λπ. στα όρια της χωρικής της δικαιοδοσίας, που έχουν ανατεθεί στην τελωνειακή υπηρεσία, αποτελούν μέρος της τελωνειακής νομοθεσίας.

Από της συστάσεως του Ελληνικού κράτους, η εξέλιξη της τελωνειακής νομοθεσίας μπορεί να διακριθεί σε τέσσερις περιόδους με βάση την εξέλιξη των εμπορικών συναλλαγών και συμφωνιών.

Η εξέλιξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη συνεχή μείωση του δημοσιονομικού χαρακτήρα των τελωνειακών ρυθμίσεων και την αύξηση του οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα αυτών.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ιστορική Αναδρομή

1.1 Α΄ Περίοδος από το 1830 έως το 1918

Η χώρα μας από της συστάσεως του Ελληνικού κράτους προέβαινε στη σύναψη εμπορικών συμβάσεων με διάφορα κράτη με βάση το πρώτο δασμολόγιο εισαγωγής του 1830 και αργότερα με βάση τα δασμολόγια του 1857 και του 1867 επεδίωκε την αμοιβαιότητα ως προς τα πλεονεκτήματα των μάλλον ευνοουμένων κρατών και απέφευγε τις ειδικές περί δασμολογίου συμφωνίες.¹

Η κυβέρνηση Τρικούπη (1883-1895) για να βελτιώσει τη διαπραγματευτική της δυνατότητα, επέβαλε διαφορετικά τέλη στα προϊόντα των χωρών που επιβάρυναν τα Ελληνικά προϊόντα με υψηλότερους δασμούς.

Έτσι, με την αναθεώρηση του δασμολογίου του 1884 αρχίζει η συμβατική δασμολογική πολιτική της Ελλάδος η οποία στηριζόταν στη ρήτρα του μάλλον ευνοουμένου κράτους.

1.2 Β΄ Περίοδος από το 1918 έως το 1980

Η δεύτερη περίοδος αρχίζει με τη θέσπιση του Εθνικού Τελωνειακού κώδικα με το Ν. 1165/17-3-1918 [ΦΕΚ 59/21-3-1918] και την καταγγελία το 1920 όλων των διμερών συμβάσεων με τα διάφορα κράτη που αρχικά έπαιρναν παράταση ανά τρίμηνο μέχρι συνάψεως νέων και που καταργήθηκαν οριστικά το 1924. Επομένως οι εμπορικές συναλλαγές συνεχίστηκαν με προσωρινές συμφωνίες, που περιείχαν τη ρήτρα του μάλλον ευνοουμένου κράτους, μόνο στις περιπτώσεις ειδικών διευκολύν-

¹ Ιωάννου Λ. Φράγκου: *Τελωνειακή Οικονομία*, τόμος Α', Β' έκδοση βελτιωμένη, ΑΘΗΝΑ 1968, σελ.225-229.

σεων και ευνοιών για τα λίγα αλλά σημαντικά εξαγόμενα ελληνικά προϊόντα (καπνά, έλαια, σταφίδα και καρπούς).

Κατά την περίοδο αυτή, η χώρα μας απέφευγε κατά το δυνατόν, την παραχώρηση συμβατικών δασμών και η συμβατική δασμολογική πολιτική της στηρίχθηκε στην παροχή απεριόριστα και ανεπιφύλακτα της ρήτρας του μάλλον ευνοουμένου κράτους και σε δασμολόγιο τρίστηλο εκ δασμών μεγίστων, ελαχίστων και συμβατικών που δημιουργήθηκαν συνεπεία των συναφθεισών εμπορικών συμβάσεων.

Με την υπογραφή από τη χώρα μας, την 1^η Μαρτίου 1950, της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου², που είναι μια συνήθης πολυμερής εμπορική σύμβαση αντί διμερούς χαρακτήρα και που καθιερώνει γενικούς κανόνες διεξαγωγής των διεθνών εμπορικών συναλλαγών με βάση την αρχή της ίσης και δικαίας μεταχείρισης και της ρήτρας του μάλλον ευνοουμένου κράτους, έχουμε πλέον αλλαγή της δασμολογικής πολιτικής και τροποποίηση του ελληνικού δασμολογίου εισαγωγής που καταρτίστηκε με βάση την ονοματολογία των Βρυξελλών.

Το δασμολόγιο αυτό είναι ουσιαστικά το πρώτο επιστημονικό ελληνικό δασμολόγιο, που είχε έντονο προστατευτικό χαρακτήρα, και ίσχυσε από του έτους 1960 μέχρι του έτους 1980 που λήγει η περίοδος αυτή.

1.3 Γ΄ Περίοδος από 1-1-1981 έως 31-12-1992

Από την 1-1-1981 έχουμε ένταξη της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) οπότε η ελληνική τελωνειακή νομοθεσία επηρεάζεται άμεσα από το ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο³.

² 34^ο ΔΕΛΤΙΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΤΕΛΩΝΕΙΩΝ: Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου, άρθρο II, ΑΘΗΝΑ 1950, σελ.66.

³ Τόμος Α΄ Συλλογή Βασικών Εγκυκλίων Διαταγών Προσαρμογής Της Τελωνειακής Και Δασμολογικής Νομοθεσίας Προς Το Δίκαιο Των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ΑΘΗΝΑΙ 31-1-1981, σελ.1.

Το δίκαιο αυτό συνίσταται αφενός στα κείμενα των τριών κοινοτικών συνθηκών ήτοι της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα [Ε.Κ.Α.Χ.], της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας [Ε.Ο.Κ.] και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας [Ε.Κ.Α.Ε.] καθώς και στο συμβατικό δίκαιο που τροποποίησε το κοινοτικό δίκαιο των τριών ευρωπαϊκών κοινοτήτων, που αποκαλείται πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο και αφετέρου στο παράγωγο (δευτερογενές) κοινοτικό δίκαιο, δηλαδή το δίκαιο που δημιούργησαν οι τρεις κοινότητες και που αποτελείται από τις κανονιστικές πράξεις ήτοι τους κανονισμούς [Regulations] τις οδηγίες [Directives] και τις αποφάσεις [Decisions] του Συμβουλίου ή της Επιτροπής, που απευθύνονται προς τα κράτη-μέλη (Κ-Μ).

Έτσι με την ένταξη της χώρας μας στην τότε Ε.Ο.Κ. και σύμφωνα με το κυρωτικό Ν.945/1979 “περί προσχώρησης της χώρας μας στις Ευρωπαϊκές κοινότητες (ΕΟΚ, ΕΚΑΧ και ΕΚΑΕ), διανύσαμε μια πενταετή μεταβατική περίοδο σταδιακής ευθυγράμμισης και εναρμόνισης του ελληνικού δασμολογίου προς το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο της Ε.Ο.Κ. έναντι τρίτων χωρών, το οποίο εφαρμόσαμε πλήρως τη διετία 1986 και 1987.

Είναι πλέον σαφές, ότι από του έτους 1981, δεν ασκείται **αυτόνομη** δασμολογική πολιτική από τη χώρα μας, αλλά διαμορφώνεται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και επηρεάζεται από τη συμμετοχή μας καθώς και από τη συμμετοχή των υπολοίπων Κ-Μ, για την τελική διαμόρφωση των κανονιστικών πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε.

Η Ε.Ε. για ν’ αντιμετωπίσει τις σύγχρονες απαιτήσεις του διεθνούς εμπορίου, των εμπορικών συναλλαγών της με τα συμβαλλόμενα κράτη, αλλά και για να ανταγωνισθεί τους διεθνείς εταίρους της [ΗΠΑ, Καναδά, Ιαπωνία κ.λπ., υιοθέτησε από το

1988 το “ολοκληρωμένο κοινοτικό δασμολόγιο” της Ε.Ε. [TARIC]⁴, που στην ουσία είναι ένα πληροφοριακό σύστημα όλων των κοινοτικών μέτρων, που ισχύουν κατά την εισαγωγή και εξαγωγή των εμπορευμάτων από και προς την Ε.Ε., καθώς και κατά τη διαμετακόμιση ή τη θέση των εμπορευμάτων κάτω από οποιοδήποτε τελωνειακό καθεστώς.

Το δασμολόγιο αυτό περιέχει αρκετούς προστατευτικούς δασμούς και πληθώρα άλλων προστατευτικών μέτρων στο γεωργικό τομέα καθώς και στους τομείς της χαλυβουργίας και της κλωστοϋφαντουργίας.

Επομένως οι δασμοί και ό,τι εξομοιώνεται με δασμούς (π.χ. οι γεωργικές εισφορές, τα εξισωτικά ποσά, οι δασμοί αντιντάμπινγκ κ.λπ.) αποσκοπούν στην προστασία του γεωργικού εισοδήματος και γενικότερα της κοινοτικής γεωργικής παραγωγής.

Η καθιέρωση επίσης αναστολής των δασμών ή η επιβολή μειωμένων δασμών σε ορισμένες πρώτες ύλες ή σε ενδιάμεσα προϊόντα, στα οποία είναι ελλειμματική η Ε.Ε., αποσκοπούν στην προστασία της κοινοτικής βιομηχανίας, ώστε τα προϊόντα της να είναι ανταγωνιστικά σε διεθνές επίπεδο.

Προς την ίδια κατεύθυνση κινούνται και οι διμερείς και οι πολυμερείς συμφωνίες που έχει συνάψει και συνάπτει η Ε.Ε. με διάφορες τρίτες χώρες, όπως με τις Μεσογειακές χώρες ΜΑΣΡΑΚ και ΜΑΓΚΡΕΠ, με τις χώρες Α.Κ.Ε. [Αφρικής, Καραϊβικής, Ειρηνικού], με τις χώρες της Βαλτικής [Εσθονία, Λιθουανία, Λετονία], με τις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης [Τσεχία, Σλοβακία, Πολωνία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία] κ.λπ. αφενός για την αναζήτηση πρώτων υλών χαμηλού κόστους, και αφετέρου για εξασφάλιση περισσότερων αγορών για διάθεση των παραγόμενων προϊόντων της.

⁴ Καν (Ε.Ο.Κ) 2658/87 του Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 1987 για τη δασμολογική και στατιστική ονοματολογία και το κοινό Δασμολόγιο.

1.4 Δ΄ Περίοδος από 1-1-1993 έως σήμερα

Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από την καθιέρωση από την 1-1-1993 της ενιαίας εσωτερικής αγοράς μεταξύ των Κ-Μ της Ε.Ε.⁵ και την κατάργηση των ελέγχων και των τελωνειακών διαδικασιών στα κοινά μεταξύ τους σύνορα που αποκαλούνται και εσωτερικά σύνορα.

Αυτό σημαίνει ότι όλα τα κοινοτικά εμπορεύματα διακινούνται πλέον ελεύθερα σε όλα τα Κ-Μ της Ε.Ε., χωρίς τελωνειακές διαδικασίες.

Σε αντιστάθμισμα, της κατάργησης των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, επιβλήθηκαν μια σειρά μέτρων στα εξωτερικά σύνορα και η τελωνειακή επιτήρηση εστιάζεται στην παρακολούθηση των εμπορευμάτων των τρίτων χωρών (μη κοινοτικών) που εισέρχονται στο τελωνειακό έδαφος της κοινότητας καθώς και στα κοινοτικά εμπορεύματα που εξάγονται από το τελωνειακό έδαφος της κοινότητας.

Στην περίοδο αυτή, η τελωνειακή νομοθεσία, ολοκληρώνεται, με την έκδοση κανονισμών, που ρυθμίζουν όλα τα αντικείμενα της τελωνειακής νομοθεσίας και που ενιαιοποιούνται με τη θέσπιση του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα⁶.

Ο κοινοτικός τελωνειακός κώδικας σε συνδυασμό, με το ολοκληρωμένο κοινοτικό δασμολόγιο (TARIC) και μερικούς ακόμη κανονισμούς, οδηγίες και αποφάσεις, αποτελούν πλέον την ολοκλήρωση μιας προσπάθειας για οργανωμένη λειτουργία της τελωνειακής ένωσης και της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, ώστε οι επιβαρύνσεις των εμπορευμάτων με τους αναλογούντες δασμούς και λοιπούς φόρους να πραγματοποιούνται με ενιαίο τρόπο σε όλα τα Κ-Μ της Ε.Ε. και οι οικονομικοί παράγοντες του εξωτερικού εμπορίου να υφίστανται την, όσο το δυνατό, ομοιόμορφη

⁵ A. Mattera: *Η ενιαία Ευρωπαϊκή αγορά, οι κανόνες και η λειτουργία της*, εκδ. Α.ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 1992, σελ. 19 και επ.

⁶ Καν (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου της 12^{ης} Οκτωβρίου 1992 "περί θεσπίσεως Κοινοτικού Τελωνειακού Κώδικα".

μεταχείριση, ανεξάρτητα από τον τόπο άσκησης της οικονομικής τους δραστηριότητας.

Την περίοδο αυτή, διαπιστώθηκε, ότι το ολοκληρωμένο κοινοτικό δασμολόγιο (TARIC), ήταν μια βάση δεδομένων με μικρές δυνατότητες, σε σχέση με τις αυξανόμενες ανάγκες της Ε.Ε., γι' αυτό προωθήθηκε και τέθηκε σε εφαρμογή την 1-1-1995 το TARIC 2 που είναι το μέσο για την άσκηση της εμπορικής και γεωργικής πολιτικής της Κοινότητας.

Η κοινή αγροτική πολιτική [Κ.Α.Π.] προέβλεπε σωρεία επιδοτήσεων και ενισχύσεων, στην παραγωγή, στην κατανάλωση και στην εξαγωγή γεωργικών προϊόντων από το τελωνειακό έδαφος της κοινότητας. Αυτό αποτέλεσε σημείο τριβής μεταξύ της Ε.Ε. και των Η.Π.Α. και απειλήθηκε πολλές φορές η κήρυξη εμπορικού πολέμου.

Η επιμονή της Ε.Ε. στη διατήρηση της Κ.Α.Π. καθυστέρησε σχεδόν για δέκα (10) χρόνια, την επίτευξη συμφωνίας στις πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις στα πλαίσια της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου [GATT] που είναι γνωστές με το όνομα "Γύρος της Ουρουγουάης" οπότε και η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου, γνωστή και ως GATT, μετονομάστηκε σε "Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου [Π.Ο.Ε.].

Η Ε.Ε., μπροστά στον κίνδυνο να ναυαγήσουν πλήρως οι συνομιλίες αυτές και η παγκόσμια κοινότητα να οδηγηθεί σε πλήρη εμπορική και οικονομική αναρχία, υποχώρησε και δέχθηκε την τροποποίηση της Κ.Α.Π. προς την κατεύθυνση της σταδιακής [μέσα σε μία πενταετία] μείωσης των δασμών στα εισαγόμενα και τον περιορισμό των επιδοτήσεων και ενισχύσεων στα παραγόμενα γεωργικά προϊόντα στην Ε.Ε.

Με τον τρόπο αυτό προωθείται η **παγκοσμιοποίηση** του Εμπορίου και προάγεται η οικονομική ανάπτυξη των υποανάπτυκτων χωρών, με άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των λαών.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Γενικά περί της Τελωνειακής Νομοθεσίας

2.1 Πεδίο εφαρμογής της Τελωνειακής Νομοθεσίας

Το πεδίο εφαρμογής της τελωνειακής νομοθεσίας συνίσταται στο χώρο εντός του οποίου εφαρμόζονται το σύνολο των τελωνειακών διατάξεων.

Ο χώρος αυτός είναι γνωστός ως τελωνειακό έδαφος της κοινότητας και απαρτίζεται από τα εδάφη των Κ-Μ, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 227 της συνθήκης της Ε.Ε. και στο άρθρο 3 του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα¹, καθώς και από τα εδάφη της Αυστρίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας, που έγιναν Κ-Μ της Ε.Ε. από 1-1-1995, με την διεύρυνση.

Για καλύτερη κατανόηση του εδάφους της κοινότητας στο οποίο εφαρμόζονται όλες οι διατάξεις του πρωτογενούς και παραγώγου δικαίου και του τελωνειακού εδάφους, στο οποίο εφαρμόζονται μόνο οι διατάξεις του παραγώγου δικαίου, παρατίθενται στη συνέχεια αυτούσια το άρθρο 3 του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα και το άρθρο 227 της συνθήκης της Ευρωπαϊκής κοινότητας, όπως αυτή τροποποιήθηκε από τη συνθήκη του Maastricht (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1).

Επί πλέον ο χώρος αυτός μπορεί να συνίσταται από έδαφος της ελληνικής επικράτειας, στις περιπτώσεις όπου εφαρμόζονται μόνο οι εθνικές διατάξεις, σε θέματα απαγορεύσεων και περιορισμών, όπως η καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, πολιτιστικών αγαθών και θησαυρών κ.λπ., που δεν είναι εναρμονισμένα με την κοινοτική νομοθεσία.

¹ Γεωργίου Βήτου: *Κοινοτικός Τελωνειακός Κώδικας*, εκδ. Α. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, ΑΘΗΝΑ-ΚΟΜΟΤΗΝΗ 1997, σελ.361-363.

2.2 Αρμοδιότητα της Τελωνειακής Υπηρεσίας

Η τελωνειακή υπηρεσία της χώρας μας, όπως συμβαίνει και σε όλες τις χώρες μέλη της Ε.Ε., είναι Δημόσια υπηρεσία, που έχει σαν αποστολή την τελωνειακή επιτήρηση αφενός των πάσης φύσεως αγαθών, των προσώπων και των μεταφορικών μέσων που εισέρχονται στο τελωνειακό έδαφος της κοινότητας από τρίτες χώρες, διαμέσου των καθορισμένων σημείων εισόδου των χερσαίων, θαλάσσιων και εναέριων συνόρων και για όσο διάστημα απαιτείται μέχρι να λάβουν τελωνειακό προορισμό και αφετέρου αυτών που εξέρχονται από το τελωνειακό έδαφος της κοινότητας και την επιβολή των αναλογούντων δασμών, έμμεσων φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων².

Ο τελωνειακός προορισμός των εμπορευμάτων και των μεταφορικών μέσων, ανεξάρτητα από το είδος, την ποσότητα, την καταγωγή, την προέλευση ή τον προορισμό τους, δεν αποτελεί εμπόδιο για την εφαρμογή των απαγορεύσεων ή περιορισμών, που δικαιολογούνται από λόγους δημόσιας ηθικής, δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας, προστασίας της υγείας και της ζωής των προσώπων και των ζώων ή προφύλαξης των φυτών, προστασίας των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία ή προστασία της βιομηχανίας και εμπορικής ιδιοκτησίας και συνεπώς μπορούν να υποβληθούν σε ελέγχους από τις τελωνειακές αρχές, συμπεριλαμβανομένων και των προσώπων, σύμφωνα με τις ισχύουσες κοινοτικές και εθνικές διατάξεις.

² Ν.2514/97 (ΦΕΚ140/Α) "περί κύρωσης (1) της Συμφωνίας μεταξύ των Κυβερνήσεων των κρατών της Οικονομικής Ένωσης Μπένελουξ της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα, (2) της Σύμβασης εφαρμογής της ανωτέρω Συμφωνίας μεταξύ των ιδίων Κρατών-Μελών, (3) των πρωτοκόλλων και των Συμφωνιών προσχώρησης στις παραπάνω Συμφωνίες: της Ιταλικής Δημοκρατίας, του Βασιλείου της Ισπανίας, της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας, της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Αυστριακής Δημοκρατίας, της Φινλανδικής Δημοκρατίας, του Βασιλείου της Δανίας και του Βασιλείου της Σουηδίας, μετά των τελικών πράξεων, πρακτικών, δηλώσεων και κοινών δηλώσεων αυτών.

Σύμφωνα λοιπόν με το Ν. 1165/1918 “Περί τελωνειακού κώδικα” και με το Ν. 1632/1986, με τον οποίο κυρώθηκε η Διεθνής Σύμβαση “Για την εναρμόνιση των ελέγχων των εμπορευμάτων στα σύνορα” που καταρτίστηκε στη Γενεύη στις 21-10-1982, η τελωνειακή υπηρεσία είναι η μόνη αρμόδια για ελέγχους στα σύνορα, (εγκεκριμένα σημεία εισόδου – εξόδου της χώρας), ενώ οι άλλοι έλεγχοι οργανώνονται, στο μέτρο του δυνατού, κατά τρόπο εναρμονισμένο με τους τελωνειακούς ελέγχους.

Έτσι οι Τελωνειακές Αρχές, είναι οι αρμόδιες υπηρεσίες, για τον έλεγχο των εμπορευμάτων, των μέσων μεταφοράς, και των ταξιδιωτών μετά των αποσκευών τους στα σύνορα και με βάση τ’ αποτελέσματα των διενεργούμενων ελέγχων, αποφασίζουν περί της τύχης των εμπορευμάτων, πληροφορούν τις λοιπές αρμόδιες υπηρεσίες για τυχόν κρατικούς ελέγχους (κτηνιατρικό, φυτοϋγειονομικό κ.λπ.) και θέτουν τα εμπορεύματα υπό το ενδεδειγμένο τελωνειακό καθεστώς.

Εμπορεύματα που εισέρχονται στο τελωνειακό έδαφος της κοινότητας τίθενται υπό τελωνειακή επιτήρηση³ και υποβάλλονται σε ελέγχους των τελωνειακών αρχών. Ως έλεγχοι περιγράφονται: η ταυτοποίηση των εμπορευμάτων, η αυθεντικότητα των παραστατικών εγγράφων, η λογιστική των επιχειρήσεων, η διεξαγωγή διοικητικών ερευνών και λοιπές παρόμοιες ελεγκτικές ενέργειες.

Από τα παραπάνω καθίσταται σαφής ο ρόλος των τελωνείων στα σημεία εισόδου – εξόδου της χώρας και επί πλέον εξαιτίας της γεωγραφικής θέσης της χώρας μας, η αυξημένη ευθύνη των τελωνειακών υπαλλήλων για την τήρηση της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.

³ Καν (ΕΟΚ)2913/92 του Συμβουλίου της 12^{ης} Οκτωβρίου 1992 “περί θεσπίσεως Κοινοτικού Τελωνειακού Κώδικα”, άρθρο 37.

2.3 Τα τελωνεία μετά την καθιέρωση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς της Ε.Ε. [1-1-1993]

Η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς έφερε αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο οι τελωνειακές υπηρεσίες εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους. Σύμφωνα με την ενιαία Ευρωπαϊκή πραγματικότητα, οι έλεγχοι και οι τελωνειακές διατυπώσεις δεν γίνονται στα εσωτερικά σύνορα της Κοινότητας για μεταφερόμενα φορτία (ναύλωση) μεταξύ των κρατών μελών και οι ταξιδιώτες περνούν τα σύνορα χωρίς περιορισμούς. Ωστόσο υπάρχει ο κίνδυνος για παράνομες εισαγωγές, εξαγωγές και μεταφορά των ευαίσθητων προϊόντων που αναφέρονται στα άρθρα 36 και 223 της Συνθήκης της Ρώμης (κυρίως ναρκωτικά, όπλα, στρατηγικά αγαθά και εθνικοί θησαυροί)⁴.

Σε μια διακήρυξη που έγινε στο Λουξεμβούργο στις 8 Οκτωβρίου 1990 οι υπουργοί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αναγνώρισαν τον κίνδυνο και θεώρησαν ότι, στα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας πρέπει να ενισχυθούν οι έλεγχοι με αποτελεσματικό τρόπο και μια ομοιόμορφη τεχνική υψηλών προδιαγραφών.

Στα πλαίσια της Αμοιβαίας Συνδρομής και συνεργασίας των Τελωνιακών Διοικήσεων των Κρατών - Μελών, για την ενιαία αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης “ευαίσθητων” αγαθών όπως ναρκωτικά, όπλα, εκρηκτικά, πολιτιστικοί θησαυροί κ.λπ., θέματα εκτός κοινοτικής αρμοδιότητας, εφαρμόστηκε από 1/1/1993 ενιαία στρατηγική στα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας. Σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο έγγραφο “Palma Document”, που αποτελεί το σχέδιο δράσης της Ομάδας Συντονιστών, για την ελεύθερη διακίνηση προσώπων⁵, εξαιτίας της κατάργησης των τελωνειακών διατυπώσεων, για επιβάτες και φορτία, στα εσωτερικά σύνορα της κοινότητας, με συνέπεια την αύξηση του κινδύνου παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και

⁴ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, *Συλλογή Συνθηκών*, τόμος 1, μέρος I και II, Λουξεμβούργο 1995.

⁵ συνεστήθη με απόφαση του Συμβουλίου της Ρόδου, με σκοπό την άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπιση θεμάτων των συνόρων, που αναφέρονται λόγω της ολοκλήρωσης της Ενιαίας Αγοράς.

διακίνησης των “ευαίσθητων” αγαθών, σαν αποτέλεσμα των νέων συνθηκών, ενισχύθηκε η συνεργασία και η αμοιβαία διοικητική συνδρομή, εφαρμόστηκε η **τεχνική ανάλυσης κινδύνων**, προσαρμόστηκαν οι μέθοδοι ελέγχου στις καλλίτερες και ενισχύθηκαν όλα τα Τελωνεία εξωτερικών συνόρων με σύγχρονα τεχνικά μέσα ελέγχων.

2.4 Κατάργηση των Τελωνειακών Ελέγχων στη Διακίνηση Εμπορευμάτων, στα Κοινά Σύνορα [Εσωτερικά] των Κ-Μ και Καθιέρωση της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς της Ε.Ε.

Η κατάργηση των συνοριακών ελέγχων για τ’ αγαθά που κυκλοφορούν μεταξύ των Κ-Μ της Ε.Ε., την 1^η Ιανουαρίου 1993, αποτελεί ένα από τα κυριότερα επιτεύγματα του προγράμματος της ενιαίας αγοράς καθιστώντας πραγματικότητα τις τέσσερις ελευθερίες, που η κοινότητα έθεσε ως στόχο περισσότερο από 30 χρόνια πριν, για τα αγαθά, τις υπηρεσίες, τα κεφάλαια και τα πρόσωπα.

Η ενιαία αγορά αποτελεί το επιστέγασμα μιας διαδικασίας που άρχισε όταν τα έξι (6) ιδρυτικά Κ-Μ της Ευρωπαϊκής κοινότητας [Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία και Λουξεμβούργο] υπέγραψαν τη συνθήκη της ΡΩΜΗΣ το 1957.

Μέχρι το 1969 είχαν εξαλειφθεί όλα τα άμεσα εμπόδια στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών αυτών, το 1972 είχαν ληφθεί τα πρώτα μέτρα για τη νομισματική συνεργασία και το 1973 δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης για χορήγηση κεφαλαίων στις πτωχές περιφέρειες, πράγμα που ενίσχυσε την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών.

Επιπλέον, τέθηκε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα για την εξάλειψη των τεχνικών εμποδίων στις εμπορικές συναλλαγές.

Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) δεν ήταν μόνο μια οικονομική κοινότητα. Προοδευτικά τα κράτη-μέλη άρχισαν να λαμβάνουν όλο και πιο

πολλές αποφάσεις στο πλαίσιο της κοινότητας, μεταβιβάζοντας όπου ήταν απαραίτητο, εξουσίες στα κοινοτικά όργανα⁶.

Το 1970 οι χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας άρχισαν να συνεργάζονται σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και τον Ιούνιο του 1979 διεξήχθησαν οι πρώτες εκλογές με άμεση ψηφοφορία για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 παρατηρήθηκε κάποια επιβράδυνση του ρυθμού ολοκλήρωσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το 1985, έλαβε την πρωτοβουλία να δημοσιεύσει ένα εκτενές σχέδιο για τη δημιουργία μιας ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς, χωρίς σύνορα, μέχρι το 1993.

Η στρατηγική που άρχισε να ακολουθείται, συνίστατο στην εξάλειψη τριών τύπων εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία και αυτά ήταν τα φυσικά, τα τεχνικά και τα φορολογικά εμπόδια. Προς τούτο η Επιτροπή επέλεξε δυο βασικά μέσα για την εξάλειψη των εσωτερικών συνόρων.

Το ένα ήταν το Λευκό Βιβλίο για το 1992, το οποίο περιελάμβανε ένα κατάλογο διακοσίων ογδόντα δυο (282) διαφορετικών νομοθετικών μέτρων τα οποία συζητήθηκαν και θεσπίστηκαν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992.

Το δεύτερο μέσο ήταν η Ενιαία Ευρωπαϊκή πράξη (ΕΕΠ) που τέθηκε σε ισχύ μετά την επικύρωσή της, από τα κοινοβούλια των δώδεκα (12) κρατών – μελών, την 1^η Ιουλίου 1987, και που δεν αποτελούσε απλώς μια νομοθετική πράξη προς την κατεύθυνση της κατάργησης των συνόρων⁷.

Ήταν η πρώτη ουσιαστική αναθεώρηση της συνθήκης της Ρώμης, με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και η οποία είχε συντα-

⁶ Την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο Υπουργών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

⁷ Σειρά "Ευρωπαϊκή τεκμηρίωση", Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ, Λουξεμβούργο 1991, σελ.35.

χθεί πριν από 30 χρόνια. Η ενιαία αγορά δεν θα μπορούσε να είχε δημιουργηθεί μέσα στο προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα, χωρίς την Ε.Ε.Π.

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη περιελάμβανε αρκετές τροποποιήσεις της συνθήκης της Ρώμης. Η σημαντικότερη τροποποίηση αφορούσε την εισαγωγή της λήψης **αποφάσεων με πλειοψηφία**, που αντικατέστησε την προηγούμενη απαίτηση της ομοφωνίας για το μεγαλύτερο μέρος νομοθετικής εργασίας στο Λευκό βιβλίο. Ο χρόνος έγκρισης των οδηγιών από το Συμβούλιο Υπουργών, μειώθηκε σημαντικά με την εφαρμογή της Ε.Ε.Π. και περιορίστηκε μόνο σε μερικούς μήνες, ενώ προηγουμένως οι αποφάσεις λαμβάνονταν μετά από χρόνια.

Η κατάργηση των φυσικών ελέγχων των αγαθών στα εσωτερικά (κοινοτικά) σύνορα των Κ-Μ της Ε.Ε., δεν μπορεί από μόνη της να δημιουργήσει μια πραγματική ενιαία αγορά. Τ' αγαθά αντιμετωπίζουν μια σειρά άλλων εμποδίων στην ελεύθερη διακίνησή τους, τα κυριότερα από τα οποία αφορούν τους διαφορετικούς εθνικούς κανονισμούς και πρότυπα που ισχύουν σε κάθε κράτος – μέλος της Κοινότητας, όπως κανόνες ασφαλείας τεχνικές προδιαγραφές, πρότυπα υγιεινής και περιβάλλοντος κ.λπ.⁸

Η λύση στο πρόβλημα αυτό δόθηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο με μια απόφαση ορόσημο το 1979 που αφορούσε την εκδίκαση της υπόθεσης *Cassis de Dijon*, αναφορικά με την προσπάθεια απαγόρευσης πώλησης ενός Γαλλικού λικέρ στη Γερμανία, λόγω των εκεί ισχυόντων εθνικών κανονισμών⁹. Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι, κατά γενική αρχή, τα προϊόντα τα οποία παράγονται και πωλούνται νόμιμα σε μια χώρα της Κοινότητας μπορούν να πωλούνται και στις άλλες κοινοτικές χώρες.

⁸ Σειρά "Ευρωπαϊκή τεκμηρίωση", *Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ*, Λουξεμβούργο 1992, σελ.15 έως 22 και *Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑ*, δεύτερη έκδοση, Λουξεμβούργο 1996, σελ.15 έως 28.

⁹ Υπόθεση 120/78 (*Cassis de Dijon*) του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλ.1979, σελ.649.

Το γεγονός αυτό οδήγησε στην αρχή της **αμοιβαίας αναγνώρισης** των νομοθεσιών που ισχύουν για τα διάφορα προϊόντα, όπου αυτό είναι δυνατόν, μεταξύ των χωρών της Κοινότητας.

Ενώ η αμοιβαία αναγνώριση απετέλεσε αναμφισβήτητα τον ταχύτερο τρόπο για την ελεύθερη διακίνηση των αγαθών δεν μπόρεσε να αντικαταστήσει πλήρως την εναρμόνιση: (α) όταν οι φραγμοί δικαιολογούνται για βασικές αιτίες, όπως είναι η δημόσια υγεία, η τεχνική ασφάλεια ή η προστασία των καταναλωτών και (β) όταν οι εναρμονισμένοι κανόνες και τα τυποποιημένα προϊόντα είναι απαραίτητα για τη βιομηχανία, ούτως ώστε να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακας σε κάποια συγκεκριμένη αγορά προϊόντων.

Για ν' αποφευχθεί μάλιστα η υπερβολική ρυθμιστική παρέμβαση, το Λευκό βιβλίο περιέλαβε μια νέα προσέγγιση στα θέματα της εναρμόνισης όπου οι κοινοτικοί νομοθέτες όφειλαν να περιοριστούν στον καθορισμό των βασικών μόνο στόχων και απαιτήσεων και να εκχωρήσουν τα τεχνικά θέματα σε εξωτερικούς οργανισμούς τυποποίησης κατά προτίμηση σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το πρόγραμμα της ενιαίας αγοράς παγίωσε την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης όσον αφορά την εφαρμογή των εθνικών κανόνων και κανονισμών. Όπου ήταν δυνατόν, τα κράτη μέλη συμφώνησαν ν' αποδεχθούν το καθένα τους υφιστάμενους κανόνες και πρότυπα του άλλου ως ισοδυνάμων με τα δικά τους.

Το γεγονός αυτό εξάλειψε την ανάγκη να δημιουργηθεί ένα νέο πλαίσιο ενιαίων κοινοτικών κανονισμών και η εναρμόνιση εφαρμόστηκε μόνο εκεί όπου οι βασικές εθνικές απαιτήσεις στους τομείς της υγείας, της ασφάλειας ή του περιβάλλοντος παρουσίαζαν ιδιαίτερα υψηλές αποκλίσεις.

Πάντως η πρόοδος που σημειώθηκε σε επτά (7) χρόνια από το 1985-1992 έχει πολύ μεγάλη σημασία εάν ληφθεί υπόψη το ευρύ φάσμα των ελέγχων και των διατυπώσεων που έπρεπε να καταργηθούν.

Πριν από το 1993, τα αγαθά έπρεπε να ελέγχονται για την καταβολή του φόρου προστιθέμενης αξίας [Φ.Π.Α.] ή του ειδικού φόρου κατανάλωσης [Ε.Φ.Κ.] καθώς και για τις άδειες εισαγωγής ορισμένων αγαθών που υπόκεινταν σε περιορισμούς.

Έπρεπε επίσης να διεξάγονται κτηνιατρικοί έλεγχοι στα ζώα και στα είδη διατροφής, έλεγχοι των αγαθών για πρόληψη και καταστολή της απάτης και παρατυπίας, έλεγχοι για στατιστικούς σκοπούς και τεχνικοί έλεγχοι στα ίδια τα μεταφορικά μέσα.

Οι περιορισμοί δεν σταμάτησαν όλοι ταυτοχρόνως στο τέλος του 1992 αλλά άρχισαν σταδιακά από το 1988 οπότε θεσπίστηκε το ενιαίο διοικητικό έγγραφο [Ε.Δ.Ε.] που αντικατέστησε τριάντα (30) περίπου έγγραφα που χρειάζονταν για να επιτραπεί σε ένα φορτηγό να διέλθει τα εσωτερικά (κοινοτικά) σύνορα¹⁰.

Με την καθιέρωση της ενιαίας αγοράς έπαυσε να ζητείται το Ε.Δ.Ε. στις διαδρομές εντός της Κοινότητας αλλά εξακολουθεί να ζητείται για τα φορτηγά οχήματα τα οποία διέρχονται τα εξωτερικά σύνορα της κοινότητας¹¹.

Μεταξύ των ετών 1988 και 1992 έλαβαν χώρα και άλλες απλουστεύσεις, όπως βελτίωση των διαδικασιών διαμετακόμισης, καθιέρωση συνοδευτικού διοικητικού εγγράφου [Σ.Δ.Ε.] για την ενδοκοινοτική κυκλοφορία εμπορευμάτων υποκειμένων σε Ε.Φ.Κ., άρση των τεχνικών ελέγχων στα φορτηγά οχήματα και κατάργηση των κτηνιατρικών ελέγχων οι οποίοι διενεργούνται πλέον σε σταθμούς μέσα τα κράτη μέλη.

Ο σημαντικότερος παράγοντας για την πλήρη κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα ήταν η απόφαση τροποποίησης των διαδικασιών είσπραξης του

¹⁰ Συλλογή Διοικητικών Ρυθμίσεων, Συμπερασμάτων Και Ερμηνειών Για Τη Διαμετακόμιση Και Το Ενιαίο Διοικητικό Έγγραφο Της Δ/Νσης Νομοθ. Συντονισμού Και Κωδικοποιήσεων Του Υπουργείου Οικονομικών, ΑΘΗΝΑ 1995.

¹¹ Δηλαδή σύνορα κρατών μελών με κράτος μη μέλος της Ε.Ε.

ΦΠΑ, την οποία έλαβε το Συμβούλιο Υπουργών το 1991 και αφορούσε ένα σταθερό συντελεστή ΦΠΑ τουλάχιστον 15% με ορισμένες εξαιρέσεις για χαμηλότερο συντελεστή στα βασικά αγαθά όπως είδη διατροφής, φάρμακα, βιβλία, υπηρεσίες μεταφορών κ.λπ.

Το αποτέλεσμα είναι ότι οι εξαγωγείς και οι εισαγωγείς οποιουδήποτε εμπορεύματος, δεν ελέγχονται πλέον στα σημεία διέλευσης των συνόρων, αλλά συμπληρώνουν δήλωση στις τοπικές αρχές εισπραξης του ΦΠΑ στη χώρα προέλευσής τους.

Οι αρχές εισπραξης του ΦΠΑ στα κράτη μέλη συνεργάζονται μεταξύ τους στενά και ανταλλάσσουν πληροφορίες και αυτό αποτελεί τη βάση ενός αποτελεσματικού συστήματος διοικητικής συνεργασίας για τη πρόληψη και καταστολή περιπτώσεων παρατυπιών και απατών.

Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ενιαίας Αγοράς είναι πιθανότητα το μεγαλύτερο σχέδιο οικονομικής ολοκλήρωσης που πραγματοποιήθηκε ποτέ και μάλιστα εντός επτά (7) ετών (1985 – 1992) από τα δώδεκα (12) τότε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, όπου “μετέτρεψαν” δώδεκα χωριστές εθνικές αγορές σε μια ενιαία αγορά¹².

Έκτοτε τα θετικά αποτελέσματα αυτής της ενιαίας αγοράς επεκτάθηκαν και στα τρία (3) νέα κράτη μέλη που εντάχθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση στις αρχές του 1995. Τα επιτεύγματα της ενιαίας αγοράς αποτέλεσαν το βασικότερο θεμέλιο για την επόμενη φάση ολοκλήρωσης της Ε.Ε., που ήταν η νομισματική ένωση (Ο.Ν.Ε.).

Παρά τον στόχο της, που είναι η ολοκλήρωση των Εθνικών οικονομιών, η ενιαία αγορά δεν επιδιώκει και δεν μπορεί να προβεί στην κατάργηση των εθνικών διαφορών στη γλώσσα, την πολιτιστική παράδοση, την ταυτότητα ή τις παραδόσεις.

¹² Σειρά “Ευρωπαϊκή Τεκμηρίωση” *ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ*, Λουξεμβούργο 1992, σελ.13 έως 23.

Αντίθετα βασίζεται στην αναγνώριση από τα κράτη μέλη όλων των σχετικών Εθνικών διατάξεων των άλλων κρατών μελών.

Αρχικά, το άρθρο 36 της συνθήκης της Ρώμης προέβλεπε ότι τα κράτη μέλη μπορούσαν να απαγορεύσουν ή να περιορίσουν τις εξαγωγές των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία.

Το δικαίωμα αυτό δεν αμφισβητείται από την ενιαία αγορά και η κατάργηση των τελωνειακών ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα δεν σημαίνει ότι τα έργα τέχνης και οι αρχαιολογικοί θησαυροί στερούνται της αποτελεσματικής προστασίας, η οποία οργανώνεται σε κοινοτικό επίπεδο.

Με τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 3911/1992, έχουμε εναρμόνιση των ελέγχων σχετικά με την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών και αρχαιολογικών θησαυρών στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. και καθιέρωση της διαδικασίας χορήγησης σχετικής αδειάς εξαγωγής των αντικειμένων αυτών, που εκδίδεται από τις αρμόδιες αρχές πολιτιστικών αγαθών και αρχαιολογικών θησαυρών του κράτους καταγωγής / προέλευσης αυτών.

Εξάλλου, τα πολιτιστικά αγαθά που ευρίσκονται παράνομα σε Κράτος- Μέλος της Ε.Ε., πρέπει να επιστραφούν στο κράτος μέλος καταγωγής υπό ορισμένες προϋποθέσεις¹³.

Επίσης, αναγνωρίζεται η αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις λαμβάνονται στο πλησιέστερο δυνατό επίπεδο με τον πολίτη¹⁴. Μόνο όταν συντρέχει σοβαρός λόγος, τότε οι αποφάσεις μπορεί να λαμβάνονται σε υψηλότερο επίπεδο¹⁵.

Συνεπώς, η επικουρικότητα αποτελεί ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εκφράζει την αρχή σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη διαφυλάσσουν την προσωπική τους ταυτότητα.

¹³ Οδηγία 93/7/ΕΟΚ της 15^{ης} Μαρτίου 1993.

¹⁴ Τοπικές ή περιφερειακές αρχές.

¹⁵ Κεντρική Κυβέρνηση, Κοινότητα.

Έτσι από της 1ης Ιανουαρίου 1993 σταμάτησαν όλες οι συνοριακές διατυπώσεις όσον αφορά τις εμπορικές συναλλαγές και καθιερώθηκε η ενιαία αγορά, δηλαδή μιας εσωτερικής ενιαίας αγοράς χωρίς σύνορα, μεταξύ των δώδεκα αρχικά και σήμερα (25) Κ-Μ της Ε.Ε. και ταυτόχρονα μεταφορά όλων των ελέγχων στη διακίνηση αγαθών, που είναι αρμοδιότητας των Τελωνείων, στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε., όπου πλέον εφαρμόζεται κοινή στρατηγική και που είναι υποχρεωτική για τις αρμόδιες αρχές όλων των Κ-Μ της Ε.Ε.

2.5 Οργάνωση και Διάρθρωση της Τελωνειακής Υπηρεσίας από συστάσεώς της έως σήμερα

Η τελωνειακή υπηρεσία από συστάσεώς της ήταν Δημόσια υπηρεσία και διαρθρώνταν σε Κεντρική και Περιφερειακή Υπηρεσία.

Μετά το 1950, η κεντρική τελωνειακή υπηρεσία απαρτιζόταν από τρεις (3) διευθύνσεις (α) την Τελωνειακή, (β) τη Δασμολογική και (γ) τη Διεύθυνση Επιθεώρησης Τελωνείων, οι οποίες μαζί με άλλες δεκαπέντε (15) Διευθύνσεις συγκροτούσαν τη Γενική Διεύθυνση Φορολογίας του Υπουργείου Οικονομικών.

Το έργο της Κεντρικής Τελωνειακής Υπηρεσίας του Υπουργείου Οικονομικών έγραφε ο Ν. Κοφινάς “είναι μέγα, αληθώς κολοσσιαίο”¹⁶

Το πνεύμα της διεθνούς συνεργασίας, οι συνεννοήσεις και οι προσχωρήσεις σε διεθνείς και διμερείς συμβάσεις απέβλεπαν στην τελωνειακή ένωση και περαιτέρω σε μια συνεργασία εναρμονισμένη στο πνεύμα της ευρωπαϊκής οικονομικής ενοποίησης και ολοκλήρωσης.

Το πνεύμα αυτό επηρέασε την οικονομική, τη δημοσιονομική και διοικητική πολιτική του κράτους και επέβαλλε στις αρμόδιες υπηρεσίες νέο προσανατολισμό,

¹⁶ Γ.Ν. Κοφινά: *Το έργο της Κεντρικής Τελωνειακής Διεύθυνσεως*, Τελωνειακή Επιθεώρησης, Αύγουστος 1949.

εναρμονισμένο στις εξελίξεις, στις υπαγορεύσεις και στις ανάγκες που απέρρεαν από τη διεθνή συνεργασία.

Γι' αυτό στην Κεντρική Τελωνειακή Υπηρεσία ανεγνωρίζετο, προεξέχουσα θέση μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών που ήταν αρμόδιες για την εκπλήρωση των παραπάνω υποχρεώσεων.

Η Περιφερειακή Τελωνειακή Υπηρεσία¹⁷ αποτελείτο από τις κατά τόπους τελωνειακές αρχές, η διάρθρωση και η αρμοδιότητα των οποίων είχε καθοριστεί ανάλογα με τις τοπικές εμπορικές ανάγκες και συνθήκες.

Οι περιφερειακές τελωνειακές αρχές διακρίνονταν σε Διευθύνσεις τελωνείων α' και β' τάξεως, σε τελωνεία α' ή β' ή γ' τάξεως, σε τελωνοσταθμαρχεία και σε τελωνοφυλακεία.

Τα τελωνεία γ' τάξεως, τα τελωνοσταθμαρχεία και τα τελωνοφυλακεία, αναφέρονταν στην τελωνειακή αρχή που υπήγοντο, για κάθε θέμα που ανέκυπτε στην περιφέρειά των.

Για τις τελωνειακές αρχές των λιμένων Πειραιά και Θεσσαλονίκης, που είχαν τότε περιορισμένη καθ' ύλη χωρική αρμοδιότητα, ίσχυε ιδιότυπος οργάνωση, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών των λιμανιών αυτών.

Έτσι καθιερώθηκε ο θεσμός της Διεύθυνσης Τελωνείων Πειραιά και της Διεύθυνσης Τελωνείων Θεσσαλονίκης που δεν είχαν αρμοδιότητα εκτελωνισμού εμπορευμάτων παρά μόνο τη διοίκηση των τελωνείων των αντίστοιχων λιμένων, τα οποία όφειλαν να αναφέρουν σε αυτές, για κάθε θέμα της αρμοδιότητάς τους.

Για τον καλύτερο έλεγχο και την παρακολούθηση των εργασιών των κατά τόπους τελωνειακών αρχών της χώρας, αυτές είχαν κατανεμηθεί σε είκοσι ένα (21) τελωνειακές περιφέρειες: (Παράρτημα 2)

¹⁷ Π.Δ.551/88(ΦΕΚ259/Α/1988) "περί Οργανισμού Νομαρχιών και οργάνωσης των Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών".

Σε κάθε τελωνειακή περιφέρεια προΐστατο ο προϊστάμενος της τελωνειακής αρχής της έδρας της περιφέρειας που ήταν συγχρόνως και προϊστάμενος της ομώνυμης τελωνειακής αρχής.

Με την εφαρμογή του Π.Δ. 636/1977 “περί διαρθρώσεως του Υπουργείου Οικονομικών και οργανισμού των υπηρεσιών αυτού” η τελωνειακή υπηρεσία, απέκτησε την αυτοτέλειά της και την αυτοδιοίκησή της και απηλλάγη από τη μακροχρόνια κηδεμονία της από άλλες υπηρεσίες και Διευθύνσεις του Υπουργείου Οικονομικών.

Έτσι από το 1977, ο νέος οργανισμός της τελωνειακής υπηρεσίας¹⁸, απετέλεσε τη μεγαλύτερη κατάκτηση του τελωνειακού κλάδου και ταυτόχρονα την αφετηρία για τον εκσυγχρονισμό και την αναδιοργάνωση της τελωνειακής υπηρεσίας, ενόψει της επικείμενης πλήρους ένταξης της χώρας μας (1981) στις ευρωπαϊκές κοινότητες, ακριβώς για να ανταποκριθεί στις κοινοτικές απαιτήσεις.

Με το νέο οργανισμό οι κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών διαρθρώθηκαν εκ νέου: (Παράρτημα 3).

Στην αρμοδιότητα των περιφερειακών τελωνειακών υπηρεσιών ανήκει η εφαρμογή της τελωνειακής και δασμολογικής νομοθεσίας, η βεβαίωση και είσπραξη των δασμών και λοιπών φόρων, τελών, εισφορών και δικαιωμάτων επί των εκ του εξωτερικού εισαγομένων και των στο εξωτερικό εξαγομένων αγαθών, η τήρηση των τελωνειακών, συναλλαγματικών και λοιπών διατυπώσεων περί την εισαγωγή, διαμετακόμιση, αποταμίευση, εξαγωγή, μεταφορά εμπορευμάτων και αποσκευών επιβατών, η παράδοση ειδών ατελώς ή υπό το καθεστώς της προσωρινής ατέλειας ή της ελευθέρως χρήσης, η δίωξη του λαθρεμπορίου και των τελωνειακών παραβάσεων, η τήρηση των απαγορεύσεων και περιορισμών καθώς και κάθε άλλη αρμοδιότητα που ανατίθεται σ’ αυτές με ειδικές διατάξεις.

¹⁸ Π.Δ.636/77(ΦΕΚ209/Α/77) “περί διαρθρώσεως του Υπουργείου Οικονομικών και Οργανισμού των Υπηρεσιών αυτού”.

Α. Οι Ειδικές Τελωνειακές Υπηρεσίες που είχαν την έδρα τους στον Πειραιά ή στην Αθήνα, με δικαιοδοσία που εκτεινόταν σε όλη την επικράτεια, ήσαν:

α. Η Διεύθυνση Ελέγχου Τελωνειακών Αρχών (ΔΙ.Ε.Τ.Α) με αρμοδιότητα τον κατασταλτικό έλεγχο του έτους, δηλαδή των παραστατικών εγγράφων, των λογαριασμών και των βιβλίων όλων των τελωνειακών αρχών της χώρας.

β. Η Διεύθυνση Προσδιορισμού Αξίας Εμπορευμάτων (ΔΙ.Π.Α.Ε.) με αρμοδιότητα τη συγκέντρωση των πάσης φύσεως στοιχείων, περί της κανονικής τιμής των εισαγομένων εμπορευμάτων, την επισήμανση και ανακάλυψη των περιπτώσεων υποτιμολογήσεων ή υπερτιμολογήσεων, τον προσδιορισμό των εξόδων μεταφοράς μέχρι του σημείου εισόδου στην ελληνική επικράτεια, τη μελέτη επί των ανακυπτόντων θεμάτων καθορισμού της δασμολογητέας αξίας και την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων και των πινάκων των τιμών στις τελωνειακές αρχές της χώρας και στις Διευθύνσεις της Κεντρικής Υπηρεσίας.

γ. Η Διεύθυνση Τελωνειακών Ερευνών (ΔΙ.Τ.Ε.) με αρμοδιότητα τη διενέργεια ελέγχων, ερευνών και αναζητήσεων προς διαπίστωση τελωνειακών παραβάσεων εν γένει είτε επί της τελωνειακής γραμμής (ξηράς, θαλάσσης, αέρος) και των τελωνειακών χώρων, είτε στο εσωτερικό της χώρας, κατά κάποιο τρόπο εξασφαλίζοντας την αποτελεσματικότερη πρόληψη και καταστολή του λαθρεμπορίου δια του συντονισμού της δράσης και των ενεργειών της με τις κατά τόπους τελωνειακές αρχές καθώς και κάθε άλλη ειδική αρμοδιότητα που ανατίθεται με διαταγές των Διευθύνσεων της Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων του Υπ. Οικονομικών.

Η ΔΙ.Τ.Ε. ήταν συνέχεια της Υπηρεσίας Τελωνειακών Ερευνών (Υ.Τ.Ε.) με το ίδιο αντικείμενο που και αυτή με τη σειρά της, είχε αντικαταστήσει το Τελωνείο Ερευνών και Αναζητήσεων (Τ.Ε.Κ.Α.) που ήταν η πρώτη ειδική τελωνειακή υπηρεσία, με πανελλαδική αρμοδιότητα, στον τομέα της δίωξης του λαθρεμπορίου.

Η μεταπολεμική ψυχολογία προς άμεσο και άνευ κόπου πλουτισμό, επέβαλαν τη σύσταση ειδικής διωκτικής τελωνειακής υπηρεσίας. Η δημιουργία του Τ.Ε.Κ.Α. το 1952 σκοπό είχε την επίτευξη συστηματικότερου και μεθοδικότερου ελέγχου των εισαγωγών καθώς επίσης και τη συστηματικότερη δίωξη του λαθρεμπορίου πανελλαδικά, που παρουσίαζε έξαρση την περίοδο αυτή.

Β. Υπηρεσίες διανομαρχιακού επιπέδου ήσαν οι τελωνειακές περιφέρειες, που υπάγονταν απ' ευθείας στον Υπουργό των Οικονομικών και διοικούνταν από τους προϊσταμένους των ομωνύμων Διευθύνσεων Τελωνείων ή Τελωνείου οι οποίοι καθ' όλες τις λοιπές αρμοδιότητες αυτών, υπήγοντο στον οικείο Νομόρχη (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4).

Οι Διευθύνσεις τελωνείων των νομαρχιών Αττικής και Θεσσαλονίκης κατένειμαν την εσωτερική τους λειτουργία σε τμήματα Διοικητικό, Τελωνειακό, Δασμολογικό, Δασμολογικών απαλλαγών, Δικαστικό, Φορολογικής διαδικασίας και Μελετών - Κωδικοποιήσεων.

Οι λοιπές τελωνειακές αρχές των νομαρχιών, πλην των τελωνείων Γ' τάξης και τελωνοσταθμαρχείων, κατένειμαν την εσωτερική τους λειτουργία σε Γραμματείες Διοικητικού, Εισαγωγής, Συναλλαγματικών διατυπώσεων, Απαγορεύσεων και Περιορισμών, Δασμολογικών απαλλαγών, Δικαστικού, Αποταμιεύσεως, Αζήτητων, Εξαγωγής, Μεταφοράς, Ταμείου, Μηχανογράφησης, Προσκομμάτων και Διοικητικής εκτέλεσης και σε υπηρεσίες Εποπτείας Ελεγκτηρίων, Λογιστηρίων, Προελέγχου και Μετελέγχου, Διαχείρισης εμπορευμάτων, Φρούρησης και Επιτήρησης τελωνειακών χώρων και περιβόλων και Δίωξης λαθρεμπορίου.

Με ειδικούς κανονισμούς εσωτερικής υπηρεσίας που εκδίδοντο από τους προϊσταμένους των τελωνειακών αρχών, καθορίζονταν αναλόγως της φύσης και της έκτασης των αρμοδιοτήτων τους, οι λεπτομέρειες που αφορούσαν τη διεξαγωγή των εργασιών τους γενικά.

Με το Π.Δ. 284/1988, εκδόθηκε ο νέος οργανισμός της κεντρικής υπηρεσίας του Υπουργείου Οικονομικών που ισχύει μέχρι σήμερα, μετά από πολλές τροποποιήσεις¹⁹. Με τον οργανισμό αυτό οι Διευθύνσεις της κεντρικής υπηρεσίας, περιορίζονται στον απόλυτα αναγκαίο αριθμό, με τη συγχώνευση υφισταμένων Διευθύνσεων με ομοειδή ή παρεμφερή αντικείμενα.

Σκοπός του περιορισμού των Διευθύνσεων ήταν, από τη μια μεριά η άρση των επικαλύψεων που παρουσιαζόταν μεταξύ Διευθύνσεων με τα ίδια ή παρεμφερή αντικείμενα και από την άλλη η αναγόρευση των Διευθύνσεων της Κ.Υ. σε επιτελικές υπηρεσίες που θα έχουν σαν κύριο έργο τους, την κατεύθυνση, το συντονισμό και τον έλεγχο των περιφερειακών υπηρεσιών, όπως άλλωστε απαιτεί το σύνταγμα της χώρας στο άρθρο 101.

Στην Κ.Υ. συστήνεται Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού με στόχο τη συστηματική παρακολούθηση και μελέτη δεδομένων από την αλλοδαπή και την ημεδαπή και την υποβολή επεξεργασμένων προτάσεων στην πολιτική ηγεσία του υπουργείου για τη χάραξη της πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών.

Επίσης θεσμοθετείται η λειτουργία του Γραφείου Επικοινωνίας και Πληροφόρησης των πολιτών.

Ο αριθμός των συλλογικών οργάνων περιορίζεται και θεσμοθετείται η συμμετοχή εκπροσώπων των εργαζομένων σ' αυτά. Ακόμα θεσμοθετούνται σαν συλλογικά όργανα οι συντονιστικές συσκέψεις των προϊσταμένων και οι ολομέλειες του προσωπικού των υπηρεσιών. Ενοποιούνται και συγχωνεύονται οι κλάδοι υπαλλήλων με το ίδιο αντικείμενο εργασίας και συστήνονται νέες θέσεις προσωπικού με προσόντα διορισμού κυρίως της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης.

¹⁹ Π.Δ.284/88(ΦΕΚ128 και 165/Α/88) "περί Οργανισμού της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Οικονομικών".

Από την έναρξη ισχύος του προαναφερομένου Π.Δ.284/88 καταργήθηκαν οι Γενικές Διευθύνσεις του Υπουργείου Οικονομικών μεταξύ των οποίων και η Γενική Διεύθυνση των τελωνείων καθώς επίσης και ορισμένες επιτελικές τελωνειακές Διευθύνσεις (βλ. Παράρτημα 5).

Εξάλλου, με το Π.Δ. 551/1988 έγιναν θεσμικές αλλαγές στην οργάνωση των οικονομικών υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών στις νομαρχίες της χώρας²⁰ αφενός για την αποδοτικότερη λειτουργία των περιφερειακών υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών και αφετέρου για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών.

Οι τελωνειακές περιφερειακές υπηρεσίες νομαρχιακού επιπέδου, όπως οι Διευθύνσεις Τελωνείου, τα τελωνεία Α΄ τάξης, Β΄ τάξης και Γ΄ τάξης και τα τελωνοσταθμαρχεία καταργούνται και αντικαθίστανται με τελωνεία Α΄ τάξης, που λειτουργούν σε επίπεδο Διεύθυνσης, τα τελωνεία Β΄ τάξης που λειτουργούν σε επίπεδο αυτοτελούς τμήματος, τα τελωνεία Γ΄ τάξης που λειτουργούν σε επίπεδο αυτοτελούς γραφείου και τα τοπικά γραφεία που υπάγονται στα τελωνεία Α΄ τάξης του νομού.

Στην αρμοδιότητα των τελωνείων και των τοπικών γραφείων υπάγεται:

- α. Η εφαρμογή της τελωνειακής και δασμολογικής νομοθεσίας.
- β. Η βεβαίωση και είσπραξη των δασμών και λοιπών φόρων, τελών, εισφορών και δικαιωμάτων περί των εισαγομένων και εξαγομένων ειδών.
- γ. Η τήρηση των τελωνειακών, συναλλαγματικών και λοιπών διατυπώσεων για την εισαγωγή, διαμετακόμιση, αποταμίευση, εξαγωγή, μεταφορά εμπορευμάτων και αποσκευών επιβατών.
- δ. Η παράδοση ειδών ατελώς ή με το καθεστώς της προσωρινής ατέλειας ή της ελεύθερης χρήσης.

²⁰ Π.Δ.551/88(ΦΕΚ259/Α/88) "περί Οργανισμού των Νομαρχιών και οργάνωσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών".

ε. Η δίωξη του λαθρεμπορίου και των τελωνειακών παραβάσεων με άμεση ενημέρωση και συνεργασία της Ειδικής Υπηρεσίας Τελωνειακών Ερευνών και των παραρτημάτων της, που έχουν την κύρια ευθύνη της δίωξης του λαθρεμπορίου και των τελωνειακών παραβάσεων.

στ. Κάθε άλλη αρμοδιότητα που τους ανατίθεται με ειδικές διατάξεις.

Πολύ σύντομα όμως διαπιστώθηκε η δυσλειτουργία των θεματικών Διευθύνσεων και η απουσία των ειδικών τελωνειακών υπηρεσιών, των Διευθύνσεων τελωνείων Αττικής και Θεσσαλονίκης, των τελωνειακών περιφερειών και της Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων, που επανασυστήθηκαν με νεότερα Π.Δ. σε τροποποίηση αφενός του Π.Δ. 284/1988 και αφετέρου του Π.Δ. 551/1988.

Το Π.Δ.167/96 συστήνει στην Κ.Υ. του Υπουργείου Οικονομικών την Γενική Διεύθυνση Τελωνείων και Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης και με το Π.Δ. 89/1991 η 33^η Διεύθυνση Ελέγχου Τελωνείων²¹.

Συστήνονται επίσης οι παρακάτω υπηρεσίες διανομαρχιακού επιπέδου ως εξής:

Με το Π.Δ. 262/1990, οι Διευθύνσεις Τελωνείων Αττικής και Θεσσαλονίκης, με το Π.Δ. 114/1990 η ΔΙ.Ε.Τ.Α. και με την υπουργική απόφαση 1090443/2055/16-8-1989 οι δέκα (10) τελωνειακές περιφέρειες όπως ακριβώς και στο Π.Δ. 636/1977, με πρόσθετη αρμοδιότητα τις επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων των Ειδικών Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών, που εδρεύουν στην περιφέρειά τους.

Τον Απρίλιο του 1997 και σε εφαρμογή του Ν. 2343/1995 ενοποιούνται οι ΕΥΤΕ μετά των παραρτημάτων τους, με τις ΥΠ.Ε.Δ.Α., σε μια ενιαία υπηρεσία με την ονομασία Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.) με χωρική αρμο-

²¹ Π.Δ.89/91(ΦΕΚ39/Α/91) "περί συστάσεως Τελωνειακής Διεύθυνσεως Ελέγχου Οικονομικού Εγκλήματος (δασμοφοροδιαφυγής) και άλλων Διευθύνσεων στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών".

διότητα δράσης σε ολόκληρη την επικράτεια και καθ' ύλη αρμοδιότητα αυτή των ΕΥΤΕ και της ΥΠ.Ε.Δ.Α.²²

Κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι όλα τα Πλοία Δίωξης Λαθρεμπορίου (Π.Δ.Λ.) που καθένα χωριστά αποτελούσε αυτοτελή ομάδα δίωξης στο θαλάσσιο χώρο της χώρας μας, εντάχθηκαν στο Σ.Δ.Ο.Ε. που έχει την ευθύνη, μεταξύ των άλλων, της δίωξης του λαθρεμπορίου και της τήρησης των απαγορεύσεων και περιορισμών, παράλληλα και ανεξάρτητα από τις τελωνειακές αρχές στα όρια της χωρικής τους δικαιοδοσίας.

Τα Πλοία Δίωξης Λαθρεμπορίου (Π.Δ.Λ.) είχαν συγχωνευθεί το 1961, στην Τελωνειακή Υπηρεσία με το Β.Δ. 2/1961 “περί ένταξης της Οικονομικής Αστυνομίας κατά θάλασσα (Θ.Ο.Α.) στην τελωνειακή Υπηρεσία και είχαν κατανεμηθεί αρχικά, στις κατά τόπους συνοριακές τελωνειακές αρχές και αργότερα στις ΕΥΤΕ και τα παραρτήματά τους.

Η Θαλάσσια Οικονομική Αστυνομία (Θ.Ο.Α.) είχε συσταθεί με τον Α.Ν. 389/1936 ως ειδική αυτοτελής υπηρεσία, υπαγόμενη απ' ευθείας στον υπουργό των Οικονομικών και διέθετε στολίσκο από είκοσι (20) περίπου αντιλαθρεμπορικά πλοία, καίτοι η τελωνειακή υπηρεσία, για τη δίωξη του λαθρεμπορίου στο θαλάσσιο χώρο, διέθετε μικρά σκάφη, που απεκαλούντο τελωνίδες.

Σαν διοικητής του στολίσκου της Θ.Ο.Α. προσλαμβάνετο αξιωματικός του Βασιλικού Ναυτικού μάχιμος από τους σε ενέργεια ή αποστρατεία με έδρα το Υπουργείο Οικονομικών και εξαρτώμενος άμεσα από τον Υπουργό των Οικονομικών στον οποίο αναφερόταν και από τον οποίο ελάμβανε διαταγές.

²² Ν.2343/95(ΦΕΚ211/Α/95) “περί αναδιοργάνωσης υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών και άλλες διατάξεις”.

Σκοπός της Θ.Ο.Α. ήταν η συστηματικότερη από θαλάσσης δίωξη του λαθρεμπορίου γενικά καθώς και η παρεμπόδιση και ανακάλυψη των πάσης φύσεως παραβάσεων των τελωνειακών νόμων και κανονισμών²³.

Σήμερα τα Πλοία Δίωξης (Π.Δ.) έχουν ως σκοπό την κατά θάλασσα πρόληψη, δίωξη και καταστολή του λαθρεμπορίου και τις κατά οποιονδήποτε τρόπο παράνομης διακίνησης και κατοχής ναρκωτικών ουσιών, όπλων και πυρομαχικών, πυρηνικών υλικών και λοιπών όπλων μαζικής καταστροφής καθώς και την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, της λαθρομετανάστευσης και κάθε παράβασης των νόμων και κανονισμών αρμοδιότητας των τελωνειακών αρχών.

Έχουν επίσης ως στόχο τη δίωξη της αρχαιοκαπηλίας, της λαθραλιείας και των λοιπών παραβάσεων του αλιευτικού κώδικα, εφόσον όμως δεν παρακωλύεται η εκπλήρωση του κυρίου προορισμού τους.

Τα Πλοία Δίωξης (Π.Δ.) επιτηρούν ολόκληρο το θαλάσσιο χώρο των Ελληνικών χωρικών υδάτων και τις ακτές της επικράτειας για την εκπλήρωση της κύριας αποστολής τους και δύνανται μετά από αίτημα των οικείων στρατιωτικών, αστυνομικών, λιμενικών και λοιπών αρχών και ύστερα από έγκριση ή διαταγή της προϊσταμένης του πλοίου αρχής ή άλλης αρμόδιας τελωνειακής υπηρεσίας, να συντρέχουν τις υπηρεσίες αυτές για την πρόληψη και καταστολή κάθε άλλης παράνομης πράξης ή να παρέχουν στις υπηρεσίες αυτές κάθε άλλη συνδρομή, εφόσον βέβαια δεν παρακωλύεται η εκπλήρωση της κύριας αποστολής τους.

2.6 Το Νομικό Πλαίσιο των Τελωνείων μέχρι το 1992

Η τελωνειακή νομοθεσία μέχρι την 31-12-1992 διέπεται από τον Εθνικό Τελωνειακό Κώδικα, το Ολοκληρωμένο Κοινοτικό Δασμολόγιο (TARIC), το παράγωγο

²³ Αναγκαστικός Νόμος υπ' αριθμ.389/1936 "περί οργάνωσης Οικονομικής Αστυνομίας κατά θάλασσαν" και το από 16 Μαΐου 1953 Β.Δ. "περί κανονισμού καθηκόντων και αρμοδιοτήτων Τελωνειακών Υπαλλήλων και ανδρών Τελωνοφυλακής" (ΦΕΚ140/Α/53).

κοινοτικό δίκαιο (κανονισμούς, οδηγίες και αποφάσεις του Συμβουλίου Υπουργών ή της Commission (Επιτροπής) και τις εθνικές διατάξεις για θέματα απαγορεύσεων και περιορισμών (ναρκωτικά, όπλα, ραδιενεργά, πολιτιστικά αγαθά κ.λπ.) που στην ουσία οι διατάξεις αυτές αποτελούν εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας είτε σε οδηγίες της Ε.Ε. είτε σε συστάσεις των διεθνών οργανισμών καθώς και σε υποχρεώσεις της χώρας στα πλαίσια διεθνών συνθηκών και συμφωνιών.

2.7 Τελωνειακό δασμολόγιο

Το πρώτο ελληνικό δασμολόγιο²⁴ θέσπισε η επαναστατική κυβέρνηση του 1821, στην προσπάθειά της να αποκτήσει έσοδα για τη λειτουργία του νεοσύστατου ελληνικού κράτους.

Το 1830 εφαρμόστηκε, από τον τότε κυβερνήτη της Ελλάδος, Ιωάννη Καποδίστρια, ένα νέο προηγμένο δασμολόγιο που ονομαζόταν “ταρίφα” με δύο καινοτομίες: (α) περιορισμό των εξαγωγικών τελών και (β) καθιέρωση ειδικευμένων δασμών παράλληλα με τους δασμούς στην αξία.

Επί κυβερνήσεως Χ. Τρικούπη, το έτος 1884, εφαρμόστηκε το πρώτο επιστημονικού επιπέδου δασμολόγιο, που ενίσχυσε τα έσοδα του κράτους.

Την 1-1-1926, για την προστασία της νεοσύστατης ελληνικής βιομηχανίας, εφαρμόστηκε ένα νέο δασμολόγιο με κύρια χαρακτηριστικά την αύξηση των εσόδων του κράτους και την καθιέρωση προστατευτικών δασμών.

Το δασμολόγιο αυτό, με ελάχιστες τροποποιήσεις ίσχυσε μέχρι το 1960, οπότε η χώρα μας ξεκίνησε τις συζητήσεις και διαπραγματεύσεις για την ένταξή της στην Ε.Ο.Κ. και προέκυψε η ανάγκη προσαρμογής της ονοματολογίας του δασμολογίου της.

²⁴ Ιωάννου Λ. Φράγκου *Τελωνειακή Οικονομία*, ΑΘΗΝΑΙ 1968, σελ. 224-274.

Η Ε.Ο.Κ. τότε, βασιζόταν ουσιαστικά, επί μιας τελωνειακής ένωσης των κρατών μελών της, με χρήση ενός κοινού δασμολογίου με βάση την ονοματολογία της σύμβασης των Βρυξελλών (15-12-1950).

Η χώρα μας είχε υπογράψει τη σύμβαση των Βρυξελλών που κυρώθηκε με τον Α.Ν. 1923/1951 και υποχρεώθηκε να καταρτίσει το εθνικό της δασμολόγιο και τις στατιστικές του εξωτερικού της εμπορίου με βάση την ονοματολογία της σύμβασης των Βρυξελλών γνωστή και ως ονοματολογία του Συμβουλίου Τελωνειακής Συνεργασίας, που εφάρμοζαν όλες οι χώρες μέλη της Ε.Ο.Κ.

Το νέο δασμολόγιο, με την ονοματολογία της σύμβασης των Βρυξελλών, εφαρμόστηκε από τις 27-04-1960 και κυρώθηκε με το Ν.Δ.4088/1960²⁵.

Όλες οι χώρες που είχαν υπογράψει και επικυρώσει τη σύμβαση των Βρυξελλών, εφάρμοζαν παράλληλα και τις επεξηγηματικές σημειώσεις της ονοματολογίας των Βρυξελλών με τη βοήθεια των οποίων επιτυγχάνεται, η σωστή εφαρμογή του δασμολογίου και κατά συνέπεια η σωστή επιβολή των δασμοφορολογικών επιβαρύνσεων.

Το δασμολόγιο αυτό απετέλεσε τη βάση επί του οποίου διεξήχθησαν οι διαπραγματεύσεις με την Ε.Ο.Κ. που τελικά οδήγησαν τη σύνδεση της χώρας μας την 1-1-1962 με την Ε.Ο.Κ.

Η σύνδεσή μας με την Ε.Ο.Κ. δημιούργησε σοβαρές δασμολογικές υποχρεώσεις, μέχρι της πλήρους ένταξής μας ως ισότιμου μέλους²⁶.

Οι υποχρεώσεις αυτές, αναφέροντο σε μια μεταβατική περίοδο, που για ορισμένα είδη ήταν 12ετής και για άλλα 22ετής και αφορούσαν την προοδευτική μείωση των δασμών των κοινοτικών εμπορευμάτων (12ετής και 22ετής αφοπλισμός) και την

²⁵ Ν.Δ. 4088/1960 (ΦΕΚ120/Α/60) "περί Τελωνειακού Δασμολογίου Εισαγωγής".

²⁶ Ν.945/1979 "περί προσχώρησης της χώρας μας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες ΕΚΑΧ, ΕΟΚ και ΕΚΑΕ".

προσαρμογή των δασμών των εμπορευμάτων από τρίτες χώρες στο επίπεδο των δασμών του δασμολογίου της Ε.Ο.Κ.

Η αναθεώρηση της σύμβασης των Βρυξελλών έγινε στα πλαίσια του Συμβουλίου Τελωνειακής Συνεργασίας, για το εναρμονισμένο σύστημα περιγραφής και κωδικοποίησης των εμπορευμάτων, που τελικά υπογράφηκε στις Βρυξέλλες την 13-6-1985.

Η χώρα μας υπέγραψε και αυτή τη διεθνή σύμβαση για το εναρμονισμένο σύστημα και την επικύρωσε με Νόμο.

Έτσι από την 1-1-1988 τόσο η χώρα μας όσο και οι υπόλοιπες χώρες Κ-Μ της Ε.Ε., εφαρμόζουν το ολοκληρωμένο κοινοτικό δασμολόγιο (TARIC) που περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία ενός τελωνισμού σε μία και μόνο έκδοση και τα οποία είναι.

Ένα ολοκληρωμένο κοινό δασμολόγιο σε μορφή κωδικαρίθμων, διαιρεμένο σε κεφάλαια, κλάσεις, διακρίσεις, σημειώσεις διακρίσεων και με γενικούς και ειδικούς κανόνες για δασμούς τρίτων χωρών.

Τις γενικευμένες προτιμήσεις (χώρες – δασμοί).

Τα προτιμησιακά καθεστώτα (χώρες – δασμοί).

Τη στατιστική του εξωτερικού εμπορίου.

Την εθνική στατιστική.

Τις ποσοτώσεις, οροφές, αναστολές δασμών, δασμούς αντιντάμπινγκ κ.λπ.

Τις φορολογικές επιβαρύνσεις κατά κωδικό αριθμό και είδος φόρου.

Τα διάφορα εξειδικευμένα θέματα.

Με βάση λοιπόν αυτό το ολοκληρωμένο κοινοτικό δασμολόγιο τα Κ-Μ της Ε.Ε. καταρτίζουν τα εθνικά τους δασμολόγια, για την εφαρμογή των εσωτερικών τους φορολογιών Φ.Π.Α. ή και Ε.Φ.Κ.

2.8 Παράγωγο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο [Κανονισμοί, Οδηγίες, Αποφάσεις, Συστάσεις και Γνώμες]

Ο όρος “Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο”²⁷ περιλαμβάνει μόνο το δίκαιο που δημιούργησαν οι συνθήκες των τριών διεθνών οργανισμών [ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΚΑΕ] και σκόπιμα προτάθηκε και χρησιμοποιήθηκε ο όρος “κοινότητα” αντί του κλασικού όρου “διεθνής οργανισμός” ακριβώς για να υπονοεί την έντονη επιθυμία των συμβαλλομένων κρατών για στενότερη συνεργασία μέχρι της ενοποίησης γεγονός που συνεπάγεται ενιαία εφαρμογή του παραγώγου δικαίου και κοινή στρατηγική δράσης προς επίτευξη του κοινού στόχου που είναι η ομοσπονδοποίηση και που σαφώς υπερβαίνει την κλασική διακρατική συνεργασία των διεθνών οργανισμών.

Την 7^η Φεβρουαρίου του έτους 1992 στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας έχουμε τη (νέα) Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία ετέθη σε εφαρμογή την 1η Νοεμβρίου του έτους 1993, αφού επικυρώθηκε από τους δώδεκα Ευρωπαίους Εταίρους εν μέσω περιπετειών και παλινωδιών.

Η Ελλάδα εκύρωσε την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα σχετικά Πρωτόκολλα και τις Δηλώσεις, που περιλαμβάνονται στην Τελική Πράξη (της) με τον Ν. 2077/1992.

Της Συνθήκης του Μάαστριχτ επακολούθησε η Συνθήκη του Άμστερνταμ, της οποίας το κείμενο υπεγράφη τελικώς στην ομώνυμη πόλη την 2α Οκτωβρίου 1997 υπό των 15 Εταίρων. Η Ελλάς επικύρωσε κατά την συνθήκη ελληνική πρακτική την εν λόγω Συνθήκη (Ν. 2691/1999), η οποία ήρχισε να ισχύει από 1/4/1999.²⁸

Η συνθήκη του Maastricht δημιούργησε την Ευρωπαϊκή Ένωση, που αποτελεί ξεχωριστό διεθνή οργανισμό, που οι στόχοι της ταυτίζονται με εκείνους της Ε.Ο.Κ.

²⁷ Δονάτου Παπαγιάννη *Εισαγωγή Στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο*, εκδ. ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, σελ. 34-38.

²⁸ Κωνσταντίνος ΓΕ. Αθανασόπουλος: *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Τόμος Α' Β' Έκδοση, Αθήνα 2000 σ. 29

και τα Κ-Μ των τριών κοινοτήτων είναι πλέον και Κ-Μ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς βέβαια να θιγεί η νομική αυτοτέλεια των τριών κοινοτήτων (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΚΑΕ) με μόνη αλλαγή τη μετονομασία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ.) σε Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.).

Έτσι ο όρος “Ευρωπαϊκό Δίκαιο” είναι πιο δόκιμος αφού περιλαμβάνει τόσο το δίκαιο των τριών κοινοτήτων όσο και το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.).

Οι τρεις ιδρυτικές συνθήκες της ΕΚΑΧ, ΕΟΚ και ΕΚΑΕ με όλες τις μετέπειτα τροποποιήσεις και συμπληρώσεις δημιούργησαν μια αυτόνομη κοινοτική έννομη τάξη, που κινείται μεταξύ εσωτερικού δικαίου και διεθνούς δικαίου.

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) εξετάζοντας τις σχέσεις της αυτόνομης κοινοτικής έννομης τάξης με τις έννομες τάξεις των κρατών μελών, συμπέρανε τα εξής:

“Αντίθετα με τις συνηθισμένες διεθνείς συνθήκες, η συνθήκη της Ε.Ο.Κ. δημιούργησε μια δική της έννομη τάξη, η οποία με την έναρξη ισχύος της εντάχθηκε στις έννομες τάξεις των κρατών μελών και πρέπει να εφαρμόζεται από αυτά. Γιατί με την ίδρυση μιας κοινότητας για απεριόριστο χρόνο, που διαθέτει δικά της όργανα, ικανότητα δικαίου και δικαιοπρακτική ικανότητα, ικανότητα να συνάπτει διεθνείς συμβάσεις και ιδίως γνήσια κυριαρχικά δικαιώματα, προερχόμενα από τον περιορισμό της αρμοδιότητας των κρατών μελών ή τη μεταβίβαση κυριαρχικών δικαιωμάτων των κρατών μελών στην κοινότητα, τα κράτη μέλη περιόρισαν την κυριαρχία τους αν και σε στενά καθορισμένο πεδίο και έτσι δημιούργησαν ένα σώμα δικαίου που είναι δεσμευτικό για τους υπηκόους τους και αυτά τα ίδια²⁹.

Το 1991 το ΔΕΚ συμπληρώνοντας την παραπάνω θέση του, στη γνωμοδότησή του για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) της 14-12-1991 αναφέρει τα εξής:

²⁹ Υπόθεση 6/64 (Costa/ENELL) ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, συλλογή 1964, 1141.

“Τα ουσιώδη χαρακτηριστικά της κοινοτικής έννομης τάξης είναι, ειδικότερα, η υπεροχή της έναντι των δικαίων των κρατών μελών, καθώς και το άμεσο αποτέλεσμα μιας σειράς διατάξεων οι οποίες εφαρμόζονται τόσο στα ίδια τα κράτη μέλη όσο και στους πολίτες τους³⁰.”

Τα κράτη μέλη, παρά τη συμμετοχή τους στις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες, ως κυρίαρχα και ανεξάρτητα κράτη, διατήρησαν την ικανότητα λήψης μέτρων και διαπραγμάτευσης σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο.

Τους παρέχεται η δυνατότητα να συνάπτουν μεταξύ τους διάφορες συμφωνίες με τις οποίες προωθείται άμεσα ή έμμεσα η υλοποίηση συγκεκριμένων στόχων των ιδρυτικών συνθηκών των κοινοτήτων.

Οι συμφωνίες αυτές που αποκαλούνται και παραπληρωματικό κοινοτικό δίκαιο³¹ τελούν υπό τον έλεγχο και την ερμηνεία του ΔΕΚ και χάνουν την ισχύ τους σε περίπτωση που εκδοθούν πράξεις των κοινοτικών οργάνων που έρχονται σε αντίθεση με αυτές.

Το ευρωπαϊκό δίκαιο που πηγάζει απ’ ευθείας από τις ιδρυτικές συνθήκες, χαρακτηρίζεται ως **πρωτογενές** ενώ το δίκαιο που θεσμοθετούν τα όργανα των κοινοτήτων και που στηρίζεται στην αρχή της ειδικής εξουσιοδότησης χαρακτηρίζεται ως **παράγωγο**.

Αυτό σημαίνει ότι οποιαδήποτε νομοθετική δραστηριότητα των οργάνων των κοινοτήτων πρέπει να προβλέπεται ρητά σε κοινοτική διάταξη.

Το άρθρο 189 της συνθήκης της Ε.Κ. (άρθρο 161 της συνθ. ΕΚΑΕ και άρθρο 14 συνθ. ΕΚΑΧ) προβλέπει το είδος των κανονιστικών πράξεων που μπορούν να εκδώσουν το Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο και η Επιτροπή καθώς και τις έννομες συ-

³⁰ Υπόθεση 26/62 (Van Gend en Loos), συλλογή 1963 και υπόθεση C-1/91, συλλογή 1991, 1-6979.

³¹ Ν. Σκανδάμη *ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ*, εκδ. Α. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, ΑΘΗΝΑ-ΚΟΜΟΤΗΝΗ 1994, σελ. 325.

νέπειες που παράγουν οι πράξεις αυτές, που χαρακτηρίζονται ως παράγωγο Ευρωπαϊκό Δίκαιο.

Η ορολογία που χρησιμοποιούν οι συνθήκες της ΕΚ της ΕΚΑΕ και της ΕΚΑΧ για την ονομασία των κανονιστικών πράξεων δεν είναι ενιαία.

Οι κανονισμοί της ΕΚ και της ΕΚΑΕ αντιστοιχούν στις γενικές αποφάσεις της ΕΚΑΧ. Οι οδηγίες της ΕΚ και της ΕΚΑΕ αντιστοιχούν στις ατομικές αποφάσεις της ΕΚΑΧ. Οι αποφάσεις της ΕΚ και της ΕΚΑΕ αντιστοιχούν στις ατομικές αποφάσεις της ΕΚΑΧ και, οι συστάσεις και γνώμες της ΕΚ και της ΕΚΑΕ αντιστοιχούν στις γνώμες της ΕΚΑΧ.

Στο παράγωγο δίκαιο εντάσσονται ακόμη και οι διεθνείς συμβάσεις που συνάπτουν τα όργανα της κοινότητας με τρίτα κράτη ή άλλους διεθνείς οργανισμούς σύμφωνα με το άρθρο 228 της συνθήκης της Ε.Κ.

Ο **Κανονισμός**, αποτελεί τη σπουδαιότερη πηγή του παραγώγου δικαίου, έχει γενική ισχύ, είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα κράτη – μέλη και ισχύει άμεσα, δηλαδή χωρίς παρέμβαση της Εθνικής νομοθετικής εξουσίας [άρθρο 189 §2 συνθ. ΕΚ] σε αντίθεση με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου όπου απαιτείται κύρωσή τους από τα εθνικά κοινοβούλια για να μετατραπούν σε δεσμευτικό κανόνα του εσωτερικού δικαίου³².

Αρμόδιο όργανο για την έκδοση κανονισμού είναι κατά κύριο λόγο το Συμβούλιο και μετά τη συνθήκη του Maastricht το Συμβούλιο από κοινού με το Κοινοβούλιο.

Η Επιτροπή [Commission] αναφέρεται στο άρθρο 189 της συνθ. ΕΚ ως αρμόδια προς έκδοση κανονισμού, αλλά από τη διάταξη του άρθρου 145 της συνθ. ΕΚ προκύπτει σαφέστατα ότι η έκδοση κανονιστικής υφής αποφάσεων ανήκει στο Συμ-

³² Μιχαήλ Κοτίνη (Λέκτορα ΑΣΟΕΕ) *ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΟΚ* (Σημειώσεις για τους φοιτητές), Μάρτιος 1985, σελ. 15-17.

βούλιο, το οποίο μπορεί να αναθέτει στην Επιτροπή αρμοδιότητες εκτέλεσης και εφαρμογής των κανόνων που θεσπίζει [έκδοση εφαρμοστικών κανονισμών].

Η **Οδηγία**, δεσμεύει κάθε κράτος – μέλος στο οποίο απευθύνεται, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα και μάλιστα εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών³³.

Η **οδηγία** είναι το αποκλειστικό μέσον δράσης της οργάνωσης των κοινοτήτων για την προσέγγιση των νομοθεσιών των Κ-Μ.

Τα Κ-Μ είναι υποχρεωμένα μετά την έκδοση της οδηγίας, να προσαρμόσουν την εθνική τους νομοθεσία στις ρυθμίσεις και στα πλαίσια που τίθενται από την οδηγία, εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας και με βάση τις δυνατότητες που τους παρέχει η δική τους έννομη τάξη.

Αρμόδιο όργανο για την έκδοση οδηγίας είναι το Συμβούλιο ή το Συμβούλιο από κοινού με το Κοινοβούλιο και η Επιτροπή.

Η συναρμοδιότητα μεταξύ Συμβουλίου και Επιτροπής ρυθμίζεται από τα άρθρα 145 και 155 της συνθ. ΕΚ καθώς επίσης και από ειδικές διατάξεις των συνθηκών. Αποδέκτες των οδηγιών μπορεί να είναι ένα ή περισσότερα ή όλα τα Κ-Μ.

Στα πλαίσια της συνθήκης ΕΚΑΧ, η οδηγία αντιστοιχεί με σύσταση, για την έκδοση της οποίας αρμόδια είναι μόνο η Επιτροπή και αποδέκτης αυτών, μπορεί να είναι ένα ή περισσότερα ή όλα τα Κ-Μ καθώς και διάφορες επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων (άρθρο 60 §2 συνθήκης ΕΚΑΧ).

Σε απόφασή του το Δικαστήριο αναφορικά με τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο κράτους μέλους και προκειμένου αυτή να είναι σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, συνόψισε τις αντίστοιχες υποχρεώσεις ως εξής:

³³ Δονάτου Παπαγιάννη *ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ*, εκδ. ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, σελ. 196-202.

“Υπενθυμίζεται ότι, ναί μεν η μεταφορά οδηγίας στο Εθνικό δίκαιο δεν απαιτεί κατ’ ανάγκη νομοθετική ενέργεια σε κάθε κράτος μέλος, είναι όμως απαραίτητο το συγκεκριμένο εθνικό δίκαιο να εξασφαλίζει πράγματι την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας από την εθνική διοίκηση, η νομική κατάσταση που διαμορφώνεται βάσει του δικαίου να είναι αρκετά ακριβής και σαφής και οι δικαιούχοι να έχουν τη δυνατότητα να γνωρίζουν το πλήρες περιεχόμενο των δικαιωμάτων τους και ενδεχομένως να το προβάλλουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Η τελευταία αυτή προϋπόθεση έχει ιδιαίτερη σημασία όταν, η οδηγία αποβλέπει στην απονομή δικαιωμάτων στους υπηκόους άλλων κρατών μελών”³⁴.

Ο σημαντικότερος τομέας έκδοσης οδηγιών είναι ο τομέας της εναρμόνισης των δικαίων των κρατών – μελών. Ο λόγος είναι ότι στα κράτη – μέλη έπρεπε να αφεθούν κάποια περιθώρια, για να μπορέσουν να προσαρμόσουν τις νομοθεσίες τους στο κοινό σκοπό με βάση τις δυνατότητες που τους παρέχει η δική τους έννομη τάξη.

Κατά πάγια πλέον νομολογία, η οδηγία μπορεί να αναπτύσσει, άμεση ισχύ.

Συνέπεια αυτού αποτελεί η υποχρέωση των εθνικών διοικητικών και δικαστικών αρχών να λαμβάνουν εξ ιδίας πρωτοβουλίας υπόψη τους, τις διατάξεις της άμεσης ισχύουσας οδηγίας, ανεξάρτητα αν αυτό προτείνεται ή όχι από ιδιώτη.

Το κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλεσθεί διατάξεις οδηγίας, οι οποίες αναπτύσσουν άμεση ισχύ αλλά δεν έχουν ακόμη μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία, για τη δημιουργία υποχρεώσεων σε βάρος των πολιτών έναντι του κράτους³⁵. Το ΔΕΚ πάντως, απέκλεισε τη δυνατότητα επίκλησης διατάξεων οδηγίας σε διαφορές μεταξύ ιδιωτών (οριζόντια εφαρμογή της οδηγίας)³⁶.

³⁴ Υπόθεση C-365/93 (Επιτροπή/Ελλάδα) από της 23-3-1995 του ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ.

³⁵ Υπόθεση 152/1984 (Marshall), συλλογή 1986, 723 του ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ.

³⁶ Υπόθεση C-99/92 (Paola Faccini Dori), συλλογή 1994, 3325 του ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ.

Η **Απόφαση**, είναι δεσμευτική ως προς το περιεχόμενό της, για τους αποδέκτες που ορίζει και αποκτά ενέργεια με την κοινοποίησή της. Η απόφαση δεν έχει γενική ισχύ, όπως ο κανονισμός, ο οποίος ισχύει σε όλα τα Κ-Μ, αλλά ατομική δηλαδή δεσμεύει μόνο τους αποδέκτες. Η απόφαση είναι επίσης δεσμευτική ως προς ολόκληρο το περιεχόμενό της, σε αντίθεση με την οδηγία η οποία δεσμεύει μόνο ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Αρμόδια όργανα για την έκδοση της απόφασης, στα πλαίσια της ΕΚ και της ΕΚΑΕ είναι το Συμβούλιο ή το Συμβούλιο από κοινού με το Κοινοβούλιο και η Επιτροπή ενώ στα πλαίσια της ΕΚΑΧ μόνο η Επιτροπή.

Οι **Συστάσεις** και οι **Γνώμες** δεν έχουν άμεση ισχύ, σύμφωνα με το άρθρο 189 §5 συνθ. της ΕΚ και στο βαθμό που δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, δεν αποτελούν πηγές του κοινοτικού δικαίου³⁷.

Η διαφορά μεταξύ σύστασης και γνώμης συνίσταται στο ότι η σύσταση εκδίδεται από το κοινοτικό όργανο κατόπιν δικής του πρωτοβουλίας ενώ η γνώμη (γνωμοδότηση) ύστερα από σχετική αίτηση.

Συστάσεις και γνώμες εκδίδουν το Συμβούλιο και η Επιτροπή (άρθρο 155 §1 συνθ.ΕΚ και άρθρο 124 συνθ.ΕΚΑΕ) ενώ στα πλαίσια της ΕΚΑΧ η Επιτροπή (άρθρο 14 §4 συνθ.ΕΚΑΧ).

Κατά το ΔΕΚ, τα εθνικά δικαστήρια είναι υποχρεωμένα να λαμβάνουν υπόψη τους τις συστάσεις και τις γνώμες.

³⁷ Δονάτου Παπαγιάννη *ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ*, εκδ. ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, σελ. 205.

2.9 Εθνική Νομοθεσία για Απαγορεύσεις και Περιορισμούς

2.9.1 Προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας

Όπως σε όλα τα οργανωμένα κράτη, έτσι και στη χώρα μας έχουν θεσπιστεί απαγορευτικές και περιοριστικές διατάξεις στην εισαγωγή ορισμένων εμπορευμάτων και ειδών, για λόγους οικονομικούς, υγειονομικούς, κοινωνικούς και για λόγους προστασίας της δημόσιας τάξης και ασφάλειας των πολιτών.

Έτσι η τελωνειακή υπηρεσία καλείται να εφαρμόζει όλες τις διατάξεις περί απαγορεύσεων και περιορισμών άλλοτε με την άμεση συνδρομή εμπειρογνομόνων των καθ' ύλη αρμοδίων υπηρεσιών και άλλοτε λειτουργούσα ως καθ' ύλη εξειδικευμένη υπηρεσία στα όρια της χωρικής της δικαιοδοσίας.

Για τη σωστή εφαρμογή των φυτοϋγειονομικών διατάξεων και για την πρόληψη και καταστολή των ασθενειών και εχθρών των φυτών, συνεργάζεται με τις κατά τόπους γεωργικές υπηρεσίες καθώς επίσης και με την κτηνιατρική υπηρεσία για την εφαρμογή των κτηνιατρικών διατάξεων προς πρόληψη και καταστολή των μεταδοτικών νόσων των ζώων.

Το ίδιο ισχύει και για την εφαρμογή των υγειονομικών διατάξεων, κατά τη διέλευση των ταξιδιωτών από τα χερσαία, θαλάσσια και εναέρια σύνορα οπότε δεν ελευθεροκοινωνούν αμέσως, αλλά ειδοποιείται η υγειονομική υπηρεσία και υπόκεινται σε ιατρική εξέταση περί της κατάστασης της υγείας των, για την πρόληψη λοιμωδών και μεταδοτικών νόσων καθώς και για πάσα νόσο δυναμένη να προσλάβει χαρακτήρα επιδημικών³⁸.

Καλείται επίσης να εφαρμόζει τα διαλαμβανόμενα στη σύμβαση CITES για το διεθνές εμπόριο των ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξα-

³⁸ Διοικητική κωδικοποίηση διατάξεων εφαρμοζομένων στα Τελωνεία (Συλλογή) "Απαγορεύσεις-Περιορισμοί Εισαγόμενων Εμπορευμάτων Και Συναλλαγματικές Διατυπώσεις" εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, Αθήναι 1979, σελ.53-102 Φυτοϋγειονομικές διατάξεις και σελ.194-267 Υγειονομικές διατάξεις.

φάνιση, που υπεγράφη στις 3 Μαρτίου 1973 από είκοσι ένα (21) χώρες στην Ουάσιγκτον των Η.Π.Α. και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1975.

Μέχρι τις 29 Δεκεμβρίου 1997, είχαν προσχωρήσει στη σύμβαση CITES, 143 κράτη εκ των οποίων τα δεκατέσσερα (14) Κ-Μ της Ε.Ε., εκτός της Ιρλανδίας.

Η σύμβαση CITES ρυθμίζει το διεθνές εμπόριο των δειγμάτων ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας δηλαδή την εξαγωγή, επανεξαγωγή και εισαγωγή ζώων ή νεκρών ζώων και φυτών και μερών και προϊόντων τους, με βάση ένα σύστημα χορήγησης αδειών και πιστοποιητικών που εκδίδονται εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις και κατατίθενται κατά την έξοδο και είσοδο από χώρα σε χώρα.

Η ευρωπαϊκή κοινότητα δεν αποτελεί ακόμη συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση CITES.

Την τελευταία όμως δεκαετία οι κανονισμοί για το εμπόριο των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας έχουν μετατοπισθεί από ένα εθνικό επίπεδο σε ένα αντίστοιχο κοινοτικής αρμοδιότητας.

Οι κανόνες εξωτερικού εμπορίου είναι αποκλειστικά κοινοτικής αρμοδιότητας και ως εκ τούτου απαιτούν κοινοτική συμμετοχή. Επιπλέον, η εφαρμογή της σύμβασης CITES από μεμονωμένα κράτη μέλη καθίστατο δυνατή μόνον κατόπιν παρέκκλισης από τη διάταξη της συνθήκης της Ρώμης βάσει της οποίας τα Κ-Μ δεν μπορούν να υιοθετούν ποσοτικούς εμπορικούς περιορισμούς μεταξύ τους.

Το άρθρο 36 της συνθήκης της Ρώμης, επιτρέπει υπό όρους τέτοιου είδους εμπορικούς περιορισμούς μεταξύ Κ-Μ για την προστασία της ζωής και της υγείας ζώων και φυτών. Εν γένει, αυτό δεν ισχύει σε τομείς που καλύπτονται από την κοινοτική νομοθεσία.

Γι' αυτό η κοινότητα σε αντικατάσταση του ΚΑΝ (ΕΟΚ) 3626/82 εξέδωσε στις 9/12/1996 τον κανονισμό (ΕΚ) 338/97 του συμβουλίου για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους και στις

26/5/1997 τον κανονισμό (ΕΚ) 939/97 της Επιτροπής περί των λεπτομερειών εφαρμογής του προαναφερόμενου κανονισμού του Συμβουλίου που ισχύουν μέχρι σήμερα.

Αμφότεροι οι κοινοτικοί κανονισμοί εφαρμόζουν πλήρως τις διατάξεις της σύμβασης CITES και περιλαμβάνουν επίσης διατάξεις για την εφαρμογή του μεγαλύτερου μέρους των εφαρμοστέων συστάσεων της Διάσκεψης των Μερών σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή τους.

Στη χώρα μας η εφαρμογή των παραπάνω κανονισμών και γενικά της σύμβασης CITES που έχει κυρωθεί με το Ν. 2055/1992 (ΦΕΚ 105/Α) είναι αρμοδιότητα αποκλειστικά των τελωνειακών αρχών³⁹.

2.9.2 *Ναρκωτικά – ψυχότροπες ουσίες*

Η τελωνειακή υπηρεσία στα πλαίσια της συγκεκριμένης αποστολής της και μέσα στα όρια της χωρικής της δικαιοδοσίας, λειτουργεί και σαν εξειδικευμένη διοικητική υπηρεσία για την πρόληψη και καταστολή της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, όπλων και πυρομαχικών, εκρηκτικών υλών, ραδιενεργών υλικών, πολιτιστικών αγαθών και αρχαιολογικών θησαυρών και λουπών ειδών που υπόκεινται σε απαγορεύσεις και περιορισμούς.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του Ν. 1729/1987 η Τελωνειακή Υπηρεσία, συγκαταλέγεται μεταξύ των διοικητικών αρχών, στις οποίες έχει ανατεθεί, κατά λόγο χωρικής αρμοδιότητας, η αστυνόμευση για τη διαπίστωση των παραβάσεων περί Ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, καθώς επίσης και ο σχετικός έλεγχος και η διενέργεια προανακριτικών πράξεων σύμφωνα με τα άρθρα 34 και 243 του κώδικα ποινικής δικονομίας.

³⁹ Ν.2055/1992 (ΦΕΚ 105/Α/92) “Περί κύρωσης της Σύμβασης διεθνούς εμπορίου ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν” με τα παραρτήματα I και II αυτής.

Ο Ν.1729/87 τροποποίησε τους Ν.743/1970 και Ν.1176/1972 και απετέλεσε την πρώτη προσπάθεια καθιέρωσης ενός νέου σύγχρονου νομικού πλαισίου πλήρως εναρμονισμένου με τα διαλαμβανόμενα στις συμβάσεις του ΟΗΕ του 1961 για τα ναρκωτικά και του 1971 για τις ψυχότροπες ουσίες και παράλληλα με έκδηλη διάθεση ενίσχυσης του αγώνα κατά των ναρκωτικών και ειλικρινές ενδιαφέρον για τον άρρωστο χρήστη και παραδειγματική τιμωρία για το λαθρεμπόριο ναρκωτικών ουσιών⁴⁰.

Με το νόμο αυτό, ιδρύθηκε για πρώτη φορά κεντρικό συμβούλιο για την καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών (ΚΕ.ΣΥ.ΚΑ.ΝΑ) με κύρια αρμοδιότητα το συντονισμό της δράσης των επί μέρους υπουργείων σε θέματα πρόληψης και το κυριότερο την επεξεργασία και πρόταση σχεδίου για τη χάραξη της εθνικής πολιτικής σε θέματα πρόληψης θεραπείας και κοινωνικής επανένταξης των εξαρτημένων ατόμων από ναρκωτικές ουσίες, στο διοικητικό συμβούλιο του οποίου μετείχε και η τελωνειακή υπηρεσία.

Παράλληλα ιδρύθηκε και νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία “Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων” (ΚΕ.Θ.Ε.Α.) με σκοπό τη θεραπεία, επαγγελματική κατάρτιση και κοινωνική ένταξη των εξαρτημένων ατόμων από ναρκωτικές ουσίες.

Στον τομέα της καταστολής συστήθηκε και λειτουργεί μικό διυπουργικό όργανο με τίτλο “Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών” (Σ.Ο.Δ.Ν.) στο οποίο εκπροσωπούνται όλες οι διωκτικές των ναρκωτικών αρχές της χώρας μας (Αστυνομία, Τελωνεία, Λιμενικό σώμα) με στόχο την καλύτερη αξιοποίηση των πληροφοριών, το συντονισμό της δράσης των αρμοδίων διωκτικών αρχών για την αποφυγή επικαλύψεων και ανταγωνισμών, την οργάνωση κοινών δράσεων και ελεγχόμενων

⁴⁰ Βλ. Ν.1729/87 (ΦΕΚ 144/Α/87) “Καταπολέμηση της διάδοσης των Ναρκωτικών, προστασία των νέων και άλλες διατάξεις”.

παραδόσεων, τη συμβατότητα των τεχνικών μέσων για επικοινωνία και άμεση ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των διοικητικών αρχών και την επίλυση τυχόν διαφορών μεταξύ τους.

Στο άρθρο 4§1 του Ν.1729/87 δίνεται η έννοια του όρου ναρκωτικά. Στην έννοια του όρου ναρκωτικά περιλαμβάνονται οι τεχνητές ή φυσικές ουσίες, οι οποίες δρουν στο κεντρικό νευρικό σύστημα και προκαλούν εξάρτηση ψυχική ή σωματική του ατόμου από αυτές.

Με το άρθρο 9 του Ν.2161/ 93 προστέθηκε 4η παράγραφος στο άρθρο 4 του Ν.1729/87, με την οποία θεσμοθετείται για πρώτη φορά στην Ελληνική νομοθεσία, η παρακολούθηση και ο έλεγχος των προδρόμων για την παρασκευή ναρκωτικών ουσιών κατ' εφαρμογή του Κανονισμού ΕΟΚ 3677/90.

Στο άρθρο 5 του Ν.1729/87, το οποίο συμπληρώθηκε με το άρθρο 10 του Ν.2161/93, αναφέρονται οι ποινικές διατάξεις. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα εδάφια α, ζ, η και ι του εν λόγω άρθρου, όπου αναφέρονται στις περιπτώσεις που κάποιος:

(α) Εισάγει στην επικράτεια ή εξάγει από αυτήν ή διαμετακομίζει ναρκωτικά.

(ζ) Κατέχει ή μεταφέρει ναρκωτικά με οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο, είτε στο έδαφος της επικράτειας, είτε παραπλέοντας ή διασχίζοντας την αιγιαλίτιδα ζώνη κ.λπ.

(η) Αποστέλλει ή παραλαμβάνει εν γνώσει του δέματα, δείγματα χωρίς αξία ή επιστολές που περιέχουν ναρκωτική ουσία ή δίνει εντολή σε άλλον για μια όμοια αποστολή ή παραλαβή.

(ι) Συντελεί με οποιοδήποτε τρόπο στη διάδοση της χρήσης ναρκωτικών.

Στο άρθρο 13 του Ν.1729/87, όπως συμπληρώθηκε από το άρθρο 15 του Ν.2161/93 ορίζεται ότι ο ενεργών την προανάκριση διατάσσει υποχρεωτικά την διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, αν ο κατηγορούμενος προβάλλει τον ισχυρισμό ότι

είναι τοξικομανής εντός 24 ωρών από την σύλληψή του ή την αρχική του απολογία. Ο ισχυρισμός αυτός καταχωρείται στην έκθεση σύλληψης, εξέτασης ή απολογίας. Η πραγματογνωμοσύνη διατάσσεται το αργότερο εντός 48 ωρών από τη σύλληψη και την αρχική απολογία του συλληφθέντος. Το άρθρο αυτό καθορίζει το χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο πρέπει να ζητείται η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης.

Το άρθρο 19 του Ν. 1729/87, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 17 του Ν. 2161/93 αναφέρεται στις δημεύσεις. Συγκεκριμένα σε περίπτωση καταδίκης του κατηγορουμένου, το δικαστήριο διατάσσει τη δήμευση όλων των ειδών που σχετίζονται με την παράνομη πράξη, ήτοι του τιμήματος, των κινητών και ακινήτων που αποκτήθηκαν με το τίμημα, όλων των μεταφορικών μέσων που χρησιμοποιήθηκαν για τη μεταφορά ως και πάσης φύσεως αντικειμένων που χρησιμοποιήθηκαν ή προορίζονταν να χρησιμοποιηθούν για την τέλεσή της, είτε αυτά ανήκουν στον αυτουργό είτε σε οποιονδήποτε από τους συμμετόχους ή ακόμα και σε τρίτους, που δεν συμμετείχαν στο έγκλημα, εφόσον γνώριζαν ότι τα αντικείμενα προορίζονταν για την τέλεση της πράξης.

Σύμφωνα με το άρθρο 29 του Ν.2161/93 που αντικατέστησε την § 4 του άρθρου 18 του Ν.1729/87, οι Τελωνειακοί υπάλληλοι, ως ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι, μπορούν να καλούν για εξέταση μάρτυρες και να παίρνουν καταθέσεις ή απολογίες κατηγορουμένων, ανεξάρτητα αν οι μάρτυρες ή οι κατηγορούμενοι είναι κάτοικοι της περιφέρειας των. Επίσης μπορούν να μεταβαίνουν και εκτός της περιφέρειας των για διεξαγωγή προανακριτικών πράξεων, εφόσον πρόκειται για τοποθεσία χωρικής αρμοδιότητας του Σώματος στο οποίο ανήκουν, ειδοποιώντας όμως ταυτόχρονα τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών του τόπου όπου διεξάγεται η προανακριτική πράξη.

Το άρθρο 17 του Ν.2161/93 αντικατέστησε την § 2 του άρθρου 22 του Ν.1729/87. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, η κατάσχεση των ναρκωτικών ουσιών από

τους ανακριτικούς υπαλλήλους, γνωστοποιείται αμέσως στον κατηγορούμενο, στον κύριο των κατασχεθέντων και στον κύριο των μεταφορικών μέσων ή άλλου αντικειμένου στο οποίο βρέθηκαν, εκτός και αν κάποιος από αυτούς είναι άγνωστος ή απουσιάζει και δεν είναι δυνατή η γνωστοποίηση. Συγχρόνως, οι προς ους η γνωστοποίηση, καλούνται να δηλώσουν αν αμφισβητούν την ιδιότητα των κατασχεθέντων ναρκωτικών ουσιών. Για όλα τ' ανωτέρω, γίνεται ρητή μνεία στην έκθεση κατασχέσεως ή σε χωριστή έκθεση την οποία υπογράφουν εκείνοι στους οποίους έγινε η γνωστοποίηση. Εκεί αναφέρεται και εάν υπήρξε αμφισβήτηση της ιδιότητας των κατασχεθέντων. Η αμφισβήτηση μπορεί να γίνει και με έγγραφη δήλωση, που επιδίδεται στον γνωστοποιούντα προανακριτικό υπάλληλο το αργότερο την μεθεπομένη εργάσιμη ημέρα της γνωστοποίησης. Δείγμα των κατασχεθέντων ναρκωτικών αποστέλλεται στα εργαστήρια ιατροδικαστικής και τοξικολογίας των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Χώρας ή στο Γενικό Χημείο του Κράτους. Σε περίπτωση αμφισβήτησης, οι κατασχεθείσες ουσίες φυλάσσονται από την Αρχή που προέβη στην κατάσχεση.

Το άρθρο 21 του Ν.2161/93 που αντικατέστησε το άρθρο 24 του Ν.1729/87, περιέχει μια χαρακτηριστική διάταξη, η οποία πρέπει να ανακοινώνεται στον κατηγορούμενο κατά το στάδιο της προανάκρισης. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή ο κατηγορούμενος θα τύχει αναστολής της ποινικής του δίωξης σε περίπτωση που δώσει σαφείς πληροφορίες που θα βοηθήσουν τις αρχές στην εξάρθρωση κυκλώματος διακίνησης ναρκωτικών ή στη σύλληψη μεγάλεμπορου ναρκωτικών.

Τέλος πρέπει να αναφερθεί το άρθρο 22 του Ν.2161/93 που αντικατέστησε το άρθρο 25β του Ν.1729/87. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό δεν είναι άδικη η πράξη των Τελωνειακών υπαλλήλων που με εντολή του αρμοδίου για τη δίωξη ναρκωτικών Προϊσταμένου τους και με σκοπό την ανακάλυψη και σύλληψη προσώπου που διαπράττει τα εγκλήματα που απαριθμούνται στα άρθρα 5 και 8 του Ν.1729/87 εμφανί-

ζεται ως υπονήφιος αγοραστής ή μεταφορέας ή εν γένει ενδιαφερόμενος για τη διακίνηση, φύλαξη ή διάθεση ναρκωτικών ουσιών. Επίσης δεν είναι άδικη η πράξη του Τελωνειακού υπαλλήλου, όταν μετά από βάσιμη καταγγελία ή ισχυρή υπόνοια, ενεργεί έρευνα σε μεταφορικό μέσο για την ανεύρεση ναρκωτικών ουσιών.

Στον ίδιο νόμο (1729/87) και συγκεκριμένα στο άρθρο 4 περιλαμβάνονται οι τέσσερις (4) πίνακες ναρκωτικών.

Οι πίνακες αυτοί μπορούν να τροποποιούνται με κοινή απόφαση των υπουργών Υγείας και Πρόνοιας και Δικαιοσύνης και ύστερα από γνώμη της επιτροπής ναρκωτικών.

Στο τέλος παρατίθενται οι πίνακες αυτοί ενημερωμένοι μέχρι 31-12-2000 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7).

2.9.3 Η Εθνική στρατηγική για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών και των προδρόμων ουσιών

Παρά τις καινοτομίες του Ν.1729/87, πολύ σύντομα αναγνωρίστηκε η αδυναμία εφαρμογής εθνικής στρατηγικής και συντονισμού όλων των φορέων για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών που διαρκώς διογκωνόταν γι' αυτό και ανατέθηκε σε διακομματική επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων, η εμπειριστατωμένη μελέτη του προβλήματος των ναρκωτικών και κατάθεση πορίσματος που απέτέλεσε την αφετηρία για τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν. 1729/1987.

Έτσι με το Ν. 2161/1993, που ισχύει μέχρι σήμερα ιδρύθηκε ο οργανισμός κατά των ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ) με τη μορφή Ν.Π.Ι.Δ. (με μόνο μέτοχο το κράτος) που έχει διυπουργικό χαρακτήρα, τελεί υπό την εποπτεία του υπουργού Υγείας και

Πρόνοιας και έχει ως σκοπό τη συνολική αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών (πλην βεβαίως της δικαστικής)⁴¹.

Ο οργανισμός αυτός είναι οικονομικά ανεξάρτητος στελεχώνεται από άτομα όλων των ειδικοτήτων με εξειδίκευση στα ναρκωτικά και διοικείται από 15μελές διοικητικό συμβούλιο με εκπροσώπους από όλα τα συναρμόδια υπουργεία, μεταξύ των οποίων και το υπουργείο Οικονομικών (τελωνειακή υπηρεσία).

Με το νόμο αυτό τέθηκαν οι βάσεις για την οργάνωση της πρόληψης, που στηρίζεται πλέον στη σωστή και υπεύθυνη ενημέρωση, από επιστήμονες που γνωρίζουν πώς θα μεταφέρουν την πληροφορία – μήνυμα, ιδιαίτερα στους νέους, αφενός να γίνονται ευρύτερα γνωστές οι δυσμενείς επιπτώσεις από τη χρήση των ναρκωτικών και αφετέρου να αποφεύγεται το φαινόμενο μια ενημερωτική προσπάθεια να καταλήγει σε διαφήμιση.

Επίσης καθιερώθηκε η εισαγωγή μαθήματος αγωγής υγείας σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, σε συνεργασία με το υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και βραβείων μεταξύ μαθητών, σπουδαστών και εργαζομένων νέων για την υποβολή προτάσεων σχετιζόμενων με τον αγώνα κατά των ναρκωτικών.

Με το Ν. 2161/1993 εναρμονίσθηκε η εθνική μας νομοθεσία με τα διαλαμβανόμενα στη σύμβαση του ΟΗΕ του 1988, που είχε κυρωθεί με το Ν. 1990/1991, γι' ανάπτυξη και εφαρμογή της ίδιας στρατηγικής τόσο στις πρόδρομες ουσίες όσο και στη νομιμοποίηση εσόδων (ξέπλυμα χρήματος) από παράνομες δραστηριότητες για να εφαρμόζεται συνεχής και ισόρροπη πίεση σε όλα τα αδικήματα που έχουν άξονα την παράνομη παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών⁴².

⁴¹ Ν. 2161/93 (ΦΕΚ 119/Α/93) "Τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων του Ν. 1729/87 "Καταπολέμηση της διάδοσης των Ναρκωτικών, προστασία των νέων και άλλες διατάξεις".

⁴² Ν. 1990/91 (ΦΕΚ 193/Α/91) "Περί κύρωσης Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών".

Έτσι για πρώτη φορά ορίζονται σε νόμο οι πρόδρομες των ναρκωτικών ουσίες που πέρα από τις νόμιμες χρήσεις για την παρασκευή φαρμακευτικών προϊόντων και πλαστικών υλών είναι και καθοριστικής σημασίας για τη μετατροπή των φυσικών ημισυνθετικών ναρκωτικών στην τελική τους μορφή, ώστε να είναι ουσίες υδατοδιαλυτές, για να χρησιμοποιούνται κατ' ευθείαν από τους εξαρτημένους χρήστες, καθώς και για την παρασκευή συνθετικών ναρκωτικών.

Επί πλέον είχαμε εναρμόνιση της νομοθεσίας μας προς την οδηγία 92/109/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 93/46/ΕΟΚ ακριβώς επειδή η Ευρωπαϊκή Κοινότητα σύμφωνα με το άρθρο 12 της σύμβασης ΟΗΕ 1988, είναι το μόνο από τα συμβαλλόμενα μέρη, που ασχολείται με τις πρόδρομες ουσίες και έχει εγκρίνει την απαιτούμενη εσωτερική νομοθεσία για την καταπολέμηση της παράνομης διοχέτευσης προδρόμων ουσιών σε κοινοτικό επίπεδο.

Επιπλέον η Κοινότητα αντιμετωπίζει το εμπόριο των προδρόμων ουσιών ανάμεσα στην κοινότητα και τις τρίτες χώρες μέσω του καθορισμού ορισμένων απαιτήσεων που διέπουν τις εξαγωγές, με τους κανονισμούς του Συμβουλίου 3677/1990 και 900/1992⁴³, ακριβώς για την καταπολέμηση της παράνομης διοχέτευσης προδρόμων των ναρκωτικών ουσιών, σε διεθνές επίπεδο.

Είναι αξιοσημείωτο ότι η παρακολούθηση του εξωτερικού εμπορίου των προδρόμων ουσιών είναι αρμοδιότητα της Κοινότητας, βάσει του άρθρου 113 της συνθήκης της Ε.Κ. και στο Ν. 2161/1993 η Τελωνειακή Υπηρεσία, θεωρείται, η μόνη αρμόδια εθνική αρχή για τον έλεγχο των προδρόμων ουσιών με τη συνδρομή του ΕΟΦ για τις ουσίες του πίνακα Ι και τη συνδρομή του Γενικού Χημείου του Κράτους για τις ουσίες των πινάκων ΙΙ και ΙΙΙ.

⁴³ Καν (ΕΟΚ) αριθμ. 900/92 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 31^{ης} Μαρτίου 1992 για την τροποποίηση του Καν (ΕΟΚ) αριθμ. 3677/90 για τη θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της διοχέτευσης ορισμένων ουσιών στην παράνομη Παρασκευή ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών.

Το υφιστάμενο κοινοτικό σύστημα ελέγχου των προδρόμων ουσιών λειτουργεί ικανοποιητικά καίτοι οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση της παράνομης διοχέτευσης πρέπει να εξισορροπηθούν με τις ανάγκες του νόμιμου εμπορίου.

Επειδή η παράνομη διοχέτευση των προδρόμων ουσιών στην παρασκευή ναρκωτικών ουσιών, αποτελεί εκτροπή από το νόμιμο εμπόριο, ένας αυστηρότερος έλεγχος των προδρόμων ουσιών θεωρείται μη αποδοτικός και ότι δημιουργεί στρεβλώσεις στις ανάγκες του νόμιμου εμπορίου γι' αυτό εφαρμόζονται εναλλακτικά αποδοτικότεροι μέθοδοι όμως της αυξημένης συνεργασίας με τη βιομηχανία με τη σύναψη μνημονίων συμφωνίας καθώς και τη σύναψη πολυμερών συμφωνιών συνεργασίας με τις χώρες υψηλού κινδύνου οι οποίες μπορούν να καταπολεμήσουν το πρόβλημα της εκτροπής των προδρόμων με τους δικούς τους μηχανισμούς ελέγχου, παρακολούθησης και καταστολής.

2.9.4 Νομιμοποίηση προσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Στο θέμα της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η εναρμόνιση, πέρα από τα διαλαμβανόμενα στη σύμβαση του ΟΗΕ του 1988, αφορά και μέρος των διαλαμβανόμενων στην οδηγία 91/308/ΕΟΚ αναφορικά με τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν με οποιονδήποτε τρόπο από προϊόν εγκληματικής δραστηριότητας ακριβώς για να αποθαρρύνει τους διακινητές ναρκωτικών στην αναζήτηση παράνομων κερδών.

Το σύνολο βέβαια των διαλαμβανόμενων στην οδηγία 91/308/ΕΟΚ εναρμονίστηκαν αρχικά με τα άρθρα 5 και β του Ν. 2145/1993 και αργότερα με τα άρθρα 1 έως 9 του Ν. 2331/1995 που ισχύει μέχρι σήμερα⁴⁴.

⁴⁴ Ν. 2331/95 (ΦΕΚ 173/Α/95) "Περί πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες ποινικές διατάξεις - ολομέλεια Αρείου Πάγου - Διατιησίες και άλλες διατάξεις".

Έτσι με τον τρόπο αυτό, η ποινική διάσταση του μηχανισμού καταπολέμησης της νομιμοποίησης του παράνομου χρήματος, συμπληρώνεται με ειδικά μέτρα για την κατάσχεση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες καθώς και των περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται από τα έσοδα αυτά και την εν συνεχεία δήμευση αυτών με δικαστική απόφαση.

Η δήμευση επιβάλλεται ακόμη και αν η περιουσία ανήκει σε τρίτο πρόσωπο, εφόσον αυτό τελούσε εν γνώσει της εγκληματικής δραστηριότητας κατά το χρόνο κτήσεως της περιουσίας.

Από μια τελευταία ανάλυση, σε κοινοτικό επίπεδο, της αποτελεσματικότητας των συστημάτων καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες διεφάνη ότι τα αποτελέσματα της προσπάθειας αυτής όσον αφορά τις διώξεις, τις καταδίκες και τις κατασχέσεις περιουσιακών στοιχείων εξακολουθούν μέχρι σήμερα να μην είναι ικανοποιητικά.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι ως ειδικοί προανακριτικοί υπάλληλοι για τα εγκλήματα που προβλέπονται και τιμωρούνται από τις διατάξεις του Ν. 2331/1995 περί πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες θεωρούνται και οι τελωνειακοί υπάλληλοι (άρθρο 6 §4).

Επί πλέον με το Ν. 2343/1995 συστήθηκε υπηρεσία με τον τίτλο “Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος” (Σ.Δ.Ο.Ε.) με κύρια αποστολή την πρόληψη και καταστολή των παραβάσεων της φορολογικής και τελωνειακής νομοθεσίας που ασκούνται από τις παρακάτω διωκτικές αρχές του Υπουργείου Οικονομικών που καταργήθηκαν⁴⁵:

- (α) Υπηρεσία Ελέγχου και Διακίνησης Αγαθών (ΥΠ.Ε.Δ.Α.) και τα παραρτήματα αυτής.

⁴⁵ Ν. 2343/95 (ΦΕΚ 211/Α/95) “Περί αναδιοργάνωσης υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών και άλλες διατάξεις”.

- (β) Ειδική Υπηρεσία Τελωνειακών Ερευνών (ΕΥΤΕ) και τα παραρτήματα αυτής.
- (γ) Διεύθυνση Ελέγχου Οικονομικού Εγκλήματος και,
- δ) πλοία Δίωξης Λαθρεμπορίου (Π.Δ.Λ.).

Έτσι από 10/4/1997, ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του Σ.Δ.Ο.Ε., ένα μέρος της φύλαξης των θαλασσιών συνόρων της χώρας μας, καλύπτεται πλέον και από τις Υποδιευθύνσεις Ναρκωτικών, όπλων και Θαλασσιών Ελέγχων που λειτουργούν στις Περιφερειακές Διευθύνσεις Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας του Σ.Δ.Ο.Ε. καθώς και τα τμήματα ναρκωτικών, όπλων και θαλασσιών ελέγχων που λειτουργούν στις υπόλοιπες ένδεκα (11) περιφερειακές Διευθύνσεις του Σ.Δ.Ο.Ε. και που στελεχώνονται κυρίως από τελωνειακούς υπαλλήλους.

2.9.5 Όπλα – πυρομαχικά – εκρηκτικές ύλες

Η ρύθμιση θεμάτων που αφορούν όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες και εκρηκτικούς μηχανισμούς, θεσμοθετήθηκε με το Ν. 2168/1993 σε εναρμόνιση της οδηγίας 91/477/ΕΟΚ που ισχύει μέχρι σήμερα⁴⁶.

Με το άρθρο 38 του ανωτέρω νόμου καταργήθηκαν στο σύνολό τους όλες οι διατάξεις του Ν. 495/1976 “Περί όπλων, εκρηκτικών μηχανημάτων και άλλων τινών ποινικών διατάξεων”.

Έτσι η παράνομη εισαγωγή, εξαγωγή, διαμετακόμιση, κατασκευή, εμπορία, διάθεση, μεταφορά και κατοχή συνιστούν αξιόποινες πράξεις που τιμωρούνται με ποινές φυλάκισης και χρηματικές ποινές, που προβλέπονται στις διατάξεις του Ν. 2168/1993.

Στον ίδιο νόμο ορίζεται ότι οι τελωνειακοί υπάλληλοι δικαιούνται να προβαίνουν στην κατάσχεση όπλων, πυρομαχικών, εκρηκτικών υλών και εκρηκτικών μηχανημάτων.

⁴⁶ Ν.2168/93 (ΦΕΚ 147/Α/93) “Περί ρύθμισης θεμάτων που αφορούν όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες, εκρηκτικούς μηχανισμούς και άλλες διατάξεις”.

νισμών και στη σύλληψη των υπαιτιών, εκπληρώντες καθήκοντα ειδικών ανακριτικών υπαλλήλων.

2.9.6 Η προστασία των πολιτιστικών αγαθών και αρχαιολογικών θησαυρών

Η τελωνειακή υπηρεσία καθώς και τα συναρμόδια υπουργεία Πολιτισμού, Δημόσιας Τάξης και Εμπορικής Ναυτιλίας, αντιμετωπίζουν την προστασία των πολιτιστικών αγαθών και αρχαιολογικών θησαυρών της χώρας μας, με ιδιαίτερη ευαισθησία, και οι διενεργούμενοι έλεγχοι και έρευνες στη διακίνηση των εμπορευμάτων και των πάσης φύσεως μεταφορικών μέσων, από τις τελωνειακές αρχές, έχουν σαν στόχο, μεταξύ των άλλων και την πρόληψη και καταστολή της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών, αρχαιολογικών θησαυρών και γενικά έργων πολιτιστικής και εκκλησιαστικής κληρονομιάς.

Με το Ν. 5351/1932 “περί αρχαιοτήτων” που ισχύει μέχρι σήμερα, προστατεύονται τα έργα πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και όλα τα έργα βυζαντινής και χριστιανικής τέχνης που έχουν κατασκευασθεί μέχρι το έτος 1830.

Προστατεύονται επίσης, οι εικόνες και τα εκκλησιαστικά έργα τέχνης που έχουν κατασκευασθεί από το 1830 μέχρι το 1900 σύμφωνα με το Ν. 1469/1950 “περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης, μεταγενεστέρων του 1830” και που περιλαμβάνει και μη χριστιανικά έργα.

Σχετικό είναι και το Β.Δ. της 9/26-3-1916 “Περί εισαγωγής, εξαγωγής κ.λπ. έργων βυζαντινής τέχνης” που αναφέρονται στο Ν. 401/1914.

Με το Ν. 1103/1980 κυρώθηκε η υπογραφέισα στο Παρίσι στις 17-11-1970 διεθνής σύμβαση που αφορά τα ληπτέα μέτρα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών.

Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 1 του Ν. 5351/1932 όλα τα αρχαία, κινητά και ακίνητα που βρίσκονται στη χώρα μας και σε οποιαδήποτε εθνικά ή ιδιωτικά κτήματα, σε ποταμούς, λίμνες και στον πυθμένα της θάλασσας καθώς και σε δημοτικά ή μοναστηριακά κτήματα, είναι ιδιοκτησία του κράτους⁴⁷.

Κατά την έννοια του άρθρου 2, ως αρχαία λογίζονται όλα ανεξαιρέτως τα έργα της Αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, γραφικής και γενικά οποιασδήποτε τέχνης, όπως οικοδομήματα και αρχιτεκτονικά μνημεία, λίθοι με κάποια γλυφή, που προέρχονται από αυτά τα μνημεία και βάθρα, υδραγωγεία, οδοί, τείχη, τάφοι, λαξεύματα, αγάλματα, ανάγλυφα, ειδώλια, επιγραφές, ζωγραφίες, ψηφοθετήματα, αγγεία, όπλα, κοσμήματα, νομίσματα, δακτυλιόλιθοι και άλλα έργα και σκεύη κατασκευασμένα από οποιαδήποτε ύλη.

Ως αρχαία λογίζονται και τα αντικείμενα που προέρχονται από την αρχαιότερη εποχή του χριστιανισμού και του μεσαιωνικού ελληνισμού.

Στην έννοια των διατάξεων του Ν.5351/1932 “περί αρχαιοτήτων” περιλαμβάνονται και οι ενάλιες αρχαιότητες που αφορούν αρχαία κτίσματα, λιμάνια, ναυαγισμένα πλοία και άλλα ευρήματα που βρίσκονται μέσα στη θάλασσα, στις λίμνες, στους ποταμούς καθώς και τις αρχαιότητες που καλύπτονται από το χειμέριο κύμα δηλαδή αυτές του αιγιαλού και της παραλίας.

Με το Ν.405/1976 ιδρύθηκε η εφορία εναλίων αρχαιοτήτων με αρμοδιότητα σε όλη την ελληνική επικράτεια, που από το 1980 προχώρησε στις παρακάτω δραστηριότητες ακριβώς για την αποτελεσματικότερη προστασία του υποθαλάσσιου αρχαιολογικού πλούτου της χώρας μας, ακριβώς λόγω της γεωγραφικής θέσης της και του εκτεταμένου νησιωτικού πλέγματος.

⁴⁷ “Σημειώσεις περί αρχαιοκαπηλίας” της Υποδιεύθυνσης Δίωξης Οικονομικών Εγκλημάτων και εγκλημάτων αρχαιοκαπηλίας και ηθών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, Αθήνα 1996.

Οριοθέτηση θαλασσίων και παράκτιων ζωνών και την κήρυξή τους ως αρχαιολογικών χώρων.

Με απόφαση του υπουργού πολιτισμού επιτρέπεται η αποδέσμευση θαλασσίων περιοχών για καταδυτικές δραστηριότητες ψυχαγωγικής φύσεως για την ανάπτυξη του τουρισμού (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8).

Καθορισμό αλιευτικών πεδίων οστρακαλιείας εξαιρώντας από αυτά τις ευαίσθητες αρχαιολογικά περιοχές. Χορήγηση υλικών αμοιβών για υποδείξεις αρχαίων ναυαγίων και άλλων ευρημάτων. Πρόσληψη καταδύομενου φυλακτικού προσωπικού για περιπτώσεις ανασκαφής ναυαγίων, για το χρονικό διάστημα μεταξύ των ερευνητικών περιόδων.

Δημιουργία το 1982, Κέντρου Ενάλιων Αρχαιολογικών Ερευνών με έδρα την Πύλο Μεσσηνίας όπου στους χώρους του Φρουρίου Πύλου, λειτουργεί έκθεση εμπορικών αμοφορέων, αρχαίων αγκύρων και λοιπών ενάλιων εκθεμάτων.

Δημιουργία Αρχαιολογικού Πάρκου στη Μεθώνη Μεσσηνίας, όπου οι αυτοδύτες θα μπορούν να καταδυθούν και να δουν από κοντά ναυάγια με ρωμαϊκούς κίονες και μαρμάρινες σαρκοφάγους.

Διοργάνωση διαλέξεων αναφορικά με υποβρύχιες ανασκαφές και την ανάγκη προστασίας του ενάλιου αρχαιολογικού πλούτου της χώρας μας.

Από κοινοτικής πλευράς υπάρχει η οδηγία 93/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 15^{ης} Μαρτίου 1993 σχετικά με την επιστροφή πολιτιστικών αγαθών που έχουν παράνομα απομακρυνθεί από το έδαφος κράτους μέλους.

Ο μηχανισμός επιστροφής των εθνικών θησαυρών και πολιτιστικών αγαθών δεν έχει αναδρομική ισχύ για τα προ της 1-1-1993 παρανόμως εξαχθέντα και εφαρμόζεται σε όλες τις καταγεγραμμένες δημόσιες συλλογές μουσείων, αρχείων και βιβλιοθηκών καθώς και σε εκκλησιαστικά κειμήλια.

Αντίθετα τα Κ-Μ της Ε.Ε., σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που θέτει η οδηγία, μπορούν να απαιτήσουν την επιστροφή των εθνικών θησαυρών τους στη χώρα προέλευσής τους, υπό την προϋπόθεση ότι το πολιτιστικό αγαθό εμπίπτει στις κατηγορίες των παραρτημάτων του ΚΑΝ.3911/1992 ή στην εθνική νομοθεσία του κράτους μέλους που το διεκδικεί, όπως άλλωστε προβλέπεται στις εξαιρέσεις που καθιερώνει το άρθρο 36 της συνθήκης Ε.Ο.Κ. (Ρώμης) και η ερμηνεία του οποίου εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των Κ-Μ της Ε.Ε.⁴⁸

Υπάρχει επίσης και ο κανονισμός 3911/1992 του Συμβουλίου, σχετικά με την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών σε τρίτες χώρες και την εξασφάλιση ομοιόμορφου ελέγχου στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με τον εν λόγω κανονισμό προβλέπεται η έκδοση άδειας από την αρμόδια υπηρεσία του κράτους μέλους πριν από την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών.

Ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται τα απαριθμούμενα στο Παράρτημα 2 που είναι παράρτημα του ΚΑΝ 3911/1992 και καλύπτονται από το άρθρο 1 αυτού.

Όσα πολιτιστικά αγαθά εμπίπτουν στις κατηγορίες του παραρτήματος, απολαμβάνουν μεγαλύτερη προστασία στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. και προτού εξαχθούν σε τρίτη χώρα, εκτός της Ε.Ε., υπόκεινται σε υποχρεωτική άδεια εξαγωγής, που ως ενιαίο διοικητικό έγγραφο αναγνωρίζεται από όλα τα Κ-Μ της Ε.Ε., βάσει του ΚΑΝ 752/1993 της επιτροπής.

Με τα δύο αυτά νομοθετικά κείμενα η Ε.Ε. επιδιώκει αφενός την ελεύθερη διακίνηση των πολιτιστικών αγαθών εντός της κοινότητας και την εναρμόνιση των εθνικών μέτρων στα εξωτερικά σύνορα της κοινότητας για την ασφάλεια των συναλλαγών και την εξασφάλιση της νομικής προστασίας των πολιτιστικών αγαθών.

⁴⁸ Καν (ΕΟΚ) αριθμ.3911/92 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 9^{ης} Δεκεμβρίου 1992 σχετικά με την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών.

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες όμως, το διεθνές εμπόριο έργων τέχνης γνωρίζει μεγάλη άνθηση εντός και εκτός της Ε.Ε. και αυτό δεν οφείλεται στο πολιτιστικό ενδιαφέρον, αλλά στην ασφάλεια που προσφέρουν στους επενδυτές, απ' ό,τι οι πολύτιμοι λίθοι, μέταλλα και λουπές συλλογές.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της αρχαιοκαπηλίας και υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι αρχαιοκάπηλοι δρουν επί παραγγελία.

Η στενή πλέον σχέση της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών, με το οργανωμένο έγκλημα απασχολεί την Επιτροπή και το Συμβούλιο, αφού είναι πλέον γνωστό ότι και το εμπόριο έργων τέχνης, λειτουργεί επιτυχώς για τη νομιμοποίηση παράνομων προσόδων (ξέπλυμα χρημάτων).

Δυστυχώς όμως, η κοινή γνώμη στην Ε.Ε. είναι υπέρ της ελεύθερης αγοράς έργων τέχνης και αυτό έχει επηρεάσει και τους εκπροσώπους των Κ-Μ, ιδιαίτερα των κρατών του βορρά, που αντιμετωπίζουν τα πολιτιστικά αγαθά ως προϊόντα συναλλαγής με εμπορικό-οικονομικά χαρακτηριστικά και όχι με το διττό τους χαρακτήρα έργο τέχνης – πολιτιστικό αγαθό που υποστηρίζουν τα κράτη του νότου και ιδιαίτερα η Ελλάδα.

Η νοοτροπία αυτή έχει δυστυχώς επηρεάσει και τη χώρα μας και απόδειξη αυτού είναι η εγκατάσταση τελευταία μεγάλων οίκων πλειστηριασμών, γι' αυτό η προστατευτική πολιτική υπέρ των αρχαιοτήτων μας, εναπόκειται στις διωκτικές αρχές της χώρας μας, (Αστυνομία, Τελωνεία, Σ.Δ.Ο.Ε. και Λιμενικό) που πρέπει να συνεργάζονται στενά σε εθνικό, περιφερειακό, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο, μεταξύ τους καθώς επίσης και με τις αρμόδιες πολιτιστικές αρχές των Κ-Μ, για την πρόληψη και καταστολή της παράνομης διακίνησής τους.

Ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται τ' απαριθμούμενα στο (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Στο παρόν κεφάλαιο αναφέρονται τα κυριότερα εισαγωγικά στοιχεία τα οποία βοηθούν στην κατανόηση του θέματος της μελέτης, των ΕΝΑΛΛΙΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ.

Εντός των παραπάνω πλαισίων θα αναφερθούμε και στις έρευνες που διεξάγονται σήμερα στη χώρα μας, και τα εμπόδια που συχνά αντιμετωπίζουν οι ερευνητές.

Ιδιαίτερης μνείας χρήζει το θέμα των θαλάσσιων ζωνών και πως διαμορφώνεται το ιδιοκτησιακό καθεστώς πάνω στις αρχαιότητες για κάθε περίπτωση. Δηλαδή ποιες οι διαφορές, αν το εύρημα βρεθεί στην αιγιαλίτιδα ζώνη ή στην ανοιχτή θάλασσα ή στην αποκλειστική οικονομική ζώνη κ.λπ.

Επίσης θα παρατεθούν στοιχεία για τους διάφορους φορείς και οργανισμούς κυρίως κρατικούς που δραστηριοποιούνται ανά το κόσμο στο συγκεκριμένο αντικείμενο ή τουλάχιστο έχουν λάβει μέτρα για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς γενικότερα. Καθώς και για τις κυριότερες συμβάσεις που έχουν διαχρονικά υιοθετηθεί από διάφορους λαούς, και το κατά πόσο εφαρμόστηκαν ή όχι.

3.1. Ιστορική Αναφορά

Προκειμένου να φτάσει η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς των λαών και των κρατών στο επίπεδο που βρίσκεται σήμερα, πέρασε από πολλά και πολύπλοκα στάδια, η αναδρομή στα οποία είναι ιδιαίτερα συναρπαστική.

Μια αναδρομή η οποία έχει έντονα τα σημάδια των πολλαπλών αλλαγών στα υιοθετούμενα ανά περίοδο μέτρα, μέσα από συνεχή και εκτενή συνέδρια, με νόμους που κάθε φορά άλλαζαν γιατί κρίνονταν ανεπαρκείς.

Όσον αφορά την Ελλάδα ακολουθώσ παραθέτουμε μια σύντομη αναδρομή στοιχείων για μέτρα που ελήφθησαν και είχαν άμεση σχέση με τη προστασία της πολιτιστικής της κληρονομιάς. Το δυσάρεστο όμως για τα πολιτιστικά αγαθά της χώρας μας - τα οποία είναι έργα απaráμιλλης αξίας - είναι ότι αποτέλεσαν και εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο διένεξης μεταξύ πολλών λαών και ατόμων... που προσπάθησαν και προσπαθούν απεγνωσμένα να τα εντάξουν στις συλλογές τους¹.

Από την εποχή των Ρωμαίων και του Βυζαντίου, πολλά στολίδια και αντικείμενα τέχνης μεταφέρονταν στη Ρώμη και στην Κωνσταντινούπολη. Ενώ στη Γένοβα -κατά το 14ο και 15ο αιώνα - αρκετοί έμποροι στόλιζαν τα αρχοντικά τους με κολώνες και μάρμαρα που έφερναν από την Αθήνα. Στη συνέχεια και κατά το 17ο αιώνα, η Ευρώπη έχει γίνει πλέον κέντρο στο οποίο έχουν μεταφερθεί σημαντικές συλλογές της Αρχαίας Ελλάδας. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Άγγλου κόμη Agundel, ο οποίος θέλησε όπως εύστοχα είχε γραφεί, να "μεταφυτεύσει την Αρχαία Ελλάδα στην Αγγλία". Ενώ άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι παροτρύνσεις προς τους απεσταλμένους του στην Ελλάδα, του Choiseul Gouffier, " Πάρτε ότι μπορείτε, μη χάνετε καμιά ευκαιρία να αρπάξετε από την Αθήνα και την περιοχή της ότι μπορεί να παρθεί... Μην υπολογίζετε ούτε νεκρούς ούτε ζωντανούς"². Όσο αδιάστακτα και αν φαίνονται τα πιο πάνω λόγια, υπήρχαν και χειρότερα όπως οι πράξεις και το έργο του λόρδου Elgin, γύρω στο 1801-1805. Πιο συγκεκριμένα το έργο του δεν πρόκειται απλά για αρπαγή, αλλά για συστηματική αφαίρεση του γλυπτικού διάκοσμου των μνημείων της Ακρόπολης και της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας³.

¹ Παρόλο ότι η Ελλάδα υιοθετεί τα πρώτα ουσιαστικά μέτρα για τη προστασία της πολιτιστικής της κληρονομιάς σχετικά καθυστερημένα - ίσως και λόγω της τουρκοκρατίας - είναι ευρέως αναγνωρισμένο και αποδεκτό ότι αποτέλεσε μεγάλο πολιτιστικό κέντρο. Και υπάρχει μια σημαντική πολιτιστική κληρονομιά η οποία είναι άρρηκτα δεμένη με την εξέλιξη του λαού της, και η οποία πρέπει να προστατευθεί.

² Α. Κόκκου, *Οι περιπέτειες των Αρχαιοτήτων* - ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 18 ΜΑΪΟΥ 1997 σελ. 9.

³ Βλ. υποσ. 2.

3.2 Τα πρώτα βήματα. Η περίοδος της Τουρκοκρατίας και η σύσταση του πρώτου Ελληνικού κράτους

Το πρώτο σημαντικό ενδιαφέρον για την προστασία των Αρχαιοτήτων, παρατηρείται κατά τα χρόνια της επανάστασης ενάντια στη τούρκικη κατοχή, και μετέπειτα στα πρώτα χρόνια του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους⁴. Αξιόλογες προσπάθειες όμως για τη λήψη προστατευτικών μέτρων των πολιτιστικών αγαθών της χώρας μας έγιναν και πριν τη σύσταση του πρώτου ελεύθερου ελληνικού κράτους. Πιο συγκεκριμένα, ο ίδιος ο Κοραΐς ήταν από τους πρώτους που εναντιώθηκαν στις βέβηλες πράξεις τρίτων και στη συνεχή και ανεξέλεγκτη σύληση του ιστορικού πλούτου της χώρας, και ο οποίος παράλληλα προσπάθησε να αφυπνίσει τους Έλληνες να προστατέψουν την κληρονομιά των προγόνων τους. Εντός των πλαισίων αυτών, ο Κοραΐς έγραψε διάφορες διακηρύξεις και πρότεινε μέτρα απαραίτητα για τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Σε ένα του σύγγραμμα και σε μια έξαρση αγανάκτησης αναφέρει χαρακτηριστικά.

*“ μήτε χαρίζομεν, μήτε πωλούμεν πλέον τα προγονικά κτήματα.”*⁵

Παράλληλα, τα άλλα σημαντικά βήματα που αρχίζουν να γίνονται για τη προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, τη συγκεκριμένη περίοδο, είναι ένα διάταγμα του Παπαφλέσσα το 1825, το οποίο κάνει μνεία για ‘διαφύλαξη και περισυλλογή’. Ενώ, το 1827 υπάρχει το ΙΗ΄ ψήφισμα της Γ΄ Εθνικής Συνέλευσης της Τροιζήνας, στο οποίο συγκεκριμένα προβλέπεται ότι,

“ο Διοικητής χρεωστεί να φροντίζει να μην πωλούνται ή να μη μεταφέρονται εκτός της Επικράτειας οι Αρχαιότητες”⁶.

⁴ Ε. Πρωτοψάλτη, *Ιστορικά έγγραφα περί αρχαιοτήτων και λοιπών μνημείων της ιστορίας κατά τους χρόνους της Επανάστασης και του Καποδίστρια* - ΑΘΗΝΑ 1967 (Βιβλιοθήκη αρχαιολογικής εταιρείας αρ. 59).

⁵ Βλ. υποσ. 2.

Ενώ παράλληλα ζητείται από τους δημογέροντες και τους δασκάλους να συγκεντρώνουν τα αρχαία μέσα στα σχολεία με απώτερο σκοπό το κάθε σχολείο να αποκτήσει μακροπρόθεσμα το δικό του μουσείο.

Λίγο αργότερα το 1829 πραγματοποιείται η ίδρυση του πρώτου αρχαιολογικού μουσείου στην Αίγινα.

Όσον αφορά στην παρουσία του πρώτου συστηματικού νομικού κειμένου το οποίο έχει ανάλογο αντικείμενο είναι ο νόμος της 10/22 Μαΐου, 1834 με εμπνευστή τον Maurer⁷. Το πλέον αξιοσημείωτο είναι ότι για πρώτη φορά στο άνωθεν αναφερθέν κείμενο γίνεται αναφορά σε ζητήματα - που ακόμα και σήμερα αποτελούν θέματα διαμάχης - όπως ιδιοκτησία κράτους και ιδιωτών⁸. Στη συνέχεια ο νόμος αυτός αντικαταστάθηκε από το νόμο ΒΧΜΣΤ⁹ του 1899⁹. Πέρα όμως από αυτά τα πρώτα προστατευτικά μέτρα τα οποία υιοθέτησε η χώρα μας προκειμένου να προφυλάξει την πολιτιστική της κληρονομιά, είναι και η ίδρυση το 1837 της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, η οποία είχε ως στόχο να συνδράμει στην ανεύρεση των αρχαιοτήτων. Η δραστηριότητα του ιδρύματος αυτού επεκτείνεται κυρίως στις ανασκαφές, και συνεχίζει μέχρι σήμερα το ερευνητικό και εκδοτικό έργο του.

3.3 Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος 1940 - 1947

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, ελήφθησαν προληπτικά μέτρα για τη προστασία των αρχαιοτήτων από τους κατακτητές. Πιο συγκεκριμένα στα Αρχαιολογικά Μουσεία ανοίχθηκαν λάκκοι, προκειμένου να θαφτούν μέσα σε αυτούς αγάλματα απαράμιλλης αξίας - όπως ο άγνωστος ρωμαίος, η Αφροδίτη - και

⁶ Βλ. Δ. Βουδούρη, Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στη προοπτική της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, Εκδόσεις Παπαζήση, ΑΘΗΝΑ 1992.

⁷ Βλ. *Περί επιστημονικών συλλογών, περί ανακαλύψεων και διατηρήσεως των αρχαιοτήτων και της χρήσης αυτών*, ΦΕΚ 22, 16.2.1834 - Βλ. σχετικά G.L. von Maurer *Das griechische Volk*, Heidelberg 1835, παρ. 325 - ελληνική μετάφραση Ο. Ρομπάκη εκδόσεις Τολιδή, 1976 σελ. 551.

⁸ Ιδιαίτερη αναφορά στα πιο πάνω θέματα θα γίνει σε άλλο κεφάλαιο της διατριβής.

⁹ Βλ. "Νόμος περί αρχαιοτήτων", 24.7.1899 ΦΕΚ Α' 158 27.7.1899.

να μην πέσουν στα χέρια των κατακτητών¹⁰. Μια διαδικασία απόκρυψης η οποία κράτησε περί τους 6 μήνες, ενώ η εκταφή τους αποδείχθηκε αρκετά πιο δύσκολη και χρονοβόρα¹¹. Ανάλογοι τρόποι απόκρυψης πολύτιμων αρχαιοτήτων υιοθετήθηκαν και για άλλες ιστορικές περιοχές και μουσεία της χώρας, όπως για παράδειγμα στην Ολυμπία, στους Δελφούς κ.λπ. Το πλέον ευχάριστο ήταν ότι οι προσπάθειες αυτές στέφθηκαν από επιτυχία διότι πολλά από τα αγάλματα και άλλα πολύτιμα αντικείμενα δεν ευρέθησαν από τους κατακτητές. Ο βασικότερος λόγος που απέτυχαν οι προσπάθειές τους ήταν το αρκετό χρονικό διάστημα των εργασιών που χρειαζόταν και οι πολλές και μεγάλες πιστώσεις που εκείνη την περίοδο ήταν αρκετά δύσκολο έως αδύνατα να βρεθούν.

Ο παραπάνω νόμος ήταν ο πρώτος που ουσιαστικά εφαρμόστηκε και οι αλλαγές που έγιναν στη συνέχεια ήταν πολλές μέχρι να φτάσουμε στη σημερινή μορφή και στα άρθρα που εμπεριέχονται στο Σύνταγμα της χώρας μας. Πιο συγκεκριμένα το Σύνταγμα 1975 της χώρας μας στο άρθρο 24, αναφέρει τα ακόλουθα,

“ Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους. Για τη διαφύλαξη του το κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα... (παρ. 1)”

¹⁰ Οι διαδικασίες απόκρυψης του αγάλματος του Ερμή στην Ολυμπία, περιγράφονται με λεπτομέρεια, πως ενισχύθηκε το άγαλμα στα εύθραυστα σημεία του με οπτόπλινθους και γυψοσιμεντοκονίαμα, πως τοποθετήθηκε σε ειδικά κατασκευασμένο κιβώτιο, πως μεταβιβάστηκε σε τάφο 4 μέτρων που ανοίχτηκε μπροστά στο βάθρο του αγάλματος και πως καλύφθηκε η τάφος με πλάκα από σιδηροπαγές σκυροκονίαμα.

¹¹ Χαρακτηριστική είναι η περιγραφή του Γ. Σεφέρη στις 4/06/1946 (‘Μέρες Ε’), “Ξεφάβουν τώρα τα αγάλματα. Σε μια από τις πιο παλιές μεγάλες αίθουσες, γνώριμες από τα μαθητικά μας χρόνια, οι εργάτες δούλευαν με φυτάρια και αξίνες. Το δάπεδο, αν δεν κοιτάζες τη στέγη, τα παράθυρα και τους τοίχους με τις χρυσές επιγραφές, θα μπορούσε να ήταν ένας όποιος τόπος ανασκαφών. Τα αγάλματα βυθισμένα ακόμα μέσα στη γη, φαινότουσαν από τη μέση και πάνω γυμνά, φυτεμένα στη τύχη. Το μπράτσο κάποιου υπερφυσικού θεού, καμπυλωμένο προς το μηρό, ξεπερνούσε κάτω από τη σκαλωσιά, μια γυμνή γυναίκα που μου γύριζε τη πλάτη ήταν κατελωμένη με ένα γκριζο καλάθι εργάτη που άφηνε να φαίνονται μόνο τα γελαστά της καπούλια. Ήταν ένας αναστάσιμος χορός αναδυόμενων, μια δεύτερη παρουσία σωμάτων που σου έδινε μια παλαβή χαρά...”. Περισσότερες πληροφορίες για την οργάνωση της απόκρυψης των αρχαίων στα μουσεία της χώρας βλ. στο άρθρο του Β. Πετράκου, “Τα αρχαία της Ελλάδας κατά τον πόλεμο 1940 - 1944”, που δημοσιεύθηκε στο τεύχος 31 του περιοδικού Μέντωρ.

Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών." (παρ. 6).

Πάντως αξίζει να αναφέρουμε ότι εξακολουθούσαν να υπάρχουν σημαντικές ασάφειες και ανακολουθίες ως προς την κυριότητα του δημοσίου, το καθορισμό των χρονικών ορίων προστασίας, τις ιδιωτικές συλλογές, τις ανακαλύψεις, τις ανασκαφές, τις ξένες αρχαιολογικές σχολές, τα επιστημονικά μέτρα προστασίας, την αρμοδιότητα και οργάνωση των υπηρεσιών και άλλα τα οποία προσπάθησαν να διασαφηνίσουν τα δικαστήρια στο βαθμό που ήταν εφικτό¹². Πρέπει να τονίσουμε ότι πολλά προβλήματα υφίστανται μέχρι και σήμερα, γεγονός που υποδηλώνει την ιδιαίτερη σημασία τους και πολυπλοκότητά τους.¹³

3.4. Τα πρώτα βήματα για τις Ευρωπαϊκές Χώρες

Πέρα από τα εθνικά πλαίσια όμως, υπάρχουν και οι κινήσεις και τα μέτρα που ελήφθησαν και στις άλλες χώρες της Ευρώπης αλλά και του υπόλοιπου κόσμου. Σε ορισμένες χώρες όπως είναι η Σουηδία¹⁴ κατά το 17ο αιώνα, ανάλογα μέτρα - σποραδικά όμως - δείχνουν να έχουν ληφθεί πιο πριν και από αυτά που καταγράψαμε για τη χώρα μας. Νωρίτερα όμως, περί το 16ο αιώνα είχαν αρχίσει ήδη να κάνουν την εμφάνισή τους απόψεις διάφορων διακεκριμένων προσώπων της εποχής και κυρίως νομικών που είχαν ως σκοπό την προστασία του αρχαιολογικού πλούτου. Τα πρώτα

¹² Βλ. Εμμ. Ρούκουνας, *Ποιοι νόμοι προστατεύουν τα αρχαία στο βυθό* - Περιοδικό *Αρχαιολογία*, Αύγουστος 1983, τεύχος 8 σελ. 8-15.

¹³ Εκτενέστερη αναφορά για το νομικό πλαίσιο που καλύπτει τα περί πολιτιστικής κληρονομιάς, θα γίνει στο σχετικό κεφάλαιο.

¹⁴ Για περισσότερα στοιχεία πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο και τα πρώτα στοιχεία που έχουν καταγραφεί, βλ. O'Keefe - Prott *Law and the cultural heritage*, vol.1: *Discovery and Excavations*, Abingdom: Oxon Professional Books, 1984.

αυτά ερεθίσματα ήρθαν ως συνέπεια των συνεχών λεηλατήσεων του πλούτου άλλων λαών¹⁵.

Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα των όσων μόλις προαναφέραμε και τα οποία αποτέλεσαν αφορμή για δημιουργία και λήψη μέτρων για τη προστασία των πολιτιστικών αγαθών, είναι οι Ναπολεόντειες λεηλασίες, στη περίοδο 1792 - 1815. Στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, χώρες οι οποίες κατακτήθηκαν από τις στρατιές του Ναπολέοντα - όπως η Γερμανία, Ιταλία και άλλες - είδαν τη πολιτιστική κληρονομιά τους να μεταφέρεται στη Γαλλία.¹⁶ Το αξιοσημείωτο στην προκειμένη περίπτωση είναι ότι είχαν επινοηθεί διάφορες μορφές νομικής κάλυψης, προκειμένου να μην φαίνεται ότι τα πολιτιστικά αγαθά είχαν κλαπεί. Πιο συγκεκριμένα είχαν δημιουργηθεί διάφορες συνθήκες, οι οποίες παρείχαν, 'νομική κάλυψη' και δικαίωμα στους κατακτητές να πάρουν υπό την κυριότητά τους τα πολιτιστικά αγαθά, της εκάστοτε χώρας που κατακτούσαν. Λόγω της δυσχερούς θέσης στην οποία βρίσκονταν οι κατακτημένες χώρες, δεν μπορούσαν να κάνουν διαφορετικά από το να υπογράψουν τις συνθήκες.

Οι αντιδράσεις όμως για ανάλογες ενέργειες, οι οποίες στερούσαν από τους λαούς τη κληρονομιά τους ήταν άμεσες. Ήδη από το 17^ο αιώνα άρχισαν να υπογράφονται συνθήκες, οι οποίες έκαναν ιδιαίτερη μνεία για την επιστροφή πολιτιστικών αγαθών στη χώρα προέλευσής τους. Γι' αυτό αφορμή ήταν κυρίως οι Ναπολεόντειες λεηλασίες και η Γαλλία, η οποία σε κάποια χρονική στιγμή θεωρείτο ότι κατείχε το

¹⁵ Στοιχεία που διάφοροι λαοί λεηλάτησαν τη πολιτιστική κληρονομιά άλλων λαών, ιδίως κατά τη περίοδο που προσπαθούσαν να ανακαλύψουν τον υπόλοιπο κόσμο, είναι γνωστά σχεδόν σε όλους. Για παράδειγμα δυνάμεθα να αναφέρουμε τις λεηλασίες που προκάλεσαν οι Ισπανοί όταν ανακάλυψαν την Αμερική. Ή αν θέλουμε στοιχεία που ανατρέχουν πιο παλιά δεν έχουμε παρά να κάνουμε αναφορά στην άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1204. Είναι γνωστό ότι πολλές φορές, ιδιαίτερα σε περιόδους πολέμου όπου επικρατούσε η άποψη "ο σκοπός αγιάζει τα μέσα", όπου λαοί κατά της επιδρομής σε ξένες χώρες άλωσαν στη κυριολεξία κτίρια και έργα τέχνης, τα οποία τις περισσότερες φορές τα μετέφεραν ως λάφυρα στη πατρίδα τους (π.χ αγάλματα).

¹⁶ Βλ. Quynh, D.M. 1945: *The art of confiscations of the Napoleonic Wars*. *American Historic Review* 1 437-460.

πλουσιότερο και σημαντικότερο μέρος πολιτιστικών αγαθών ανά τον κόσμο: αποτέλεσμα αθέμιτων μεθόδων που εφαρμόζονται κατά τη διάρκεια πολεμικών συρράξεων, ακόμα και σήμερα.

Πιο συστηματική αναφορά - για την Ευρώπη - γίνεται την περίοδο του 19ου αιώνα, τότε που κυριαρχούσε η σχολή των ρομαντικών. Μια σχολή η οποία υποστήριξε την προστασία της κληρονομιάς και του πλούτου.

Διαχρονικά αναπτύχθηκαν διάφοροι τρόποι επίλυσης του προβλήματος, ειδικά με την δημιουργία συμβάσεων / συνθηκών και νομοθεσιών.¹⁷ Το ερώτημα που ίσως γεννάται είναι αν όλα τα μέτρα που ελήφθησαν και οι συμβάσεις που υπογράφηκαν, έλυσαν το πρόβλημα. Αν η απάντηση πρέπει να είναι μονολεκτική τότε θα είναι όχι. Ο λόγος είναι ότι η αναποτελεσματικότητα όλων των νομοθετικών μέτρων που ελήφθησαν διαχρονικά, με σκοπό την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς των λαών έγιναν φανερά κατά τη διάρκεια του Β' παγκοσμίου πολέμου. Ο λόγος είναι πολύ απλός, διότι κατά τη διάρκεια του συγκεκριμένου πολέμου καταστράφηκαν πολλά ιστορικά μνημεία και λεηλατήθηκαν αναρίθμητα έργα τέχνης¹⁸.

Βέβαια αξίζει να αναφέρουμε ότι η Γερμανία - μετά το τέλος του πολέμου - επιστρέφει ακόμα μέχρι και σήμερα, ύστερα από σχεδόν 40 χρόνια, αντικείμενα που λεηλατήθηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου¹⁹.

Συνεπώς γίνεται εύκολα αντιληπτό, ότι η προσπάθεια της προστασίας των πολιτιστικών αγαθών των λαών είναι δυσεπίλυτη. Υπάρχει πάντως μια γενικά αποδεκτή άποψη για την αυξανόμενη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και το χρέος που έχουμε όλοι μας να προστατέψουμε αυτό το 'αγαθό', είτε ως μεμονωμένα άτομα είτε

¹⁷ Αξίζει να τονίσουμε ότι υπάρχουν συμβάσεις που κάνουν διάκριση για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περιόδους πολέμου και ειρήνης. Εκτενέστερη αναφορά θα κάνουμε στο κεφάλαιο όπου θα αναπτύξουμε όλες τις κυριότερες συμβάσεις που ασχολούνται με το αντικείμενο της μελέτης.

¹⁸ Βλ. Roxan D. 1964: *The jackdaw of Linz. The story of Hitler's art thefts* LONDON: Casswell.

¹⁹ Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα επιστροφής πολιτιστικών αγαθών στη χώρα προέλευσής τους το οποίο αναφέρεται στο περιοδικό TIME 07/11/94: p.70, είναι η επιστροφή 21 έργων ζωγραφικής μικρών διαστάσεων στη Γαλλία.

κάτω από το πέπλο της πολιτείας. Για το σκοπό αυτό καταβάλλονται συνέχεια προσπάθειες να επιλυθούν τα καίρια θέματα που υπάρχουν, όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

Ιδιαίτερα στο διεθνές επίπεδο, όπου τα τελευταία χρόνια πραγματοποιούνται σημαντικά βήματα συνεργασίας μεταξύ διαφόρων χωρών, σε πολλαπλά επίπεδα, με απώτερο σκοπό την προστασία της 'πολιτιστικής κληρονομιάς' του κάθε λαού. Εντός των πλαισίων συνεργασίας που μόλις προαναφέραμε, περιλαμβάνεται και η καταπολέμηση των λαθραίων εξαγωγών και της αρχαιοκαπηλίας, επιδιώκεται η συνεργασία για τη σύλληψη αρχαιοκαπήλων, και συμφωνίες ότι τα πολιτιστικά αγαθά θα παραμένουν ή θα επιστρέφονται στο τόπο που ανήκουν.²⁰

Βέβαια σημαντικό ρόλο και πρωτοβουλίες που στάθηκαν καθοριστικές για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας, και τη δημιουργία και καθιέρωση κανόνων που διέπουν την προστασία της κληρονομιάς των λαών, πήρε η UNESCO, για την οποία θα κάνουμε ιδιαίτερη μνεία στο κεφάλαιο για τους οργανισμούς που δραστηριοποιούνται για την προστασία των αρχαιοτήτων.

3.5. Έννοια των Πολιτιστικών Αγαθών

Στη συνοπτική ιστορική αναφορά που παραθέσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, παρατηρείται μια συνεχής και εκτεταμένη χρήση και αναφορά στον όρο πολιτιστικά αγαθά. Αυτό που παραλείψαμε να αναφέρουμε είναι ποία είναι η έννοια των πολιτιστικών αγαθών και πως τα ορίζουμε.

Αυτό που πρέπει να λάβουμε υπόψη μας είναι ότι υπάρχει μια διάκριση ως προς τους ορισμούς που υιοθετεί κάθε κράτος για να προσδιορίσει τα πολιτιστικά αγαθά τα οποία προστατεύει. Ο λόγος για αυτή τη διαφοροποίηση στους ορισμούς

²⁰ Τα αποτελέσματα όλων των συναφή, με το αντικείμενο της προστασίας, προσπαθειών θα εξετάσουμε αναλυτικά στο σχετικό κεφάλαιο της μελέτης που αναφέρεται στα προβλήματα και μέτρα βελτίωσης της υπάρχουσας κατάστασης.

ανάμεσα στις εθνικές νομοθεσίες είναι κυρίως διότι το κάθε κράτος αποσκοπεί στην προστασία της δικής του πολιτιστικής κληρονομιάς, με τα ειδικά χαρακτηριστικά του πολιτισμού του²¹. Πάντως σε γενικές γραμμές οι νομοθεσίες των Κρατών καθορίζουν ένα χρονικό όριο για την αξιολόγηση των προστατευόμενων αρχαιολογικών αντικειμένων, (π.χ. 50 χρόνια ή πιο συχνά 100 χρόνια) με συνέπεια τα ευρήματα που η ηλικία τους δεν ξεπερνά το αντίστοιχο όριο που θέτει η εκάστοτε νομοθεσία, δεν προστατεύονται. Έτσι προκύπτει αυτό που θα γίνει εμφανές και πιο κάτω ότι δεν υπάρχει ένας ομοιόμορφος ορισμός της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τη προστασία της Αρχαιολογίας που υπογράφηκε στο Λονδίνο στις 6 Μαΐου 1969,²² αρχαιολογικά αντικείμενα θεωρούνται,

“όλα τα ευρήματα, και αντικείμενα ή κάθε άλλο ίχνος ανθρώπινης υπάρξεως, το οποίο μαρτυρεί για εποχές και πολιτισμούς, για τους οποίους ανασκαφές και ανάκαλύψεις είναι η κύρια πηγή ή μια από τις κύριες πηγές της επιστημονικής πληροφόρησης”.

Σε έναν άλλο ορισμό που δίνει η UNESCO, αναφέρει χαρακτηριστικά, ότι:

“ πολιτιστικά αγαθά ή πολιτιστική κληρονομιά είναι τα έργα τα οποία έχει δημιουργήσει ο άνθρωπος ή αυτά που έχουν δημιουργηθεί σε συνεργασία του ανθρώπου με τη φύση ”²³

²¹ Η Μάλτα για παράδειγμα προστατεύει ως αρχαία όλα τα αντικείμενα που υπήρξαν στο νησί - συμπεριλαμβανομένων των χωρικών υδάτων - για 50 χρόνια. Ενώ ο Λίβανος προστατεύει ως αρχαία όλα τα προϊόντα της ανθρώπινης δραστηριότητας με ημερομηνία πριν το 1700, ανεξαρτήτως πολιτισμού από τον οποίο προέρχονται. Μάλτα, ' Antiquities (Protection) Act No. XI of 1925 as amended in 1974. Λίβανος: 'Regulation on Antiquities, Order No. 166 LR of 1933.

²² Η συγκεκριμένη σύμβαση κυρώθηκε με το νόμο 1127 της 3-10/2/1981, Εφ. της Κυβ. τεύχος Α 32/1981. βλέπε το κείμενο της Σύμβασης στο Κώδικα Νομικού Βήματος 1981, σελ. 107-108.

²³ Η σχετική αναφορά γίνεται σε ένα συνέδριο, "Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage" - 1972. - John. Roper: "The Underwater cultural heritage" - Report of the Committee on Culture and Education, σελ. 5.

Ένας ορισμός ο οποίος δύναται κάλλιστα να θεωρηθεί αρκετά αόριστος και υποκειμενικός. Βέβαια αυτό που πρέπει να τονίσουμε είναι ότι η πρώτη άποψη που σχηματίζει κάποιος στη πρώτη επαφή με το αντικείμενο της μελέτης, είναι ότι δεν υπάρχει ένας και μοναδικός ορισμός της έννοιας πολιτιστικών αγαθών. Το σίγουρο πάντως είναι ότι οι περισσότεροι από αυτούς θεωρούνται αρκετά 'ευρείς' ως προς το περιεχόμενο που καλύπτουν. Η γενικότητα αυτή που υπάρχει στους ορισμούς, πολλές φορές αποτελεί αφορμή να χαρακτηριστούν ως αόριστοι. Κάλιστα δύναται να διερωτηθεί κάποιος, ποίος ο σκοπός και τι δύναται να επιτευχθεί από την ύπαρξη ορισμών, οι οποίοι είναι σε γενικές γραμμές αόριστοι και εύκολα προκαλούν σύγχυση ως προς το τι ακριβώς καλύπτουν. Η απάντηση έγκειται στο γεγονός ότι ένας 'ευρύς' ορισμός των πολιτιστικών αγαθών δύναται να καλύπτει όσο το δυνατό περισσότερες περιπτώσεις προστασίας των πολιτιστικών αγαθών. Άρα με βάση τα πιο πάνω, κρίνεται απαραίτητη μια σχετική 'ευελιξία' του ορισμού²⁴.

Επιχειρώντας να παραθέσουμε έναν ορισμό, ο οποίος αποτελεί συνδυασμό των πολλών ορισμών που εύκολα κάποιος μπορεί να συναντήσει σε διεθνείς συμβάσεις και νομοθεσίες διαφόρων χωρών, θ' αναφέραμε τα εξής:

"... με τον όρο πολιτιστικό αγαθό εννοούμε κάθε αντικείμενο κατασκευασμένο από τον άνθρωπο, που η διατήρηση του επιβάλλεται για λόγους ιστορικούς, καλλιτεχνικούς, λαογραφικούς ή επιστημονικούς (αρχαία, βυζαντινά, μεταβυζαντινά, νεώτερα μνημεία και άλλα αντικείμενα κινητά ή ακίνητα, έργα της αγειοπλαστικής της γλυπτικής, της αρχιτεκτονικής, της γραφικής και οποιασδήποτε άλλης τέχνης, ακόμα και της βιομηχανίας και της βιοτεχνίας. ")²⁵

²⁴ "... A certain degree of flexibility is necessary - not for want of satisfaction definition, but in order to allow the historians to investigate, to declare or interest and importantly to justify it..." Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο συνέδριο της UNESCO. βλέπε υποσημείωση 12, (σελ.5).

²⁵ Εμμ. Ρούκουνας, άρθρο *Ποίοι νόμοι προστατεύουν τα αρχαία στο βυθό*, Περιοδικό ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ - Αύγουστος 1983 τεύχος 8, σελ. 8-15.

Πριν προχωρήσουμε περαιτέρω στην ανάλυσή μας για τα πολιτιστικά αγαθά και κυρίως για τις ενάλιες αρχαιότητες, πρέπει να τονίσουμε ότι οι περισσότεροι - αν όχι σχεδόν όλοι - ορισμοί για τη πολιτιστική κληρονομιά, που αναγράφονται σε διεθνείς και μη συμβάσεις, στην έννοιά τους δεν εσωκλείουν την λεγόμενη άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Όπως προαναφέραμε, ο ορισμός περιλαμβάνει κινητά και ακίνητα έργα, αντικείμενα τέχνης κ.λπ. Δεν περιλαμβάνει όμως, τη γλώσσα, τις παραδόσεις ενός λαού, τα ήθη και τα έθιμα, τη μουσική και το χορό κ.λπ., τα οποία αποτελούν την άυλη πολιτιστική κληρονομιά ενός λαού.

Με βάση τα παραπάνω γίνεται εύκολο πλέον να κατανοήσουμε ποία είναι τα πολιτιστικά αγαθά.

Ένα σημαντικό κομμάτι των πολιτιστικών αγαθών ή κληρονομιάς ενός λαού, αποτελούν οι ενάλιες αρχαιότητες.

Δηλαδή θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι ενάλιες αρχαιότητες είναι ένα υποσύνολο του συνόλου των πολιτιστικών αγαθών.

3.5.1. Ενάλιες Αρχαιότητες

A. Ορισμός

Τι είναι όμως οι ενάλιες αρχαιότητες και τι περιλαμβάνει ο συγκεκριμένος όρος; Με τον όρο ενάλιες αρχαιότητες εννοούμε ότι υλικά κατάλοιπα της αρχαιότητας βρίσκονται πλήρως ή μερικώς βυθισμένα κάτω από το νερό. Στη προκειμένη περίπτωση η έννοια του νερού είναι αρκετά ευρεία, και περιλαμβάνει ωκεανούς, θάλασσες, ποτάμια, λίμνες. Με πιο απλά λόγια θα μπορούσαμε να περιγράψουμε ότι οι ενάλιες αρχαιότητες αποτελούν το αντικείμενο της υποβρύχιας αρχαιολογίας. Ο βασι-

Με τα όσα προαναφέραμε δεν συνεπάγεται αυτόματα ότι το αντικείμενο της υποβρύχιας αρχαιολογίας είναι μόνο τα ναυάγια. Αντιθέτως, στις ενάλιες αρχαιότητες συμπεριλαμβάνονται λιμάνια, μώλοι, δημόσια κτίρια, τείχη, πύργοι, δρόμοι κ.λπ. τα οποία συνήθως αποτελούσαν μέρος παραθαλάσσιων πόλεων, και τα οποία για διάφορους λόγους έχουν ποντιστεί.

3.5.2. Προέλευση Ενάλιων Αρχαιοτήτων

Οι λόγοι που μπορεί να οδήγησαν στη βύθιση τα πολιτιστικά επιτεύγματα των ανθρώπων είναι κυρίως τα γεωφυσικά φαινόμενα (σεισμοί, τεκτονικές τοπικές αναταραχές, καθιζήσεις κ.λπ.).²⁹ Τέτοια ξαφνικά φαινόμενα είχαν ως αποτέλεσμα την άμεση αλλαγή των ακτών και τη συνεπαγόμενη εξαφάνιση παράκτιων πόλεων. Ένα τέτοιο φυσικό φαινόμενο το οποίο θεωρείται ότι ήταν η βασική αιτία για να ποντιστούν ακόμα και ολόκληρες πόλεις είναι τα ηφαιστεια³⁰. Ενώ το ηφαιστειο της Σαντορίνης θεωρείται η κύρια αιτία καταβύθισης πολλών παράλιων πόλεων στη Β. Κρήτη και Νοτιανατολική Πελοπόννησο.³¹ Ένα άλλο σημαντικό φυσικό φαινόμενο το οποίο αποτελεί αιτία για την εξαφάνιση ακόμα και ολόκληρων πόλεων είναι ο σεισμός. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Αρχαία Ελίκη, η πόλη που σύμφωνα με το Πausανία, βυθίστηκε ύστερα από ένα ισχυρό σεισμό το χειμώνα το 373 π.Χ.

Πέρα από τα παραπάνω γεωφυσικά φαινόμενα, μια επιπλέον αιτία - και ίσως η σημαντικότερη - για τη καταβύθιση πόλεων ή μέρος αυτών είναι η ανύψωση της στάθμης της θάλασσας, ιδιαίτερα κατά την τελευταία περίοδο των παγετώνων.

το 1900 κοντά στα Αντικύθηρα, ένας δύτης ο Η. Σταδιάτης, αντί για σφουγγάρια ανακάλυψε ένα σημαντικό αρχαίο ναυάγιο. Από το οποίο ναυάγιο ανασύρθηκαν από τη θάλασσα περίφημα ευρήματα όπως αγάλματα "Ο έφηβος των Αντικυθήρων", ο "Τζόκει και το άλογο". Μεταξύ τους ήταν και ένας περιεργός και πολύπλοκος οδοντωτός μηχανισμός που ονομάστηκε "Αστρολάβος των Αντικυθήρων". Πρόκειται για μια πανάρχαια υπολογιστική μηχανή, δηλαδή ο πρόδρομος των σύγχρονων κομπιούτερ. (βλέπε άρθρο του Γ. Αποστολίδη, "Θησαυροί του βυθού" - ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, 21/08/94 σελ.26).

²⁹ Ν. Λιανός, *Τα ενάλια μνημεία - Ο θαυμάσιος κόσμος των βυθισμένων πόλεων και λιμανιών*, άρθρο στη ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΙΟΥΝΙΟΥ 1993, σελ. 12-13.

³⁰ Χαρακτηριστικό ιστορικό παράδειγμα αποτελεί η Πομπηία.

³¹ Βλέπε υποσ. 16.

Με βάση τα πιο πάνω μπορούμε να πούμε ότι η υποβρύχια αρχαιολογία έχει ως αντικείμενο μελέτης: (α) την εξερεύνηση, μελέτη και ανάδειξη κτισμάτων τα οποία βρίσκονται συνήθως κατά μήκος των ακτών, (μώλοι, προκυμαίες³² κ.λπ.), και τα οποία βρίσκονται συνήθως σε μικρό βάθος και οι εγκαταστάσεις και προετοιμασίες για την μελέτη του έργου δύναται να είναι στη ξηρά, και (β) τα ναυάγια,³³ είτε αυτά βρίσκονται σε μεγάλο είτε σε μικρό βάθος.

3.5.3. Αντικείμενο και σκοπός της υποβρύχιας αρχαιολογίας

Ως βασικός σκοπός της υποβρύχιας αρχαιολογίας είναι η προστασία των ενάλιων αρχαιοτήτων η διατήρησή τους και η ανάδειξη της αξίας τους. Μια αξία η οποία μπορεί να είναι αρκετά σημαντική και πρέπει να γίνει κτήμα όλης της ανθρωπότητας.

Για τους περισσότερους ανθρώπους όμως, η έννοια υποβρύχια αρχαιολογία -ή αρχαιολογία γενικότερα - είναι συνυφασμένη με τις εργασίες ανασκαφών, και όχι άδικα. Αυτό όμως που αγνοούν είναι ότι η ανασκαφή, εκτός από την ανακάλυψη ευρημάτων και την προσθήκη επιστημονικού κύρους στον αρχαιολόγο, σημαίνει και άλλα πράγματα. Σημαίνει ακόμη εκπαίδευση προσωπικού και συγκέντρωση πολύτιμης πείρας πάνω στο αντικείμενο έρευνας και εξοικείωση με το χώρο. Στοιχεία που στην υποβρύχια αρχαιολογία είναι απαραίτητα αφού η εργασία γίνεται κάτω από τη θάλασσα και απαιτεί ικανότητες κατάδυσης από όλους που συνεργάζονται για τη ανακάλυψη ευρημάτων. Ίσως το κυριότερο στοιχείο είναι η ιδιομορφία του περιβάλλοντος κάτω από το οποίο εκτελείται το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών, ένα περι-

³² Για την τεχνική κατασκευή τέτοιων έργων στη Ελλάδα, υπάρχουν αναφορές από την εποχή του Ηρόδοτου και του Θουκυδίδη. Στα έργα τους κάνουν ιδιαίτερη μνεία και εκφράζουν το θαυμασμό τους για σπουδαία έργα που κατασκευάστηκαν για να προστατεύουν τα λιμάνια, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο δημιουργήθηκαν αυτά τα έργα. π.χ. Το μόλο που κατασκεύασε ο Πολυκράτης στη Σάμο και είχε μήκος 400μ. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλέπε υποσ. 16.

³³ Σύμφωνα με το Αμερικάνο αρχαιολόγο George Bass, υπολογίζονται τα ναυάγια στη Μεσόγειο περί τα 10,000 περίπου, βλέπε G. Bass, *Eighteen Mediterranean Wrecks investigated between 1900 and 1968*, *Underwater Archaeology*, σελ. 35.

βάλλον το οποίο δεν είναι φυσικό για τον άνθρωπο και απαιτείται ένα χρονικό διάστημα εξοικείωσης με το νερό και τις συνθήκες που επικρατούν στην εκάστοτε περίπτωση. Πάντως είναι έντονη η διαπίστωση ότι οι συνθήκες εργασίας έχουν βελτιωθεί αισθητά σε σχέση με το παρελθόν, κυρίως λόγω των μοντέρνων και σύγχρονων μηχανημάτων που χρησιμοποιούνται και τα οποία σε πολλές περιπτώσεις παρέχουν τη δυνατότητα του εντοπισμού του ευρήματος από την επιφάνεια της θάλασσας και σε μεγάλο βάθος.³⁴ Συμπερασματικά οι συνθήκες εργασίας δεν έχουν γίνει μόνο πιο ανεκτές αλλά και πιο ασφαλείς.

Πρέπει όμως να τονίσουμε ότι η υποβρύχια αρχαιολογία, η οποία δεν είναι ανεξάρτητος επιστημονικός κλάδος, ως όρος και ως περιεχόμενο έχει μεγάλη ευρύτητα και απαιτεί τη συνεργασία και άλλων κλάδων προκειμένου να πετύχει τους δύσκολους στόχους της. Τέτοιοι κλάδοι είναι της τοπογραφίας, φωτογραφίας, γεωλογίας, αρχιτεκτονικής κ.λπ. και όλα αυτά διότι με τον εντοπισμό ενός αρχαίου ναυαγίου για παράδειγμα, μαθαίνουμε στοιχεία για την αρχαία ναυπηγική³⁵, για την αρχαία ναυτιλία, για την ναυτική οικονομία της εποχής και πολλές φορές το ναυτικό δίκαιο που επικρατούσε στην εκάστοτε περίοδο καθώς και γνώσεις για το δημόσιο και ιδιω-

³⁴ Πρέπει να επισημάνουμε ότι οι θαλάσσιοι βυθοί περιέχουν μια ιστορική και καλλιτεχνική κληρονομιά μέχρι τώρα απρόσιτη, που θέτει ένα εντελώς νέο πρόβλημα μεγάλης σπουδαιότητας στο Δίκαιο της Θάλασσας - και στο οποίο θα αναφερθούμε εκτενέστερα στο αντίστοιχο κεφάλαιο του Δικαίου που καλύπτει τα αρχαία - από τη στιγμή που οι τεχνικές πρόοδοι επιτρέπουν στην αρχαιολογική έρευνα να πραγματοποιείται σε βάθη που ξεπερνούν τα όρια της εθνικής δικαιοδοσίας. Μ. Μιχαήλ, *Τα αρχαιολογικά και ιστορικά αντικείμενα της υφαλοκρηπίδας - Το διεθνές δίκαιο και το αργαίο*, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 1983, σελ. 11.

³⁵ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ιδιαιτερότητα του ναυαγίου της Αλοννήσου. Το πλοίο το οποίο βρέθηκε είναι σχεδόν διπλάσιο από το αντίστοιχο - του τέλους του 4^{ου} αιώνα π.Χ. - που είχε βρεθεί στη Κυρήνεια της Κύπρου. Πιο συγκεκριμένα έχει 30 μέτρα μήκος και 10 μέτρα πλάτος. Στοιχεία τα οποία έρχονται σε αντίθεση με τις μέχρι σήμερα απόψεις γύρω από την ναυπηγική. Ιδιαίτερα ο Άγγλος καθηγητής Toby Parker του Πανεπιστημίου του Bristol, υποστήριξε ότι οι αρχαίες φορτηγίδες άνω των 75 τόνων και χωρητικότητας 1.500 αμφορέων ναυπηγήθηκαν μετά το 1ο αιώνα π.Χ. από τους Ρωμαίους, δηλαδή 300 χρόνια μετά από το έτος που χρονολογείται αυτό που βρέθηκε στην Αλόννησο. Εν τούτοις ο Αμερικάνος καθηγητής Lionel Casson, πίστευε ότι τέτοια πλοία είχαν κατασκευαστεί από τον 5ο π.Χ. αιώνα από τους Έλληνες. (Το συγκεκριμένο πλοίο μετέφερε από 2-3 σειρές αμφορείς, από τις οποίες κάθε σειρά είχε 1.000 αμφορείς, βάρους μεταξύ 28-38 κιλών). Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε άρθρο της Ελ. Χατζηδάκη, *Ανασκαφή στην Αλόννησο* στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 13/06/93.

τικό ναυτικό βίο.³⁶ Συνεπώς το να υπάρχουν επιστήμονες των κλάδων που προαναφέραμε πολλές φορές κρίνεται απαραίτητο για την επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος. Διότι οι παράμετροι που πρέπει να ληφθούν υπόψιν δύναται να διαφέρουν σημαντικά, ανάλογα με την περίπτωση του ναυαγίου, π.χ. άλλο το να βυθιστεί ένα πλοίο σε βραχώδη περιοχή με απότομη κλίση και μεγάλο βάθος και άλλο σε αμμώδη περιοχή με μικρό βάθος και καθόλου κλίση.

Τελευταία έχει κάνει και την εμφάνισή της η Ναυτική Πειραματική Αρχαιολογία, η οποία είναι μια νέα επιστημονική έρευνα του βυθού που μας βοηθάει να κατανοήσουμε καλύτερα πως ναυπηγούνταν τα πλοία στην αρχαιότητα, πως ταξίδευαν και πως ζούσανε ναυτικοί και επιβάτες πάνω σε αυτά. Η επιστήμη αυτή ξεκίνησε από τις Σκανδιναβικές χώρες πριν από 100 χρόνια, περίπου, όταν έγινε η ναυπήγηση ενός πλοίου των Βίκινγκς. Παραταύτα δεν έχει βρει την ίδια απήχηση -τουλάχιστο μέχρι πρόσφατα - και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.³⁷

Όπως γίνεται αντιληπτό χρειάζεται ολόκληρη προεργασία και κατάστρωση σχεδίου δράσης προκειμένου να προχωρήσει μια έρευνα για το εντοπισμό και την ανέλκυση ενός ευρήματος. Για τους λόγους αυτούς κάθε προσωπική παρέμβαση από 'απλούς' ανθρώπους, (είτε πρόκειται για απλή μετακίνηση, είτε ακόμα περισσότερο για ανέλκυση και μεταφορά), πέρα του ότι απαγορεύεται από τις εκάστοτε νομοθεσίες,³⁸ μπορεί να είναι και από αρχαιολογικής πλευράς επιζήμια. Είναι σχεδόν αποδε-

³⁶ Το τελευταίο γίνεται συνήθως εφικτό με τον εντοπισμό και τη μελέτη του 'κλειστού συνόλου'. Με τον παραπάνω όρο εννοούμε τα διάφορα αντικείμενα που αποτελούν το φορτίο ενός πλοίου, τα εμπορεύματα και τα σκεύη που ενδεχομένως να μεταφέρει, τα όργανα και τα εξαρτήματα του πλοίου, καθώς και το ίδιο το σκάφος. Ειδικά όταν όλα τα πιο πάνω συνυπάρχουν μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, δηλ. τη στιγμή της βύθισης του πλοίου. Έτσι στη περίπτωση που ανακαλυφθούν αμφορείς - όπως στην Αλόνησο - μπορούμε να μάθουμε πληροφορίες για τους εμπορικούς δρόμους, ποιες περιοχές έκαναν εξαγωγές λαδιού ή κρασιού ή άλλων προϊόντων που δύναται να μεταφέρονται με αμφορείς, και προς ποια κατεύθυνση.

³⁷ Στην Ελλάδα, το Ελληνικό Ινστιτούτο Προστασίας Ναυτικής Παράδοσης έχει υλοποιήσει δύο προγράμματα Πειραματικής Αρχαιολογίας ("Κυρήνια ΙΙ" και Πρόγραμμα Πατυρέλλας).

³⁸ Για τη προστασία του βυθού των λιμνών, ποταμών και θαλασσών της χώρας μας από την αρχαιοκαπηλία, το Υπουργείο Πολιτισμού εξέδωσε την απόφαση 14710/78, που καθόριζε τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες επιτρέπεται η άσκηση υποβρύχιας δραστηριότητας με αναπνευστικές συσκευές για ψυχαγωγία στην Ελλάδα. Οι περιοχές οι οποίες έχουν γενικά αποδεδειχτεί από την απαγορευτική διάταξη

δειγμένο ότι κάθε αρχαίο αντικείμενο, ναυάγιο, μνημείο το οποίο βρίσκεται στο βυθό σε μια 'δεδομένη' χρονική στιγμή και για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, για έναν ανίδεο μπορεί να μην έχει καμία ιδιαίτερη σημασία, για έναν αρχαιολόγο όμως δύναται να σημαίνει πάρα πολλά. Ένα ναυάγιο το οποίο έχει παραμείνει στο βυθό - αδιατάραχτο - για χρόνια ή ακόμα και για αιώνες, αποτελεί για έναν ειδικό μια 'χρονοκάψουλα' της ιστορίας που περιέχει πολύτιμα και πολύπλευρα στοιχεία, όχι μόνο για το συγκεκριμένο πλοίο που ναυάγησε, αλλά και για πολλούς άλλους παράγοντες όπως προαναφέραμε, (το τρόπο ζωής μια ευρύτερης περιοχής κ.λπ.). Όλα αυτά τα υπερ-πολύτιμα στοιχεία ενός ευρήματος δύναται να καταστραφούν από τις απερισκεπτες ενέργειες αρχαιοκαπήλων και όχι μόνο.³⁹ Συνεπάγεται λοιπόν, και ειδικά για τις τελευταίες δεκαετίες, ότι όλα αυτά τα ευρήματα με τον εμπορικό - και όχι μόνο - πλούτο που περιέχουν, και τα οποία για χρόνια έχει διαφυλάξει ο βυθός, κινδυνεύουν να εξαφανιστούν και πολλές φορές απειλούνται με ολοκληρωτική καταστροφή. Και αναφερόμαστε ειδικά για τις τελευταίες δεκαετίες, διότι η παράνομη αλιεία, τα εργο-

---

του Υπουργείου Πολιτισμού είναι ελάχιστες. Στην Ελλάδα έχουν αποδεδειχθεί ορισμένες περιοχές της Αττικής, (από το Καβούρι μέχρι τον Πάτροκλο με αρκετές εξαιρούμενες ζώνες), περιοχές των νομών Αχαΐας, Καβάλας, Δωδεκανήσου (Κάλυμνος), Αργολίδας, Μεσσηνίας, Μαγνησίας, Λευκάδας καθώς και μικρά τμήματα των ακτών της Κρήτης. Έτσι σε συνάρτηση με τα σημεία που επιτρέπονταν από παλαιότερα οι καταδύσεις έχουμε ακόμα, τους Παξούς, Κέρκυρα, Σκιάθος, Ερμιόνη, Χαλκιδική, Μύκονος, Ρόδος, Κως, Χανιά, Ρέθυμνο, Άγιος Νικόλαος. Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε άρθρο του Γ. Γούτη, "Ταξίδια στο Βυθό" - Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία 12 Ιουνίου 1994.

Επίσης απαγορεύεται η φωτογράφιση αρχαίων στο βυθό, η μετακίνηση τους και η ανέλκυση τους, αλλά και η χρήση από καταδυόμενους ηχοβολιστικών συσκευών και ανιχνευτών μετάλλων. Πάντως αξίζει να επισημάνουμε ότι η συνταγματικότητα της παραπάνω απόφασης αμφισβητείται έντονα από πολλούς νομικούς του τόπου μας. Περισσότερα στοιχεία θα παρατεθούν στο κεφάλαιο για το νομικό πλαίσιο που καλύπτει τα αρχαία στην Ελλάδα.

³⁹ Οφείλουμε να διευκρινίσουμε ότι πολλές φορές και το ίδιο το υδάτινο περιβάλλον μέσα στο οποίο παραμένει για πολλά χρόνια ένα εύρημα, μπορεί να αποβεί καταστροφικό ή να αλλοιώσει σημαντικά την αξία του ευρήματος. Οι κυριότεροι παράγοντες που επιδρούν συνήθως αρνητικά είναι,

1. Η ζωή -η θαλάσσια ζωή- και όχι μόνο, δύναται να καταστρέψει ένα εύρημα. Ειδικότερα οι μικροοργανισμοί που τρώνε τα οργανικά υλικά.
2. Η θερμοκρασία - θερμοκρασία μπορεί να αποτελέσει αρνητικό παράγοντα στη διαφύλαξη ενός ευρήματος. Πιο συγκεκριμένα ο ρυθμός οξειδωσης αυξάνεται κατά 100% για κάθε βαθμό Κελσίου πάνω από το μηδέν.
3. Η αλατότητα, αποτελεί ένα επιπλέον παράγοντα που επιδρά καταστροφικά πάνω σε ένα εύρημα. Για το λόγο αυτό τα αρχαία που βρίσκονται σε γλυκά νερά είναι πολύ καλύτερα διατηρημένα. (βλέπε Ν. Τσουήλος, *Αρχαία Ναυάγια και η ζωή τους μετά θάνατο*, σελ. 29-33). *Ενάλια Περιοδικά* 1992.

στασιακά απόβλητα και τα λιμενικά έργα έχουν λάβει μεγάλη έκταση στις ακτές και κοντά στους βυθούς.

3.5.3.1. Τα στάδια εργασίας για τον εντοπισμό ενός ευρήματος

Το σχέδιο δράσης και οργάνωσης για τον εντοπισμό ενός ευρήματος έχει πολλά στάδια κάθε ένα από τα οποία απαιτεί σημαντικό χρονικό διάστημα - τις περισσότερες φορές - για να ολοκληρωθεί. Τα βασικότερα στάδια⁴⁰ που συναντάει κάποιος για την εύρεση ενάλιων αρχαιοτήτων είναι τ' ακόλουθα:

Στάδιο εντοπισμού, συνήθως είναι αρκετά δύσκολο, ειδικά όταν δεν υπάρχουν πολλά στοιχεία για το σημείο που ακριβώς βρίσκεται το ναυάγιο, με συνέπεια ν' απαιτείται πολύς χρόνος και μεγάλες δαπάνες. Οι συνήθεις διαδικασίες που ακολουθούνται είναι η μελέτη εγγράφων γύρω από το αντικείμενο έρευνας και για την περιοχή - αν υπάρχουν διαθέσιμα - και η συστηματική έρευνα του βυθού με σύγχρονα μηχανήματα. Πολλές φορές οι έρευνες αυτού του είδους δεν ολοκληρώθηκαν διότι οι σωστές προκαταρκτικές μελέτες δεν πραγματοποιήθηκαν,

Αναγνώριση. Μετά την ολοκλήρωση του σταδίου του εντοπισμού και εφόσον αυτό έχει στεφθεί με επιτυχία - δηλαδή υπάρχει κάποιο εύρημα - ακολουθεί το στάδιο της αναγνώρισης της υπάρχουσας κατάστασης στο βυθό. Προκειμένου να καταστρωθούν τα σχέδια προσέγγισης και να διερευνηθούν οι ιδιομορφίες του περιβάλλοντος,

⁴⁰ Τα στάδια που αναφέρονται είναι αυτά που σε γενικές γραμμές ακολουθούνται για τον εντοπισμό ενάλιων αρχαιοτήτων. Δύναται να διαφοροποιούνται - σε λεπτομέρειες όμως διότι ο βασικός σκοπός παραμένει ο ίδιος. Για παράδειγμα στο βιβλίο της Ντόρας Κόνσολα, *Η διεθνής προστασία της παγκόσμιας κληρονομιάς*, Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1995 σελ. 28, επιχειρώντας μια διάκριση στα διάφορα στάδια κάνει τον ακόλουθο διαχωρισμό, α) εντοπισμός, επιφανειακή έρευνα και ανασκαφή, β) την καταγραφή και την αρχειοθέτηση, γ) τη μελέτη και τη τεκμηρίωση, δ) διασφάλιση από καταστροφή, φθορά, αλλοίωση, κλοπή, παράνομη εξαγωγή, ε) συντήρηση και αποκατάσταση, και ζ) αναβάθμιση και διευκόλυνση της προστασίας του ναυαγίου.

Τοπογραφική και σχεδιαστική αποτύπωση του ναυαγίου.

Φωτογράφιση και κινηματογράφηση του ναυαγίου. Τα τελευταία χρόνια με την εξέλιξη της τεχνολογίας παρέχεται η δυνατότητα της λεπτομερούς φωτογράφισης ή ακόμα και κινηματογράφησης του ναυαγίου προκειμένου οι καταδυόμενοι να καταστρώσουν τα σχέδια εργασίας και να συντονίσουν τις ενέργειες τους ευκολότερα.

Έρευνα σε βάθος. Στη συνέχεια ακολουθεί έρευνα και σε περίπτωση που το ναυάγιο βρίσκεται σε αμμώδη περιοχή, καταβάλλονται προσπάθειες αφαίρεσης της άμμου και της λάσπης που ενδεχομένως να σκεπάζουν το ναυάγιο.

Ανέλκυση, στο επόμενο στάδιο πραγματοποιείται με μεγάλη προσοχή η ανέλκυση του ευρήματος.

Προστασία. Το γεγονός ότι το εύρημα έχει ανελκυθεί δεν σημαίνει ότι αυτόματα τελειώσε και το έργο. Αντιθέτως ένα μεγάλο κομμάτι των διεργασιών γίνεται μετά την ανέλκυση του ευρήματος και ειδικά στη περίπτωση που το εύρημα βρισκόταν για αιώνες στο θαλάσσιο περιβάλλον. Ο λόγος είναι διότι η ξαφνική αλλαγή συνθηκών δύναται να προκαλέσει ανεπανόρθωτες ζημιές στο αντικείμενο. Για το σκοπό αυτό σε πρώτο στάδιο τα ευρήματα τοποθετούνται σε δοχεία με θαλασσινό νερό. Είναι γενικά αποδεκτό ότι ένα εύρημα το οποίο έχει ανελκυθεί από το νερό αν δεν τύχει της ανάλογης προστασίας, τότε θα υποστεί ανεπανόρθωτη ζημία ενώ παράλληλα θα υπάρχει και επιστημονική απώλεια από καταστροφή μέρους του ευρήματος.

Καθαρισμός και συντήρηση. Το τελευταίο στάδιο πλέον είναι ο προσεκτικός καθαρισμός του ευρήματος και η συνεχής και σωστή συντήρησή του προκειμένου να διατηρήσει την αξία του και να προστατευθεί από τις καταστροφικές επιδράσεις του καινούργιου περιβάλλοντος. Ως επί το πλείστον κρίνεται απαραίτητη η συστηματική και λεπτομερής καταγραφή και κωδικοποίηση των ευρημάτων για καλύτερη αναγνώριση και μελλοντική έρευνα.

Όπως προαναφέραμε, το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την ολοκλήρωση όλων των παραπάνω διαδικασιών δύναται να είναι αρκετά μεγάλο, από μήνες μέχρι και χρόνια. Εύκολα συμπεραίνεται λοιπόν ότι οι επιστήμονες - πέρα από τις γνώσεις που διαθέτουν - πρέπει να εξοπλίζονται, αρκετά συχνά, με υπομονή και επιμονή. Βέβαια υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που επιδρούν στην επιτυχή έκβαση μιας έρευνας, όπως για παράδειγμα οικονομικοί, δεδομένου ότι το κόστος τέτοιων ερευνών είναι αρκετά υψηλό. Συνεπώς χωρίς οικονομική υποστήριξη η έρευνα θα διακοπεί.

3.5.3.2. Αντικείμενο μελέτης ενάλιων αρχαιοτήτων

Το αντικείμενο μελέτης της υποβρύχιας αρχαιολογίας επικεντρώνεται όπως προαναφέραμε στις ακόλουθες δύο κατηγορίες,

(α) σε ναυάγια, τα οποία είναι και τα σημαντικότερα από πλευράς αριθμού και ποικιλίας.

Ο λόγος είναι πολύ απλός, διότι τα πλοία / ναυάγια ποικίλουν τόσο από πλευράς μεγέθους όσο και από πλευράς ναυπηγικής κατασκευής, εμπορευμάτων που μεταφέρουνε, τύπου -άλλα είναι εμπορικά, άλλα πολεμικά, και κρουαζιερόπλοια κ.λπ. Επίσης διαφοροποίηση υπάρχει και ως προς τι απομένει μετά την ανεύρεση του ευρήματος και την ανέλυσή του. Έτσι για παράδειγμα σε άλλες περιπτώσεις σώθηκε ολόκληρο ή το μεγαλύτερο μέρος του πλοίου, ενώ σε άλλες περιπτώσεις το εύρημα μπορεί να είναι 'σχεδόν' ερείπιο και να μην έχει διασωθεί τίποτα από αυτό. Βέβαια, σε ποια κατάσταση θα βρεθεί ένα ναυάγιο εξαρτάται από μια σειρά παραγόντων. Τέτοιοι παράγοντες είναι ο λόγος για τον οποίο βυθίστηκε το πλοίο, ή θαλάσσια περιοχή που βυθίστηκε, και το πως προσάραξε το πλοίο ή αν ο βυθός είναι αμμώδης ή αποτελείται από βράχια. Λαμβάνοντας τα παραπάνω στοιχεία υπόψη, μπορούμε εύλογα να συμπεράνουμε ότι είναι αρκετά δύσκολο να βρεθούν άθικτα ναυάγια που έχουν βυθιστεί σε περιοχές που ο βυθός είναι απόκρημνος και βραχώδης, ενώ το αντίθετο

μπορεί να συμβεί για ναυάγια που έχουν βυθιστεί σε βυθούς που αποτελούνται από άμμο.

Το γεγονός ότι στη προκειμένη περίπτωση αναφερόμαστε μόνο σε ναυάγια πλοίων, δεν συνεπάγεται ότι αυτά υπάρχουν μόνο στο θαλάσσιο περιβάλλον. Πολλές φορές ναυάγια πλοίων έχουν βρεθεί και σε ποταμούς αλλά και λίμνες.⁴¹ Ειδικά σε περιοχές που οι ποταμοί αποτελούσαν μέσο επικοινωνίας ανάμεσα σε διάφορες περιοχές. Σήμερα τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο Αμαζόνιος που πολλά πλοία τον διασχίζουν προκειμένου να φτάσουν στο λιμάνι του Manaus ή στην Αμερική το λιμάνι της Νέας Ορλεάνης, και

(β) βυθισμένες πόλεις ή μόλοι, δρόμοι κ.λπ. Για τα οποία έχουμε ήδη παραθέσει ανάλυση για τους λόγους που οδήγησαν στο να ποντιστούν για αυτό δεν κρίνουμε σκόπιμο να επεκταθούμε περισσότερο στο παρόν μέρος.

Η αξία τέτοιων ευρημάτων πολλές φορές είναι ανεκτίμητη. Ως επί το πλείστον δεν είναι μόνο σημαντική από αρχαιολογική και ιστορική σκοπιά, αλλά ένα εύρημα δύναται να έχει μεγάλη αξία και από εμπορική πλευρά. Πέρα από τα παραπάνω οφέλη, υπάρχει και η περίπτωση της τουριστικής αξιοποίησης του ευρήματος - είτε βρίσκεται σε μουσείο είτε στο μέρος που βρέθηκε - η οποία μπορεί να είναι μια εναλλακτική πηγή εσόδων για μια χώρα. Επίσης ένα εύρημα έχει αξία και από εκπαιδευτική σκοπιά. Τέλος δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι ένα εύρημα δύναται να έχει μεγάλη πνευματική ή θρησκευτική σπουδαιότητα για ένα λαό. Πολλές φορές έχουν βρεθεί ευρήματα στο νερό τα οποία αποτελούσαν τμήμα ιεροτελεστιών.

Συμπερασματικά λοιπόν η ανακάλυψη ενός ευρήματος έχει πολύπλευρες θετικές επιπτώσεις όχι μόνο για τον λαό στον οποίο ανήκει άλλα και για την παγκόσμια κοινότητα γενικότερα.

⁴¹ Ruoff, U., *Archaeological discoveries in lakes and rivers*, 137 Museum (vol. xxxv no. 1) 1983, παρ. 64-57 σελ.64.

3.6. Εθνική Κληρονομιά - Κοινή Κληρονομιά

Λόγω της μεγάλης και πολύπλευρης αξίας που έχουν πολλές φορές τα ευρήματα δημιουργούνται και σημαντικά προβλήματα κυρίως από πλευράς ιδιοκτησίας. Ίσως αυτός ο όρος να έχει γίνει το αντικείμενο των περισσότερων διενέξεων γύρω από τα πολιτιστικά αγαθά, διότι όλοι επιθυμούν να καρπωθούν τον τίτλο ιδιοκτησίας, και να εκμεταλλευτούν τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από αυτόν.

Οι διαστάσεις του προβλήματος διογκώνονται όταν πρόκειται για ενάλιες αρχαιότητες, εφόσον στη θάλασσα δεν επικρατεί ένα ενιαίο νομικό καθεστώς. Το γεγονός αυτό έχει δημιουργήσει και ερωτήματα για κατά πόσο ένα εύρημα δύναται να θεωρείται και να εντάσσεται στα πλαίσια της εθνικής κληρονομιάς ενός κράτους και τότε στα πλαίσια της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς των λαών.⁴²

Η αντίληψη του παραπάνω προβλήματος γίνεται περισσότερο κατανοητή αν κάποιος λάβει υπόψη του ότι:

Υπάρχει ένα μεγάλο μέρος θαλάσσιων περιοχών, κυρίως οι ωκεανοί που καλύπτουν τεράστιες εκτάσεις, οι οποίες δεν εμπίπτουν εντός των πλαισίων κάποιας κρατικής δικαιοδοσίας. Όπως συμβαίνει σε αντίθεση με ευρήματα τα οποία ανακαλύπτονται στην ξηρά, και όταν το εύρημα είναι ναυάγιο, τα πράγματα δύναται να περιπλέκονται αν αναλογιστεί κανείς το διεθνή χαρακτήρα των ναυτικών συναλλαγών. Γεγονός που σημαίνει ότι εύλογα μπορούν να ζητήσουν αξιώσεις πάνω στο ναυάγιο, διαφορετικές χώρες. Έτσι ένα ναυάγιο μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διένεξης ανάμεσα στη χώρα προέλευσης του караβιού, τη χώρα εντός της θαλάσσιας δικαιοδοσίας της οποίας βρέθηκε το ναυάγιο, τη χώρα προέλευσης του φορτίου κ.λπ.⁴³

⁴² Η έννοια της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς, εφαρμόζεται κυρίως για ευρήματα τα οποία έχουν ανακαλυφθεί σε θαλάσσιους χώρους εκτός των εθνικών αρμοδιοτήτων των παράκτιων κρατών.

⁴³ Α. Στρατή, *The protection of the underwater cultural heritage: An emerging objective of the Contemporary Law of the Sea*, Martinus Nijhoff Publishers 1995, σελ. 11.

Συνεπώς δημιουργείται το ερώτημα και η αμφιβολία για το ποία πρέπει να είναι η χώρα που θα καρπωθεί τα περισσότερα - αν όχι όλα - τα πλεονεκτήματα από την ανακάλυψη - τις περισσότερες φορές τυχαία - ενός αρχαιολογικού θησαυρού. Όπως εύλογα μπορεί να δημιουργηθεί αντιπαράθεση ανάμεσα στις χώρες με σκοπό τη διεκδίκηση της ανακαλυφθείσας περιουσίας ως μέρους της εθνικής τους κληρονομιάς. Το πρόβλημα δύναται να διογκωθεί ακόμα περισσότερο τη σημερινή εποχή, από τη στιγμή που παρέχεται το δικαίωμα,⁴⁴ σε κάθε χώρα, διεξαγωγής αρχαιολογικών ερευνών σε διεθνή ύδατα, όπου η πιθανότητα ανεύρεσης πολιτιστικής περιουσίας από μια χώρα διαφορετική από τη χώρα προέλευσης είναι αρκετά αυξημένη.

Το σίγουρο είναι ότι πολλές φορές είναι δύσκολο στο να αναγνωρίσει κάποιος ότι μόνο μια από αυτές τις χώρες έχει δικαιώματα και να αποκλείσει τις υπόλοιπες. Ίσως για αυτό το λόγο να κρίνεται απαραίτητη και η δημιουργία ενός διεθνούς φορέα ή οργανισμού, που να έχει αρμοδιότητες για λήψη αποφάσεων σε ανάλογες περιπτώσεις. Το πρόβλημα όμως που δημιουργείται είναι οι δικαιοδοσίες του συγκεκριμένου φορέα ή οργανισμού να αναγνωρίζονται από όλα τα κράτη.

3.7. Θαλάσσιες Ζώνες

Κρίνουμε χρήσιμο στο παρόν στάδιο, εφόσον έχει ήδη γίνει αναφορά στη πολυπλοκότητα των προβλημάτων που μπορούν να δημιουργηθούν σχετικά με το ποιος έχει κυριαρχικά δικαιώματα πάνω στα ευρήματα, να κάνουμε μια μικρή ανάλυση για τις θαλάσσιες ζώνες προκειμένου να κατανοηθεί πρωταρχικά η ανυπαρξία ενιαίου

⁴⁴ Το δικαίωμα αυτό μπορεί πολλές φορές να είναι καθαρά τυπικό με την έννοια ότι πολλές χώρες αδυνατούν να πραγματοποιήσουν ανάλογες έρευνες είτε διότι το κόστος είναι υψηλό είτε διότι δεν έχουν τα κατάλληλα μηχανήματα και εξοπλισμό. Παραταύτα, έστω και τυπικά το δικαίωμα διεξαγωγής ερευνών δεν παύει να υφίσταται.

νομικού καθεστώτος.⁴⁵ Αλλά και να γνωρίζουμε σε ποιες ζώνες δύναται να διαχωρίζεται η θάλασσα και ο βυθός.

3.7.1. Υδάτινος Χώρος

Η βασικότερη διάκριση στη θάλασσα γίνεται ανάμεσα στον υδάτινο χώρο και το βυθό γενικότερα, δηλαδή το έδαφος και το υπέδαφος του πυθμένα.

Η πρώτη βασική διάκριση του υδάτινου χώρου - η οποία διάρκεσε για αιώνες - ήταν ανάμεσα σε δύο ζώνες την αιγιαλίτιδα ζώνη ή αλλιώς τα χωρικά ύδατα μιας χώρας και την ανοιχτή θάλασσα. Τη σημερινή εποχή τα πράγματα έχουν διαφοροποιηθεί αισθητά και τώρα πλέον υπάρχουν περισσότερες θαλάσσιες ζώνες.

Οι κυριότερες ζώνες που υπάρχουν σήμερα είναι οι ακόλουθες, (ξεκινώντας από την ακτή και προχωρώντας προς στα ανοιχτά),

1. τα εσωτερικά ύδατα, η πρώτη θαλάσσια ζώνη που συναντάμε είναι τα εσωτερικά ύδατα, η οποία περιλαμβάνει τις παραλίες, τους όρμους, τους κόλπους, τα λιμάνια κ.λπ. Δηλαδή τις περιοχές κοντά και δίπλα στη στεριά.
2. Την αιγιαλίτιδα ζώνη, η αιγιαλίτιδα ζώνη είναι αυτή που ακολουθεί αμέσως μετά και η οποία έχει πλάτος 12 ναυτικών μιλίων. Δηλαδή με άλλα λόγια εντός της αιγιαλίτιδας ζώνης περιλαμβάνεται ότι βρίσκεται σε απόσταση 12 ναυτικών μιλίων γύρω από όλες τις νησιωτικές και ηπειρωτικές ακτές μιας χώρας. Ότι περιλαμβάνεται εντός της συγκεκριμένης απόστασης αποτελεί "έδαφος" του εκάστοτε κράτους και είναι υπό τη δικαιοδοσία του. Εξαιρέση στον κανόνα είναι η Ελλάδα, για την οποία η αιγιαλίτιδα ζώνη είναι μόλις 6 ναυτικά μίλια.⁴⁶ Ο λόγος είναι ότι αν επιχειρήσουμε να τραβήξουμε μια γραμ-

⁴⁵ Προκειμένου να είμαστε σε θέση να κατανοήσουμε ευκολότερα τα προβλήματα και τα νομοθετικά κενά που δημιουργούνται από την ανυπαρξία ενός ενιαίου νομοθετικού πλαισίου για το θαλάσσιο χώρο, όταν τα αναπτύξουμε στο αντίστοιχο κεφάλαιο.

⁴⁶ Η Ελλάδα σύμφωνα με το νόμο 230/1936 έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 6 ναυτικών μιλίων. Έκταση εξ μιλίων έχει και η Τουρκία στο Αιγαίο.

μή 12 ναυτικών μιλίων από νησιά που είναι πολύ κοντά στην Τουρκία - όπως η Χίος - τότε θα εισέλθουμε εντός της τούρκικης στεριάς. Με άλλα λόγια η απόσταση ανάμεσα σε μερικά Ελληνικά νησιά και τα Τούρκικα παράλια είναι σαφώς μικρότερη από 12 ναυτικά μίλια, και για αυτό υιοθετήθηκαν τα 6 ναυτικά μίλια ως αιγιαλίτιδα ζώνη.

3. Συνορεύουσα θάλασσα, μετά την αιγιαλίτιδα ζώνη και για απόσταση μέχρι 24 ναυτικά μίλια από τις ακτές είναι η συνορεύουσα θάλασσα, η οποία εντάσσεται στα πλαίσια της ανοιχτής θάλασσας. Δηλαδή μετά την αιγιαλίτιδα ζώνη εισερχόμαστε στη περιοχή της ανοιχτής θάλασσας. Εντός των πλαισίων της οποίας το παράκτιο κράτος διατηρεί δικαιώματα εκμετάλλευσης, ενώ παράλληλα δύναται να διεξάγει μεταναστευτικούς, υγειονομικούς κ.λπ. ελέγχους.
4. Αποκλειστική οικονομική ζώνη, στη συνέχεια και σε απόσταση μέχρι 200 ναυτικών μιλίων από τις ακτές βρίσκεται η αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ), εντός της οποίας το παράκτιο κράτος εξακολουθεί να διατηρεί τα δικαιώματα χρήσης και εκμετάλλευσης φυσικών πόρων, αλιείας αλλά και προστασίας του θαλασσίου περιβάλλοντος.

3.7.2. Ο Βυθός

Όσον αφορά το βυθό, όπως προαναφέραμε μέχρι τα 12 ναυτικά μίλια - 6 ναυτικά μίλια για την Ελλάδα - αποτελεί έδαφος του κράτους και είναι έντονη η κρατική προστασία.

Μετά την αιγιαλίτιδα ζώνη, και σε απόσταση μέχρι 200 ναυτικών μιλίων από τις ακτές - νησιωτικές και ηπειρωτικές - ο βυθός αποκαλείται υφαλοκρηπίδα. Εντός

Για τις ανάγκες όμως της αεροπορίας η αιγιαλίτιδα ζώνη της Ελλάδος σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα της 6 Σεπτεμβρίου 1931 που εκδόθηκε σε εφαρμογή του Νόμου 5017/1929 και της συμβάσεως του Παρισιού του 1919 περί πολιτικής αεροπορίας εκτείνεται στα 10 ναυτικά μίλια.

* Βλέπε Ρούκουνα Εμμαν. Διεθνές Δίκαιο "Πλάτος της Αιγιαλίτιδας ζώνης" σελ. 100-103.

του πλαισίου της οποίας το παράκτιο κράτος - όπως αναφέραμε πιο πάνω - διατηρεί δικαιώματα εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων. Το δικαίο που εφαρμόζεται στη περιοχή της υφαλοκρηπίδας είναι το διεθνές δικαίο της θάλασσας UNCLOS III πλέον - και όχι το δικαίο του παράκτιου κράτους - όπως αυτό διαμορφώθηκε μετά τη σύμβαση της Γενεύης το 1958.

Τέλος, έχουμε και την περιοχή του βυθού που εκτείνεται μετά τα 200 ναυτικά μίλια και αποκαλείται 'διεθνής περιοχή'. Τα ευρήματα εντός της οποίας χαρακτηρίζονται ότι ανήκουν στη κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας όπως προαναφέραμε στο αντίστοιχο κεφάλαιο. Βέβαια, σε συνέχεια αυτών που παραθέσαμε στο κεφάλαιο περί κοινής και εθνικής κληρονομιάς, κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να προβεί σε εργασίες ανακάλυψης και εντοπισμού ευρημάτων εντός του πλαισίου που καθορίζεται ως 'διεθνής περιοχή'. Τα προβλήματα που δημιουργούνται μεταξύ των παραπάνω διαχωρισμών και διακρίσεων διέπονται από το νομικό καθεστώς των ενάλιων αρχαιοτήτων στη χώρα μας. Όπου παράλληλα θα εξεταστεί και η ιδιομορφία της Ελλάδας που έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 6 ναυτικών μιλίων.

Όπως αναφέρεται στη σύμβαση της Γενεύης 1958, άρθρο 24:

"Όπου οι ακτές δύο ή περισσότερων κρατών βρίσκονται απέναντι ή είναι παρακείμενες ή μία στην άλλη, κανένα από τα δύο κράτη δεν δικαιούται στην περίπτωση που δεν υπάρχει συμφωνία μεταξύ τους για το αντίθετο να επεκτείνει τη συνορεύουσα Ζώνη την πέρα από τη διάμεσο γραμμή κάθε σημείο της οποίας είναι σε ίση απόσταση από τα πλησιέστερα σημεία των γραμμών βάσης από τις οποίες μετρίεται το πλάτος των χωρικών υδάτων (αιγιαλίτιδα ζώνη των δύο ή περισσότερων χωρών"⁴⁷.

⁴⁷ Από το βιβλίο του Α.Μ. Γουλιέλμου 1997 "Διοίκηση Παράκτιων και Θαλάσσιων βιομηχανιών" σελ. 200-201.

3.8. Το Νομικό Πλαίσιο Προστασίας Της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Στο παρόν κεφάλαιο της μελέτης, και ύστερα από την σύντομη ιστορική αναδρομή που παραθέσαμε, θα εξετάσουμε το νομικό πλαίσιο που διέπει τη προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και ενίοτε της ενάλιας. Ένα νομικό πλαίσιο το οποίο δύναται να διαφέρει ανάμεσα στις εκάστοτε χώρες, και το οποίο δεν έχει φθάσει ακόμα στην τελική μορφή του. Ο βασικός λόγος του παραπάνω ισχυρισμού μας είναι - όπως θα γίνει αντιληπτό και από την ανάλυση που θα παραθέσουμε - γιατί οι υπάρχουσες συμβάσεις δύναται να θεωρηθούν κάθε άλλο παρά ικανοποιητικές. Στο βαθμό μάλιστα που αρκετές από αυτές είναι αόριστες, και δεν παρέχουν ουσιαστικά καμία προστασία στα πολιτιστικά αγαθά.

Ιδιαίτερα για την Ελλάδα είναι αρκετά σημαντικό στο να διασαφηνιστούν ορισμένα σημεία, δεδομένης της σπουδαιότητας και της ζωτικής σημασίας που μπορούν να έχουν. Τέτοια σημεία είναι η επέκταση της αιγιαλιτιδας ζώνης στα 12 ναυτικά μίλια, επιβεβαίωση της υφαλοκρηπίδας των νησιών, και υιοθέτηση του νέου θεσμού της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης, και όχι μόνο, δεδομένου ότι καλύπτουν και το καθεστώς που διέπει τις εναλίες αρχαιότητες, οπότε υπάρχει και ενδιαφέρον από πλευράς υποβρύχιας αρχαιολογίας.

Ακολούθως θα παραθέσουμε μια ανάλυση των βασικότερων συμβάσεων και καθεστώτων που υπάρχουν και καθορίζουν το νομικό πλαίσιο τόσο σε διεθνές όσο και σε εγχώριο επίπεδο.

3.9 Το Διεθνές Δίκαιο

Η προσπάθεια θέσπισης νομικών καθεστώτων, τα οποία θα αποτελούν τη βάση για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενσαρκώνεται με την υιοθέτηση ενός μεγάλου αριθμού συμβάσεων και διατάξεων.

Ο κυριότερος λόγος για τη δημιουργία διεθνών συστηματικών νόμων και θεσμών, που θα προστατεύουν τα πολιτιστικά αγαθά της εκάστοτε χώρας, είναι η αντίληψη που επικρατεί περί 'κοινής κληρονομιάς'. Δηλαδή υπάρχει μια παραδοχή ότι η κληρονομιά μιας χώρας είναι και αποτελεί κληρονομιά ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Το ερώτημα όμως που παραμένει είναι κατά πόσο όλες αυτές οι διατάξεις, συμβάσεις κ.λπ. παρέχουν μία ομπρέλα προστασίας, που θα μπορούσε κάλλιστα να θεωρηθεί ικανοποιητική.

3.9.1. Υφέρπουσα Δικαιοδοσία (*Creeping Jurisdiction*)

Ένα από τα σημαντικότερα, αν όχι το σημαντικότερο πρόβλημα, που πρέπει να αντιμετωπιστεί είναι αυτό της δικαιοδοσίας. Ποιο κράτος έχει δηλαδή κυριαρχικά δικαιώματα πάνω στις ενάλιες αρχαιότητες;

Η σκέψη ότι το παράκτιο κράτος, είναι αυτό που πρέπει να έχει δικαιοδοσία είναι σωστή μέχρι ενός σημείου, το οποίο καθορίζεται από την αιγιαλίτιδα ή συνορευούσα ζώνη. Όπως γνωρίζουμε όμως τα περισσότερα ενάλια πολιτιστικά αγαθά, βρίσκονται πέρα από τις προαναφερθείσες ζώνες, και συνεπώς η κρατική κυριαρχία ή δικαιοδοσία του παράκτιου κράτους δεν υφίσταται.

Συνεπώς, δημιουργείται το ερώτημα για το ποιος πρέπει να έχει δικαιοδοσία σε ευρήματα που βρίσκονται στην ανοιχτή θάλασσα⁴⁸. Στο σημείο αυτό υπάρχει μια σαφής σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των υποστηρικτών της ελευθερίας της ανοιχτής θάλασσας, και των παράκτιων κρατών. Ο προβληματισμός εντοπίζεται κυρίως

⁴⁸ Στρατή Αναστασία, *Η υποβρύχια αρχαιολογία και το νέο δίκαιο της θάλασσας*, σελ.26-29, άρθρο στο περιοδικό ΕΝΑΛΙΑ, τόμος IV, τεύχη1/2, 1992.
Η παραπάνω άποψη έχει ιδιαίτερη απήχηση όσον αφορά τις ενάλιες αρχαιότητες. Πόσο μάλλον όταν αυτές εντοπίζονται στην ανοιχτή θάλασσα, όπου τα δικαιώματα του εκάστοτε παράκτιου κράτους είναι περιορισμένα, όπως θα δούμε στη συνέχεια. Ανάλογη ήταν και η εισήγηση του συμβουλίου Ναυτικής Αρχαιολογίας της Ευρώπης. "The underwater cultural heritage. Report of the Committee on Culture and Heritage", DOC.400-E, Strasbourg, 1978, σελ. 182.

στο 'φόβο' που υπάρχει ότι η υφαλοκρηπίδα, η οποία μέχρι σήμερα είναι μια ζώνη στην οποία τα παράκτια κράτη έχουν μόνο οικονομικά δικαιώματα, θα μετατραπεί σε ζώνη κυριαρχίας. Δηλαδή, σταδιακή εμφάνιση του φαινομένου της υφέρπουσας δικαιοδοσίας⁴⁹. Γεγονός το οποίο θα έκανε τις παράκτιες χώρες, να έχουν το πρώτο και κύριο λόγο για τα ενάλια πολιτιστικά αγαθά τα οποία βρίσκονται πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη.

Ακολούθως, θα παραθέσουμε μια ανάλυση για το καθεστώς που ισχύει στην εκάστοτε ζώνη, όπως αυτό ορίζεται από τις διεθνείς συμβάσεις.

3.9.2 Οι Συμβάσεις της Γενεύης (1958)

Οι συμβάσεις της Γενεύης αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα νομικά πλαίσια καθορισμού προστασίας των ενάλιων αγαθών.

Ακολούθως θα παραθέσουμε ιδιαίτερη ανάλυση για το καθεστώς που ισχύει τόσο στην αιγιαλίτιδα ζώνη όσο και στην υφαλοκρηπίδα, προκειμένου να γίνει πλήρως κατανοητή η έννοια της υφέρπουσας δικαιοδοσίας.

3.9.2.1 Η αιγιαλίτιδα ζώνη

Εντός του χώρου που καθορίζεται από την αιγιαλίτιδα ζώνη, το παράκτιο κράτος, έχει κυριαρχικά δικαιώματα⁵⁰. Συνεπώς, ότι είδους ενάλια αγαθά (και όχι μόνο)

⁴⁹ Ακολούθως θα παραθέσουμε ιδιαίτερη ανάλυση για το καθεστώς που ισχύει τόσο στην αιγιαλίτιδα ζώνη όσο και στην υφαλοκρηπίδα, προκειμένου να γίνει πλήρως κατανοητή η έννοια της υφέρπουσας δικαιοδοσίας. Στρατή Αναστασία, *Το διεθνές νομικό πλαίσιο προστασίας της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς*, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ, τεύχος 2^ο, Φθινόπωρο 1994, Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις. Αναλυτικότερα βλ.α) το σχέδιο σύμβασης του συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία της Υποβρύχιας Κληρονομιάς Doc.CAHAQ (85)5, Council of Europe, Strasbourg, 23 April 1985, β) το Πρωτόκολλο για τις Ειδικά Προστατευόμενες Μεσογειακές Περιοχές (1982) και γ) τη Σύσταση 848 (1978) του συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία της Υποβρύχιας Κληρονομιάς, Council of Europe, Parliament Assembly, Texts adopted by the Assembly, sessions 30-32 (1978-1981).

⁵⁰ Η μοναδική εξαίρεση στα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους είναι το δικαίωμα της αναγνώρισης της αβλαβούς διέλευσης των ξένων πλοίων ή κάποιος ενδεχόμενος περιορισμός που δύναται να υφίσταται από κάποια διεθνή νομοθεσία. Βλ. LARSON A. Jenks C. and others, *Sovereignty within the law*, Ocean Publications Inc. Dobbs Ferry, New York, 1965.

βρεθούν εντός της συγκεκριμένης ζώνης, υπόκεινται στη νομοθεσία του παράκτιου κράτους όσον αφορά τη ανακάλυψη τους, μεταφορά τους κ.λπ. Η σημαία του κράτους, π.χ. κάποιου πλοίου που αποτελεί πλέον ναυάγιο, δεν δύναται να διαδραματίσει ιδιαίτερο ρόλο, και δεν μπορούν να έχουν δικαιώματα πάνω στο πλοίο.

Πρέπει να τονίσουμε ότι το θέμα της κυριαρχίας του παράκτιου κράτους στην αιγιαλίτιδα ζώνη, δεν ήταν μια άποψη που ενστερνίζονταν όλες οι χώρες, δεδομένου ότι υπήρχαν διαφορετικές απόψεις για την έκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης για διαφορετικούς λόγους. Βέβαια σήμερα υπάρχει μια γενικά αποδεκτή και καθολική αναγνώριση της κυριαρχίας του παράκτιου κράτους⁵¹.

Τα κυριαρχικά δικαιώματα που παρέχονται στο παράκτιο κράτος, δύναται μερικές φορές να δημιουργήσουν προβλήματα στη διεξαγωγή ερευνών για την ανακάλυψη ναυαγίων, από άλλες χώρες. Ο λόγος, περιορίζεται βασικά στη δυνατότητα που υπάρχει ή παρέχεται στους εξερευνητές να προσεγγίσουν και να χρησιμοποιήσουν λιμένες που δύναται να βρίσκονται κοντά στο σημείο που διεξάγονται οι έρευνες. Διότι, όπως ο καθένας αντιλαμβάνεται πολλές φορές τα διάφορα λιμάνια που βρίσκονται κοντά στο σημείο όπου γίνεται η έρευνα συνηθίζεται να χρησιμοποιούνται ως βάση για τις εκάστοτε επιχειρήσεις. Παρόλο που η πρόσβαση πρέπει σε γενικές γραμμές να είναι 'ανοιχτή', το παράκτιο κράτος έχει τη διακριτική ευχέρεια να αρνηθεί. Προκειμένου να μπορέσει να διαπραγματευθεί το ρόλο που θα παίξει στην έρευνα.

Όπως θα δούμε παρακάτω, σε αντίθεση με ότι ισχύει για τα πολιτιστικά αγαθά τα οποία βρίσκονται πέρα από τα 24 ναυτικά μίλια, όπου εφαρμόζεται το καθεστώς της ελευθερίας της Ανοιχτής θάλασσας και της δικαιοδοσίας του κράτους της σημαί-

⁵¹ Το άρθρο 2 της συγκεκριμένης σύμβασης αναφερόταν που εκτείνεται η κυριαρχία του παράκτιου κράτους. Η αναγνώριση της κυριαρχίας, η οποία αποτελεί σήμερα και βασική αρχή του διεθνούς δικαίου της θάλασσας. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. MARSTON G. "The evolution of the concept of sovereignty over the bed the sub oil of the territorial sea" B. Y. I. L. - 1976-1977.

ας του πλοίου. Συνεπώς, το παράκτιο κράτος 'απαιτεί' να έχει ακόμα και κυριαρχικά δικαιώματα πάνω στα ευρήματα, ακόμα και αν αυτά βρίσκονται στην ανοιχτή θάλασσα, προκειμένου να δώσει τη σχετική άδεια που θα επιτρέπει τη χρήση των λιμένων του από ξένα ερευνητικά πλοία.

3.9.2.2 ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΒΛΑΒΟΥΣ ΔΙΕΛΕΥΣΗΣ

Όπως έχουμε προαναφέρει, η κυριαρχία του παράκτιου κράτους στην αιγιαλίτιδα ζώνη, επιτρέπει μια εξαίρεση. Αυτή έχει σχέση με το δικαίωμα που παρέχεται στα ξένα πλοία να διέρχονται αβλαβώς από τα συγκεκριμένα νερά. Πιο ειδικά, είναι το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης, το οποίο κατοχυρώνεται από τα άρθρα 15(1) και 14(4) της σύμβασης. Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω άρθρα το παράκτιο κράτος, δεν έχει δικαίωμα να παρέμβει στην διέλευση ενός πλοίου από την αιγιαλίτιδα ζώνη, στο βαθμό που δεν τίθεται σε κίνδυνο η ασφάλεια και η ειρήνη του παράκτιου κράτους. Στη περίπτωση, που κάποιο από τα παραπάνω υφίσταται τότε παρέχεται το δικαίωμα στο παράκτιο κράτος να παρέμβει.

Το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης, ισχύει και για ερευνητικά πλοία, όταν αυτά διέρχονται από την αιγιαλίτιδα ζώνη του παράκτιου κράτους. Επομένως μέσω του δικαιώματος της αβλαβούς διέλευσης, τα ερευνητικά πλοία μπορούν να διεξάγουν έρευνες εντός της αιγιαλίτιδας ζώνης ενός παράκτιου κράτους. Το πρόβλημα το οποίο δύναται να υπάρξει στη προκειμένη περίπτωση, έχει άμεση σχέση με τη διακριτική ευχέρεια του παράκτιου κράτους και το κατά πόσο μπορεί να επέμβει στις συγκεκριμένες έρευνες. Δεδομένου ότι το εκάστοτε παράκτιο κράτος είναι αυτό που έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει για το πότε κινδυνεύει η ασφάλεια και η ηρεμία της περιοχής.

Έχοντας λοιπόν αυτή τη δυνατότητα μπορεί να ισχυριστεί, ότι οι έρευνες που διεξάγονται από μια ομάδα/πλοίο, παρεκκλίνουν από την έννοια της αβλαβούς διέ-

λευσης⁵². Ως αποτέλεσμα αυτού μπορούν να επέμβουν στις έρευνές του, ακόμα και να εμποδίσουν - σε ακραίες περιπτώσεις- και τη διέλευση του από την αιγιαλίτιδα ζώνη του.

Συνεπώς, είναι συχνό το φαινόμενο της διαφορετικής, *πολλές φορές* ερμηνείας, της άβλαβους διέλευσης. Σχεδόν πάντα υπέρ των συμφερόντων του παράκτιου κράτους. Γεγονός το οποίο είναι εύλογο βέβαια, και σε κάποιο βαθμό αναμενόμενο, δεδομένου ότι υπάρχουν λόγοι ασφάλειας μιας χώρας.

Ως συμπέρασμα, θα μπορούσαμε να καταλήξουμε ότι εντός- του πλαισίου που καθορίζει την αιγιαλίτιδα ζώνη του εκάστοτε κράτους, οι ερευνητικές διεργασίες μιας ομάδας ερευνών, εμπίπτει κάτω από την δικαιοδοσία του παράκτιου κράτους.

3.9.2.3 Η συνορεύουσα ζώνη

Η συνορεύουσα ζώνη, είναι αυτή που αποτελεί την συνέχεια της αιγιαλίτιδας ζώνης.

Η κυριαρχία του παράκτιου κράτους- στη περίπτωση της συνορεύουσας ζώνης η οποία αποτελεί τμήμα της ανοιχτής θάλασσας, είναι αισθητά μικρότερη, σε σύγκριση με την επιρροή και την κυριαρχία που έχει στην αιγιαλίτιδα ζώνη.

Δικαιώματα τα οποία καθορίζονται από το άρθρο 24 της Σύμβασης⁵³.

Πιο συγκεκριμένα, στη ζώνη αυτή, το πλάτος της οποίας δεν μπορεί να υπερβεί τα 12 ναυτικά μίλια, το παράκτιο κράτος μπορεί να ασκεί έλεγχο για την πρόλη-

⁵² Για περισσότερες πληροφορίες βλ. SOONS A.H.A., *Marine Scientific Research and the Law of the Sea* T.M.C. Asser Institute – The Hague, Kluwer and Taxation Publishers, 1982. Τα άρθρα 14(2) και 14(3) της σύμβασης δίνουν μια εικόνα για το ποιες δραστηριότητες είναι επιτρεπτές και υπόκεινται στην έννοια της άβλαβους διέλευσης. Έτσι για παράδειγμα έρευνες στο βυθό εξαφρονούνται της άβλαβους διέλευσης καθώς και διαδικασίες της αγκυροβολίας ή του σταματήματος. Βλ. Επίσης Marston G., *The evolution of the concept of sovereignty over the bed and the subsoil of the territorial sea* B.Y.I.L., 1976-1977.

⁵³ Πιο συγκεκριμένα το άρθρο 24 της σύμβασης αναφέρει χαρακτηριστικά (στα αγγλικά) "In a zone of the high seas contiguous to its territorial sea, the coastal State may exercise the control necessary to (1) Prevent infringement of its customs, fiscal, immigration or sanitary regulations within its territory or territorial sea, (2) Punish infringement of the above regulations committed within its territory or territorial sea".

ψη και καταστολή παραβιάσεων της τελωνειακής, φορολογικής, μεταναστευτικής και υγειονομικής νομοθεσίας του, που έλαβαν χώρα στο έδαφος του ή στην αιγιαλίτιδα ζώνη του.

Ως συνέπεια των προαναφερθέντων το παράκτιο κράτος - έχει το δικαίωμα να ελέγχει τις εισαγωγές ή εξαγωγές - πολιτιστικών αγαθών. Γεγονός - που υποδηλώνει μια τάση αύξησης του πεδίου των κυριαρχικών δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους, εφόσον στο παρελθόν ανάλογες συμβάσεις, όπως αυτή του 1958, παρείχε το ανάλογο δικαίωμα στο παράκτιο κράτος, μόνο, εντός- του πλαισίου που καθοριζόταν από την αιγιαλίτιδα ζώνη του.

Όσον αφορά την διενέργεια υποβρύχιων αρχαιολογικών ερευνών εντός του πλαισίου που καθορίζεται από την υφαλοκρηπίδα⁵⁴, πρέπει να τονίσουμε ότι το παράκτιο κράτος- δύναται να παίξει καθοριστικό ρόλο στην διεξαγωγή τους. Παραταύτα, δεν έχει το δικαίωμα ν' αρνηθεί τη διεξαγωγή σχετικών ερευνών στο βαθμό που αυτές εξασφαλίζουν κατά κάποιο τρόπο και τη συμμετοχή του παράκτιου κράτους ως ενεργού μέλους είτε ως απλού παρατηρητή.

Η προσπάθεια αυτή του παράκτιου κράτους, δεν θα πρέπει να δημιουργεί άμεσα την εντύπωση ότι ο απώτερος σκοπός είναι η επέκταση των κυριαρχικών του δικαιωμάτων⁵⁵ και της δικαιοδοσίας του επί των πολιτιστικών αγαθών. Ο κυριότερος σκοπός είναι η διαφύλαξη και προστασία του ενάλιου πλούτου.

⁵⁴ Στρατή Αναστασία, *Το διεθνές νομικό πλαίσιο της προστασίας της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς*, σελ.7-34. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ, τεύχος 2^ο, Φθινόπωρο 1994, Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις. Κρίνουμε σκόπιμο στο παρόν σημείο να παραθέσουμε τον ορισμό της υφαλοκρηπίδας, όπως αυτός εμπεριέχεται στην παρούσα σύμβαση στο άρθρο 1, "Για τους σκοπούς των παρόντων άρθρων, ο όρος υφαλοκρηπίδα χρησιμοποιείται για να δηλώσει (1) το βυθό της θάλασσας και το υπέδαφος των υποθαλάσσιων περιοχών που παράκεινται στις ακτές, αλλά που βρίσκονται έξω από τη χωρική θάλασσα, μέχρι του βάθους των 200 μέτρων ή και πέρα από το όριο αυτό, μέχρι το σημείο όπου το βάθος των υπερκείμενων νερών επιτρέπει την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων των περιοχών αυτών, (2) το βυθό της θάλασσας και το υπέδαφος των αντίστοιχων υποθαλάσσιων περιοχών, που συνέχονται προς τις ακτές των νησιών" Nations Unies, Recueil des Traités, Τομ.499, σελ.313.

⁵⁵ Πιο συγκεκριμένα όσον αφορά τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους, αναφέρονται στα άρθρα 1 και 4 της σύμβασης. Άρθρο 1 "Το παράκτιο Κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα πάνω στην υφαλοκρηπίδα προς το σκοπό της εξερεύνησής της, ως και εκμετάλλευσής των φυσικών της πόρων".

Η απάντηση όμως του Εκπροσώπου της Ινδικής Κυβέρνησης υπήρξε περιεκτική, χωρίς να αφήνει περιθώρια παρερμηνείας,

“... μία τέτοια ερμηνεία αποκλειόταν από τη χρήση του όρου 'μη ζώντες οργανισμοί' ναυάγια και φορτία κατά κανένα τρόπο δεν θα μπορούσαν να περιγραφούν σαν πόροι”.

Βέβαια υπάρχουν και αντίθετες απόψεις πάνω στο θέμα, όπως η ακόλουθη,

“... τα ναυάγια είναι πόροι, αν και όχι φυσικοί πόροι της υφαλοκρηπίδας, όμως 'φυσικός' πόρος μπορεί να είναι ένα ναυάγιο πλοίου”.

Ενώ η ασάφεια του άρθρου διαφαίνεται και από την άποψη του Vallée, ο οποίος αναφέρει χαρακτηριστικά,

“... η ελευθερία που έχει αφήσει η σύμβαση της Γενεύης - σχετικά με την υφαλοκρηπίδα - στο παράκτιο κράτος μπορεί να παρασύρει το παράκτιο κράτος να 'χρησιμοποιήσει' την υφαλοκρηπίδα για σκοπούς άλλους από εκείνους που περιγράφονται στο άρθρο 2, δηλαδή την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας”.

Από τα γενικότερα στοιχεία πάντως που παραθέσαμε γίνεται εύκολα κατανοητό ότι υπάρχει μια αμφισβήτηση για το τι ακριβώς είναι αυτό που πρέπει να ισχύει.

Ιδιαίτερα για το κατά πόσο απαιτείται η 'άδεια του παράκτιου κράτους για τη διεξαγωγή οποιασδήποτε μορφής υποθαλάσσιας έρευνας.

3.9.2.4 Σύμβαση για Την Ανοιχτή Θάλασσα

Η παρούσα σύμβαση, έχει ιδιαίζουσα σημασία όσον αφορά το θέμα της προστασίας των ενάλιων αρχαιοτήτων, ειδικά για το παράκτιο κράτος. Δεδομένου ότι το

κράτος έχει αρκετά περιορισμένες δυνατότητες, και οι ενάλιες αρχαιότητες που βρίσκονται στη συγκεκριμένη περιοχή, υπόκεινται στη δικαιοδοσία του κράτους της σημαίας και της αρχής της ελευθερίας της ανοιχτής θάλασσας.

Επομένως, στην ανοιχτή θάλασσα οποιοσδήποτε μπορεί να προβεί στην ανέλκυση ναυαγίων ή άλλων αρχαιολογικών αντικειμένων από το βυθό, με την επιφύλαξη ίσως, ορισμένων δικαιωμάτων υπέρ του κράτους της σημαίας του ναυαγήσαντος πλοίου, εφόσον είναι δυνατή η εξακρίβωση της σημαίας.

Πέραν όμως από τη σημαία του κράτους, σημαντικά δικαιώματα στη προκειμένη περίπτωση έχει και αυτός που ανελκύει το ναυάγιο.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της σύμβασης, με τον όρο ανοιχτή θάλασσα εννοούμε, “το μέρος της θάλασσας το οποίο δεν ανήκει ή περιλαμβάνεται στην αιγιαλίτιδα ζώνη ή εσωτερικά ύδατα ενός κράτους⁵⁶ ενώ το άρθρο 2 της σύμβασης καθορίζει το καθεστώς το οποίο διέπει την ανοιχτή θάλασσα. Πιο συγκεκριμένα αναφέρει: “Η ανοιχτή θάλασσα είναι ελεύθερη σε όλες τις χώρες, και κανένα κράτος δεν έχει το δικαίωμα να ισχυρίζεται ότι έχει κυριαρχικά δικαιώματα σε οποιοδήποτε μέρος της. Η ελευθερία της ανοιχτής θάλασσας εφαρμόζεται κάτω από τους όρους που αναφέρονται μέσα στα άρθρα της παρούσας σύμβασης καθώς και από τους άλλους κανόνες διεθνούς δικαίου. Περιλαμβάνει, τόσο για παράκτιες όσο και για μη παράκτιες χώρες,

1. την ελευθερία της ναυσιπλοΐας,
2. την ελευθερία της αλιείας,
3. την ελευθερία του να τοποθετήσεις υποβρύχια καλώδια και σωλήνες, και
4. την ελευθερία των πτήσεων πάνω από την ανοιχτή θάλασσα.

⁵⁶ Το άρθρο 1 αναφέρει “as high seas all parts of the sea that are not included in the territorial sea or the internal waters of a State”.

Οι παραπάνω ελευθερίες, και άλλες οι οποίες αναγνωρίζονται από τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου, μπορούν να εφαρμοστούν από όλες τις χώρες, λαμβάνοντας υπόψη τους τα τυχόν συμφέροντα άλλων χωρών, στην άσκηση του δικαιώματος της ανοιχτής θάλασσας που τους παρέχεται.

Το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρει ορισμένες μόνο από τις ελευθερίες που παρέχονται. Αυτό το αναφέρουμε διότι υπάρχουν και άλλες, οι οποίες δεν αναφέρονται ρητά στο πιο πάνω άρθρο, και τις οποίες μια χώρα μπορεί να διεκδικήσει / χρησιμοποιήσει. Ο μόνος παράγοντας που θα μπορούσε να λειτουργήσει ανασταλτικά στη χρήση κάποιας ελευθερίας, είναι στο βαθμό που έρχεται σε αντίθεση με κάποιο διεθνή κανονισμό. Δηλαδή, αν δεν υπάρχει κάποια απαγόρευση από διεθνείς κανόνες για τις ενέργειες που δύναται να προβεί κάποιο κράτος, τότε μπορεί να προχωρήσει αναλόγως⁵⁷.

Αρκετοί πιστεύουν ότι οι παραπάνω ελευθερίες, αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα στην προσπάθεια προστασίας των ενάλιων αρχαιοτήτων. Δεδομένου ότι ο καθένας - εφόσον διαθέτει τα απαραίτητα μέσα - μπορεί να διεξάγει έρευνα για ένα ναυάγιο, χωρίς καν να απαιτείται η έγκριση ή συναίνεση του παράκτιου κράτους⁵⁸. Φυσικά θα δύναται να καρπωθεί και τα αποτελέσματα της έρευνάς του, με κάποια εξαίρεση που μπορεί να υπάρχει από τη σημαία του κράτους του πλοίου.

Ένα σημείο του άρθρου 2, το οποίο χρήζει ιδιαίτερης ερμηνείας είναι η έκφρασή του, 'να λαμβάνουν υπόψη τους τα συμφέροντα / ενδιαφέροντα των άλλων χωρών'. Δεδομένου ότι η παραπάνω έννοια είναι αρκετά υποκειμενική και κάθε κράτος δύναται να την αντιλαμβάνεται ή την ερμηνεύει διαφορετικά. Επίσης, σημαντικό ρόλο θα παίζει και η κάθε περίπτωση ξεχωριστά. Τι εννοούμε με αυτό; Μπορεί σε

⁵⁷ Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις που οι εθνικές νομοθεσίες διαφόρων χωρών προβλέπουν διαφορετικά. Πιο συγκεκριμένα οι νομοθεσίες της Γαλλίας και της Ισπανίας έχουν επεκτείνει τη δικαιοδοσία τους και σε αντικείμενα τα οποία βρίσκονται στην ανοιχτή θάλασσα, στο βαθμό βέβαια που τα συγκεκριμένα πολιτιστικά αγαθά μεταφέρονται στην αιγιαλιτίδα ζώνη της χώρας. Ειδικά η Ισπανία έχει επεκτείνει τη δικαιοδοσία της επί των αγαθών τα οποία βρίσκονται στην υφαλοκρηπίδα.

ανάλογες περιπτώσεις, οι συνθήκες που κυριαρχούν να είναι διαφορετικές και το θέμα να απαιτεί διαφορετική αντιμετώπιση. Ως συνέπεια αυτού, κάθε περίπτωση θα πρέπει να εξετάζεται ξεχωριστά και να μην λαμβάνονται οι προηγούμενες ως δεδικασμένο.

3.9.2.5 Δικαιοδοσία

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει πιο πάνω, δικαιοδοσία πάνω στα ναυάγια ή άλλου είδους πολιτιστικά αγαθά τα οποία βρίσκονται στη συγκεκριμένη ζώνη, έχει βασικά η σημαία του κράτους του πλοίου.

Πριν προχωρήσουμε σε οποιαδήποτε αναφορά πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, πρέπει να τονίσουμε την ιδιαίτερη σημασία που έχουν τα ναυάγια, ειδικά όταν πρόκειται για πολεμικά πλοία. Συνεπώς, είναι εύλογο να υπάρχει αντιπαράθεση για το ποιος έχει δικαιοδοσία πάνω στα ναυάγια.

Η αντιπαράθεση εκφράζεται μέσα από δύο διαφορετικές γνώμες. Η πρώτη αναφέρει ότι η σημαία του κράτους του πλοίου είναι αυτή που πρέπει να έχει δικαιοδοσία πάνω στο ναυάγιο. Η δεύτερη ισχυρίζεται ότι δεν είναι σωστός ο παραπάνω ισχυρισμός, δεδομένου ότι εφόσον ένα πλοίο έχει βυθιστεί δεν είναι πλέον πλοίο. Γεγονός που υποδηλώνει ότι υπάρχει μια δυσκολία αντιμετώπισης του θέματος, εφόσον οι χώρες μπορούν να υιοθετούν διαφορετικές απόψεις. Η όλη αντιπαράθεση δημιουργείται από την ερμηνεία που δύναται να δώσουμε στον όρο ναυάγιο. Αν και το κατά πόσο μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ακόμα πλοίο ή όχι. Οι υποστηρικτές της γνώμης ότι τα ναυάγια δεν είναι πλοία, στηρίζονται στην άποψη της ναυσιπλοΐας. Πιο συγκεκριμένα θεωρούν ότι για να μπορούν να χαρακτηριστούν τα ναυάγια ως πλοία, θα πρέπει να έχουν την δυνατότητα να 'ναυσιπλοούν'. Εφόσον λοιπόν δεν έχουν τη συγκεκριμένη ικανότητα δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως πλοία.

Αυτό που ίσως πρέπει να τονίσουμε, αλλά και να εξετάσουμε είναι το κατά πόσο κάποιο κράτος μπορεί ν' αλλάξει γνώμη σύμφωνα με τα συμφέροντά του. Δηλαδή, αν πρόκειται για ναυάγιο το οποίο βρίσκεται εντός της υφαλοκρηπίδας του, να ισχυρίζεται ότι δεν παίζει ρόλο η σημαία του πλοίου. Ενώ, στη περίπτωση που κάποιο πλοίο φέρει τη σημαία του συγκεκριμένου κράτους και είναι ναυάγιο, να ισχυρίζεται το αντίθετο, ότι η σημαία είναι αυτή που καθορίζει τη δικαιοδοσία πάνω στο ναυάγιο⁵⁸. Το στοιχείο αυτό δεν μπορούμε ν' αρνηθούμε ότι μπορεί να συμβεί, αν δεν έχει ήδη, δεδομένου ότι κάθε κράτος λειτουργεί με γνώμονα κυρίως τα συμφέροντά του.

Πάντως όσον αφορά τα πλοία καθεαυτά αυτό που καθορίζεται από το άρθρο 6 της σύμβασης, είναι ότι,

“Τα πλοία θα πλέουν κάτω από μια σημαία, εκτός- από εξαιρετικές περιπτώσεις όπου καθορίζεται, διαφορετικά από διεθνείς συμφωνίες ή εντός κάποιου άρθρου της σύμβασης, και θα υπόκεινται στην αποκλειστική του δικαιοδοσία”.

Ενώ η επιτροπή διεθνούς δικαίου, το 1956 είχε διατυπώσει την ακόλουθη άποψη,

“Είναι ενόητο ότι τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους δεν εκτείνονται σε αντικείμενα, όπως τα ναυάγια και τα φορτία τους (συμπεριλαμβανομένων και των πολύτιμων μετάλλων) που βρίσκονται πάνω στο βυθό της θάλασσας ή είναι καλυμμένα από την άμμο του υπεδάφους”.

Όσον αφορά την υποβρύχια αρχαιολογία, εντάσσεται και αυτή στις κατηγορίες των ελευθεριών της ανοιχτής θάλασσας. Πάντα βέβαια στο βαθμό που ασκείται

⁵⁸ Χρησιμοποιούμε τη λέξη βασικά δεδομένου ότι όπως θα δούμε παρακάτω, υπάρχουν και αντίθετες απόψεις οι οποίες θεωρούν ότι η σημαία του πλοίου δεν πρέπει να παίζει τόσο σημαντικό ρόλο.

εντός των πλαισίων που καθορίζονται από το άρθρο 2 της σύμβασης. Διαφορετικά, δύναται να δημιουργηθούν προβλήματα, ιδιαίτερα στο βαθμό που οι έρευνες που διεξάγονται επηρεάζουν τα 'συμφέροντα' άλλων χωρών.

Πολλές φορές το μόνο που απαιτείται κατά τη διάρκεια διεξαγωγής υποβρύχιων ερευνών, είναι η ενημέρωση του παράκτιου κράτους σχετικά με το περιεχόμενο της έρευνας. Ακόμα και σε αυτές τις περιπτώσεις, υπάρχουν εξαιρέσεις. Πιο συγκεκριμένα υπάρχουν χώρες - π.χ. Ισραήλ, Νορβηγία - που υποχρεώνουν τους ερευνητές να υπακούσουν σε νόμους του παράκτιου κράτους, ειδικά όσον αφορά την προστασία των πολιτιστικών αγαθών.

Ανάλογες είναι οι υποχρεώσεις που επιβάλλει και η ελληνική νομοθεσία μέσω του νόμου 468/1976⁵⁹.

3.10 Συμπέρασμα

Όσον αφορά για τα πολεμικά πλοία ή τα πλοία που ανήκουν σε κάποιο κράτος και όχι ιδιώτη ή δικαιοδοσία παραμένει με την σημαία του πλοίου. Άποψη, η οποία ισχύει ως γενική αρχή στην ανοιχτή θάλασσα για σχεδόν όλους τους τύπους πλοίων, άσχετα με το αν δεν υπάρχει ξεκάθαρη άποψη - που να τεκμηριώνεται από τους διεθνείς- κανονισμούς και νομοθεσίες.

Σημαντικές αντιδράσεις έχουν όμως υπάρξει από μεγάλη μερίδα μελετητών, κρατών και όχι μόνο. Ο βασικός λόγος είναι ότι πολλές φορές το κράτος δεν έχει τις δυνατότητες ν' ασκήσει τον παραμικρό έλεγχο, ακόμα και σε πλοία που φέρουν τη σημαία του δεδομένου ότι δεν βρίσκονται υπό τον άμεσο έλεγχό του.

⁵⁹ Βλ. ΦΕΚ 302/Α/1976, Ν.468/1976 "περί αναζητήσεως, έρευνης και εκμεταλλεύσεως υδρογονανθράκων και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων". Αυτό καθορίζεται από το άρθρο 95 και 96 της σύμβασης του 1982 και από τα άρθρα 8 και 9 της σύμβασης της ανοιχτής θάλασσας. Όσον αφορά τώρα τη δικαιοδοσία που υπερισχύει στη περίπτωση πολεμικών πλοίων που ανήκουν σε κάποιο κράτος, για περισσότερες πληροφορίες βλ. Migliorino L., *The recovery of Sunken Warships in International Law* Vukas B. *Essays on the Law of the Sea*, Sneucilisna naklada Liber, Zagreb (1985), όπου αναφέρονται περιστατικά προσπάθειας ανέλκυσης πολεμικών πλοίων.

Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τις ασάφειες που υπάρχουν σε ορισμένα άρθρα της σύμβασης γενικότερα, δεν συντελούν στη δημιουργία ενός κατάλληλου και πλέον ικανοποιητικού προστατευτικού σχεδίου για τα πολιτιστικά αγαθά. Για το λόγο αυτό είναι αναγκαία η αναθεώρηση ορισμένων άρθρων της σύμβασης, με σκοπό να παρέχουν περισσότερες 'εξουσίες' στο παράκτιο κράτος πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη.

3.11 Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας

Η άλλη σημαντική σύμβαση, που έχει σχέση με την προστασία των ενάλιων πολιτιστικών αγαθών, είναι και η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας ή αλλιώς η σύμβαση UNCLOS του 1982.

Ο λόγος βασικά είναι γιατί προσπαθεί να θεσπίσει διάφορους κανόνες, με απώτερο σκοπό τη προστασία των ενάλιων αρχαιοτήτων. Επιπλέον επιδιώκει να επιτύχει μια συνεργασία των διάφορων κρατών στο παραπάνω τομέα. Πιο συγκεκριμένα ορισμένα άρθρα της σύμβασης αναφέρουν χαρακτηριστικά, το άρθρο 149,

“Όλα τα αντικείμενα αρχαιολογικής και ιστορικής φύσης που ανευρίσκονται στη ζώνη, θα διατηρούνται, ή θα διατίθενται προς όφελος του συνόλου της ανθρωπότητας, λαμβανομένου ιδιαίτερος υπόψιν του δικαιώματος προτίμησης του κράτους - ή της χώρας προέλευσης ή του κράτους πολιτιστικής προέλευσης ή του κράτους ιστορικής και αρχαιολογικής - προέλευσης”.

Το άρθρο αυτό αποσκοπεί στη προστασία των αρχαιολογικών και ιστορικών αντικειμένων που βρίσκονται πέρα από τα 200 ναυτικά μίλια.

Επίσης, πρέπει να ληφθούν μέτρα που θα αποσκοπούν στην προστασία και συντήρηση των πολιτιστικών αγαθών, προκειμένου να μπορεί να επωφελείται ολόκληρη η ανθρωπότητα.

Το άρθρο 303 αναφέρει,

1. Τα κράτη έχουν την υποχρέωση να προστατεύουν τα αντικείμενα αρχαιολογικής και ιστορικής φύσης που ανευρίσκονται στη θάλασσα και να συνεργάζονται για το σκοπό αυτό.
2. Προκειμένου να ελέγχει το εμπόριο τέτοιων αντικειμένων, το παράκτιο κράτος μπορεί, εφαρμόζοντας το άρθρο 33, να θεωρήσει, κατά τεκμήριο, ότι η απομάκρυνσή τους από το βυθό της θάλασσας στη ζώνη στην οποία αναφέρεται το εν λόγω άρθρο, χωρίς τη συναίνεσή του, θα συνιστούσε παραβίαση, στο έδαφος του ή τα χωρικά του ύδατα, των νόμων και κανονισμών που μνημονεύονται στο εν λόγω άρθρο.
3. Το παρόν άρθρο δεν προσβάλλει ούτε τα δικαιώματα των εξακριβωμένων ιδιοκτητών, για το δικαίωμα ανάκτησης των ναυαγίων και τους άλλους κανόνες του θαλάσσιου δικαίου, ούτε τους νόμους και πρακτικές σχετικά με πολιτιστικές ανταλλαγές.
4. Το παρόν άρθρο δεν βλάπτει τις άλλες διεθνείς συμφωνίες και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που αφορούν στην προστασία των αντικείμενων αρχαιολογικού ή ιστορικού χαρακτήρα⁶⁰.

Επομένως, είναι εύλογο αυτό που πριν λίγο αναφέραμε ότι, πέρα από τα δικαιώματα που παρέχονται στα παράκτια κράτη να θεσπίσουν κανονισμούς, έχουν και την υποχρέωση να προστατεύουν τα πολιτιστικά αγαθά. Βέβαια το ερώτημα που τίθεται είναι μέχρι ποιο σημείο έχει το παράκτιο κράτος αυτή την υποχρέωση;

Ο προβληματισμός που δημιουργήθηκε με το άρθρο 303 είχε να κάνει κυρίως με το πεδίο εφαρμογής του. Το αποτέλεσμα ήταν ότι θα έπρεπε να βρίσκεται ισχύ μέχρι και τα 24 ναυτικά μίλια (συνορεύουσα ζώνη). Με τον τρόπο αυτό επεκτάθηκαν εν μέρει οι αρμοδιότητες του παράκτιου κράτους στη συνορεύουσα ζώνη, δεδομένου

⁶⁰ Άλλη μια περίπτωση που δίνεται έμφαση στην έννοια της κοινής κληρονομιάς όλης της ανθρωπότητας για τα ενάλια αγαθά.

ότι μέχρι τώρα τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους στη συγκεκριμένη ζώνη ήταν περιορισμένα.

Όσον αφορά τουλάχιστο την αιγιαλίτιδα ζώνη, τα πράγματα είναι ξεκάθαρα, διότι εμπίπτει εντός της δικαιοδοσίας του παράκτιου κράτους, οπότε είναι και εντός των ευθυνών του η προστασία των ενάλιων αρχαιοτήτων, η οποία πολλές φορές είναι αρκετά περίπλοκη. Δεδομένου ότι παρέχει το δικαίωμα της προστασίας των αρχαιοτήτων στο μέρος που βρέθηκαν, χωρίς την ανάγκη μετακίνησής τους, τη λήψη μέτρων για τη διατήρησή τους κ.λπ.

Ένα άλλο καίριο θέμα που τίθεται είναι αυτό της συνεργασίας ανάμεσα στα διάφορα κράτη. Η γενικότερη εκτίμηση πάντως είναι ότι η οποιαδήποτε συνεργασία ανάμεσα στις χώρες θα πρέπει να εκτείνεται σε όσο περισσότερους τομείς γίνεται. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία στο λαθρεμπόριο αρχαιοτήτων, ακόμα στη διενέργεια ερευνών που δύναται να πραγματοποιηθούν σε συνεργασία μεταξύ δύο και περισσότερων χωρών. Η ανταλλαγή επιστημονικών και όχι μόνο πληροφοριών μπορεί να βοηθήσει στη πιο γρήγορη επίλυση προβλημάτων και ανάπτυξη των ήδη υπάρχουσών μεθόδων έρευνας. Δημιουργία ενός κοινού δικτύου πληροφοριών και προστασίας των αρχαίων, τουλάχιστο εντός των πλαισίων που καθορίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 303(1), που παραθέσαμε πιο πάνω, δύναται να δικαιολογείται η λήψη επιπλέον προστατευτικών μέτρων από το παράκτιο κράτος, τα οποία μπορούν ν' αναπτυχθούν σε συνεργασία με τις γείτονες χώρες.

Άποψή μας είναι, ότι η αποτελεσματικότητα όλων των μέτρων θα ήταν κάτι παραπάνω από ικανοποιητική στο βαθμό που θα διασφαλιζόταν μια γενικά αποδεκτή φόρμουλα από τις περισσότερες ενδιαφερόμενες χώρες. Στο βαθμό όμως που επιτρέπεται να τίθενται τα συμφέροντα κάθε χώρας ξεχωριστά πάνω από το κοινό συμφέρον, κάτι τέτοιο είναι ανέφικτο.

Επίσης η σύμβαση του 1982, κάνει σαφή αναφορά ότι η αιγιαλίτιδα ζώνη επεκτείνεται μέχρι τα 12 ναυτικά μίλια. Ενώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπήρχαν προτάσεις που αφορούσαν την επέκταση της δικαιοδοσίας του παράκτιου κράτους επί των αρχαιολογικών αντικειμένων, που βρίσκονται στην υφαλοκρηπίδα και την αποκλειστική οικονομική ζώνη. Βέβαια λόγω αντίδρασης ορισμένων κρατών δεν ήταν δυνατή η υιοθέτηση της σχετικής ρύθμισης.

Και η παρούσα σύμβαση, όπως και η σύμβαση της Γενεύης, κάνει αναφορά στην έννοια της αβλαβούς διέλευσης από την αιγιαλίτιδα ζώνη ενός κράτους.

3.11.1. Αιγιαλίτιδα ζώνη - δικαίωμα αβλαβούς διέλευσης

Στην προκειμένη περίπτωση θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο ορισμός του δικαιώματος της άβλαβους διέλευσης που παρέχεται σε ξένα πλοία, είναι πιο περιεκτικός και δεν αφήνει κενά και αμφιβολίες, όπως η σύμβαση της Γενεύης. Πιο συγκεκριμένα το άρθρο 19(2) της σύμβασης ορίζει ποιες ακριβώς δραστηριότητες ενός διερχόμενου πλοίου, θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι υπερβαίνουν τα όρια που καθορίζονται από το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης. Οπότε και η παρέμβαση του παράκτιου κράτους θα ήταν δικαιολογημένη. Ενέργειες οι οποίες θα παρείχαν το δικαίωμα στο παράκτιο κράτος να χαρακτηρίσουν μια διέλευση ως 'μη αβλαβή' περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων:

- Ενέργειες ή δραστηριότητες που σχετίζονται με έρευνα⁶¹,
- οποιοσδήποτε δραστηριότητες που δεν έχουν άμεση σχέση με τη διέλευση του πλοίου, κ.λπ.

⁶¹ Προβλήματα που δύναται να ανακύψουν στη προκειμένη περίπτωση με την έννοια της "έρευνας" και πώς αυτή ερμηνεύεται από το κάθε κράτος. Δεδομένου ότι η λέξη έρευνα που χρησιμοποιείται από το συγκεκριμένο άρθρο μπορεί να ερμηνευθεί αρκετά ευρέως ή και το αντίθετο. Οπότε δεν μπορεί να ισχυριστεί κάποιος με σιγουριά ότι στην ερμηνεία της παραπάνω λέξης περιλαμβάνεται και η αρχαιολογική έρευνα ή το αντίθετο.

Η δικαιοδοσία του παράκτιου Κράτους καθορίζεται και από το άρθρο 21 της σύμβασης, στο οποίο αναφέρεται ότι το παράκτιο κράτος δύναται να υιοθετήσει κανονισμούς και νόμους, σε συμφωνία με αυτούς της διεθνούς νομοθεσίας, σε σχέση με το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης. Οι κανονισμοί αυτοί όμως πρέπει να έχουν άμεση σχέση είτε με την τελωνειακή, φορολογική, μεταναστευτική και υγειονομική νομοθεσία, είτε με επιστημονικές ναυτιλιακές έρευνες. Στην ουσία θέτει ένα πλαίσιο, εντός του οποίου το παράκτιο κράτος δύναται να παρέμβει. Εξαιρείται βέβαια το γεγονός της περίπτωσης που η διέλευση ενός πλοίου δεν εμπίπτει εντός των πλαισίων που θεωρείται ως αβλαβής. Οποιαδήποτε παραβίαση από πλευράς διερχόμενου πλοίου, νόμου που σχετίζεται με τα όσα προαναφέραμε, δύναται να θεωρηθεί ότι θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια και την ηρεμία στην περιοχή, με ανάλογες συνέπειες, που έχουν διατυπωθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο.

3.11.2 Συμπέρασμα

Η άποψη που επικρατεί σχετικά με τα ισχύοντα για την αιγιαλίτιδα ζώνη, και η οποία είναι γενικότερα αποδεκτή, είναι ότι δεν υπάρχει ουσιαστικό πρόβλημα. Ο λόγος είναι απλός. Η δικαιοδοσία του παράκτιου κράτους στην αιγιαλίτιδα ζώνη είναι δεδομένη και τα δικαιώματα που έχει του παρέχουν τη δυνατότητα να προστατέψει τα πολιτιστικά αγαθά όπως αυτό κρίνει καταλληλότερα και αποτελεσματικότερα.

Για τους παραπάνω λόγους και για το γεγονός ότι οι εναλίες αρχαιότητες έχουν κεντρίσει το ενδιαφέρον πολλών χωρών τα τελευταία χρόνια, παρατηρούμε ότι πολλές χώρες έχουν ήδη θεσπίσει ένα νομικό πλαίσιο προστασίας των ενάλιων αγαθών. Στοιχείο, αρκετά θετικό που υποδηλώνει ότι υπάρχει μια αφύπνιση γύρω από την προστασία και τη διατήρηση μιας ανεκτίμητης κληρονομιάς.

3.11.3 Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών και η συνορεύουσα ζώνη

Εκτός από τη σύμβαση της Γενεύης και η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κάνει συγκεκριμένη αναφορά στη συνορεύουσα ζώνη.

Τα άρθρα 303(2) και 33 είναι αυτά τα οποία αναφέρονται στη συνορεύουσα ζώνη.

Η από κοινού ερμηνεία των δύο προαναφερθέντων άρθρων της σύμβασης οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το παράκτιο κράτος έχει το δικαίωμα να εφαρμόσει τη νομοθεσία και τους κανονισμούς του, όσον αφορά τα πολιτιστικά αγαθά σε ακτίνα 24 ναυτικών μιλίων. Το όριο των 24 ν.μ. καθορίζεται μέσω του άρθρου 33 της σύμβασης.

Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο **303(2)**, (το οποίο παραθέτουμε αναλυτικά στην υποσημείωση⁶², δύναται να εξαχθεί η υπόθεση ότι οποιεσδήποτε ενέργειες για ανεύρεση ναυαγίων εντός των 24 ν.μ -που είναι η συνορεύουσα ζώνη του παράκτιου κράτους - δύναται να θεωρηθεί ως παραβίαση των κανονισμών. Δηλαδή θα μπορούσαμε να πούμε, ότι με το παραπάνω άρθρο, “εξομοιώνεται” η συνορεύουσα ζώνη με την αιγιαλίτιδα ζώνη. Επομένως, δύναται να θεωρηθεί ότι τα αρχαιολογικά αντικείμενα τα οποία βρίσκονται στην συνορεύουσα ζώνη, είναι σαν να βρέθηκαν εντός της αιγιαλίτιδας ζώνης του παράκτιου κράτους. Πάντως αυτό που πρέπει να έχουμε υπόψη σχετικά με το άρθρο 303(2), είναι ότι κατ’ουσίαν δημιουργεί μια αρχαιολογική ζώνη, η οποία όμως έχει αυτοτελή χαρακτήρα και διακρίνεται από τη γενικότερη έννοια της συνορεύουσας ζώνης στη οποία παραπέμπει⁶³.

⁶² Το παραπάνω άρθρο αναφέρει “Προκειμένου να διευκολυνθεί το εμπόριο τέτοιων αντικειμένων, το παράκτιο κράτος μπορεί εφαρμόζοντας το άρθρο 33, να θεωρήσει, κατά τεκμήριο, ότι η απομάκρυνσή τους από το βυθό της θάλασσας στη ζώνη στην οποία αναφέρεται το εν λόγω άρθρο, χωρίς τη συναίνεσή του, θα συνιστούσε παραβίαση στο έδαφός του ή στα χωρικά του ύδατα, των νόμων και των κανονισμών που μνημονεύονται στο εν λόγω άρθρο”.

⁶³ Επίσης παρατηρούμε ότι το συγκεκριμένο άρθρο έχει αναφορά και στο άρθρο 33 της σύμβασης, μέσω του οποίου ορίζει το όριο της συνορεύουσας ζώνης στα 24 ν.μ. (Αναφορά παραθέτουμε στο κυρίως κείμενο).

Με την ερμηνεία αυτή βέβαια, γίνεται εύλογα αντιληπτό ότι ενισχύεται ο ρόλος του παράκτιου Κράτους, εφόσον έχει τη δυνατότητα να εφαρμόσει την νομοθεσία και τους κανονισμούς που το διέπουν.

Ειδικά στην αρχή η επέκταση των δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους στη συνορεύουσα ζώνη προκάλεσε μια αντίφαση. Δεδομένου ότι αυτά που παρείχε το άρθρο 303 και θα έβρισκαν εφαρμογή στη συνορεύουσα ζώνη ήταν αρκετά ευρύτερα από τα δικαιώματα τα οποία είχε μέχρι τότε το παράκτιο κράτος. Τα οποία βέβαια δεν ήταν άλλα από το να ασκούν έλεγχο στη συγκεκριμένη περιοχή με απώτερο σκοπό τη πρόληψη και καταστολή παραβιάσεων νόμων σχετικών με τη τελωνειακή, φορολογική, υγειονομική και μεταναστευτική νομοθεσία.

Ουσιαστικά μέσω του άρθρου 303 δημιουργήθηκε μια 'αρχαιολογική ζώνη' εντός της οποίας το κράτος έχει τη δυνατότητα να ελεγκτίνει την εθνική του νομοθεσία όσον αφορά την προστασία των πολιτιστικών αγαθών.

Πρέπει να τονίσουμε το γεγονός, ότι η προαναφερθείσα ερμηνεία αποτελεί μια 'υπόθεση', την οποία δύναται κάποιος να την αντικρούσει⁶⁴. Ο ισχυρισμός τους δύναται να στηρίζεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει ένας συνδετικός κρίκος στο άρθρο 303(2). Ποιο συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι πρέπει να έχουν γίνει διεργασίες μετακίνησης ή ανέλκυσης των ναυαγίων. Στο βαθμό που έχουν επιτελεστεί τέτοιες ενέργειες, τότε θεωρεί ότι αυτές αποτελούν παραβίαση της τελωνειακής και φορολογικής νομοθεσίας. Αυτό είναι κάτι το οποίο είναι αρκετά δύσκολο να αποδειχθεί πως συνδέονται μεταξύ τους.

Στο βαθμό όμως, που ο παραπάνω ισχυρισμός δύναται να γίνει ευρύτερα αποδεκτός, τότε η ισχύς του άρθρου 303(2) δεν θα έχει καμία ουσία. Ως συνέπεια αυτού,

⁶⁴ Χώρες οι οποίες έχουν αντίθετα συμφέροντα όπως η σημαία του κράτους του πλοίου, οι ερευνητές που διεξάγουν τις μελέτες κ.λπ.

ούτε το παράκτιο κράτος θα έχει τη δυνατότητα να εφαρμόσει την αρχαιολογική νομοθεσία σε ευρήματα που βρίσκονται σε ακτίνα 24 ν.μ.

3.12 Δικαίωμα Διεξαγωγής Αρχαιολογικής Έρευνας

Σύμφωνα με τα όσα έχουμε προαναφέρει, είναι προφανές ότι στις περισσότερες περιπτώσεις, το παράκτιο κράτος θα είναι αυτό που θα έχει το δικαίωμα να διεξάγει αρχαιολογικές ανακαλύψεις, δεδομένης της δικαιοδοσίας που του παρέχεται από το άρθρο 303(2).

Αν λάβουμε υπόψη μας και το άρθρο 303(1), που παρέχει το δικαίωμα στο παράκτιο κράτος να προστατεύει τα πολιτιστικά αγαθά, τότε είναι ευνόητο ότι τα παράκτια κράτη μπορούν να προβούν σ' ελέγχους σε οποιοσδήποτε ενέργειες, με απώτερο σκοπό να προστατέψουν τις εναλίες αρχαιότητες.

Όποτε, είτε κάτω από την ερμηνεία που δύναται να δοθεί στο άρθρο 303(2) είτε από το άρθρο 303(1), το παράκτιο κράτος έχει δικαιοδοσία τουλάχιστο για περιορισμένο έλεγχο των ερευνών που διεξάγονται στη συνορεύουσα ζώνη⁶⁵. Το μόνο θέμα που ίσως απομένει να διευκρινιστεί είναι σχετικό με τη δικαιοδοσία του παράκτιου κράτους, και μέχρι που δύναται αυτή να φτάσει.

⁶⁵ Πάντως αν η άποψη που παραθέσαμε για την ερμηνεία του άρθρου 303(2) γίνει αποδεκτή, τότε η θέση του παράκτιου κράτους ισχυροποιείται. Αυτόματα επεκτείνεται και ο έλεγχός του σε όλες τις αρχαιολογικές έρευνες που γίνονται εντός των 24 ν.μ. Μια ερμηνεία της οποίας τα παράκτια κράτη είναι υπέρμαχα δεδομένου ότι αυξάνει σημαντικά τη δικαιοδοσία, σε αντίθεση με ότι ορίζεται από τη σύμβαση της Γενεύης, όπου τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους περιορίζονται εντός της αιγιαλιτίδας ζώνης. Η αντίστοιχη έκφραση στα αγγλικά του συγκεκριμένου άρθρου έχει ως εξής: "States have the duty to protect archeological objects and objects of historical value found at sea and shall cooperate for this purpose".

3.13 Η Έννοια Των Αρχαιολογικών Και Ιστορικών Αντικειμένων Αξίας

Ένα θέμα στο οποίο αξίζει επίσης να αναφερθούμε εκτενώς, είναι η ερμηνεία που δύναται να αποδοθεί στην έκφραση, 'αντικείμενα αρχαιολογικής και ιστορικής αξίας', που εμπεριέχεται στο άρθρο 303(1).

Ο λόγος είναι διότι κάθε κράτος, μπορεί να δώσει διαφορετική ερμηνεία σε κάθε μια από τις παραπάνω έννοιες. Η βασική αιτία για τη δημιουργία ενός ακόμα πεδίου αντιπαράθεσης είναι η αδυναμία της σύμβασης να καθορίσει την έννοια που προσδίδει σε κάθε περίπτωση. Συνεπώς, ο καθένας δίνει τη δική του ερμηνεία σε κάθε μια από τις παραπάνω λέξεις, προκειμένου το περιεχόμενο τους ν' αντανακλά τα συμφέροντα του.

Οι λέξεις, που αποτελούν το πεδίο αντιπαράθεσης είναι 'αρχαιολογικά', ιστορικά και η λέξη 'αντικείμενα'. Ιδιαίτερα, η τελευταία, σχετικά με το τι μπορεί να θεωρηθεί ως αντικείμενο, και αν σε αυτά συμπεριλαμβάνονται και τ' ακίνητα πολιτιστικά αγαθά;

Σε γενικές γραμμές όμως ένα αντικείμενο αρχαιολογικό ή ιστορικό πρέπει να ορισθεί ως το υλικό προϊόν της κοινωνικοπολιτιστικής ζωής ενός δεδομένου πολιτισμού του παρελθόντος (μοναδικά γεγονότα, καθημερινές δραστηριότητες, θεσμοί, πεποιθήσεις κ.λπ.).

Ο βασικός σκοπός που πρέπει να έχουμε υπόψη στην προσπάθεια ερμηνείας των παραπάνω λέξεων, είναι ότι ο ορισμός που θα δίδεται κάθε φορά, θα πρέπει να είναι αρκετά ευρύς προκειμένου να καλύπτει ένα όσο το δυνατό μεγαλύτερο πεδίο, που καλύπτει διαφορετικού είδους πολιτιστικά αγαθά.

Μια σημαντική προσπάθεια ερμηνείας των παραπάνω όρων είναι με τη χρήση διάφορων χρονικών ορίων. Δηλαδή να καθορίζεται -στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό - η έννοια ενός αγαθού από την ηλικία του.

Πάντως, στις παραμέτρους που χρησιμοποιούμε δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, και τα πιο πρόσφατα πολιτιστικά αγαθά τα οποία δεν έχουν μεγάλη ηλικία. Δεδομένου ότι αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έχουν ανάλογη αξία. Οπότε η έννοια των 'αρχαιολογικών' και 'Ιστορικών' αντικειμένων, πρέπει να είναι ευρεία στο βαθμό που να καλύπτει και τα πιο πρόσφατα αρχαιολογικά αντικείμενα.

Βέβαια, οι παράμετροι οι οποίες χρησιμοποιούνται από την εκάστοτε εθνική νομοθεσία, δύναται και είναι διαφορετικές μεταξύ τους. Κατά γενική ομολογία πάντως, ένα χρονικό διάστημα μεταξύ 100 - 150, είναι το πιο κοινά αποδεκτό⁶⁶.

Χαρακτηριστικές είναι οι αναφορές που υπάρχουν σε διάφορες εθνικές νομοθεσίες, σχετικά με τα ενάλια πολιτιστικά αγαθά, έτσι η Αυστραλία ορίζει τα 75 χρόνια, ενώ η Νότιος Αφρική τα 50 χρόνια. Για 100 χρόνια και πάνω αναφορές βρίσκουμε στις νομοθεσίες χωρών όπως η Φιλανδία, η Ιρλανδία και η Νορβηγία.

Τέλος, όσον αφορά την έννοια και ερμηνεία που δύναται να δοθεί στη λέξη 'αντικείμενα', αναφέραμε ήδη ότι η αντιπαράθεση είναι το αν αυτή καλύπτει ακίνητα πολιτιστικά αγαθά.

Η αναφορά μας γίνεται εδώ διότι μια βασική διάκριση των πολιτιστικών αγαθών είναι σε κινητά και ακίνητα. Κατά τη γνώμη μας η ερμηνεία της λέξεως αντικείμενα πρέπει να συμπεριλαμβάνει και τις δύο κατηγορίες. Ο ισχυρισμός μας είναι για ποιο λόγο πρέπει η ερμηνεία του να είναι περιοριστική και να εξαιρεί τη προστασία σε μια από τις δύο κατηγορίες, εφόσον ο απώτερος σκοπός είναι η προστασία των ενάλιων αρχαιοτήτων;

⁶⁶ Σύμφωνα με την σύμβαση της UNESCO, το άρθρο 1 αναφέρει χαρακτηριστικά για τα όσα προαναφέραμε, για τους σκοπούς της παρούσας σύμβασης, ο όρος πολιτιστική κληρονομιά σημαίνει κληρονομιά η οποία ανήκει στις ακόλουθες κατηγορίες: (1) αντικές, που χρονολογούνται πριν από εκατό χρόνια όπως είναι τα νομίσματα κ.λπ. (2) έπιπλα, τα οποία είναι μεγαλύτερα από εκατό χρονών καθώς και παλαιά μουσικά όργανα. Επίσης η Draft European Convention, στο άρθρο T (2) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι "Υποβρύχια πολιτιστική κληρονομιά η οποία είναι τουλάχιστο 100 ετών θα είναι υπό την προστασία που παρέχεται από την παρούσα σύμβαση. Όμως οποιοδήποτε κράτος που έχει υπογράψει τη σύμβαση μπορεί να προβλέπει ότι οποιαδήποτε υποβρύχια πολιτιστική κληρονομιά που είναι μικρότερη των 100 ετών, θα έχει την ίδια προστασία".

Επίσης θεωρούμε σκόπιμο η ερμηνεία της λέξεως να εμπεριέχει αγαθά ανεξαρτήτου χρονολογίας ή ιστορικής σημασίας. Αυτό διότι τότε από μόνη της η ερμηνεία θα δημιουργεί ένα πλαίσιο, και όποια πολιτιστικά αγαθά δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να ενταχθούν σε αυτό, τότε θα βρίσκονται σε άμεσο κίνδυνο. Αυτό διότι δεν θα έχουν κάποια νομοθεσία ή κανονισμό που θα τα προστατεύει. Όποτε ο απώτερος σκοπός στη προσπάθεια ερμηνείας λέξεων ή όρων, οι οποίες/οποίοι δεν έχουν καθοριστεί από την ίδια την σύμβαση, είναι να είναι αρκετά ευρύς, λαμβανομένης υπόψη της ποικιλίας και ποσότητας των πολιτιστικών αγαθών που υπάρχουν.

3.14 Η σύμβαση της Γενεύης και η ανοιχτή θάλασσα

Ο αντίκτυπος που είχε η σύμβαση UNCLOS του 1982 στο δίκαιο της θάλασσας για την ανοιχτή θάλασσα υπήρξε αρκετά σημαντικός.

Η βασική αιτία ήταν η δημιουργία της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης των 200 ναυτικών μιλίων. Στη ζώνη αυτή το παράκτιο κράτος, ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα για την έρευνα, την εκμετάλλευση και τη διατήρηση των φυσικών πόρων, ζώντων και μη ζώντων, την παραγωγή ενέργειας από τα ύδατα, τα ρεύματα και τους ανέμους, καθώς και δικαιοδοσία για τη τοποθέτηση και χρησιμοποίηση τεχνητών νησιών και για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Πρέπει να έχουμε υπόψη μας, ότι τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη είναι άμεσα συνδεδεμένα με το κατά πόσο το παράκτιο κράτος έχει ορίσει ρητά μια ΑΟΖ. Αυτό γίνεται διότι δεν ισχύει ότι υφίσταται στην αιγιαλίτιδα ζώνη, όπου η δικαιοδοσία του υπάρχει εξ αρχής και αυτοδικαίως.

Όποτε, στο βαθμό που το παράκτιο κράτος δεν έχει ορίσει την ΑΟΖ, τότε το δίκαιο της ανοιχτής θάλασσας και της ελευθερίας των θαλασσών θα εφαρμόζεται. Στην αντίθετη περίπτωση θα τίθεται εν ισχύ το άρθρο 59 της σύμβασης, το οποίο καθορίζει την αρχή της ευθυδικίας για την επίλυση των διαφορών.

Σε γενικές γραμμές όμως, και σε συσχέτιση με τα όσα προαναφέραμε, τ' αρχαιολογικά αντικείμενα δεν εντάσσονται στη δικαιοδοσία του παράκτιου κράτους.

Το γεγονός ότι η σύμβαση του **1982**, έχει καθορίσει το δικαίωμα της προστασίας των πολιτιστικών αγαθών στην ανοιχτή θάλασσα μέσω του άρθρου **303**, είναι αρκετά σημαντικό. Δεδομένου ότι θέτει τουλάχιστο τις βάσεις πάνω στις οποίες θα στηριχτούν οι προσπάθειες διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς για όλη την ανθρωπότητα.

Πάντως, σε γενικές γραμμές υπάρχει μια ασάφεια για το καθεστώς που θα πρέπει να υφίσταται περά από τα 24 ναυτικά μίλια και μέχρι τα **200** ναυτικά μίλια. Αν προχωρήσουμε σε μια παράθεση του ορισμού της υφαλοκρηπίδας κάτω από την νέα αυτή σύμβαση - προκειμένου να γίνει σύγκριση με την ήδη αναφερθείσα στη σύμβαση της Γενεύης - εύλογα κάποιος θα παρατηρήσει ότι η πρώτη καλύπτει ένα ποιο ευρύ τομέα. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο **76 Δ.Θ.** αναφέρει,

*'Η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου Κράτους περιλαμβάνει τους θαλάσσιους βυθούς και το υπέδαφος τους περά από τη χωρική του θάλασσα, σε όλη την έκταση της φυσικής προέκτασης του χερσαίου εδάφους του Κράτους αυτού ως την εξωτερική απόκλιση του υφαλοπλαισίου ή μέχρι τα **200** ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης, από τις οποίες μετρείται το πλάτος της χωρικής θάλασσας, όταν η εξωτερική απόκλιση του υφαλοπλαισίου βρίσκεται σε μικρότερη απόσταση!.*

Ένας ορισμός που θέτει διαφορετικά κριτήρια - σε σχέση με τη σύμβαση της Γενεύης - την απόσταση και τη γεωλογία. Με βάση τον οποίο καθορίζεται ότι κάθε παράκτιο κράτος θα έχει υφαλοκρηπίδα **200** ναυτικών μιλίων.

Υπάρχουν όμως και μειονεκτήματα, ειδικά όσον αφορά τα πολιτιστικά αγαθά τα οποία βρίσκονται σε διεθνή βυθό. Τα προβλήματα σχετίζονται άμεσα με το πως θα προστατεύονται τα πολιτιστικά αγαθά, προκειμένου να αποτελούν κοινή κληρο-

νομιά της ανθρωπότητας. Ή ποιος θα είναι αυτός που θα καθορίζει ποιο καθεστώς θα εφαρμόζεται στην εκάστοτε περίπτωση, προκειμένου να επιλύονται όσον το δυνατό πιο εύκολα γίνεται οι διαφορές ανάμεσα σε κράτη, (π.χ το παράκτιο κράτος και το κράτος της σημαίας του πλοίου); Ή ποιος θα είναι ο κάτοχος / δικαιούχος των πολιτιστικών αγαθών τα οποία βρίσκονται μετά τα 24 ναυτικά μίλια;

Η επίλυση των παραπάνω προβλημάτων, είναι επιτακτική και άμεση δεδομένου ότι θα δημιουργηθούν προβλήματα από τις ασάφειες και τα κενά που υπάρχουν στη σύμβαση.

Ιδιαίτερα με τα πολιτιστικά αγαθά τα οποία βρίσκονται πέρα από το όριο των 24 ναυτικών μιλίων, τα οποία δεν τελούν υπό κάποια συγκεκριμένη προστασία ίσως η επέκταση της δικαιοδοσίας του παράκτιου κράτους επί ανάλογων περιπτώσεων ν' αποτελούσε τη καλύτερη λύση. Στο βαθμό όμως που αυτό δεν έχει υιοθετηθεί, πρέπει να βρεθεί μια ικανοποιητική εναλλακτική λύση.

Βέβαια αν εξετάσουμε ορισμένα άρθρα της σύμβασης δύναται να προκύψουν συμπεράσματα τα οποία να υποδηλώνουν ότι το παράκτιο κράτος έχει το δικαίωμα να επεκτείνει το κυριαρχικό του έλεγχο και στη προκειμένη ζώνη της Υφαλοκρηπίδας. Σύμφωνα με το άρθρο 77,

“1. Το παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα πάνω στην υφαλοκρηπίδα για τους σκοπούς της εξερεύνησης και της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων του.

2. Τα δικαιώματα είναι αποκλειστικά υπό την έννοια ότι εάν το παράκτιο κράτος δεν εξερευνά την υφαλοκρηπίδα ή δεν εκμεταλλεύεται τους φυσικούς πόρους, κανείς δεν μπορεί ν' αναλάβει τέτοιες δραστηριότητες χωρίς τη ρητή του συγκατάθεση.

3. Οι φυσικοί πόροι που σκοπούνται στο παρόν μέρος περιλαμβάνουν τους ορυκτούς πόρους και άλλους μη βιολογικούς πόρους των θαλάσσιων βυθών και του υπεδάφους τους, όπως επίσης και οι ζώντες οργανισμοί που ανήκουν στα καθιστικά είδη...”

Γιατί λοιπόν σύμφωνα με τα πιο πάνω, τ' αρχαιολογικά και ιστορικά αντικείμενα να μην ανήκουν στους 'μη βιολογικούς πόρους', από τη στιγμή μάλιστα που αυτοί δεν προσδιορίζονται από τη σύμβαση; Πάνω στους οποίους φυσικά - σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο - το παράκτιο κράτος- θα είχε κυριαρχικά δικαιώματα;

Το παραπάνω γεγονός σε συνδυασμό με το ότι συχνά απαιτείται και η 'άδεια' του παράκτιου κράτους- για τη διεξαγωγή υποβρύχιων αρχαιολογικών ερευνών δεν δύναται να υποδηλώνει την κυριαρχία του παράκτιου κράτος στη συγκεκριμένη περιοχή;

Σχετική, στη προκειμένη περίπτωση είναι και άλλη άποψη, η οποία αναφέρει για το άρθρο 303,

“Αυτή η παράγραφος, κατάλληλα ερμηνευμένη, μπορεί να δημιουργήσει δικαιώματα όλων των Κρατών και πέρα από την αποκλειστική αρχαιολογική ζώνη των 24 ναυτικών μιλίων.⁶⁷”

Το σίγουρο είναι πάντως ότι απαιτείται μια άμεση διευθέτηση του θέματος ανεξάρτητα από τις απόψεις που παραθέσαμε.

3.15 Συμπεράσματα

Το πρώτο συμπέρασμα το οποίο προκύπτει από τα όσα έχουμε παραθέσει μέχρι τώρα, είναι ότι οι σχετικές νομοθεσίες έχουν εμφανή κενά και αοριστίες, οι οποίες χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης.

Το δεύτερο και σημαντικότερο συμπέρασμα, είναι το γεγονός ότι τα πολιτιστικά αγαθά ή ο ενάλιος πλούτος ο οποίος βρίσκεται πέρα της ζώνης των 24 ναυτικών μιλίων, είναι στην ουσία απροστάτευτος. Στο βαθμό που δεν υιοθετείται η απο-

⁶⁷ Βλ. Άρθρο 246 παράγρ.2 όπου αναφέρεται ότι “Η θαλάσσια επιστημονική έρευνα... πάνω στην υφαλοκρηπίδα διενεργείται με τη συγκατάθεση του παράκτιου κράτους”.

ψη ότι πρέπει να επεκταθεί η δικαιοδοσία του παράκτιου κράτους, τότε ίσως η σύσταση διεθνών φορέων να μπορούσε να βελτιώσει την κατάσταση.

Ένας άλλος τομέας, στον οποίο θα πρέπει να επικεντρωθεί επίσης η προσπάθεια είναι και η διασφάλιση - στο βαθμό που είναι εφικτό - το δικαίωμα του κράτους προέλευσης. Ιδιαίτερα στις περιπτώσεις των ναυαγίων, δεδομένου ότι το σημείο που βρέθηκε το ναυάγιο να είναι τυχαίο ή συμπτωματικό, διότι το πλοίο έτυχε να περνάει από τα συγκεκριμένα ύδατα. Αυτό δύναται να επιτευχθεί μέσω της συνεργασίας των κρατών, που προσπαθεί να εφαρμόσει η σύμβαση του 1982 με το άρθρο 303(1), η σημασία του οποίου μπορεί να αποδεικτική σημαντική, στο βαθμό που θα λειτουργήσει σωστά.

Γενικότερες προσπάθειες πρέπει να γίνουν τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, προκειμένου να θεσπιστεί μια εκσυγχρονισμένη νομοθεσία, που να παρέχει ουσιαστική κάλυψη και προστασία.

3.16 Η Ιδιαίτερη Περίπτωση της Ελλάδας

Όσα αναφέραμε μέχρι τώρα έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ελλάδα. Οι λόγοι είναι βασικά δύο: (1) διότι η Ελλάδα υπήρξε κοιτίδα του πολιτισμού, με συνέπεια να έχει ένα πλούσιο πολιτιστικό παρελθόν, και (2) αποτελείται από ένα μεγάλο σύμπλεγμα νησιών.

Για τους παραπάνω λόγους απαιτείται η χώρας μας να έχει θεσπίσει ένα κατάλληλο νομικό πλαίσιο, το οποίο θ' αποτελεί 'ομπρέλα' προστασίας της κληρονομιάς της.

Ακολούθως, θα εξετάσουμε τα κυριότερα θέματα που έχουν σχέση με την ελληνική νομοθεσία και το αν αυτή θεωρείται επαρκής για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών.

3.17 'Αρχαία' κατά την Ελληνική Νομοθεσία

Σε γενικές γραμμές θα μπορούσαμε να πούμε, ότι με τη πλούσια πολιτιστική κληρονομιά που έχει η χώρα μας, κάποιος θα περίμενε να υπάρχει και ένα ικανοποιητικό νομοθετικό πλαίσιο, που να παρέχει μια ουσιαστική κάλυψη σε αυτόν τον πλούτο.

Στην πραγματικότητα όμως, η υπάρχουσα νομοθετική κάλυψη δύναται να θεωρηθεί ανεπαρκής, και οι εναλλακτικές προτάσεις για αναθεώρηση ορισμένων στοιχείων, να θεωρούνται επιτακτικές.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Νόμου 5351/1932, ορίζεται ότι,

“Τα πάντα εν Ελλάδι, οιοισδήποτε Εθνικούς κτήμασιν, εν ποταμοίς, λίμναις και εν τω πυθμένι της θαλάσσης, προς δε εν δημοτικούς, μοναστηριακούς και ιδιωτικούς κτήμασιν ευρισκόμενα αρχαία, κινητά τε και ακίνητα, από των αρχαιοτάτων χρόνων και εφεξής, είναι ιδιοκτησία του Κράτους. Κατά ακολουθίαν το δικαίωμα και η φροντίς περί αναζητήσεως και διασώσεως τούτων εν δημοσίαις Μουσείοις ανήκει στο Κράτος⁶⁸”.

Με βάση τα πιο πάνω όλα τα αρχαία αντικείμενα ανήκουν στο κράτος, το οποίο είναι υπεύθυνο και για την προστασία τους και την ανεύρεσή τους. Το στοιχείο αυτό γίνεται σαφές και από το άρθρο 24 παράγραφος 6 του Συντάγματος του 1975, όπου καθορίζεται,

“Τα μνημεία και αι παραδοσιακοί περιοχαί και στοιχεία τελούν υπό την προστασίαν του Κράτους: Νόμος θέλει ορίσει τα αναγκαία προς πραγματοποίηση της προστα-

⁶⁸ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, τεύχος Α 275/1932. Κωδικοποιήθηκε με Προεδρικό Διάταγμα της 9/24 Αυγούστου 1932, περί κωδικ. του Ν.5351 ως και των σε ισχύ σχετικών διατάξεων των Ν. ΒΧΜΣΤ71899, 2447/1990, 491/1914, 4823/1930 και του Ν.Δ.της 12/16 Ιουλίου 1926 σε ένα ενιαίο κείμενο νόμου, που φέρει τον αριθμό 5351.

σίας ταύτης περιοριστικά της ιδιοκτησία μέτρα, ως και τον τρόπον και το είδος της αποζημιώσεως των ιδιοκτητών.”

Πάντως, υπάρχει μια γενική ασάφεια στο ορισμό των αρχαίων αντικείμενων στην Ελληνική νομοθεσία, και ιδιαίτερα όσον αφορά τον καθορισμό του χρονικού παράγοντα, ο οποίος θα καθορίσει την προστασία ενός αντικείμενου ως αρχαίου.

Αυτό, εύλογα παρατηρείται και από τις διάφορες δικαστικές αποφάσεις μέχρι τώρα, που άλλοτε όρισαν ως χρονικό σημείο καθορισμού των αρχαίων έργα τέχνης που κατασκευάστηκαν μέχρι το 1930, ενώ μια πιο πρόσφατη απόφαση του Αρείου Πάγου ορίζει το 1430. Σύμφωνα λοιπόν με την απόφαση του Αρείου Πάγου, αρχαιολογικά και ιστορικά αντικείμενα από το απώτατο παρελθόν μέχρι και το 1430 ανήκουν στο Κράτος. Ενώ αυτά που χρονολογούνται από το 1430 έως και 1830, δύναται να βρίσκονται στην κατοχή ιδιωτών. Το κράτος όμως διατηρεί τα δικαιώματά του να επέμβει στο βαθμό που θεωρεί ότι τ' αρχαία δεν προστατεύονται επαρκώς. Όσον αφορά τα 'νεότερα', μέχρι σήμερα δηλαδή, θα κρίνονται ως πολιτιστικά αγαθά κατόπιν αποφάσεως του Υπουργείου Πολιτισμού σε συναίνεση με το Αρχαιολογικό Συμβούλιο. (Ν. 1469/1950)⁶⁹.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να κάνουμε στην έκφραση 'εν τω πυθμένι της θαλάσσης' και το τι ακριβώς εννοείται με αυτό, δεδομένου ότι δεν παρέχεται κάποια εξήγηση, στοιχείο το οποίο δύναται να αποτελέσει σημείο τριβής από την ερμηνεία του. Δεδομένου ότι υπάρχουν απόψεις που υποστηρίζουν ότι αναφέρεται μόνο στα εσωτερικά ύδατα και την αιγιαλίτιδα ζώνη, ενώ υπάρχουν και απόψεις που υποστηρίζουν ότι αναφέρεται στα τμήματα του βυθού όπου το παράκτιο κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο (τα 24 ναυτικά μίλια).

⁶⁹ Για περισσότερες πληροφορίες πάνω στο συγκεκριμένο θέμα βλ. Μιχαήλ Δημ. Μιχαήλ, *Το Διεθνές Δίκαιο και το Αιγαίο*. Εκδ. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα-Κομοτηνή 11/1983, σελ.69-76.

Τώρα το τι ακριβώς ορίσει ο νόμος ως αρχαία, καθορίζεται από το άρθρο 2 του Ν.5351/1932, στο οποίο αναφέρεται,

“Αρχαία κατά το άρθρο 1, λογίζονται πάντα ανεξαιρέτως τα έργα της αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, γραφικής και οιασδήποτε καθόλου τέχνης, οίον παντοία οικοδομήματα και αρχιτεκτονικά μνημεία, λίθοι μετά γλυφής τίνος εκ των μνημείων τούτων προερχόμενοι και βάθρα, υδραγωγεία, οδοί, τείχη, τάφοι, λαξεύματα, αγάλματα, ανάγλυφα ειδώλια, επιγραφαί, ζωγραφίαι, ψηφιδωτά, αγγεία, όπλα, κοσμήματα και άλλα εξ οιασδήποτε ύλης έργα και σκεύη, δακτυλιόλιθοι, νομίσματα. Και τα αντικείμενα τα προερχόμενα εκ της αρχαιότατης εποχής του Χριστιανισμού και του Μεσαιωνικού Ελληνισμού δεν εξαιρούνται των ορισμών του παρόντος νόμου⁷⁰”.

Ένας ορισμός, που εύλογα δημιουργεί τις ασάφειες που μόλις προαναφέραμε. Ενώ παράλληλα παρέχει μια σαφή απαρίθμηση των στοιχείων που μπορούν να θεωρηθούν ως αρχαία.

3.17.1 Νόμος περί Αναζήτησεως Έρευνας και Εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και Ρυθμίσεως Συναφών Θεμάτων

Άλλη μια νομοθετική ρύθμιση που σχετίζεται με το αντικείμενο των πολιτιστικών αγαθών είναι ο νόμος 468 της 10/12 Νοεμβρίου του 1976. Ένας νόμος που εφαρμόζεται στα εσωτερικά ύδατα μέχρι και την υφαλοκρηπίδα, και με βάση τον οποίο η χώρα μας έχει το δικαίωμα τουλάχιστο της εποπτείας των σχετικών ερευνών, ενώ παράλληλα υπάρχει η δυνατότητα καθορισμού του τρόπου διενέργειας των ερευνών.

⁷⁰ Βλ. Ρούκουνας Ε., *Πολιτιστικά αγαθά στο βυθό της θάλασσας*, Επιθεώρηση Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου (1979), σελ.10-37.

Αυτό που αξίζει πάντως να σημειώσουμε είναι ότι οι υποχρεώσεις συμμόρφωσης του αναδόχου ισχύουν έστω και αν το διεθνές δίκαιο που εκφράζεται από τη σύμβαση για το Δίκαιο της θάλασσας του 1982 δεν αναγνωρίζει στο παράκτιο κράτος αποκλειστικά δικαιώματα έρευνας για αρχαιολογικά και ιστορικά αντικείμενα που βρίσκονται στο βυθό της υφαλοκρηπίδας, δηλαδή πέρα από την 'αρχαιολογική ζώνη' των 24 ναυτικών μιλίων και μέχρι τα 200 ναυτικά μίλια.

Από όλα τα παραπάνω προκύπτει ότι η Ελλάδα προχώρησε για να προασπίσει τα συμφέροντα της ακόμα και όταν δεν είχαν υιοθετηθεί ανάλογες διεθνείς συμβάσεις. Ο λόγος ήταν για να προστατέψει την πλούσια κληρονομιά της⁷¹.

3.18 Συμπεράσματα

Σε γενικές γραμμές όπως επισημάναμε υπάρχουν ορισμένα νομοθετικά κενά στη προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Στοιχείο το οποίο πρέπει να διορθωθεί το συντομότερο δυνατό, ειδικά αν έχει κάποιος υπόψη του, ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα που έχει από τους πλουσιότερους και μεγαλύτερους, αν όχι το μεγαλύτερο ενάλιο αρχαιολογικό πλούτο.

Το επίκεντρο του ενδιαφέροντος πρέπει να είναι τα αρχαιολογικά και ιστορικά αντικείμενα τα οποία βρίσκονται μετά την ζώνη των 24 ναυτικών μιλίων, τα οποία δεν προστατεύονται ούτε από τις διεθνείς διατάξεις.

Στο βαθμό λοιπόν, που δεν παρέχεται άμεσα στο παράκτιο κράτος κάποιο κυριαρχικό δικαίωμα, αναφορικά με τα πολιτιστικά αγαθά που βρίσκονται στην υφαλοκρηπίδα, τότε ίσως θα πρέπει να δημιουργηθεί - όπως ήδη προαναφέραμε - ένας διεθνής φορέας, με σκοπό το κοινό συμφέρον και τη προστασία των ενάλιων αγαθών.

⁷¹ Στοιχείο αρκετά θετικό αν και εν μέρει προκαλεί κάποια έκπληξη εφόσον σε γενικές γραμμές η ελληνική νομοθεσία δεν θεωρείται ότι καλύπτει επαρκώς την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας μας.

Επιπλέον, και εν όψει του εμφανούς κινδύνου που υπάρχει για τη καταστροφή, και όχι μόνο, των αγαθών που βρίσκονται πέρα των 24 ναυτικών μιλίων στη χώρα μας, θα πρέπει η Ελλάδα να υιοθετήσει μονομερώς κάποια μέτρα. Όπως:

1. Να τεθούν σε εφαρμογή πιο αυστηρές επιστημονικές μέθοδοι έρευνας στην υποβρύχια αρχαιολογία, με απώτερο σκοπό τη προστασία των πολιτιστικών αγαθών.
2. Να εκσυγχρονίσει την ήδη υπάρχουσα αρχαιολογική νομοθεσία.
3. Να δημιουργηθεί ένα επίπεδο εκπαίδευσης σε εθνικό επίπεδο των ατόμων προκειμένου να τα ευαισθητοποιήσει σχετικά με το θέμα περισσότερο.
4. Να υιοθετήσει αυστηρότερες κυρώσεις προκειμένου να αποτρέπει παράνομες έρευνες και ανασκαφές.

Η παραπάνω λίστα δύναται να εμπεριέχει και άλλα μέτρα.

Το κείμενο ζήτημα όμως είναι η λήψη μέτρων τα οποία θα αλλάξουν ριζικά τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο την παρούσα κατάσταση, η οποία αν εξακολουθεί να υπάρχει θα συντελέσει στη γρηγορότερη καταστροφή ενός ανεκτίμητου, για όλους ανεξαιρέτως, πολιτιστικού πλούτου.

Κεφάλαιο 4

Ενάλιες Αρχαιότητες

4.1 Εισαγωγή

Η αρχαιολογία είναι γνωστό, ότι τα τελευταία χρόνια, διευρύνει όλο και περισσότερο τους ορίζοντες των ερευνών της, προκειμένου να δύναται να κατανοήσει, όσο το δυνατόν καλύτερα, όλο αυτό τον ανεκτίμητης αξίας αρχαίο κόσμο, που έρχεται καθημερινά στο φως.

Αναπόσπαστο κομμάτι του αντικειμένου της, αποτελεί πλέον και η μελέτη των ενάλιων αρχαιοτήτων, αντικείμενο το οποίο αποτέλεσε αφορμή για μια σημαντική καμπή στην αρχαιολογική έρευνα, (δεδομένου ότι καινούργιες τεχνικές αναπτύχθηκαν).

Είναι γνωστό, ότι εκ των αρχαιοτάτων χρόνων, ένα μεγάλο μέρος των μεταφορών συντελούνταν μέσω των θαλάσσιων οδών. Η συμβολή αυτών των υδάτινων δρόμων στην ανάπτυξη των πολιτισμών υπήρξε καταλυτική. Σε αυτούς τους θαλάσσιους δρόμους όμως, που ένωναν τους λαμπρούς πολιτισμούς παλαιότερων εποχών, υπήρχαν και απώλειες. Με συνέπεια πολλές φορές πλοία να χάνονται ολοκληρωτικά, παίρνοντας μαζί τους στο βυθό της θάλασσας και το πολύτιμο φορτίο τους. Αυτά τα ναυάγια, μαζί με το πολύτιμο φορτίο τους, αποτελούν το ένα σκέλος της έρευνας των ενάλιων αρχαιοτήτων.

Το δεύτερο σημαντικό σκέλος της σχετικής έρευνας, έχει ως αντικείμενο τη μελέτη παραθαλάσσιων οικισμών, κτισμάτων ή και λιμένων, τα οποία βρίσκονται ολοκληρωτικά ή μερικά κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, ως αποτέλεσμα κυρίως γεωφυσικών και γεωλογικών γεγονότων (σεισμοί, ηφαίστεια κ.λπ.).

Η χώρα μας, αποτελούσε συχνό κόμβο θαλάσσιων δρόμων, από αρχαιοτάτων χρόνων, ενώ η ιστορική πορεία της Ελλάδας είναι άρρηκτα δεμένη με τη θάλασσα,¹ η οποία αποτελεί – στο μεγαλύτερο ποσοστό – τον περιβάλλοντα χώρο της. Για αυτούς τους λόγους, είναι σχεδόν αναμφισβήτητο, ότι η Ελλάδα αποτελεί μια από της σημαντικότερες χώρες σε ενάλιο αρχαιολογικό πλούτο, που το συνθέτουν ναυαγισμένα πλοία με ανεκτίμητης αξίας φορτία, μεμονωμένα κτίσματα ή αντικείμενα (όπως αμφορείς) και βυθισμένοι οικισμοί ή υπολείμματα πόλεων που βυθίστηκαν για διάφορους λόγους.

Παράλληλα, στο παρελθόν έχουν εκδηλωθεί έντονα γεωλογικά / γεωφυσικά φαινόμενα, τα οποία είχαν ως αποτέλεσμα τη καταβύθιση παράλιων οικισμών, λιμένων κ.λπ.

Όλα αυτά μαζί αποτελούν μια ανεκτίμητη πολιτιστική κληρονομιά για τη χώρα μας.²

Στο παρόν κεφάλαιο το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην εν μέρει ανάλυση των δύο προαναφερθέντων κατηγοριών, επιχειρώντας παράλληλη αναφορά και στη σπουδαιότητά τους. Επίσης εξετάζεται τρόπος και τεχνικές που εφαρμόζονται στη περίπτωση εντοπισμού ενός ναυαγίου και στη προσπάθεια ανέλκυσής του, καθώς και τα προβλήματα που υπάρχουν. Τέλος, θα παραθέσουμε και θ' αναλύσουμε τους κινδύνους που διατρέχουν οι ενάλιες αρχαιότητες, ενώ θα επιχειρήσουμε και μια ξεχω-

¹ Είναι ευρύτερα αποδεκτό, ότι η Ελλάδα υπήρξε ανέκαθεν μια χώρα με πλούσια ναυτική παράδοση, ενώ για πολλά χρόνια η κυρίαρχη δραστηριότητα των Ελλήνων ήταν το επάγγελμα του ναυτικού.

² Στην Ελλάδα σήμερα η ενάλια Αρχαιολογία ασκείται από την Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων του ΥΠΠΟ (που ιδρύθηκε το 1976) και το Ινστιτούτο Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών (Ι.Ε.Ν.Α.Ε.) ερευνητικό φορέα ιδιωτικού δικαίου (που ιδρύθηκε το 1973) το Ι.Ε.Ν.Α.Ε. εκδίδει και το επιστημονικό περιοδικό *ΕΝΑΛΙΑ*. Επίσης αξίζει να αναφέρουμε ότι το 1997, εκδόθηκε το έργο *Encyclopaedia of Underwater and Maritime Archaeology* (Εγκυκλοπαίδεια Υποβρύχιας και Ναυτικής Αρχαιολογίας). Πρόκειται για ένα φιλόδοξο έργο στο οποίο ο Χρήστος Σ. Αγουριδής έγραψε δύο λήμματα που αφορούν την Ελλάδα και το Ινστιτούτο Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών: στο πρώτο γίνεται συνοπτική αναφορά στο ιστορικό – αρχαιολογικό υπόβαθρο, στο χρονικό και την εξέλιξη της υποβρύχιας αρχαιολογικής έρευνας στην Ελλάδα, το νομικό πλαίσιο που διέπει τις ενάλιες αρχαιότητες και τους εμπλεκόμενους φορείς. Στο δεύτερο αναφέρεται σύντομα ο ρόλος που έπαιξε το Ι.Ε.Ν.Α.Ε. στην πορεία της υποβρύχιας αρχαιολογικής έρευνας στην Ελλάδα από ιδρύσεώς του, καθώς και οι ποικίλες ερευνητικές και εκδοτικές δραστηριότητές του.

ριστή αναφορά και για τα προβλήματα που δημιουργούνται πολλές φορές από τα ίδια τα ναυάγια που εγκαταλείπονται, (ειδική μελέτη για την ευρύτερη περιοχή του λιμένος του Πειραιά).

4.2 Ο Ενάλιος Πολιτιστικός Πλούτος

Στην έκφραση ‘ενάλιες αρχαιότητες’, περικλείουμε όλα τ’ αρχαία τα οποία βρίσκονται, μερικά ή καθολικά, κάτω από την επιφάνεια του νερού, είτε πρόκειται για θάλασσα, ποτάμια ή λίμνες.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η βασικότερη διάκριση ανάμεσα στις ενάλιες αρχαιότητες δύναται να γίνει όσον αφορά:

- τα ναυάγια και το φορτίο τους (εμπόρευμα, εξοπλισμός κ.λπ.), και
- τα υπολείμματα πόλεων και παράκτιων οικισμών που κατακλύστηκαν από το νερό, είτε λόγω γεωλογικών μεταβολών, είτε λόγω σεισμών και παλιρροιακών κυμάτων.³

Αντιστοίχως είναι και ο διαχωρισμός του αντικειμένου της υποβρύχιας αρχαιολογίας.⁴ Το ένα σκέλος έχει ως προσανατολισμό τα αρχαία ναυάγια, τα οποία αντιμετωπίζουν και ιδιαίτερες δυσκολίες, κυρίως διότι οι όποιες έρευνες πρέπει να διεξαχθούν κάτω από το νερό σε ένα περιβάλλον όχι και τόσο φυσικό για τον άνθρωπο.⁵

Ενώ το δεύτερο σκέλος των ερευνών έχει ως πρωταρχικό αντικείμενο την εξερεύνηση και μελέτη των διάφορων οικισμών, μεμονωμένων κτιρίων, πόλεων, λι-

³ Βλέπε, Αναστασία Στρατή *Το διεθνές νομικό πλαίσιο προστασίας της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς*, άρθρο στο *ΠΕΡΙΒΑΛΛΙΟΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ* από της Ελληνικής Πανεπιστημιακής Εκδόσεις Τεύχος 2 – Φθινόπωρο 1994.

⁴ Αξίζει να αναφέρουμε ότι τα πρώτα βήματα για την ανάπτυξη της υποβρύχιας αρχαιολογίας στην Ελλάδα έγιναν στη δεκαετία του '60.

⁵ Ακόμα και στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχουν και άλλοι προβληματισμοί, όπως για παράδειγμα το βάθος στο οποίο βρίσκεται το ναυάγιο. Δεδομένου ότι υπάρχει σαφής περιορισμός για το μέχρι ποίο βάθος δύναται να διεξαχθούν έρευνες. Φυσικά δεν χρειάζεται να αναφέρουμε ότι εξαίρονται από το αντικείμενο της έρευνας ναυάγια τα οποία βρίσκονται σε απρόσιτα βάθη. Ιδιαίτερη ανάλυση για τα σχετικά προβλήματα θα γίνει σε αντίστοιχο κεφάλαιο της μελέτης.

μένων (μώλοι, προκυμαίες κ.λπ.), τα οποία βρίσκονται είτε μερικώς είτε πλήρως κάτω από τη θάλασσα. Το συγκεκριμένο αντικείμενο, παρουσιάζει σαφώς λιγότερα προβλήματα σε σχέση με τη πρώτη περίπτωση. Η βασικότερη αιτία είναι ότι το βάθος στο οποίο βρίσκεται το αντικείμενο έρευνας της δεύτερης περίπτωσης περιορίζεται αισθητά (κυμαίνεται συνήθως περί τα 10 μέτρα).

Άσχετα με το διαχωρισμό που προαναφέραμε, η σπουδαιότητα των στοιχείων τα οποία προκύπτουν είναι εξίσου σημαντική, είτε πρόκειται για ναυάγιο, είτε για κάποιο βυθισμένο οικισμό.

4.2.1 Ναυάγια

Ο βυθός των ελληνικών θαλασσών – και ιδιαίτερα του Αιγαίου – πρέπει να θεωρείται από τους “πλουσιότερους”, αν όχι ο πλουσιότερος, σε ναυάγια.⁶

Τα ναυάγια ανέκαθεν προσέλκυαν το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, ενώ γενικά παρουσιάζονται με ρομαντική εικόνα (κινηματογραφικές ταινίες, ρεπορτάζ, λογοτεχνία), άσχετα αν στην πραγματικότητα η εικόνα ήταν διαφορετική.

Συνήθως αποτελούν – από όλα τα ενάλια ευρήματα – το σημαντικότερο κομμάτι, τόσο από πλευράς αριθμών όσο και από τη ποικιλία που υπάρχει, δεδομένου ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε δύο ναυάγια.⁷ Ακόμα και αν το ναυάγιο βρίσκεται στο βυθό της θάλασσας, ή ενός ποταμού ή μιας λίμνης, δημιουργεί ιδιαίτερες, καθώς και η ιδιομορφία του βυθού αν είναι δηλαδή βραχώδης ή με άμμο κ.λπ.

⁶ Σύμφωνα με τον γνωστό Αμερικάνο αρχαιολόγο, George F. Bass στο βυθό της Μεσογείου πρέπει να έχουν βυθιστεί περισσότερα από 10.000 πλοία, από την εποχή του σιδήρου έως το Βυζάντιο. Βλέπε τη σχετική αναφορά στο άρθρο της Ελ. Τραϊού *Σώστε τους ενάλιους αρχαίους θησαυρούς* σελ.6. στο *Επτά Ημέρες της Καθημερινής* 13 Ιουνίου 1993. Για επιπλέον στοιχεία σχετικά με το θέμα βλέπε, Raban A. *Archaeology in Israel*, 28 Oceanus no. 1 Spring 1985 p.59-64.

⁷ Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι υπάρχουν διαφορετικοί τύποι πλοίων καθώς και μεγέθη. Ως επί το πλείστον ο τρόπος κατασκευής του μπορεί να είναι διαφορετικός, όπως και ο βαθμός της ζημιάς την οποία έχουν υποστεί.

Πριν προχωρήσω στην οποιαδήποτε εκτενή αναφορά για τα ναυάγια, πρέπει πρώτα από όλα να οριοθετήσω την έννοια του ναυαγίου. Πότε ένα πλοίο θεωρείται ως ναυάγιο;

Ο ορισμός της έννοιας του ναυαγίου τείνει να είναι διαφορετικός σε εθνικό επίπεδο. Στην Ελλάδα η σχετική νομολογία προβλέπει,

*‘Ναυάγιο θεωρείται το πλοίο που, από θαλάσσιο συμβάν, βυθίστηκε ή συντρίφθηκε και έχασε οριστικά την ικανότητα αυτοδύναμης πλεύσεως ή, χωρίς να βυθίστηκε ή συντρίφθηκε, δεν μπορεί να αποκτήσει την πλευσιμότητά του, χωρίς δυσανάλογες με την αξία του δαπάνες επισκευής, εγκαταλείφθηκε δε από το πλήρωμά του μετά την εξάντληση όλων των μέσων και ενεργειών διασώσεώς του, που προβλέπονται από τους κανόνες της ναυτικής τέχνης και εμπειρίας’.*⁸

Βέβαια, ο παραπάνω ορισμός καλύπτει ναυάγια τα οποία βρίσκονται σε ύδατα στην εθνική κυριαρχία της Ελλάδας. Και όπως αναφέραμε, δύναται να διαφοροποιείται σε σχέση με τον ορισμό που έχουν υιοθετήσει άλλες χώρες.⁹ Το Διεθνές Δίκαιο όμως, έχει υιοθετήσει έναν ενιαίο ορισμό, ο οποίος έχει εφαρμογή σε ναυάγια τα οποία βρίσκονται εκτός των χωρικών υδάτων ενός κράτους.

Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 1 του Σχεδίου της Διεθνούς Συμβάσεως για την ανέλκυση ναυαγίων,

1. Ο όρος **πλοίο** σημαίνει ένα πλοίο οποιουδήποτε τύπου το οποίο έχει την ικανότητα να πλέει σε θαλάσσιο περιβάλλον, το οποίο συμπεριλαμβάνει τα καταδυόμενα, τα υδροπτέρυγα, τα πλωτά ναυπηγήματα, τις πλωτές ή μόνιμες πλατφόρμες ή τις

⁸ Βλέπε τις σχετικές αποφάσεις, ΕφΑΘ. 1760/1981 ΕΝΑΥΤ.Δ. 1981.417, ΕΦ.ΠΕΙΡ. 307/1983 ΕΝΑΥΤ.Δ. 1984. 103, ΕΦ.ΠΕΙΡ. 895/1980 ΕΝΑΥΤ.Δ. 1981.49, ΕΦ.ΠΕΙΡ. 299/1981 ΕΝΑΥΤ.Δ. 1991.469.

⁹ Για παράδειγμα το Γαλλικό Δίκαιο παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις. Ο σχετικός ορισμός καθορίζεται από το άρθρο 1 του Γαλλικού Νόμου της 3-7-1985. Σχετικές αναφορές ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα Α. Boyer, *La conference de Londres et le droit international de la mer* DMF 1964, p.515 – P. Bonassies, *Compte-rendu de la these de M.E.DU PONTAVICE, citee ci-dessous* RID comp. 1964 p.260.

κινητές, ανοικτής θαλάσσης μονάδες, όταν αυτές οι πλατφόρμες ή μονάδες δεν βρίσκονται σε θέση ώστε να ασχολούνται με την εξερεύνηση, εκμετάλλευση ή παραγωγή υποθαλάσσιου ορυκτού πλούτου, και

2. ο όρος **ναυάγιο** σημαίνει ένα βυθισμένο ή ποντισμένο πλοίο ή οποιοδήποτε τμήμα αυτού, περιλαμβανομένου και οτιδήποτε ευρίσκεται επί του καταστρώματος του ως άνω πλοίου.

Είναι ένας ορισμός που μπορεί να υιοθετηθεί από μια οποιαδήποτε χώρα προκειμένου να βρει εφαρμογή και σε ύδατα που υπόκεινται στην εθνική της κυριαρχία. Έχοντας όμως τη δυνατότητα να τον διαμορφώσει, όπως η εκάστοτε χώρα θεωρεί καλύτερα προκειμένου να καλύψει τις ιδιαιτερότητες των περιοχών που βρίσκονται υπό την κυριαρχία της.

4.2.2 Σημασία των ναυαγίων

Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι τα ευρήματα τα οποία έχουν βρεθεί κατά καιρούς¹⁰, παρουσιάζουν ανάγλυφα την εικόνα της σπουδαιότητας των ναυαγίων.

Είναι γνωστό, ότι η θάλασσα διατηρεί πολλές φορές αναλλοίωτα τα ευρήματα που για πολλούς αιώνες είναι κρυμμένα στα βάθη της. Λειτουργεί ως μία άλλη 'χρονοκάψουλα', που περιέχει πολύτιμα στοιχεία για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Πολλές φορές έχει αποδειχτεί ότι ο βυθός προστατεύει καλύτερα τα ευρήματα, από το ότι αν ήταν στη στεριά.

Οι θαλάσσιες οδοί αποτέλεσαν για αρκετά χρόνια το κυριότερο μέσω μεταφοράς όχι μόνο αγαθών και εμπορευμάτων, αλλά και ιδεών για την ανταλλαγή πολύτιμων εμπειριών που συντέλεσαν στην ανάπτυξη των πολιτισμών. Ευρήματα, από διάφορες περιόδους, τα οποία 'μιλούν' για τις ήδη ανεπτυγμένες εμπορικές σχέσεις, αλ-

¹⁰ Όπως ο "Εφηβος των Αντικυθήρων" έργο του 340 π.Χ. ο "Ποσειδών του Αρτεμισίου" έργο του 460 π.Χ. ο "Τζόκεν" με το άλογο, από το Αρτεμισίο, έργο του 2ου αιώνα π.Χ.

λά και για τις αλληλεπιδράσεις που ξεπερνούσαν τα στενά εμπορικά όρια και επεκτείνονταν στην επιρροή παραδόσεων και θρησκείας.

Τα ναυάγια παρέχουν σημαντικές αποδείξεις:

- Καταρχήν, το πλοίο ως κατασκευή αποτελεί σημαντικό στοιχείο για τους αρχαιολόγους. Πιο συγκεκριμένα, το ίδιο το 'κουφάρι' του πλοίου αποκαλύπτει την τεχνική και τις μεθόδους κατασκευής, δηλαδή την ναυπηγική διαδικασία.¹¹ Αν και ορισμένοι έχουν εκφράσει κατά καιρούς αντίθετη άποψη για το συγκεκριμένο θέμα.
- Πέρα όμως από το καθεαυτό σκάφος, τα υπόλοιπα εξαρτήματα του πλοίου παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες. Οι οποίες δείχνουν την εξέλιξη διαχρονικά για τους διάφορους τύπους προώθησης, τις άγκυρες που χρησιμοποιούσαν κ.λπ.
- Επιπλέον στοιχεία παρέχονται από τον αν το πλοίο προοριζόταν για ένα εξειδικευμένο είδος εμπορίου, αν ήταν για παράδειγμα πλοίο μεταφοράς ξύλου, ή αμφορέων ή ψαράδικο ή πολεμικό. Το κάθε ένα από αυτά θα είχε και τον απαραίτητο εξοπλισμό. Ένας ειδικός εξοπλισμός ο οποίος υποδηλώνει την ανάπτυξη και ενδεχόμενη πρωτοπορία του εκάστοτε λαού στο συγκεκριμένο τομέα.
- Στοιχεία για την κοινωνική τάξη των ατόμων που χρησιμοποιούσαν τα πλοία. Σκευή απαραίτητα για την επιβίωση των ατόμων, διάφορα εργαλεία και όπλα, καθώς και προσωπικά είδη των επιβατών και του πληρώματος, τα οποία παρέχουν άμεσες πληροφορίες για την καθημερινή ζωή των ανθρώπων στους εκάστοτε πολιτισμούς.¹²

¹¹ Για τη μελέτη του αρχαίου πλοίου: Θεσμός, πλέον, στον επιστημονικό χώρο έχει γίνει το *Διεθνές Συνμπόσιο για την αρχαία ναυπηγική*, με τον τίτλο *ΤΡΟΠΙΣ*, που οργανώνεται κάθε τρία χρόνια στην Ελλάδα, από τον κ. Χάρη Τζάλα, Πρόεδρο του Ελληνικού Ινστιτούτου Προστασίας Ναυτικής Παράδοσης, με μεγάλη συμμετοχή ειδικών επιστημόνων από όλο τον κόσμο. Έχουν, ήδη, συγκληθεί επτά (7) συμπόσια και προετοιμάζεται το 8^ο, για τα τέλη Αυγούστου 2002 στην Ύδρα. Έχουν εκδοθεί και τα πρακτικά αυτών των διεθνών συναντήσεων: *ΤΡΟΠΙΣ I-VI* (με επιμέλεια του κ. Χάρη Τζάλα).

¹² Βλέπε, Α. Strati, *The protection of the Underwater Cultural Heritage: An Emerging Objective of the Contemporary Law of the Sea*. Martinus Nijhoff Publishers 1995 p. 15.

Όλα αυτά τα στοιχεία υπάρχουν συγκεντρωμένα στους βυθούς των θαλασσών, και γίνονται σημαντικές προσπάθειες προκειμένου να εντοπιστούν, διότι θα βοηθήσουν σημαντικά – πέρα από την ανεκτίμητη αξία τους – να καταγράψουμε καλύτερα και την Ιστορία. Ελπίζουμε ότι οι διάφορες έρευνες που βρίσκονται σε εξέλιξη θα βοηθήσουν να ‘καθαρίσουν’ τα ‘θολωμένα’ νερά και ν’ αποκαλύψουν το θησαυρό τους.

Η προσφορά των ναυαγίων όμως δεν περιορίζεται μόνο στα όσα προαναφέραμε, αλλά είναι πιο σφαιρική και έχει επιρροή και σε άλλους τομείς, άμεσα ή έμμεσα συνδεδεμένους.

4.3 Τουρισμός

Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι σημαντικά ευρήματα μπορούν να προσελκύσουν τουρίστες. Η διατήρηση των ευρημάτων – ειδικά όταν αυτά έχουν ανελκυστεί σε κατάλληλους χώρους και συνθήκες – και η έκθεσή τους σε κατάλληλους χώρους¹³ πρέπει να θεωρείται απαραίτητη. Επίσης η κατάλληλη προβολή και αξιοποίηση τους προκειμένου να αποτελέσουν ‘πόλο έλξης’ για τους τουρίστες. Ας αναφέρουμε και τις οικονομικές ωφέλειες που δύναται να προκύψουν εδώ για την οικονομία του κράτους.

4.4 Ανεκτίμητη Πολιτισμική Αξία

Πολλές φορές τα ναυάγια αποτελούν κομμάτι της ιστορίας ενός λαού, και εννοούμε για το λαό που στην ουσία είναι ο δημιουργός του σκάφους. Ιδιαίτερα σε ορισμένες περιπτώσεις αποτυπώνουν τη πολιτισμική ταυτότητα ενός έθνους ή τους

¹³ Αναγνωρίζουμε τις δυσκολίες που δύναται να υπάρξουν ειδικά για ναυάγια προκειμένου να ανελκυστούν και να μεταφερθούν σε κάποιο κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο. Για το φορτίο τους όμως, είναι εφικτή η προσεκτική μεταφορά τους και η έκθεσή τους στους χώρους κάποιου κατάλληλα διαμορφωμένου μουσείου ή αρχαιολογικού χώρου/πάρκου.

αγώνες του σε περιόδους πολέμου.¹⁴ Αυτά έχουν σπουδαία ιστορική και εθνική σημασία.

Επίσης, η πνευματική και θρησκευτική σημασία των μεμονωμένων αντικειμένων που ανακαλύπτονται υποβρυχίως, θα πρέπει να ληφθούν και αυτές υπόψη. Έχει γίνει ιδιαίτερη επισήμανση για μια μικρή ομάδα κτερισμάτων που έχουν ανασυρθεί από τη θάλασσα ή από τον πυθμένα ποταμών και λιμνών, τα οποία βρέθηκαν στο νερό από πρόθεση σαν τμήμα ιερών τελετών.¹⁵

Πέρα από τα όσα αναφέραμε, υπάρχει και μια πλευρά η οποία ενδεχομένως να μην είναι εμφανής εκ πρώτης όψεως. Αναφερόμαστε στην ομορφιά και τη τέχνη την οποία έχουν συγκεκριμένα δημιουργήματα του παρελθόντος. Ποιος θα μπορούσε να αμφισβητήσει την ομορφιά που παρουσιάζει ο 'Έφηβος' των Αντικυθήρων; Είναι όμως μια προσφορά η οποία δεν μπορεί να κριθεί σε σύγκριση με υλικές παραμέτρους.

4.5 Διατήρηση Ναυαγίου

Είναι ευρέως γνωστό ότι μια από τις λειτουργίες της αρχαιολογίας είναι και η παροχή πληροφοριών σχετικά με τις κοινωνίες του παρελθόντος. Προκειμένου να καταλήξει όμως σε ορισμένα συμπεράσματα θα πρέπει να έχει αποδείξεις που να υποστηρίζουν τις απόψεις της. Αυτό γίνεται μόνο αν υπάρχουν υλικές αποδείξεις, δηλαδή ευρήματα του παρελθόντος. Πολλές φορές αυτό όμως δεν είναι αρκετό. Ο λόγος εντοπίζεται κυρίως στη κατάσταση που βρίσκεται το εκάστοτε εύρημα, μετά τη πάροδο χρόνων, αιώνων ή και ακόμα παραπάνω.

¹⁴ Για παράδειγμα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε το αντιτορπιλικό ΕΛΛΗ, το οποίο είναι σύμβολο αγώνων των Ελλήνων κατά των Γερμανών. Αντίστοιχα παραδείγματα υπάρχουν και για άλλες χώρες.

¹⁵ Βλέπε, A.Strati, *The protection of the Underwater Cultural Heritage: An Emerging Objective of the Contemporary Law of the Sea*. Martinus Nijhoff Publishers 1995 p. 16.

Όσον αφορά τα ναυάγια πολλοί είναι οι παράγοντες που καθορίζουν τη κατάσταση στην οποία τελικά θα ανακαλυφθούν και ως συνέπεια και τα στοιχεία που θα μπορέσουν να μας αποκαλύψουν.

Αν θελήσουμε να ξεκινήσουμε μια καταγραφή αρχικά των αιτιών που οδηγούν στα ναυάγια, θα αναφέραμε τους ακόλουθους βασικότερους παράγοντες:

- Η κακοκαιρία, αποτελεί ουσιαστικά το πιο σημαντικό παράγοντα για τη βύθιση των πλοίων στην θάλασσα,
- η φωτιά,
- η σύγκρουση με άλλο πλοίο,
- η προσάραξη (κυρίως σε αβαθή ή ύφαλο),
- οι πολεμικές συρράξεις, ιδιαίτερα στα αρχαία χρόνια αποτελούσαν βασική αιτία για την απώλεια σημαντικού αριθμού πλοίων.

Έχοντας κάνει μια μικρή παράθεση των λόγων για τους οποίους δημιουργείται ένα ναυάγιο, θ' αναφερθούμε στους παράγοντες που συντελούν στην διατήρηση ή τη καταστροφή του πλοίου, αλλά και του φορτίου του διαχρονικά.

Αν κάποιος επιθυμεί να κάνει μια πρόχειρη εκτίμηση για τη κατάσταση στην οποία μπορεί να βρίσκεται ένα ναυάγιο, το οποίο βρίσκεται για χρόνια στο βυθό της θάλασσας, θα πρέπει πρωταρχικά να γνωρίζει τ' ακόλουθα στοιχεία.

- (1) Το υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένο το πλοίο, δηλαδή αν πρόκειται για ξύλινη κατασκευή,¹⁶ μεταλλική κ.λπ.,
- (2) το σημείο στο οποίο ναυάγησε το πλοίο,

¹⁶ Όταν το ξύλο παραμένει για μεγάλο χρονικό διάστημα μέσα σε νερό ή σε πολύ υγρό περιβάλλον, υφίσταται μια μορφή αποσύνθεσης των κυττάρων που το αποτελούν. Μέρος της κυτταρίνης καταστρέφεται ενώ η λιγνίνη παραμένει, διατηρώντας τη μορφή του ξύλου. Έτσι, βρίσκουμε στους βυθούς λιμνών, ποταμών και θαλασσών, ξύλινα αντικείμενα των οποίων το αρχικό σχήμα έχει διατηρηθεί για αιώνες. Το βάρος των αντικειμένων αυτών είναι πολύ μεγάλο γιατί έχουν εμποτιστεί από νερό. Οποιαδήποτε δε απότομη κίνηση μπορεί να γίνει αιτία καταστροφής του ξύλου, μιας και η σύνθεση του έχει αλλοιωθεί. Το χρώμα του είναι σκούρο και η υφή του σαν σφουγγάρι. Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε, άρθρο "Εφύδρο Ξύλο" στο περιοδικό *ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ*, τεύχος 8 – Αύγουστος 1983 σελ. 36.

- (3) σε τι είδους βυθό το πλοίο κάθισε και με ποίο τρόπο, και,
 (4) πώς παρασύρθηκε στο βυθό.

Γνωρίζοντας τα πιο πάνω στοιχεία υπάρχει η δυνατότητα για μια αρχική εκτίμηση για τη κατάσταση στην οποία θα βρίσκεται το ναυάγιο.

Πιο συγκεκριμένα, ας υποθέσουμε ότι έχουμε ένα πλοίο το υλικό κατασκευής του οποίου είναι βασικά το ξύλο. Αν το πλοίο ‘βρεθεί’ σε κακοκαιρία, με αποτέλεσμα να βουλιάξει με απότομη κλίση, σε μια περιοχή σχετικά αβαθή και βραχώδη, τότε οι συνέπειες μάλλον θα είναι καταστροφικές. Το πιο πιθανό αποτέλεσμα θα ήταν το πλοίο να διαλυθεί σε πολλά κομμάτια και το φορτίο – στο βαθμό που μπορεί να παραμείνει ακέραιο ή σε κομμάτια – να σκορπιστεί στο βυθό με τη συμβολή και των ρευμάτων που επικρατούν στη περιοχή. Το καλύτερο ίσως αποτέλεσμα, που θα μπορούσε να προκύψει από ένα ανάλογο ναυάγιο, θα σχετίζεται περισσότερο με το φορτίο και όχι με στοιχεία για το σκάφος. Επομένως, οι αρχαιολόγοι θα περιοριστούν περισσότερο στο να ερευνησουν και να εξάγουν συμπεράσματα σχετικά με το μεταφερόμενο φορτίο (π.χ. αμφορείς), το οποίο ίσως να αποτελεί και τη μοναδική ένδειξη ότι στο συγκεκριμένο σημείο υπήρχε ναυάγιο. Το συμπέρασμα είναι λοιπόν ότι το πλοίο έχει καταστραφεί τελείως, στη περίπτωση που δεν συμβεί αυτό τότε θα μετατραπεί σε πετρωμένους μικρούς σωρούς.

Αν όμως υποθέσουμε ότι το ξύλινο πλοίο του παραδείγματός μας, το οποίο βρέθηκε σε κακοκαιρία, εξαιτίας της οποίας βούλιαξε σε μια περιοχή της οποίας ο βυθός αποτελείται από άμμο ή λάσπη, με μικρή κλίση, τότε το αποτέλεσμα θα είναι τελείως διαφορετικό. Με τη πάροδο των χρόνων και τη συμβολή των ρευμάτων, το ναυάγιο θα καλυφθεί σιγά-σιγά από την άμμο ή τη λάσπη. Αυτό θα έχει ευεργετικές

συνέπειες για τη διατήρηση τόσο του πλοίου όσο και του φορτίου.¹⁷ Με αποτέλεσμα τα ευρήματα αυτά θα μπορούν ν' αποτελέσουν σημαντική πηγή πληροφοριών.

Το πιο πάνω παράδειγμα ήταν μια απλή ένδειξη των επιπτώσεων που υπάρχουν ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του ναυαγίου. Συνεπώς, είναι εύλογο να υποθέσουμε ότι κάθε ναυάγιο έχει την ιδιαιτερότητά του.

4.6 Θαλάσσια Ζώνη

Αποτελεί έναν από τους παράγοντες που λειτουργούν ανασταλτικά στη διατήρηση του πλοίου. Οι διάφοροι μικροοργανισμοί, που σιγά-σιγά και αδιόρατα τρώνε τα οργανικά υλικά, και το σκουλήκι, η ναυτική τερηδόνα, που σε πολύ λίγα χρόνια σκάβει και κατατρώγει τα ξύλα του καραβιού αποσαθρώνοντάς το τελείως.

4.7 Θερμότητα

Όπως έχει υπολογιστεί από χημική έρευνα, ο ρυθμός οξειδωσης αυξάνει σχεδόν κατά 100% για κάθε βαθμό Κελσίου πάνω από το μηδέν. Καθώς η θερμότητα βοηθά ακόμα στην ανάπτυξη της θαλάσσιας ζωής, ή γεωγραφική θέση και το βάθος του ναυαγίου παίζουν σημαντικό ρόλο στη διατήρησή του¹⁸.

4.8 Αλατότητα της θάλασσας¹⁹

Ένας επιπλέον παράγοντας που επηρεάζει τη διατήρηση ή καταστροφή ενός ναυαγίου είναι και το αν αυτό βρίσκεται σε γλυκά ή αλμυρά νερά. Είναι γενικά απο-

¹⁷ Το ουσιαστικό αποτέλεσμα θα εξαρτάται και από το είδος του φορτίου το οποίο μεταφέρεται. Η γενική άποψη όμως που εκφράζεται είναι σωστή.

¹⁸ Το ναυάγιο του Great Basset του 1704 μ.Χ. σε ρηχά τροπικά νερά, ήταν στην ίδια περίπου κατάσταση διατήρησης με το Χανααντικό (Συροπαλαιστινιακό) ναυάγιο χρονολογημένο στα 1200 π.Χ στα 30μ. στον κόβο Χελιδονία στη νότια ακτή της Τουρκίας.

¹⁹ Όπως υποσημείωση 17.

δεκτό, ότι τα ναυάγια τα οποία βρίσκονται σε γλυκά νερά διατηρούνται σε καλύτερη κατάσταση.

Το ναυάγιο του Philadelphia π.χ. στη λίμνη Champlain των Η.Π.Α., ανελκύθηκε πραγματικά σχεδόν άθικτο το 1935, παρόλο που ήταν περισσότερο από 150 χρόνια μέσα στο νερό.

Επίσης, τα υφάλμυρα νερά της Βαλτικής είναι από τα πιο ευνοϊκά για τη διατήρηση των ναυαγίων. Η αλατότητά τους είναι σχεδόν η μισή σε σχέση με αυτή της Μεσογείου και η θερμοκρασία τους πολύ χαμηλότερη²⁰.

4.9 Ακούσια Ανθρώπινη Παρέμβαση

Η κατασκευή αποβάθρων, μόλων, προκυμαίων κ.λπ. – ιδιαίτερα όταν δεν έχει γίνει πρώτα ειδική μελέτη - ενδέχεται πολλές φορές να προξενήσει αλλαγές σε σχήματα διάβρωσης και ιζημάτων κατά μήκος μιας ακτής και συνεπώς να απειλήσει έμμεσα τα αρχαιολογικά αντικείμενα²¹.

Πέρα όμως από τους παραπάνω παράγοντες που θα μπορούσαμε να τους χαρακτηρίσουμε ως ‘φυσικούς’, υπάρχει και άλλη μια κατηγορία πιο ‘σύγχρονων’ παραγόντων που επηρεάζουν τη διατήρηση ενός ναυαγίου. Όπως,

1. Τα δηλητηριώδη λύματα των βιομηχανικών επιχειρήσεων που ρίχνονται στη θάλασσα (λύματα των διυλιστηρίων τα οποία έχουν αρνητικές επιπτώσεις ιδιαίτερα για ναυάγια τα οποία υπάρχουν πολύ κοντά ή μέσα σε λιμάνια),
2. τα απορρίμματα των πόλεων, και,
3. τα πετρελαιοειδή που μεταφέρουν τα μεγάλα πλοία καθώς και την αμέλεια των όποιων υπευθύνων που αφήνουν εγκαταλειμμένα ναυάγια και μισοβυθισμένα καράβια με ανυπολόγιστες συνέπειες.

²⁰ Βλέπε και υποσημείωση 17.

²¹ Δυστυχώς υπάρχει μια σειρά από τέτοιες τοποθεσίες που έχουν υποστεί ζημιές και/ή χαθεί από τέτοιου είδους εργασίες.

4.10 Αρχαία λιμάνια

Όταν γίνεται αναφορά στις ενάλιες αρχαιότητες, δεν εννοούμε μόνο τα ναυάγια. Υπάρχουν και τ' αρχαία λιμάνια ή πόλεις (στο σύνολο τους ή μέρη από αυτά όπως οι προκουμαίες), τα οποία συμπεριλαμβάνονται στο αντικείμενο μελέτης της αρχαιολογίας. Στο βαθμό που αυτά βρίσκονται είτε πλήρως είτε μερικώς βυθισμένα στη θάλασσα.

Η κυριότερη αιτία για τη βύθιση πόλεων ή λιμένων εντοπίζεται κυρίως σε έντονα γεωλογικά και γεωφυσικά φαινόμενα, όπως για παράδειγμα οι σεισμοί ή τα ηφαιστεια ή η ανύψωση της θαλάσσιας στάθμης²².

Η σπουδαιότητα της μελέτης βυθισμένων πόλεων ή λιμένων – πέρα από την ανάλογη συμβολή που έχουν στον τουρισμό, πολιτιστική αξία κ.λπ. όπως προαναφέραμε και για τα ναυάγια – μας παρέχει επιπλέον πληροφορίες για το τρόπο κατασκευής καθώς και τοπογραφικά στοιχεία για τη δημιουργία των οικισμών ή λιμένων διαχρονικά καθώς και πληροφορίες που συνδέονται με την αστική ανάπτυξη και με τα υλικά δόμησης. Στον Ελλαδικό χώρο υπάρχουν αρκετές ανάλογες περιπτώσεις όπως η εγκατάσταση στην Ελαφώνησο της Λακωνίας, το Ανακτόριο στην είσοδο του Αμβρακικού και άλλες.

Οι τεχνικές κατασκευής παρέχουν σημαντικά στοιχεία για τις διάφορες μεθόδους που χρησιμοποιούσαν οι διάφοροι λαοί στα αρχαία χρόνια.

Υπάρχουν λιμάνια εξολοκλήρου σκαμμένα στην παραλία (λιμένες 'ορυκτός' ή 'κώθων'), τα οποία κατασκευάστηκαν κυρίως από Φοίνικες αποίκους εμπόρους. Τα

²² Για παράδειγμα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε την Αρχαία Ελική στον Κορινθιακό κόλπο. Η οποία αποτελεί τη μοναδική παράκτια περιοχή στον κόσμο που τις τελευταίες σχεδόν δύο χιλιετίες έχει υποστεί τρεις καταβυθίσεις ακτής. Η πρώτη το 373 π.Χ. όταν καταστράφηκε η αρχαία Ελική, η δεύτερη το 1861 μ.Χ. και η τρίτη το 1995, χωρίς όμως να υπάρχουν ιδιαίτερες συνέπειες. Ενώ αρκετά βυθισμένα χωριά έχουν βρεθεί γύρω από τις όχθες πολλών λιμνών στην Ελβετία, τη Γαλλία και την Ιταλία. Άλλα παραδείγματα αποτελούν το Fos – sur – Mer στο ποταμό Rhone καθώς και το Dunwich στην ανατολική ακτή της Αγγλίας. Στην Ελλάδα, θα μπορούσαμε επίσης να αναφερθούμε στα καταποντισμένα λατομεία ακτή της Αγγλίας. Στην Ελλάδα, θα μπορούσαμε επίσης να αναφερθούμε στα καταποντισμένα λατομεία της Θάσου. Όπου στο Ν.Α. τμήμα του νησιού υπήρχαν αρκετά αρχαία λατομεία. Τα οποία εξαιτίας αλλαγής του ύψους της στάθμης της θάλασσας, βρίσκονται πλέον κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας.

εσωτερικά αυτά λιμάνια επικοινωνούσαν με τη θάλασσα δια μέσου ενός καναλιού και η ύπαρξη οχυρωματικών έργων εξασφάλιζε συνήθως την προστασία τους.

Στην περίπτωση που επιθυμούσαν να χτίσουν στη μέση της θάλασσας, οι αρχαίοι πρόγονοι χρησιμοποιούσαν φυσικούς υφάλους βράχους πάνω στους οποίους ύψωναν – κατασκεύαζαν τους φραγμούς.²³

Σε κατάλοιπα που έχουν εντοπιστεί από Ελληνικούς και Ρωμαϊκούς λιμένες υπάρχουν στοιχεία για χρήση λίθου καθώς και τσιμέντου.

Άξιο αναφοράς είναι και το γεγονός ότι από τα αρχαία χρόνια η επιλογή για τη τοποθεσία κατασκευής/δημιουργίας λιμένων εμφανίζει τα ίδια κριτήρια που συναντάμε και σήμερα. Δεν αναφερόμαστε μόνο στο θέμα της ασφάλειας που πρέπει να παρέχουν τα λιμάνια στα πλοία αλλά κυρίως στα οικονομικά και εμπορικά κριτήρια επιλογής. Πιο συγκεκριμένα, ένας παράγοντας που λάμβαναν υπόψη τους ήταν οι δυνατότητες εξαγωγής προϊόντων μιας χώρας (που σήμαινε πλούσια ενδοχώρα).

Σε γενικές γραμμές, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι η έρευνα των παραπάνω ενάλιων αρχαιοτήτων δεν παρουσιάζει τον ίδιο βαθμό δυσκολίας, όπως και στη περίπτωση των ναυαγίων. Η βασική αιτία είναι το γεγονός, ότι στη προκειμένη περίπτωση το αντικείμενο έρευνας ενδέχεται να βρίσκεται πλήρως κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας (όπως και τα ναυάγια), το βάθος στο οποίο βρίσκονται όμως είναι αρκετά μικρό και είναι συνήθως κοντά στη στεριά.

4.11 Τεχνικές Των Υποβρύχιων Αρχαιολογικών Ερευνών

Πρωταρχικά θα πρέπει να αναφέρουμε, ότι υπάρχει μια διάκριση ως προς τις τεχνικές έρευνες που διεξάγονται ανάμεσα στη χερσαία και την υποβρύχια αρχαιολογία.

²³ Βλέπε άρθρο του Δρ. Ν. Λιανός, *Τα ενάλια μνημεία στη Καθημερινή* – Κυριακή 13 Ιουνίου 1993, στο ένθετο τεύχος *Επτά Ημέρες*, σελ. 12-13.

Ενώ, σε γενικές γραμμές, οι διαδικασίες που ακολουθούνται και στις δύο περιπτώσεις έχουν κοινή βάση, υπάρχει μια διαφοροποίηση ως προς τη μελέτη των ενάλιων αρχαιοτήτων λόγω της ιδιομορφίας κυρίως του περιβάλλοντος εντός του οποίου βρίσκονται τα αρχαία.

Πιο συγκεκριμένα, η μελέτη ενός αντικειμένου βασίζεται κυρίως στη προσπάθεια της έρευνας και του εντοπισμού. Στη συνέχεια και εφόσον έχουμε ανακαλύψει κάτι προχωράμε στη μελέτη της συγκεκριμένης θέσης που έχει ήδη εντοπιστεί. Ακολούθως υπάρχει η διαδικασία των ανασκαφών, που οδηγεί στο τελικό στάδιο, δηλαδή στη προσπάθεια αναστήλωσης, συντήρησης, αποκατάστασης και προβολής / έκθεσης των ευρημάτων.

Ο κυριότερος προβληματισμός, όσον αφορά τη μελέτη των ενάλιων αρχαιοτήτων, προέρχεται όπως προαναφέραμε από το ειδικό περιβάλλον που περιβάλλει τα αρχαία – κυρίως τα ναυάγια – δηλαδή το νερό. Ιδιαίτερα, όταν το αντικείμενο μελέτης βρίσκεται σε μεγάλο βάθος (μεγαλύτερο των 60 μέτρων), το οποίο δημιουργεί προβλήματα πρόσβασης όταν οι αρχαιολογικές μονάδες διεξάγουν την έρευνα τους με την βοήθεια αυτόνομης αναπνευστικής συσκευής.²⁴ Ως επί το πλείστον οι ώρες τις οποίες μπορεί ένας δύτης να διεξάγει μια έρευνα/μελέτη στη θάλασσα περιορίζονται αισθητά καθώς αυξάνεται το βάθος στο οποίο βρίσκεται το εύρημα.

Οι πρώτες ουσιαστικές υποβρύχιες έρευνες στη χώρα μας έχουν αρχίσει να διεξάγονται την τελευταία 15ετία.²⁵ Γι' αυτή τη καθυστέρηση δεν ευθύνονται αποκλειστικά τα προβλήματα που υπάρχουν για τη διεξαγωγή των συγκεκριμένων υποβρύχιων ανασκαφών στη χώρα μας, και για τα οποία θα παραθέσουμε ξεχωριστή α-

²⁴ Η επονομαζόμενη και SCUBA DIVING. Θα παραθέσουμε, σε ξεχωριστό τμήμα της μελέτης ειδική αναφορά για καταδύσεις και την ασφάλειά τους.

²⁵ Πιο συγκεκριμένα θα μπορούσαμε να αναφερθούμε στην έρευνα του ναυαγίου της Πρώιμης Χαλκοκρατίας της νήσου Δοκού, η συστηματική ανασκαφή του οποίου διήρκεσε από το 1989 έως και το 1992. Ενώ η έρευνα του Κλασικού ναυαγίου της Περιστεράς Αλοννήσου εξελίχθηκε από το 1992 και του Κυπρομικηναϊκού ναυαγίου του Ακρωτηρίου Ιρίων Αργολίδος από το 1991.

ναφορά, αλλά και το γεγονός ότι πολλές φορές προκειμένου να ολοκληρωθεί ένα πρόγραμμα μελέτης, το οποίο περιλαμβάνει πολλά και διαφορετικά στάδια έρευνας, **απαιτούνται συνήθως εργασίες ετών.**

Οι συνήθεις μέθοδοι που ακολουθούνται κατά την διεξαγωγή των ερευνών για τον εντοπισμό κάποιου ευρήματος περιλαμβάνουν τ' ακόλουθα στάδια:²⁶

(1) Ο εντοπισμός ενός ναυαγίου. Το πρωταρχικό στάδιο μιας έρευνας αρχίζει με τη διαδικασία εντοπισμού του ναυαγίου. Το παρόν στάδιο, θα μπορούσαμε να το διαχωρίσουμε σε δύο κατηγορίες: (α) τα ευρήματα τα οποία είναι αποτέλεσμα τυχαίου εντοπισμού, που αποτελούν και τον πλέον σύνθητες τρόπο εντοπισμού ενός ναυαγίου, με όλες τις αρνητικές συνέπειες που μπορεί αυτό να συνεπάγεται.²⁷ Παραταύτα ο τυχαίος εντοπισμός ναυαγίων, αποτελεί ένα βασικό λόγο για την αύξηση των περισχών μελέτης σήμερα. Αξίζει να αναφέρουμε ότι πέρα από τις περιοχές που ήδη διεξάγονται έρευνες, υπάρχουν περί τις 500 με 600 θέσεις όπου πιθανολογούνται ότι υπάρχουν ευρήματα, και (β) ο εντοπισμός ενάλιων αρχαίων βάσει συστηματικής έρευνας²⁸. Πέρα, **από το ποιά είναι η βασική αιτία εντοπισμού ενός ναυαγίου, η ουσία είναι ότι πολλές φορές απαιτεί σημαντικό χρονικό διάστημα και μπορεί να αποδειχτεί – ιδιαίτερα η συστηματική έρευνα – αρκετά δαπανηρή.**

²⁶ Σε γενικές γραμμές τα στάδια τα οποία υπάρχουν σε μια συστηματική υποβρύχια έρευνα πρέπει να είναι αν όχι πάντα, σχεδόν πάντα τα ίδια, ανεξάρτητα από το βάθος στο οποίο βρίσκεται το αντικείμενο έρευνας.

²⁷ Λόγω των νομοθετικών κενών που υπάρχουν αλλά και της αδυναμίας προστασίας όλου του υδάτινου χώρου που περιβάλει τη χώρα μας, πολλές φορές τα ευρήματα βρίσκονται από αρχαιοκάπηλους, οι οποίοι στη συνέχεια τα εμπορεύονται προς δικό τους όφελος.

²⁸ Άποψη μας είναι ότι στο βαθμό που δύναται να εξοπλιστούν οι αρχαιολογικές ομάδες για τη διεξαγωγή των υποθαλάσσιων ερευνών τους με μηχανήματα σύγχρονης τεχνολογίας, (όπως για παράδειγμα είναι το SONAR, το οποίο είναι ένα μηχανήμα, που βυθίζεται σε ένα συγκεκριμένο βάθος, και το οποίο σπύρεται από το σκάφος με ένα ειδικό καλώδιο, έχει τη δυνατότητα να καταγράψει σε ειδική ταινία τα διάφορα σχήματα του βυθού. Η επεξεργασία των οποίων στη συνέχεια από τους ειδικούς, μπορεί να δώσει σαφή στοιχεία για το αν υπάρχει στο βυθό κάτι σημαντικό για να επικεντρωθούν οι ανασκαφές στη περιοχή.), τα αποτελέσματά τους θα είναι άκρως πιο σημαντικά και λιγότερο χρονοβόρα. Ένας βασικός λόγος που μας οδηγεί στο παραπάνω συμπέρασμα είναι το γεγονός ότι αυτή καθεαυτή η έρευνα δύναται να διεξαχθεί είτε με ηλεκτρονικά μέσα είτε με οπτική παρατήρηση. Κάτω από την επιφάνεια του νερού η οπτική παρατήρηση ενός δύτη για παράδειγμα περιορίζεται αισθητά, δεδομένου ότι και η ορατότητα για βάθος μεγαλύτερο των 50-60 μέτρων είναι αρκετά περιορισμένη. Για το λόγο αυτό είναι καλύτερα να υποκαθίσταται από συστήματα φωτογράφισης ή video.

(2) Στάδιο περιγραφής και αναγνώρισης της κατάστασης στο βυθό. Η χρήση των ηλεκτρονικών μέσων, όπως φωτογραφικά συστήματα²⁹ για παράδειγμα η χρήση ηχοβολιστικών συσκευών Sonar ή η χρήση υποβρυχίων εξοπλισμένα με κάμερες / ανθρώπους, συντελούν αποτελεσματικά στη καταγραφή της κατάστασης που επικρατεί στο βυθό.³⁰ Πρέπει ν' αναφέρουμε, ότι κατά τη διάρκεια της προαναφερθείσας έρευνας είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε ποια ακριβώς περιοχή αποτελεί ανά πάσα στιγμή το αντικείμενο μελέτης μας.³¹ Στη συνέχεια υπάρχει αξιολόγηση των συλλεχθέντων στοιχείων προκειμένου να διαπιστώσουμε αν υπάρχει κάποιο εύρημα ή στοιχείο που να υποδηλώνει ότι δύναται να υπάρχει κάποιο ναυάγιο στο βυθό.

(3) Τοπογραφική και σχεδιαστική αποτύπωση. Ένα στάδιο το οποίο είναι άρρηκτα δεμένο με τ' αποτελέσματα που έχουν προκύψει με την ηλεκτρονική ή και οπτική καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης στο βυθό. Στο βαθμό που τα συγκεκριμένα στοιχεία κρίνονται αξιόλογα, ακολουθεί μια προσεκτική και λεπτομερής αποτύπωση των στοιχείων σε χάρτες προκειμένου να διευκολυνθεί η διεξαγωγή της έρευνας. Πρέπει ν' αναφέρουμε ότι αν υπάρξει κάτι άξιο έρευνας από τα συλλεχθέντα στοιχεία, δεν προχωράμε άμεσα στη προσπάθεια ανέλκυσης του ναυαγίου. Αντιθέτως, πρέπει πρωταρχικά να διεξαχθεί μια μελέτη η οποία θα

²⁹ Η φωτογραφική μηχανή είναι ένα από τα κυριότερα εξαρτήματα του δύτε. Τα πιο βασικά προβλήματα που εντοπίζονται σε σχέση με την υποβρυχία φωτογραφία εντοπίζονται σε οπτικά φαινόμενα (απορρόφηση, διάθλαση, διάδοση), πιο συγκεκριμένα
1) την έλλειψη φωτεινότητας και αντιθέσεων, 2) της έλλειψη βάθους στα πλάνα, και 3) την εξαφάνιση των χρωμάτων.

³⁰ Για παράδειγμα στο ναυάγιο στην Αλόνησο, μια από τις πρώτες φάσεις της έρευνας ήταν η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης του ναυαγίου με τη χρήση 2 μεθόδων φωτογραμμετρίας. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη μέθοδος περιελάμβανε τη τοποθέτηση ενός δικτύου με 6 φωτοσταθερά σημεία ανά 2 μέτρα περίπου, των οποίων τα βάθη ελήφθησαν με βαθύμετρα ακριβείας χειρός. Η οριζόντια απόσταση μεταξύ του κάθε φωτοσταθερού και των 4 ή 5 άλλων γειτονικών φωτοσταθερών, μετρήθηκε κανονικά με μετροταινίες και με τη μέθοδο του τριπλευρισμού. Ακολούθησε φωτογραφική σάρωση του ναυαγίου κομμάτι κομμάτι σε μικρά τμήματα, τα οποία περιείχαν τουλάχιστον 3 φωτοσταθερά σημεία. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την έρευνα για το παραπάνω ναυάγιο βλέπε άρθρο της Ε.Χατζηδάκη, "Η ανασκαφή στην Αλόνησο", στο *Επτά Ημέρες της Καθημερινής* – Κυριακή 13 Ιουνίου 1993, σελ. 14-15

³¹ Για περισσότερη ανάλυση σχετικά με το προβληματισμό που δύναται να υπάρξει, βλέπε, Α. Strati, *The protection of the Underwater Cultural Heritage: An Emerging Objective of the Contemporary Law of the Sea*, Martinus Nijhoff Publishers, 1993, 38.

καθορίζει όσο πιο αναλυτικά γίνεται για το τι ακριβώς εύρημα πρόκειται και σε τι συνθήκες βρίσκεται, προκειμένου να υιοθετηθούν οι πιο κατάλληλες μέθοδοι για τη σωστή ανέλκυσή του.

(4) Καθαρισμός του ναυαγίου. Στη συνέχεια και εφόσον έχει γίνει μια σαφής εκτίμηση της κατάστασης του ευρήματος, προχωράμε σταδιακά στα πρωταρχικά στάδια που θα μας οδηγήσουν τελικά στην ανέλκυση του ναυαγίου. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται μια έρευνα σε βάθος, κατά τη διάρκεια της οποίας, επιδιώκεται ο καθαρισμός του ευρήματος από την άμμο και τη λάσπη που το σκεπάζει. Όλες αυτές οι διαδικασίες παρακολουθούνται και καταγράφονται λεπτομερώς, μέσω φωτογραφιών, κάμερας κ.λπ.

(5) Καταγραφή ευρημάτων – Δημοσιοποίηση στοιχείων. Οτιδήποτε βρίσκεται και ανελκύεται ως εύρημα πρέπει να καταγράφεται λεπτομερώς (στο ειδικό ημερολόγιο της έρευνας), και να τοποθετείται ειδική ταμπέλα, η οποία να διευκολύνει την αναγνώρισή του, καθώς και τη περαιτέρω έρευνα. Τα αντίστοιχα στάδια πρέπει να τηρούνται και στο βαθμό που υπάρχει επιθυμία να δημοσιευτούν τα ευρήματα της έρευνας.

Συντήρηση των ευρημάτων. Στο βαθμό που οι έρευνα έχει αποδειχθεί επιτυχής και υπάρχουν ευρήματα, ένα σημαντικό κομμάτι της όλης διαδικασίας που αναλύουμε είναι και η συντήρησή τους. Στο βαθμό που τα ευρήματα δεν τύχουν άμεσης και γρήγορης προστασίας, υπάρχει ο κίνδυνος να υποστούν σημαντικές ζημιές. Για το λόγο αυτό χρειάζεται η άμεση μέριμνα για τη φροντίδα των ευρημάτων μέχρι αυτά να φτάσουν στο εργαστήριο κάποιου μουσείου για περαιτέρω καθαρισμό και συντήρηση³².

³² Η δυνατότητα συντήρησης των ευρημάτων διακρίνεται σε δύο περιπτώσεις. Η πρώτη και πιο άμεση σχετίζεται με τη συντήρηση του ευρήματος, αμέσως μόλις αυτό ανελκυστεί και ενώ βρίσκεται ακόμα πάνω στο κατάστρωμα του ερευνητικού σκάφους. Ενδείκνυται να τοποθετούνται τα ευρήματα εντός δοχείων που περιέχουν θαλασσινό νερό. Η δεύτερη περίπτωση, περιλαμβάνει τη συντήρηση που πλέον γί-

Γίνεται εύκολα αντιληπτό, ότι οι διαδικασίες που απαιτούνται μέχρι την ολοκλήρωση της ανέλκυσης ενός ευρήματος είναι πολύπλοκες και ορισμένες φορές αρκετά χρονοβόρες³³.

Ως επί το πλείστο, δύναται να υπάρχει και κίνδυνος για τα άτομα που διεξάγουν τις σχετικές έρευνες και πιο συγκεκριμένα για τους δύτες.

4.12 Ασφάλεια Των Καταδύσεων

Αναφέραμε ήδη ότι πολλές φορές η υποβρύχια αρχαιολογική έρευνα εγκυμονεί κινδύνους γι' αυτούς που τη διεξάγουν.

Πιο συγκεκριμένα, όσο φιλόξενο δύναται να αποδειχθεί το θαλάσσιο περιβάλλον, άλλο τόσο μπορεί να αποδειχθεί εχθρικό προς τον άνθρωπο. Είναι εύλογο ότι υπάρχουν ορισμένες ιδιαιτερότητες όταν κάποιος ερευνητής καταδύεται στο βυθό προκειμένου να μελετήσει ένα εύρημα, (ειδικά εάν είναι με αυτόνομη καταδυτική συσκευή – κοινώς μπουκάλες αέρος). Ο λόγος είναι απλός διότι υπάρχουν καταστάσεις που δυσχεραίνουν σημαντικά το έργο του.

Από τη μια πλευρά έχει ν' αντιμετωπίσει ποικίλους δυσμενείς παράγοντες όπως είναι:

- Οι μεταβολές της υδροστατικής πίεσης,
- οι χαμηλές θερμοκρασίες,
- η δυσχέρεια κινήσεων,
- η έλλειψη ακουστικής επικοινωνίας,
- η δυσκολία ευστάθειας,
- η περιορισμένη ορατότητα,

νεται σε κάποιο εργαστήριο ή μουσείο, η έλλειψη κατάλληλων εγκαταστάσεων μπορεί να οδηγήσει στη σταδιακή καταστροφή του ευρήματος, όπως και το αν περιέλθει στα χέρια άπειρων ερευνητών.

³³ Οι χρόνοι για την διεκπεραίωση μιας υποβρύχιας έρευνας διαφέρουν ανάλογα με τη κατηγορία από λίγες ώρες έως και 10 χρόνια. Μια αναγνωριστική έρευνα μπορεί να διαρκέσει μόνο πέντε ώρες, ενώ η ανέλκυση ενός ναυαγίου είναι δυνατόν να ξεπεράσει τα δέκα χρόνια.

- η δυσκολία προσανατολισμού ορισμένες φορές, και,
- η απομόνωση από την επιφάνεια και άλλους παράγοντες.

Ενώ από την άλλη πλευρά, καλείται ν' ανταποκριθεί στις ιδιαίτερες απαιτήσεις της εκάστοτε υποβρύχιας εργασίας:

- Η εγκατάσταση εξοπλισμού,
- η ανασκαφή,
- ο χειρισμός μηχανημάτων,
- η ανέλκυση αντικειμένων,
- η σχεδίαση, και
- η φωτογράφιση κ.λπ.

Για τους παραπάνω λόγους η υποβρύχια αρχαιολογική έρευνα απαιτεί από τους δύτες συνδυασμένη εφαρμογή μιας πρακτικής και μιας συμπεριφοράς που βασίζεται στην ατομική και συλλογική τόλμη, την ετοιμότητα, τη σύνεση και τη γνώση για τη διεξαγωγή μιας συγκεκριμένης δουλειάς από τον καθένα χωριστά, αλλά και από το σύνολο, προκειμένου να πραγματώνεται ακίνδυνα και με επιτυχία το έργο που πρέπει να είναι προγραμματισμένο πριν από κάθε κατάδυση και διαμοιρασμένο στα μέλη της καταδυτικής ομάδας³⁴.

Πιο συγκεκριμένα, για την κατάδυση προς εκτέλεση αρχαιολογικής έρευνας, είναι αναγκαία η συγκρότηση ειδικευμένης ομάδας. Στην απλούστερη της μορφή, η ομάδα αυτή πρέπει να είναι τετραμελής και να περιλαμβάνει επόπτη κατάδυσης, δύτη ασφαλείας και δύο ερευνητές, δεδομένου ότι οι καταδύσεις γίνονται ανά ζεύγη. Ο αριθμός των μελών μιας ομάδας ποικίλλει ανάλογα με τις συνθήκες κατάδυσης και την έκταση του έργου³⁵.

³⁴ Βλέπε άρθρο του Γ. Παπαθανασόπουλου, *Η Υποβρύχια Αρχαιολογία και η Σημασία της*, στο περιοδικό *ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ*, σελ. 22. - Αύγουστος 1983, τεύχος 8 από σ 16-23.

³⁵ Βλέπε, άρθρο του Γ. Δασκαλάκη, *Η Ασφάλεια των Καταδύσεων* σελ. 20, στο ένθετο ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΕΣ της Καθημερινής 13 Ιουνίου 1993.

Επιπλέον, πρέπει να υπάρχει εκπαίδευση τόσο θεωρητική όσο και πρακτική των δυτών / ερευνητών. Ειδικότερα, ο σύγχρονος εξοπλισμός απαιτεί και σημαντική τεχνογνωσία, από τη πλευρά των χρηστών. Ως συνέπεια αυτού, προκύπτει εύλογα αυτό που μόλις προαναφέραμε σχετικά, για την απαίτηση για εκτεταμένη προηγούμενη εκπαίδευση. Είναι απαραίτητη η εξειδίκευση στις τεχνικές της υποβρύχιας αρχαιολογίας και συντήρησης και στην τεχνική ικανότητα θαλάσσιων ανασκαφών, που συνεπάγεται εμπειρία κατάδυσης σε όλα τα επίπεδα.³⁶ Όσο περισσότερο εξοικειωμένοι είναι οι δύτες / ερευνητές με την πρακτική της υποβρύχιας έρευνας, τόσο μεγαλύτερη είναι η ασφάλειά τους.

Δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην ασφάλεια των δυτών / ερευνητών καθώς και στη διατήρηση στο έπακρο όλων των κανονισμών και μέτρων ασφαλείας, τα οποία στην ουσία έχουν ως απώτερο σκοπό να προστατέψουν την υγεία των δυτών.

Χαρακτηριστικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τη διαφορά που δύναται να υπάρξει σε περίπτωση κάποιου ατυχήματος τόσο σε έρευνες που διεξάγονται στη ξηρά και σε υποθαλάσσιες έρευνες. Πιο συγκεκριμένα θα μπορούσαμε να αναφερθούμε σε μια κατάσταση όπου υπάρχει απώλεια συνειδήσεως. Ενώ στην ξηρά οι πιθανότητες επιβίωσης αγγίζουν σχεδόν το απόλυτο (σε ποσοστό 99%), στη θάλασσα η πιθανότητες επιβίωσης είναι μηδαμινές (μόλις 1%).

³⁶ Αξίζει να αναφέρουμε ότι στο συγκεκριμένο τομέα υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις σε ολόκληρη την Ευρώπη. Βέβαια, υπάρχει μια πρόταση προκειμένου να αντιμετωπιστεί στο βαθμό που είναι εφικτό η συγκεκριμένη έλλειψη, με το να δημιουργηθούν ειδικά εκπαιδευτικά κέντρα με τμήματα για τεχνικούς των οποίων η βασική εκπαίδευση θα άπτεται σε τομείς όπως η φωτογραφία, φυσική, ηλεκτρονικά κτλ. καθώς και σε τμήματα τα οποία θα εισάγουν ερασιτέχνες δύτες στις βασικές αρχές. Σε αυτό το πλαίσιο, έχει γίνει ήδη μια πρωτοβουλία από την Ιταλία με την ίδρυση ενός Πανεπιστημίου στο UDINE, με στόχο την εκπαίδευση ειδικών για τη προστασία την πολιτιστικής κληρονομιάς.

4.13 Ατυχήματα³⁷

Τα δυσβαρικά ατυχήματα,³⁸ εκδηλώνονται συνήθως με την άνοδο του ατόμου στην επιφάνεια και δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν από την κλασική ιατρική, παρά μόνο από τη καταδυτική και υπερβαρική ιατρική. Η θεραπεία γίνεται μέσα σε ειδικό θάλαμο με μεταβαλλόμενη πίεση του αέρα, που λέγεται υπερβαρικός θάλαμος.

Ατυχήματα στο βυθό μπορούν να προκληθούν από τη νάρκωση που προκαλεί η μεγάλη συγκέντρωση αζώτου στον οργανισμό, συνήθως σε βάθος μεγαλύτερο των 40 μέτρων. Είναι μια κατάσταση επικίνδυνης ευφορίας που μπορεί να φθάσει μέχρι τη πνευματική σύγχυση, αλλά παύει με την άνοδο σε μικρότερο βάθος.

Στα μεγάλα βάθη μπορεί επίσης να προκληθεί δηλητηρίαση από αυξημένο οξυγόνο στους ιστούς. Πτώση του οξυγόνου στον οργανισμό λόγω συγκράτησης της παροχής του αέρα από τη καταδυτική συσκευή σε περίπτωση βλάβης, μπορεί να προκαλέσει επίσης ατύχημα.

Άλλοι παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη, είναι η σωματική και ψυχική ικανότητα του καταδυόμενου. Το έργο είναι αρκετά συχνά επίπονο, έντονο και απαιτεί θάρρος και υψηλό βαθμό συνεργατικότητας. Ο πανικός είναι πάντα μια πολύ επικίνδυνη κατάσταση και ο ατομιστής αποτελεί επίσης κίνδυνο.

Κίνδυνο αποτελεί και η υποθερμία που προκαλείται από παραμονή στο κρύο περιβάλλον του βυθού πέρα από κάποιο χρόνο. Απασχόληση στα υποβρύχια έργα για πολλά έτη, είναι δυνατόν να προκαλέσει οστεοπόρωση, η οποία εάν συμβεί στην περιοχή των αρθρώσεων συνεπάγεται περιορισμό κινήσεων. Ορισμένες αντιδράσεις του οργανισμού, μπορεί να είναι θανατηφόρες στο βυθό, όπως για παράδειγμα ο εμε-

³⁷ Όπως υποσημείωση 35.

³⁸ Ατυχήματα τα οποία οφείλονται στις μεταβολές της υδροστατικής πίεσης, κατά τις οποίες προκαλείται αύξηση των φυσαλίδων του αζώτου στον οργανισμό – νόσος των δυτών.

τός. Η κόπωση πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, δεδομένου ότι οι καταδιδόμενοι έχουν συνήθως να επιτελέσουν πριν ή μετά τη κατάδυση πολλές εργασίες.

Πέρα από τους κινδύνους που μόλις προαναφέραμε, οι υποβρύχιοι ερευνητές έχουν υψηλό αίσθημα ευθύνης. Για το λόγο αυτό, στο χώρο τους και ιδιαίτερα στις υποβρύχιες αρχαιολογικές έρευνες, τ' ατυχήματα είναι ελάχιστα σε σχέση με τον αριθμό των καταδιδόμενων, το χρόνο υποβρύχιας απασχόλησης, την έκταση και της δυσκολίες των εργασιών και τους εν γένει κινδύνους του βυθού.

Όμως οι καταδιδόμενοι, πρέπει για τη περίοδο των υποβρύχιων εργασιών, να είναι πάντα ασφαλισμένοι και έναντι παντός υποβρύχιου ατυχήματος.

Από τα όσα προαναφέραμε, γίνεται εύκολα αντιληπτό το πόσο πολύπλοκη καθώς και επικίνδυνη μπορεί να είναι η προσπάθεια που καταβάλλει ο εκάστοτε δύτες / ερευνητής προκειμένου να φέρει στο φως αρχαιολογικά ευρήματα.

Για τους κινδύνους – και όχι μόνο – που προαναφέραμε κρίνουμε απαραίτητο να υπάρχει ένας σαφής προσανατολισμός που να παρέχει τη σχετική εκπαίδευση στους ενδιαφερόμενους, γύρω από τις συνθήκες που 'ίσως' αντιμετωπίσουν κατά τη διάρκεια υποθαλάσσιων εργασιών όπως να ενθαρρυνθεί η διδασκαλία των τεχνικών της ενάλιας αρχαιολογίας σε ανάλογα κέντρα εκπαίδευσης, τα οποία θα συσταθούν για αυτό το σκοπό. Βέβαια εννοείται ότι η σχετική εκπαίδευση θα παρέχεται κάτω από επίσημη αρχαιολογική καθοδήγηση. Αυτό το στοιχείο το οποίο θα έχει και θετικό αντίκτυπο στο σύνολο των ερευνών.

4.14 Προβλήματα - Προτάσεις

Πιστεύουμε ότι είναι γενικά αποδεκτό ότι η υποβρύχια αρχαιολογία έχει ιδιαίτερη σημασία και σπουδαιότητα στον ευρύτερο κλάδο της επιστήμης της αρχαιολογίας.

Ιδιαίτερα για την Ελλάδα, η περαιτέρω ανάπτυξη του συγκεκριμένου κλάδου της αρχαιολογικής έρευνας πρέπει να θεωρείται επιτακτική, για όλους τους λόγους που εκθέσαμε έως τώρα.

Υπάρχουν όμως σημαντικά προβλήματα που αποτελούν τροχοπέδη στην περαιτέρω ανάπτυξη της υποβρύχιας αρχαιολογίας, με άμεσο αντίκτυπο και στην δυσχέρεια διεξαγωγής και ολοκλήρωσης των υποβρύχιων εργασιών.

Τα σημαντικότερα από αυτά τα προβλήματα τα παραθέτουμε ακολούθως:

- (1) Έλλειψη Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.³⁹ Υπάρχει ένα σοβαρό πρόβλημα από πλευράς εκπαίδευσης ατόμων που θα κληθούν να στελεχώσουν το συγκεκριμένο επιστημονικό χώρο με προοπτική να συμμετάσχουν σε υποθαλάσσιες εργασίες. Όπως έγινε αντιληπτό από τα όσα προαναφέραμε η υποβρύχια αρχαιολογία, είναι αρκετά σύνθετη και πολλές φορές επικίνδυνη. Δεν είναι αρκετό στο να έχει κάποιος τις βασικές γνώσεις κατάδυσης προκειμένου να θεωρεί τον εαυτό του ικανό να συμμετάσχει σε ανάλογες έρευνες. Συχνά, από τα όσα αναφέραμε για τα στάδια μιας υποβρύχιας έρευνας, προκύπτει ότι είναι απαραίτητη η συνεργασία επιστημόνων από διαφορετικούς χώρους. Οι συνεργασίες μεταξύ τοπογράφων, φωτογράφων, αρχιτεκτόνων, ιατρών κ.λπ. θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη προκειμένου να υπάρχει επιτυχής έκβαση της έρευνας. Επιπλέον, πρέπει να υπάρχει εκπαίδευση σχετικά με τις καταδύσεις προκειμένου να εξασφαλίσουμε στο μέγιστο δυνατό την ασφάλεια των καταδυόμενων / ερευνητών, και να αποφεύγουμε τους πολλαπλούς κινδύνους που ελλοχεύουν στο παραμικρό λάθος.

³⁹ Μόνο στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων προσφέρεται κανονικά μάθημα στην Ενάλια Αρχαιολογία (από το 1996) από τον επίκουρο καθηγητή της Αρχαιολογίας κ. Γιάννο Λάλο. Προσφάτως προκηρύχθηκε για πρώτη φορά από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.) μια υποτροφία εξωτερικού στην Ενάλια Αρχαιολογία.

- (2) Ασφάλεια των δυτών. Έγινε ειδική αναφορά προκειμένου ν' αναπτύξουμε την ιδιαίτερη σημασία που πρέπει να δίνεται στην ασφάλεια των δυτών, αλλά και στην ιατρική κάλυψη που πρέπει να τους παρέχεται ή να είναι διαθέσιμη όταν διενεργούνται υποβρύχιες εργασίες. Δυστυχώς, οι ενδείξεις μέχρι τώρα είναι ότι δεν λαμβάνονται σοβαρά, και η αντιμετώπιση του όλου θέματος βρίσκεται θα λέγαμε ακόμα σε ερασιτεχνικό επίπεδο⁴⁰. Θεωρούμε περιττό να αναφέρουμε ότι η εξασφάλιση των ερευνητών πρέπει να είναι ένας από τους πρωτεύοντες στόχους, όποτε και η εξειδίκευση του κατάλληλου προσωπικού στην αντιμετώπιση περιστατικών που αντιμετωπίζουν οι δύτες, καθώς και την εξαγορά του κατάλληλου εξοπλισμού.
- (3) Έλλειψη χρηματοδότησης. Ένας αρκετά σημαντικός λόγος εξαιτίας του οποίου πολλές έρευνες καθυστερούν σημαντικά είναι η έλλειψη πόρων που θα καλύψουν τα σημαντικά έξοδα που υπάρχουν.⁴¹ Πιο συγκεκριμένα για τα μουσεία, όπου οι προσπάθειες δημιουργίας κατάλληλων συνθηκών συντήρησης των ευρημάτων, μπορούν ν' αποδειχθούν ιδιαίτερα δαπανηρές, ενώ τα μουσεία έχουν περιορισμένη οικονομική βοήθεια. Τα ποσοστά χρηματοδότησης στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες – συμπεριλαμβανόμενης και της Ελλάδας – είναι άκρως αποθαρρυντικά για τη συνέχιση διενέργειας οποιονδήποτε ερευνών. Το κράτος έχει την υποχρέωση να παρέχει άμεση και σημαντική οικονομική ενίσχυση, και να γίνει στην ουσία αρωγός της προσπάθειας που καταβάλλει η υποβρύχια αρχαιολογία. Τα πρόσφατα αποτελέσματα των ερευνών

⁴⁰ Όπου μπορεί να παρατηρηθεί μέχρι και έλλειψη γιατρών.

⁴¹ Αξίζει να αναφέρουμε ότι πολλές φορές οι προσπάθειες που καταβάλουν οι ερευνητές βασίζονται στον εθελοντισμό τους, όπως για παράδειγμα ισχύει για τα μέλη του Ινστιτούτου Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών (Ι.Ε.Ν.Α.Ε.). Έχει αναφερθεί ότι για το Πρωτοελλαδικό ναυάγιο του Δοκού υπήρξε ένα κόστος γύρω στα 100 εκατ. – σύμφωνα με το Ν. Τσουχλο πρόεδρο του Ινστιτούτου Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών – (έξοδα διαβίωσης, εξοπλισμός, στήσιμο εργαστηρίου κ.ά.). Το ποσό θα ήταν διπλάσιο εάν αποτιμούσαμε την εργασία των μελών του Ι.Ε.Ν.Α.Ε που δεν αμείβονται, τον εξοπλισμό και τα καράβια που παραχώρησε το Πολεμικό Ναυτικό κατά τη διάρκεια των ανασκαφικών περιόδων κ.ά.

που βρίσκονται σε εξέλιξη είναι σημαντική απόδειξη για το ανεκτίμητης αξίας έργο που επιτελεί. Είναι παράλογο ν' αφηθούν τα ευρήματα στο έλεος των αρχαιοκαπήλων και της εμπορικής εκμετάλλευσης των όποιων επιτήδειων. Πρέπει συνεπώς η πολιτεία να παρέμβει και να προστατέψει την πολιτιστική κληρονομιά, με το να παρέχει τη χρηματοδότηση που απαιτείται, προκειμένου να προστατευτούν και ν' αποτελούν κομμάτι της κοινής κληρονομιάς του έθνους το οποίο θα εκτίθεται σε μια έκθεση.⁴² Η ύπαρξη χρηματοδότησης μέσω χορηγού ή διαφόρων ιδρυμάτων, πιστεύουμε ότι θα μπορούσε ν' αποτελέσει μια σημαντική οικονομική ενίσχυση.

- (4) Υπάρχουσα υποδομή. Υπάρχει μια σημαντική έλλειψη από πλευράς χώρων, στα οποία θα μπορεί να γίνει η συντήρηση, αποκατάσταση και έκθεση των ενάλιων ευρημάτων. Οι ήδη υπάρχοντες χώροι θεωρούνται πλέον ανεπαρκείς ή υπολειτουργούν. Το γεγονός αυτό συνδεδεμένο με το ότι υπάρχει και έλλειψη εκπαιδευμένου προσωπικού που θα επιτελεί τις παραπάνω εργασίες, κάνουν την όλη προσπάθεια να φαίνεται ιδιαίτερα δύσκολη. Θετικά βήματα πρέπει να γίνουν προς αυτές τις κατευθύνσεις, δεδομένου ότι υπάρχει ένας σημαντικός όγκος ευρημάτων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που απαιτούν ξεχωριστή μεταχείριση.⁴³ Η προσπάθεια για τη δημιουργία / επέκταση χώρων δείχνει ότι έχει αρχίσει αυτό να γίνεται. Αυτό όμως πρέπει να είναι άρρηκτα δεμένο και με το κατάλληλο εκπαιδευμένο προσωπικό, που θα έχει την ικανότητα να συντηρεί σωστά τα ευρήματα. Πρέπει επομένως να υπάρχει και στροφή προς τη πλευρά

⁴² Αντιλαμβανόμαστε ότι πολλές φορές η πολιτεία δεν είναι σε θέση να αναλάβει τη πλήρη κάλυψη των εξόδων ή την ολική χρηματοδότηση, υπάρχουν όμως και αναλλακτικές λύσεις με το να υπάρξει οικονομική στήριξη από διάφορα ιδρύματα κ.λπ.

⁴³ Μεγάλος αριθμός ευρημάτων φυλάσσεται στις αποθήκες και τα εργαστήρια της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων στην Αθήνα που αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα χώρου. Η Εφορεία έχει δημιουργήσει και ένα μικρό μουσείο ενάλιων αρχαιοτήτων στο Φρούριο της Πύλου (Νικόατρο).

της εκπαίδευσης, έτσι ώστε να μην είναι μονόπλευρες και αναποτελεσματικές οι όποιες προσπάθειες.

- (5) Τεχνικοί προβληματισμοί. Λόγω των οικονομικών δυσχερειών πολλές φορές υπάρχουν και προβλήματα στην εξασφάλιση του σύγχρονου εξοπλισμού, ο οποίος θα βοηθήσει σημαντικά στις έρευνες. Με τη βοήθεια των πιο σύγχρονων και μεγαλύτερης ακρίβειας οργάνων είναι εφικτή η καλύτερη καταγραφή και συντήρηση των ευρημάτων. Βέβαια πέρα από την απόκτηση του σχετικού εξοπλισμού, υπάρχει και το πρόβλημα εκπαίδευσης του προσωπικού για τη σωστή χρήση του. Λόγω του υψηλού κόστους των εκάστοτε μηχανημάτων ίσως μια λύση θα ήταν η απόκτηση και ο έλεγχος για τη χρήση τους να γίνεται από το κράτος. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί και στη σπουδαιότητα του πλοίου υποστήριξης το οποίο βρίσκεται στην επιφάνεια της θάλασσας κάτω από την οποία διεξάγονται οι έρευνες.

Πέρα από τα όσα προαναφέραμε πιστεύουμε ότι προκειμένου να υπάρξει μια πιο επιτυχημένη αντιμετώπιση απαιτείται και πιο άμεση συνεργασία των αρμόδιων φορέων με το Υπουργείο Πολιτισμού και όχι αντιπαράθεση.

Στο βαθμό που δύναται να υπάρξει μια συνεργασία και να καταρτιστεί ένα πρόγραμμα που ν' αντιμετωπίζει τα προβλήματα σε βάθος, πιστεύουμε ότι παρόλες τις αντιξοότητες που υπάρχουν τα προβλήματα θα ξεπεραστούν σταδιακά.

Η συνεισφορά πρέπει να είναι αμφίδρομη, τόσο το Υπουργείο Πολιτισμού να συνδράμει οικονομικά τις έρευνες που διεξάγονται, καθώς και να διαμορφώσει ένα πλαίσιο λειτουργίας και ανάπτυξης της υποβρύχιας αρχαιολογίας, όσο και από τη πλευρά των διάφορων φορέων να βοηθήσουν με την εμπειρία τους, το Υπουργείο Πολιτισμού να λάβει τις σωστές αποφάσεις και μέτρα.

Πρέπει ν' αντιληφθούμε πλήρως τη σπουδαιότητα της ενάλιας αρχαιολογίας και να συντονίσουμε – όλοι – τις προσπάθειες μας για τη ανάπτυξη της.

4.15 Αποφυγή Ατυχημάτων

Ο κύριος σκοπός των εθνικών και διεθνών οργανισμών είναι η μείωση των ατυχημάτων με παράλληλη ελάττωση της υποβάθμισης του περιβάλλοντος από τ' ατυχήματα στα πλοία. Ο σκοπός αυτός πρέπει να λαμβάνει υπόψη ότι οι οικονομικοί πόροι που διατίθενται είναι περιορισμένοι και πρέπει να επιδιώκεται η μέγιστη αποδοτικότητα τους.⁴⁴

Ο κύριος σκοπός του διεθνούς οργανισμού IMO είναι η μείωση των ατυχημάτων με παράλληλη ελάττωση της υποβάθμισης του περιβάλλοντος από τ' ατυχήματα στα πλοία. Ο σκοπός πρέπει να λαμβάνει υπόψη ότι οι οικονομικοί πόροι που διατίθενται είναι περιορισμένοι και πρέπει να επιδιώκεται η μέγιστη αποδοτικότητα τους.⁴⁵

4.16 Δικαίωμα Κυριότητας

Όπως προαναφέραμε, οι νόμοι που αναφέρονται σε αντικείμενα που περιλαμβάνονται στην υποθαλάσσια πολιτιστική κληρονομιά είναι συγκεκριμένοι, και εξαρτάται σε ευρεία κλίμακα σε ποιο μέρος (θέση), έχει βρεθεί το αντικείμενο.

Στην ανάλυση που ακολουθεί θα προσπαθήσουμε να εξηγήσουμε δύο καιρία ζητήματα που σχετίζονται: (i) τόσο με το δικαίωμα κυριότητας και (ii) όσο και με τη δυνατότητα παρέμβασης του κράτους.

⁴⁴ Κωνσταντίνος Γκιζιάκης. *Οικονομικά της Ατυχηματικής μόλυνσης του θαλάσσιου Περιβάλλοντος*. Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

⁴⁵ A. Goulielmos and K. Giziakis *Treatment of Uncompensated Cost of Maritime Accidents in a Model of Welfare Economies*, *Conference on Critical issues in Maritime Economies* Massachusetts Institute of Technology U.S.A. 1995.

Σύμφωνα με το δίκαιο της ναυαγερσίας (salvage), η περιουσία που περισυλλέγεται παραμένει υπό ιδιοκτησιακό καθεστώς και ότι ο ιδιοκτήτης του δεν αποποιείται το τίτλο του⁴⁶.

Σε πολλές περιπτώσεις όμως, ζητήματα παραιτήσεως από το δικαίωμα κυριότητας του πλοιοκτήτη επί του ναυαγίου. Στην ουσία εδώ υπάρχει εγκατάλειψη του πλοίου στον ασφαλιστή.

---

⁴⁶ “Should a vessel be abandoned without hope of recovery or return, the right of property still remains in her owner, he does not acquire ownership or title to the salvaged property”. See Norris M.J. *Benedict on Admiralty*, volume 3A “The Law of Salvage” 7th edition - para. 150, 11-1, 2.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Γενικά για την Τελωνειακή Φύλαξη των Εξωτερικών Συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

5.1 Η Τελωνειακή Φύλαξη των Συνόρων της Χώρας μας

Η φύλαξη των συνόρων της χώρας μας είναι καθοριστικής σημασίας για την προάσπιση των εθνικών και κοινοτικών δημοσιονομικών συμφερόντων, και προάσπιση των νέων από τη μάστιγα των ναρκωτικών και γενικά της χώρας, με τη σωστή και ακριβή τήρηση των απαγορεύσεων και περιορισμών και η σπουδαιότητα της φύλαξης, μετά την 1-1-1993 (συνθήκη Senzen), αποκτά ιδιαίτερη σημασία και αφορά και τα υπόλοιπα Κ-Μ της Ε.Ε.

Λαμβάνοντας υπόψη τη γεωφυσική ιδιομορφία της χώρας μας, που απαριθμεί περίπου 5.500 νησιά κατοικημένα συν τις ακατοίκητες βραχονησίδες, με σύνολο 16.129 χιλιόμετρα ακτογραμμής. Επίσης τη γεωπολιτική θέση της που βρίσκεται στο σταυροδρόμι δύο κόσμων, Ανατολής και Δύσης, όπου διέρχονται οι δύο σπουδαιότεροι άξονες (Βαλκανικός και Μεσογειακός) παράνομης διακίνησης ναρκωτικών. Τη μεγάλη τουριστική κίνηση με ιδιωτικά σκάφη αναψυχής. Τις πολιτικές εξελίξεις στις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, που χρησιμοποιούνται σαν αποθήκες ναρκωτικών και οι εγκληματικές δραστηριότητες είναι σε έξαρση και την υποανάπτυκτη κατάσταση των χωρών αυτών. Επίσης την κατάσταση των χωρών της Μέσης Ανατολής και κεντρικής Ασίας, όπου κύμα οικονομικών μεταναστών αναζητεί καλύτερες ημέρες στα Κ-Μ της Ε.Ε., καθιστούν τη φύλαξη των εξωτερικών συνόρων ευθύνης της χώρας μας και ιδιαίτερα των θαλάσσιων συνόρων, καθοριστικής σημασίας. Αυτό τόσο για την προάσπιση των συμφερόντων της χώρας μας όσο και για την προ-

άσπιση των συμφερόντων των υπολοίπων Κ-Μ της Ε.Ε. στον τομέα της πρόληψης και καταστολής του διασυννοριακού εγκλήματος.

Γι' αυτό στρατηγικός στόχος της Ε.Ε. ήταν και παραμένει αφ' ενός η επίτευξη από όλα τα τελωνεία της Ε.Ε. ισοδύναμων επιπέδων ελέγχου και όχι απλώς ομοιόμορφων, στα εξωτερικά σύνορά της και αφ' ετέρου η ενίσχυση της διοικητικής συνεργασίας μεταξύ των Κ-Μ καθώς και μεταξύ των Κ-Μ και της COMMISSION. Αυτό τόσο για τη σωστή εφαρμογή των τελωνειακών και γεωργικών ρυθμίσεων και των μέτρων εμπορικής πολιτικής όσο και για την πρόληψη και την καταστολή κάθε μορφής απάτης και παρατυπίας κατά των ιδίων πόρων της Ε.Ε.

Για την ενίσχυση της ομοσπονδιακής πίστης των Κ-Μ της Ε.Ε. υπάρχουν τα άρθρα 5 και 209^Α που ορίζουν, ότι τα Κ-Μ διευκολύνουν την εκτέλεση των στόχων της συνθήκης της Ε.Ε., λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα (θετική υποχρέωση προς πράξη) και απέχουν από κάθε μέτρο ικανό να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων αυτών (αρνητική υποχρέωση προς παράλειψη) (άρθρο 5). Επίσης καθιερώνουν την αρχή της ισοτιμίας δηλαδή την υποχρέωση από κάθε Κ-Μ της λήψης ισοδύναμων μέτρων για την καταπολέμηση της απάτης κατά του κοινοτικού προϋπολογισμού με εκείνα που ισχύουν υπέρ των εθνικών δημοσιονομικών συμφερόντων (άρθρο 209^Α).

Εξ άλλου η διοικητική συνεργασία είναι πανταχού παρούσα σε όλους τους τομείς τόσο μεταξύ των Κ-Μ της Ε.Ε. και μεταξύ των Κ-Μ και COMMISSION όσο και μεταξύ των Κ-Μ και τρίτων χωρών είτε με βάση διμερείς συμφωνίες μεταξύ τους είτε με τη βοήθεια της COMMISSION στα πλαίσια της εμπορικής πολιτικής της Ε.Ε. με τις χώρες αυτές. Επίσης και με βάση τις συμφωνίες σύνδεσης και τα πρωτόκολλα και τις συμφωνίες εταιρικής χρήσης και συνεργασίας.

Τα θέματα της πολιτικής σε ό,τι αφορά στη μετανάστευση και στους υπηκόους τρίτων χωρών, στις προϋποθέσεις εισόδου και κυκλοφορίας στην Ε.Ε., στις προ-

υποθέσεις διαμονής και εργασίας στην Ε.Ε. και της καταπολέμησης της λαθρομετανάστευσης καθώς και της πρόληψης και καταστολής της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, είναι εκτός της κοινοτικής αρμοδιότητας και συνεπώς μη εναρμονισμένα.

Μετά όμως την εφαρμογή της συνθήκης του Maastricht (1-11-1993) τα θέματα αυτά υπάγονται στον τρίτο πυλώνα της συνθήκης της Ε.Ε. και συγκεκριμένα στον τομέα της Δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, όπου καθιερώνεται συνεργασία είτε με συμβάσεις είτε με κοινές δράσεις μεταξύ των Κ-Μ της Ε.Ε.

Έτσι τα Κ-Μ της Ε.Ε., προκειμένου να συντονίσουν τις δράσεις τους στα θέματα του τρίτου πυλώνα εφαρμόζουν την αρχή της επικουρικότητας, δηλαδή επέκταση της κοινοτικής αρμοδιότητας σε ό,τι μπορεί να γίνει αποτελεσματικότερα σε κεντρικό επίπεδο και καθιερώνουν συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων διοικητικών υπηρεσιών τους, σε κάθε Κ-Μ της Ε.Ε. στα πλαίσια του Συμβουλίου. Αυτό με κοινές θέσεις και δράσεις, ενισχύοντας τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, για την προάσπιση του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου, από τη μάλιστα των ναρκωτικών, τη λαθρομετανάστευση και λοιπά διασυνοριακά εγκλήματα συνεπεία της ελεύθερης πλέον διακίνησης αγαθών και προσώπων στα εσωτερικά τους σύνορα.

Για τους παραπάνω λόγους και ιδιαίτερα λόγω της έκτασης και της ιδιομορφίας των θαλάσσιων συνόρων της χώρας μας, που στο σύνολό τους αποτελούν εξωτερικά σύνορα τόσο του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου όσο και του ενιαίου χώρου SCHENGEN, τα ελληνικά τελωνεία καλούνται να διαδραματίσουν υπεύθυνο και υψίστης σημασίας ρόλο, προκειμένου να κρατήσουν όλες τις ναρκωτικές ουσίες, έξω από την πόρτα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προστατεύοντας ταυτόχρονα τους πολίτες της χώρας μας και όλους τους πολίτες των χωρών της Ε.Ε. Δηλαδή να καταστείλουν τη λαθρομετανάστευση και την εγκληματικότητα που αυτή συνεπάγεται και να διαφυλάξουν τους πολιτιστικούς μας θησαυρούς για να διατηρηθεί η συνείδηση ότι ανήκουμε όχι σε συνασπισμό κρατών αλλά σ' έναν ενοποιημένο χώρο πολιτών καλά

προστατευμένο από πλευράς δημόσιας υγείας, δημόσιας τάξης και ασφάλειας. Αυτό άλλωστε πρέσβευε και ο πρωτεργάτης της ευρωπαϊκής ιδέας και εμπνευστής του σχεδίου SCHUMAN, JEAN MONNET όπου το 1952 έλεγε: “Δε συνασπίζουμε κράτη, συνενώνουμε πολίτες”. Επί πλέον ο ρόλος των τελωνείων ενισχύεται ακόμη περισσότερο μετά τη θέση σε εφαρμογή της συμφωνίας SCHENGEN, οπότε καταργούνται οι έλεγχοι των προσώπων στα εσωτερικά σύνορα των Κ-Μ της συμφωνίας SCHENGEN⁴⁷.

5.2 Ελληνικές Τελωνειακές Περιοχές Υψηλού Κινδύνου

Οι περιοχές υψηλού κινδύνου στα βορειοανατολικά της κοινότητας η οποία προσδιορίζεται από την Ελληνική επικράτεια και αποτελούν τα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας είναι οι ακόλουθες:

Α Βόρεια περιοχή (Σύνορα εδάφους)

- **Πρώτη Υπό-περιοχή: Ελληνο-Τουρκικά σύνορα**

Αυτή η υπο-περιοχή περιλαμβάνει (3) τρεις συνοριακές διαβάσεις:

α. Κήποι: η οποία είναι μια κύρια συνοριακή διάβαση μέσω δρόμου.

β. Καστανιές: συνοριακή διάβαση μέσω δρόμου.

γ. Πύθιον: μια κύρια συνοριακή διάβαση μέσω σιδηροδρομικής γραμμής.

Οι προαναφερθείσες συνοριακές διαβάσεις βρίσκονται κατά μήκος του άξονα του Έβρου ποταμού, ο οποίος συνιστά μια πολύ σημαντική, ευαίσθητη και υψηλού κινδύνου περιοχή στα Βαλκάνια λόγω του ότι η κοίτη του Έβρου αλλάζει κατεύθυν-

⁴⁷ Κ-Μ της συμφωνίας SCHENGEN είναι όλα τα Κ-Μ της Ε.Ε. εκτός Ηνωμένου Βασιλείου και Ιρλανδίας και επί πλέον μετέχουν η Νορβηγία και η Ισλανδία μη μέλη της Ε.Ε. και μεταφορά των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα σε υλοποίηση όλων των εναρμονισμένων νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων. Ωστε να εξασφαλίζεται η δημόσια τάξη και ασφάλεια στον ενιαίο χώρο SCHENGEN και να μη διαταράσσεται το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών σε σχέση με την ασφάλεια που απολάμβαναν όταν οι έλεγχοι περιορίζονταν στα εθνικά τους σύνορα.

ση σε συνεχή βάση και ταυτόχρονα το πλάτος, το βάθος και ο όγκος του νερού ποικίλουν επίσης. Επομένως, υπάρχει συνεχής δημιουργία πόρων (περασμάτων) στο ποτάμι τα οποία με δυσκολία επιτηρούνται και εύκολα χρησιμοποιούνται από εμπόρους ναρκωτικών ιδιαίτερα. Αυτό μπορεί -να είναι μοναδικό φαινόμενο στην Ευρώπη.

Από την άλλη πλευρά αντιμετωπίζουμε το πρόβλημα του ΔΕΛΤΑ του Έβρου το οποίο είναι πολύ πλατύ και περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό από νησίδες που εμφανίζονται και εξαφανίζονται διαρκώς είτε στην Ελληνική είτε στην Τουρκική πλευρά, σύμφωνα με τις αλλαγές του νερού σε όγκο, δημιουργώντας έτσι κάποια περάσματα για να χρησιμοποιήσουν οι λαθρέμποροι.

Για τους παραπάνω λόγους η περιοχή του ΔΕΛΤΑ είναι ακατοίκητη αλλά έχει ένα μεγάλο αριθμό από καλύβες για τους κυνηγούς και τους ψαράδες οι οποίες διευκολύνουν τη δουλειά των λαθρεμπόρων.

Επιπλέον η γύρω περιοχή είναι γεμάτη από άγρια πλούσια βλάστηση κατάλληλη κρυψώνα για τους λαθρέμπορους και την απόκρυψη του λαθρεμπορίου.

Ωστόσο, λόγω της έλλειψης δημοσίων δρόμων κατά μήκος των όχθων του ποταμού δεν υπάρχει επαρκής αστυνόμευση της περιοχής. Γι' αυτό και η αποστολή UNDCP, που κατέβηκε στην περιοχή, στην αναφορά της σχετικά με την αποστολή της στην Ελλάδα και Βουλγαρία, στο πλαίσιο του προγράμματος της Βαλκανικής Πορείας από την 27η Αυγούστου έως την 6η Σεπτεμβρίου 1991, προτείνει τον προβιβασμό των εγκαταστάσεων ελέγχου κάτι που αποτελεί θέμα προτεραιότητας για αυτές.

Στο σημείο αυτό και εξ' αιτίας του υψηλού κινδύνου και των ιδιαιτεροτήτων της περιοχής, προτείνουμε τη δημιουργία ενός συστήματος-πλότου για την ηλεκτρονική της επιτήρηση με τη βοήθεια ακουστικών και οπτικών αισθητήρων διαμέσου

δορυφόρου, όπως στο συνημμένο φυλλάδιο που αφορά τη χαρτογράφηση του Ωκεανικού Δαπέδου.

- **Δεύτερη Υπο-περιοχή: Ελληνο-Βουλγαρικά σύνορα**

Αυτή η υπο-περιοχή περιλαμβάνει δύο συνοριακές διαβάσεις:

α. Προμαχώνας: μια διάβαση μέσω δρόμου και σιδηροδρόμου.

β. Ορμένιον: ομοίως.

Είναι δύσκολο να επιτηρηθεί ολόκληρη η περιοχή λόγω της πυκνής της βλάστησης και της ορεινής της φύσης οι οποίες διευκολύνουν το λαθρεμπόριο.

Εκτός από τις δυο προαναφερθείσες διαβάσεις συνόρων υπάρχει και άλλη μία που δεν χρησιμοποιείται προς το παρόν, που επιτηρείται από τις Τελωνειακές Αρχές της Κομοτηνής και που θα μπορούσε να γίνει μια σημαντική διάβαση στο μέλλον. Ονομάζεται Εθινός.

- **Τρίτη υπο-περιοχή: Ελληνο-Γιουγκοσλαβικά σύνορα**

Αυτή η Υπο-περιοχή περιλαμβάνει τέσσερις συνοριακές διαβάσεις:

α. Δοϊράνη: μια διάβαση μέσω δρόμου.

β. Ειδομένη: μια διάβαση μέσω σιδηροδρόμου.

γ. Εύζωνοι: μια διάβαση μέσω δρόμου.

δ. Νίκη: μια διάβαση μέσω δρόμου και σιδηροδρόμου.

Οι δυσκολίες σχετικά με την υπο-περιοχή αυτή, είναι μερικώς οι ίδιες με εκείνες της προηγούμενης υπο-περιοχής, συν την εύκολη πρόσβαση δια μέσου των μεγάλων λιμνών, της Δοϊράνης και της Πρέσπας.

- **Τέταρτη υπο-περιοχή: Ελληνο-Αλβανικά σύνορα**

Αυτή η υπο-περιοχή περιλαμβάνει δυο συνοριακές διαβάσεις:

α. Κακαβιά: μια διάβαση μέσω δρόμου.

β. Κρυσταλοπηγή: μια διάβαση μέσω δρόμου.

Οι δυσκολίες εδώ είναι οι ίδιες - αν όχι και μεγαλύτερες - με αυτές που αναφέρθηκαν στην δεύτερη υπο-περιοχή και επίσης υπάρχει εύκολη πρόσβαση στην Ελληνική επικράτεια και από την Αλβανία και από την Γιουγκοσλαβία, μέσω των λιμνών της Μεγάλης Πρέσπας και της Μικρής Πρέσπας. Εδώ, αντιμετωπίζουμε ακόμη το πρόβλημα με την κοίτη του ποταμού Αώου, η οποία αλλάζει κατεύθυνση σε ακανόνιστα διαστήματα, διευκολύνοντας έτσι το λαθρεμπόριο.

Β Περιοχή Ανατολικού Αιγαίου

- **Λιμένες**

α. Ρόδος, β. Κως, γ. Σάμος, δ. Χίος, ε. Λέσβος, στ. Λήμνος, ζ. Αλεξανδρούπολη, η. Καβάλα, θ. Σύρος.

Τα παραπάνω λιμάνια είτε παρουσιάζουν μεγάλη εμπορική και ταξιδιωτική κίνηση είτε όχι, είναι του υψηλότερου κινδύνου, λόγω της γεινίασης τους με την Τουρκική ακτή, απ' όπου η πρόσβαση στα νησιά είναι εύκολη για τους παρακάτω λόγους:

- (1) Η κοντινή απόσταση ανάμεσα στα νησιά και τις Τουρκικές ακτές,
- (2) τα στενά και ρηχά θαλάσσια περάσματα,
- (3) οι τακτικές συνδέσεις δια θαλάσσης με την Τουρκία,
- (4) ο μεγάλος αριθμός σκαφών αναψυχής και επαγγελματικής χρήσης που πλέουν στην περιοχή,
- (5) η ανεπάρκεια στην επιτήρηση της περιοχής σε 24ωρη βάση καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου,
- (6) οι άσχημες καιρικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή,
- (7) η έλλειψη επαρκών μέσων επιτήρησης,
- (8) οι ιδιαιτερότητες των ακτών των νησιών και ο μεγάλος αριθμός νησιών στην περιοχή (πάνω από 5000),

(9) ο τουρισμός στην περιοχή που αυξάνεται διαρκώς, λόγω των εθνικών της καλλωνών και θησαυρών.

(10) το γεγονός ότι η όλη περιοχή συνιστά διεθνή πορεία, και,

(11) η καλά οργανωμένη σύνδεση των νησιών με την ενδοχώρα διαμέσου φέρρου-μπωτς και πλοίων, η οποία διευκολύνει το λαθρεμπόριο ναρκωτικών.

Όλα τα προαναφερθέντα λιμάνια πρέπει να τύχουν ίσης μεταχείρισης, γιατί στην περίπτωση μιας άνισης μεταχείρισης κι ενός ακόμα λιμανιού, εκείνο θα μπορούσε να γίνει το “σημείο διαφυγής”, στην Ευρώπη κυρίως, σε σχέση με το λαθρεμπόριο ναρκωτικών.

Η ευαισθησία των λιμανιών αυτών έχει επαληθευθεί, όχι μόνο από τις πρόσφατες κατασχέσεις ηρωίνης στην περιοχή (ηρωίνη που προερχόταν από την Βαλκανική Διαδρομή), καθώς και από κάποιες άλλες κατασχέσεις ναρκωτικών (π.χ. κάνναβης που προερχόταν από τη Μεσογειακή Διαδρομή), αλλά επίσης και από πληροφορίες που αποκτήσαμε.

- **Αερολιμένες**

α. Ρόδος, β. Κως, γ. Σάμος, δ. Χίος, ε. Λέσβος, στ. Λήμονας, ζ. Αλεξανδρούπολη, η. Καβάλα.

Για τα αεροδρόμια αυτά θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν οι ίδιες παρατηρήσεις (όπως και για τα λιμάνια).

Γ Περιοχή Νότιου Αιγαίου - Κρήτης

Η περιοχή αυτή περιλαμβάνει τους ακόλουθους λιμένες και αερολιμένες:

- **Λιμένες**

α. Ηράκλειο, β. Σούδα, γ. Καλαμάτα.

- **Αερολιμένες**

α. Ηράκλειο, β. Σούδα, γ. Καλαμάτα.

Αυτή η περιοχή θεωρείται υψηλού κινδύνου, ασχέτως του όγκου της εμπορικής και ταξιδιωτικής της κίνησης, καθώς απλώνεται πάνω στη Μεσογειακή Πορεία ενώ ταυτόχρονα επηρεάζεται από τη Βαλκανική Πορεία.

Στην περιοχή αυτή υπάρχουν δυο πολύ σημαντικά θαλάσσια περάσματα. Ένα δεξιά και αριστερά της νήσου Καρπάθου και το άλλο ανάμεσα στην Κρήτη και την Καλαμάτα.

Το πρώτο από τα παραπάνω επιτηρείται μόλις και μετά βίας λόγω:

1. Του μεγάλου αριθμού νησιών στην περιοχή.
2. Του μεγάλου αριθμού όρμων ορισμένοι από τους οποίους είναι υπήνεμοι.
3. Της ύπαρξης πολλών σπηλαιών και αμμουδερών ακτών και η σχετικά μικρή απόσταση ανάμεσά τους.
4. Του διάπλου της περιοχής από μεγάλα σκάφη που πλέουν από και προς την Ανατολική Μεσόγειο στο Αιγαίο Πέλαγος και τη Μαύρη θάλασσα.
5. Του μεγάλου αριθμού τουριστικών πλοίων που ταξιδεύουν στην περιοχή.
6. Του μεγάλου αριθμού εμπορικών πλοίων που πλέουν προς υπήνεμες ακτές, για ν' αποφύγουν την επιδείνωση των κακών καιρικών συνθηκών.
7. Της έντονης κυκλοφορίας για τον ανεφοδιασμό σε καύσιμα των νησιών και των πλοίων από σταθμούς καυσίμων της Ρόδου και της Κρήτης.
8. Της παρουσίας στην περιοχή ξένων πλοίων που ψαρεύουν ξιφίες.
9. Της προσγειώσης και διέλευσης ενός μεγάλου αριθμού ιδιωτικών αεροσκαφών, που προέρχονται κυρίως από τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια και Νότια Αφρική.
10. Των τακτικών συνδέσεων από αέρα και θάλασσα, ανάμεσα στα νησιά και κυρίως την Κρήτη.
11. Της ύπαρξης μιας σπάνιας χλωρίδας και πανίδας, καθώς και των εθνικών θησαυρών της περιοχής, που απαιτούν τη στενή παρακολούθηση και την ιδιαίτερη

προστασία. Στη νήσο Αντικύθηρα που βρίσκεται στο θαλάσσιο πέρασμα ανάμεσα στην Κρήτη και Καλαμάτα, ανακαλύφθηκε μια συσκευή η οποία μπορεί να συγκριθεί με ένα σύγχρονο μηχανικό υπολογιστή.

12. Των αλιευτικών δραστηριοτήτων πολλών ντόπιων οι οποίοι βγαίνουν για ψάρεμα με βάρκες, και ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της νύχτας.
13. Της παρουσίας πολλών τουριστών με ή χωρίς μεταφορικά μέσα, ειδικά κατά τις τουριστικές περιόδους.
14. Της ύπαρξης πολλών σημείων στην περιοχή που κάποτε στο αιώτερο παρελθόν αποτελούσαν κέντρα πειρατών.

Για όλους τους παραπάνω λόγους η περιοχή αυτή θεωρείται υψηλού κινδύνου και οι πολλές κατασχέσεις ναρκωτικών που έγιναν πρόσφατα εκεί - κυρίως ηρωίνης και χασίς - αποτελούν την απόδειξη. Επομένως θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην περιοχή σε ότι αφορά στην επιτήρησή της.

Το δεύτερο από τα προαναφερθέντα θαλάσσια περάσματα (εκείνο ανάμεσα στην Κρήτη και Καλαμάτα) θεωρείται το ίδιο επικίνδυνο όπως το πρώτο, για τους ίδιους σχεδόν λόγους.

Την περιοχή αυτή επίσης διασχίζουν πλοία παντός τύπου και είδους προερχόμενα από την κεντρική και δυτική Μεσόγειο προς και από το Αιγαίο Πέλαγος και τη Μαύρη θάλασσα.

Επιπλέον η περιοχή αυτή υπήρξε το μόνιμο αγκυροβόλιο πλοίων που ανήκαν στον πρώην Σοβιετικό Στόλο στην Μεσόγειο, ανάμεσα στα Κύθηρα και τα Αντικύθηρα.

Εκτός από τα δύο παραπάνω θαλάσσια περάσματα υπάρχει και άλλο ένα που βρίσκεται κατά μήκος της νότιας Κρητικής Ακτής, θεωρείται ότι είναι του ίδιου κινδύνου συγκρινόμενο με τα προηγούμενα και διασχίζεται από κάθε είδους σκάφη από την ανατολική προς τη δυτική Μεσόγειο και αντίστροφα.

Η επιτήρηση αυτής της περιοχής γίνεται ακόμα πιο δύσκολη εξ' αιτίας της ισχύος των νοτίων ανέμων και των κατ' αναλογία κυμάτων της θάλασσας, του μεγάλου βάθους έξω από την Κρήτη (πάνω από πέντε χιλιάδες μέτρα) και της ύπαρξης ορισμένων μη προσβάσιμων (επικίνδυνων) τόπων, που βρίσκονται ανάμεσα σε τεράστιες ακτές και είναι πολύ ευάλωτες στο λαθρεμπόριο.

Α. Περιοχή Ιονίου Πελάγους

Η περιοχή αυτή περιλαμβάνει τους ακόλουθους λιμένες και αερολιμένες:

- **Λιμένες**
  - α. Κέρκυρα, β. Ηγουμενίτσα, γ. Ζάκυνθος, δ. Αργοστόλι, ε. Πάτρα, στ. Πύλος.
- **Αερολιμένες**
  - α. Κέρκυρα, β. Κεφαλονιά, γ. Ζάκυνθος, δ. Άκτιο (Πρέβεζα), ε. Ανδραβίδα.

Και αυτή η περιοχή θεωρείται επίφοβη, όπως και η προηγούμενη, παρόλη τη μεγάλη εμπορική και ταξιδιωτική της κίνηση. Αποτελεί το πιο μακρινό σημείο της Βαλκανικής Πορείας και επηρεάζεται άμεσα από τη Μεσογειακή πορεία. Αυτό στο οποίο διαφέρει από τη προηγούμενη περιοχή, είναι οι πιο ήπιες καιρικές συνθήκες που επικρατούν. Όλα τα υπόλοιπα είναι σχεδόν τα ίδια.

Ιδιαιτερότητες της περιοχής

(1) Νήσος Κέρκυρα: Βρίσκεται στο μέσο των θαλάσσιων δρόμων ανάμεσα στην Ελλάδα, την Αλβανία, τη Γιουγκοσλαβία και μερικές άλλες τρίτες χώρες. Η Κέρκυρα έχει τακτική σύνδεση από αέρα και θάλασσα με αυτές τις χώρες, ενώ στο βόρειο-δυτικό τμήμα της υπάρχει η μικρή νήσος Οθωνοί που βρίσκεται κοντά στην Αλβανική ακτή και έχει αποτελέσει τον κρυσθώνα λαθρεμπόρων που χρησιμοποιούν ταχύπλοα και πλήρως εξοπλισμένα σκάφη χρόνια τώρα.

(2) Νήσος Στροφάδες: Νότια της Ζακύνθου και δυτικά της Πελοποννήσου, είναι ακατοίκητο, απομονωμένο και πολύ ευάλωτο στο λαθρεμπόριο, ενώ ταυτόχρονα συνιστά ένα πολύ σημαντικό μέρος για αποδημητικά πουλιά και έχει επισήμως ανακηρυχθεί τόπος που χρήζει προστασίας.

(3) Νήσος Ζάκυνθος: Διάσημη για τη θαλάσσια χελώνα της με όνομα Καρέτα-Καρέτα – ένα πολύ σπάνιο είδος που ζει στον κόλπο Λαγανά – έχει ανακηρυχθεί προστατευόμενο μέρος.

(4) Κόλπος Πύλου-Σφακτηρίας: Μια περιοχή με εθνικούς θησαυρούς. Λέγεται ότι στον πυθμένα του κόλπου κάποιος μπορεί να βρει τα ναυάγια του Τούρκο-Αιγυπτιακού Στόλου, που βυθίστηκε το 1826 κατά τη διάρκεια της ναυμαχίας του Ναυαρίνου.

Η Περιοχή Ενδοχώρας

Περιλαμβάνει τους ακόλουθους λιμένες και αερολιμένες:

- **Λιμένες**

α. Θεσσαλονίκη, β. Βόλος, γ. Πειραιάς, δ. Λαύριο, ε. Ναύπλιο, στ. Κόρινθος, ζ. Σικυών.

- **Αερολιμένες**

α Αθήνα, β. Θεσσαλονίκη.

Η περιοχή αυτή είναι επίσης υψηλού κινδύνου, λόγω της μεγάλης εμπορικής και ταξιδιωτικής της κίνησης, η οποία πρόκειται να αυξηθεί γρήγορα μέσα στο πλαίσιο και προς όφελος της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης.

Η περιοχή αυτή επηρεάζεται πολύ και από τη Βαλκανική και από τη Μεσογειακή Πορεία, ενώ υπάρχουν αυξητικές τάσεις προς το λαθρεμπόριο ναρκωτικών και το γενικότερο λαθρεμπόριο μέσω αυτής, το οποίο μπορεί να ξεπεράσει ακόμα και το ρυθμό αύξησης της εμπορικής και επιβατικής κίνησης.

ΣΤ. Ιδιαιτερότητες σημαντικών σημείων εισόδου και εξόδου

- **Κυρίως Περιοχή του Λιμανιού του Πειραιά**

Το λιμάνι του Πειραιά είναι το μεγαλύτερο διεθνές κέντρο διέλευσης της Ελλάδας. Με την Ευρωπαϊκή ενοποίηση και την πλήρη προσαρμογή στα δεδομένα της Κοινότητας, το λιμάνι του Πειραιά θα εξασφαλίσει σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, καλές και φτηνές υπηρεσίες σχετικά με τη λήψη και τον εκτελωνισμό των αγαθών για την ευρύτερη κοινότητα, παρέχοντας την ίδια στιγμή πολύ καλές και φτηνές υπηρεσίες επικοινωνίας (συγκοινωνιακές υπηρεσίες), στο κυρίως Ευρωπαϊκό σώμα όχι μόνο οδικώς αλλά και σιδηροδρομικώς. Οι τελευταίες θα μπορούσαν να διευκολυνθούν - βραχυπρόθεσμα - με την τροποποίηση του ήδη υπάρχοντος σιδηροδρομικού δικτύου της Κορίνθου, έτσι ώστε να φτάσει το λιμάνι της Κορίνθου, σε πρώτο στάδιο και στηριζόμενο σε ένα αυτό-χρηματοδοτούμενο πρόγραμμα και μέσα σε μια σύντομη χρονική περίοδο και σε δεύτερη φάση, θα υπάρξει η προώθηση των αμαξών, μέσω ειδικά κατασκευασμένων πλοίων (φέρρου-μπτως), μέχρι το λιμάνι λήψης των εμπορευμάτων στην Ιταλία.

Παράλληλα υπάρχουν προβλέψεις για την περαιτέρω ανάπτυξη ορισμένων σημαντικών λιμανιών - δορυφόρων - όπως αυτό της Κορίνθου, Ναυπλίου, Σικυώνος, Ελευσίνας, Λαυρίου, Μεσογείων, Ραφήνας και Χαλκίδας για την απορρόφηση των εξαγόμενων εμπορευμάτων, κυρίως και την ταυτόχρονη αποδέσμευση του κυρίως λιμανιού του Πειραιά.

Λόγω όλων των παραπάνω, αναμένεται σημαντική αύξηση στην εμπορική και επιβατική κίνηση, από τη μια πλευρά και αύξηση των κινδύνων από την άλλη.

Επιπλέον οι κίνδυνοι αυξάνονται εξ' αιτίας της τάσης που υπάρχει απέναντι στο παράνομο εμπόριο ναρκωτικών και το υπόλοιπο λαθρεμπόριο μέσω αυτής της περιοχής, κάτι που επιβεβαιώνεται όχι μόνο από πληροφορίες και συλλήψεις που

έγιναν τα τελευταία χρόνια, αλλά επίσης λόγω της κατάστασης που επικρατεί στη Μέση Ανατολή.

Ωστόσο, στην κυρίως περιοχή του λιμανιού του Πειραιά, υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός σκαφών αναψυχής που ταξιδεύουν και πολλά από αυτά παραμένουν αγκυροβολημένα σε μερικές μαρίνες για το χειμώνα, ενώ υπάρχει μεγάλη ταξιδιωτική κίνηση επίσης.

Στην ίδια περιοχή υπάρχουν:

(α) Τέσσερα (4) μεγάλα ναυπηγεία και οκτώ (8) βάσεις επισκευής πλοίων, οι οποίες εξυπηρετούν πάρα πολλά πλοία διαφορετικών εθνικοτήτων κυρίως από τρίτες χώρες.

(β) Τέσσερα (4) μεγάλα διυλιστήρια πετρελαίου σε λειτουργία και τα οποία εξυπηρετούν δεξαμενόπλοια από τρίτες κυρίως χώρες.

Η περιοχή του λιμανιού του Πειραιά, είναι επίσης η μεγαλύτερη βιομηχανική ζώνη στην Ελλάδα, η οποία προκαλεί πάρα πολλές εισαγωγές και εξαγωγές από και προς τρίτες χώρες.

Στην περιοχή αυτή υπάρχουν επίσης πολλές εμπορικές και ναυτιλιακές εταιρίες, που εξυπηρετούν συμφέροντα τρίτων χωρών.

Ο Πειραιάς είναι επίσης μια μεγάλη ελεύθερη ζώνη, η οποία αναπτύσσεται διαρκώς και περιέχει ένα μεγάλο αριθμό αρχαίων θησαυρών, τόσο κοντά στην ακτή όσο και κάτω από το νερό.

Τέλος, έχει ένα μεγάλο αριθμό από μικρές βιομηχανίες επεξεργασίας, με μεγάλες εξαγωγές από και προς τρίτες χώρες.

- **Η περιοχή του λιμανιού της Θεσσαλονίκης**

Οι ίδιες ιδιαιτερότητες κυριαρχούν και σ' αυτήν την περιοχή, στην οποία βρίσκεται το δεύτερο σε μέγεθος διεθνές κέντρο διέλευσης της Ελλάδας παρ' όλες τις αριθμητικές διαφοροποιήσεις σε μερικές περιπτώσεις.

Η σημασία αυτής της περιοχής θα αυξηθεί ταχέως με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού λιμένας, ο οποίος έχει ήδη ξεκινήσει, τη μετατροπή του Αξιού ποταμού σε πλωτό και τη σύνδεση του με τα ποτάμια - οδούς της Ευρώπης, την ολοκλήρωση του αυτοκινητοδρόμου “Εγνατία” ο οποίος ξεκινάει από την Ηγουμενίτσα και μέσω Θεσσαλονίκης τερματίζει στους Κήπους διευκολύνοντας την οδική σύνδεση προς όλες τις άλλες γειτονικές τρίτες χώρες. Επίσης (α) την ηλεκτροκίνηση του σιδηροδρομικού δικτύου από τη Θεσσαλονίκη προς τη Γιουγκοσλαβία, (β) την ήδη σχεδιασμένη σιδηροδρομική σύνδεση με την Ηγουμενίτσα, τη συνεχή ανάπτυξη της ελεύθερης ζώνης, (γ) τη διαρκή βελτίωση της ήδη υπάρχουσας σε καλή κατάσταση επικοινωνιακής υποδομής και (δ) την περαιτέρω αύξηση της τουριστικής κίνησης με το να βελτιωθεί η τουριστική υποδομή της περιοχής.

Οι κίνδυνοι στην περιοχή είναι ιδιαίτερης σημασίας, βασιζόμενοι στο γεγονός ότι πέρα από τα πολύ σημαντικά αρχαιολογικά κέντρα η περιοχή περιέχει επίσης τη μοναστηριακή περιοχή του Αγίου Όρους, η οποία είναι μοναδική για την ομορφιά της και τους εθνικούς, θρησκευτικούς, πολιτιστικούς και ιστορικούς της θησαυρούς.

- **Η κυρίως περιοχή του λιμανιού του Βόλου**

Αναμένεται ότι οι κίνδυνοι στην περιοχή αυτή θ' αυξηθούν:

(α) Με την επαναλειτουργία των γραμμών φέρρου-μπατς ανάμεσα στο Βόλο και τα λιμάνια τρίτων χωρών υψηλού κινδύνου στην Ανατολική Μεσόγειο (οι πρώτες κατασχέσεις ναρκωτικών στο Βόλο είχαν πραγματοποιηθεί ακριβώς πάνω σε αυτές τις γραμμές φέρρου-μπατς).

(β) Με την ολοκλήρωση της ταχείας οδικής σύνδεσης μέσω σήραγγας στο λιμάνι της Ηγουμενίτσας.

- **Αερολιμένας Αθηνών**

Οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι στην περιοχή αυτή έχουν αυξηθεί για τους παρακάτω λόγους:

(α) Τη λειτουργία ήδη του νέου αεροδρομίου της Αθήνας, που εξυπηρετεί πάνω από είκοσι εκατομμύρια (20.000.000) επιβάτες ετησίως, ένα μεγάλο ποσοστό από τους οποίους θα εξακολουθήσει να προέρχεται και να κατευθύνεται σε τρίτες χώρες, έχοντας την τάση ν' αυξηθεί.

(β) Η περαιτέρω ανάπτυξη δορυφορικών αεροδρομίων τα οποία εξυπηρετούν ένα μεγάλο αριθμό ιδιωτικών αεροσκαφών, που αυξάνοντα συνέχεια και όπου τα περισσότερα αεροσκάφη προέρχονται και κατευθύνονται σε τρίτες χώρες.

(γ) Η αυξανόμενη - με γεωμετρική πρόοδο - αεροπορική εμπορική κίνηση προς και από τρίτες χώρες καθώς και χώρες της Ε.Ε.

(δ) Η παρόμοια αύξηση των ταχέων ταχυδρομικών υπηρεσιών μέσω αέρος (σε γράμματα και αγαθά) προς και από τρίτες χώρες

(ε) Η αύξηση των αποθεμάτων σε καύσιμα για αεροσκάφη που εισάγονται από τρίτες χώρες.

- **Αερολιμένες Θεσσαλονίκης**

Επίσης αναμένεται ότι οι κίνδυνοι θα αυξηθούν στο σημείο αυτό κυρίως λόγω:

(α) Της αύξησης των αεροπορικών συνδέσεων προς και από τρίτες χώρες.

(β) Του μεγάλου αριθμού ιδιωτικών αεροσκαφών προς και από τρίτες χώρες.

(γ) Της αύξησης της εμπορικής και ταχυδρομικής κίνησης προς και από τρίτες χώρες.

ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ – ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

Οι κινήσεις (διασαφήσεις) των Εισαγωγών – Εξαγωγών που πραγματοποιούνται σε όλη την Επικράτεια ετησίως είναι περίπου **1.280.000** και οι εισπράξεις από

δασμούς και φόρους ανέρχονται στο ποσό των 8,3 δις ΕΥΡΩ (ή 2,8 τρισεκατομμυρίων).

Οι συνολικές κινήσεις εμπορευμάτων που πραγματοποιούνται στην περιοχή Αθηνών και Πειραιά, σε σχέση με τις κινήσεις των λοιπών περιοχών της χώρας, κυμαίνονται σε ποσοστό 60%.

Στο Ε΄ Τελωνείο Πειραιά, που στεγάζεται και ελέγχει τους χώρους του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς, πραγματοποιούνται περίπου 90.000 κινήσεις εισαγωγών σε ετήσια βάση και αποτελεί το μεγαλύτερο διακομιστικό κέντρο διακίνησης εισαγόμενων από τρίτες χώρες, εμπορευμάτων που μεταφέρονται με εμπορευματοκιβώτια (CONEX).

Στο Β΄ Τελωνείο Θεσσαλονίκης, που είναι το κατ' εξοχήν εισαγωγικό τελωνείο και βρίσκεται στους χώρους του Οργανισμού Λιμένος Θεσσαλονίκης, αντίστοιχο του Β΄ Τελωνείου Πειραιά, για τη Βόρειο Ελλάδα, πραγματοποιούνται 39.000 κινήσεις σε ετήσια βάση.

Στα τελωνεία Αθηνών, Ελευσίνας, ΣΤ Πειραιά, Α΄ Τελωνείο Θεσσαλονίκης, πραγματοποιούνται οι εκτελωνισμοί όλων σχεδόν των οχημάτων (καινούργιων και μεταχειρισμένων σε σύνολο περίπου 400.000).

Στα τελωνεία Ζ΄ Πειραιά, ΣΤ΄ Θεσσαλονίκης, Κορίνθου, Καβάλας, Ηρακλείου Πατρών, Αλεξανδρούπολης και Αμφιλοχίας, πραγματοποιούνται σχεδόν όλοι οι εκτελωνισμοί των καυσίμων.

Στα τελωνεία Γ΄ Πειραιά και Δ΄ Θεσσαλονίκης, εκτελωνίζονται όλα τα εμπορεύματα των περιοχών Αττικής και Θεσσαλονίκης αντίστοιχα που εξάγονται σε τρίτες χώρες.

Στα τελωνεία Β΄ Πειραιά, Καλαμάτας, Ξάνθης, Θηβών, Αχαρνών, Αθηνών, εκτελωνίζονται σχεδόν όλες οι ποσότητες καπνικών προϊόντων που διακινούνται στη χώρα.

5.3 Εφαρμογή Κοινής Στρατηγικής με τα λοιπά Κ-Μ της Ε.Ε. Στα Εξωτερικά Σύνορα

Οι εργασίες σχετικά με τη στρατηγική που πρέπει να εφαρμοσθεί από τα Κ-Μ της Ε.Ε. στα εξωτερικά σύνορα, χρονολογούνται από το 1988, όταν η ομάδα των συντονιστών για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων συγκροτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της ΡΟΔΟΥ το 1988, προκειμένου να διασφαλίσει ότι τα ζητήματα τα σχετικά με τα εξωτερικά σύνορα τα οποία απορρέουν από την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, θα αντιμετωπισθούν όλα έγκαιρα κατά την προετοιμασία για την 1^η Ιανουαρίου 1993.

Το σχέδιο δράσης των συντονιστών, που αποκαλείται και έγγραφο PALMA, εξέθεσε λεπτομερώς τα αναγκαία μέτρα που έπρεπε να επιδιωχθούν και ανέθεσε στην ομάδα Αμοιβαίας Συνδρομής 1992 (MAG 1992) τις δραστηριότητες που συνδέονται με τα τελωνειακά θέματα.⁴⁸

Η MAG άρχισε τις εργασίες της το 1990 και τις ολοκλήρωσε με την υποβολή της έκθεσής της σχετικά με τη στρατηγική για τα εξωτερικά σύνορα στις 10 Νοεμβρίου 1992.

Το σχέδιο της στρατηγικής των εξωτερικών συνόρων για τις Τελωνειακές διοικήσεις της Κοινότητας που υιοθετήθηκε τόσο από τους επικεφαλής των τελωνειακών υπηρεσιών όσο και από τους συντονιστές, στόχευε στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των τελωνειακών ελέγχων στα ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ των Κ-Μ της Ε.Ε. στα ευαίσθητα αγαθά (όπως Ναρκωτικά, όπλα, ραδιενεργά, είδη πολιτιστικής κληρονομιάς κ.λπ.) και βασιζόταν στην υλοποίηση από όλα τα Κ-Μ των πέντε (5) παρακάτω αντικειμενικών στόχων:

1^ο Στην ενίσχυση της αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής και συνεργασίας.

⁴⁸ PALMA DOCUMENT Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ, Βρυξέλλες 1992.

2^{ον} Στον εντοπισμό και στην κάλυψη όλων των εκπαιδευτικών αναγκών και στη προώθηση της καλύτερης πρακτικής ελέγχων.

3^{ον} Στην αναγνώριση και εκπλήρωση των μελλοντικών αναγκών σε θέματα πληροφορικής και συστημάτων πληροφόρησης.

4^{ον} Στην εφαρμογή ενός συντονισμένου προγράμματος τεχνικών της ανάλυσης των κινδύνων, στην ανάλυση των τάσεων και μεθόδων του λαθρεμπορίου και στον υπολογισμό των μελλοντικών αναγκών ελέγχου.

5^{ον} Στην αξιολόγηση και προώθηση της χρήσης των πλέον αποδοτικών τεχνικών μέσων δίωξης.

Η δημιουργία της ενιαίας εσωτερικής αγοράς την 1-1-1993, η έναρξη ισχύος της συνθήκης του Μάαστριχ για την Ε.Ε., την 1-11-1993, η διεύρυνση της Ε.Ε. με την ήδη προσχώρηση τριών (3) νέων κρατών μελών [ΑΥΣΤΡΙΑΣ, ΣΟΥΗΔΙΑΣ και ΦΙΛΑΝΔΙΑΣ] (1995), η ταχεία ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών, η αύξηση της παράνομης διακίνησης αγαθών, η διεθνής διάσταση της ΑΠΑΤΗΣ και η ανάμειξη του οργανωμένου εγκλήματος στον τομέα αυτόν, είχαν σαν αποτέλεσμα την ανάγκη στρατηγικών προσανατολισμών, ώστε να εφαρμόζονται σωστά οι κοινοτικές διατάξεις σχετικά με την εισαγωγή, εξαγωγή ή διαμετακόμιση εμπορευμάτων καθώς και οι Εθνικές διατάξεις για την τήρηση των απαγορεύσεων, περιορισμών και μέτρων ελέγχου.

Επί πλέον η ύπαρξη εσωτερικής αγοράς, που επιτρέπει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στο σύνολο του τελωνειακού εδάφους της Κοινότητας, απαιτεί να έχουν οι διαδικασίες και οι έλεγχοι σε ολόκληρο το τελωνειακό έδαφος των κρατών μελών και ιδιαίτερα σε όλα τα σημεία εισόδου και εξόδου, την ίδια αποτελεσματικότητα και απόδοση όσον αφορά την πρόληψη, τη διερεύνηση, την καταστολή και τη δίωξη των παραβάσεων των κοινοτικών και εθνικών διατάξεων, από όλα τα Κ-Μ της Ε.Ε.

Έτσι το 1997 το Συμβούλιο με ψήφισμά του, θέσπισε στρατηγικό πρόγραμμα δράσης για τις τελωνειακές διοικήσεις των κρατών – μελών της Ε.Ε. με στόχο την καθιέρωση στενότερης συνεργασίας μεταξύ των Κ-Μ της Ε.Ε., ιδίως για την τόνωση των κοινών προσπαθειών τους ώστε να επιτευχθεί μια ισορροπία μεταξύ της ταχείας διεκπεραίωσης των εμπορικών συναλλαγών και του τελωνειακού ελέγχου και αφετέρου να εξασφαλιστεί η συντονισμένη δράση των τελωνειακών διοικήσεων των Κ-Μ για την αποτελεσματική καταπολέμηση της ΑΠΑΤΗΣ και της τήρησης των απαγορεύσεων και περιορισμών.⁴⁹

5.4 Εφαρμογή Εθνικού Προγράμματος Δράσης των Τελωνείων στα πλαίσια του Κοινοτικού Προγράμματος “Τελωνείο 2000”

Με την απόφαση αριθμ. 210/97/Ε.Κ. του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του Συμβουλίου θεσπίστηκε πρόγραμμα δράσης για τα τελωνεία στη Κοινότητα “ΤΕΛΩΝΕΙΟ 2000” που εφαρμόζεται για τη περίοδο από 1^η Ιανουαρίου 1996 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2000⁵⁰.

Με το εν λόγω πρόγραμμα κοινοτικής δράσης, υποστηρίζονται και συμπληρώνονται οι δράσεις που αναλαμβάνονται από τα κράτη μέλη στον τελωνειακό τομέα και η εφαρμογή του συντονίζεται και οργανώνεται με τη σύμπραξη της Επιτροπής και των κρατών μελών στο πλαίσιο της Επιτροπής Τελωνειακής πολιτικής η οποία απαρτίζεται από τους Γενικούς Διευθυντές Τελωνείων, την Επιτροπή και εκπροσώπους των κρατών μελών που λαμβάνουν προς το σκοπό αυτό τα αναγκαία μέτρα ανάλογα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους.

⁴⁹ Έγγραφο 10988/97 (ENFOCUSTOM 51) σχετικά με τη θέσπιση στρατηγικού προγράμματος δράσης για τις τελωνειακές διοικήσεις των Κρατών –μελών της Ε.Ε.

⁵⁰ ΑΠΟΦΑΣΗ αριθμ.210/97/ΕΚ του ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος δράσης για τα Τελωνεία στην Κοινότητα (“ΤΕΛΩΝΕΙΑ 2000”).

Η Επιτροπή, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, συντονίζει τη δράση των κρατών μελών στο τελωνειακό τομέα και καθιερώνει μόνιμη παρακολούθηση των κοινοτικών κανόνων και διαδικασιών, όπως απορρέουν από τον κοινοτικό τελωνειακό κώδικα, για την προστασία των συμφερόντων της κοινότητας και των κρατών μελών.

Για την εφαρμογή του προγράμματος για το τελωνείο 2000, η συντονιστική δράση της κοινότητας βασίζεται στο κοινό πλαίσιο στόχων, οι βασικότεροι των οποίων είναι οι εξής:

Η εξασφάλιση εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου σε κάθε σημείο του Τελωνειακού εδάφους της Κοινότητας για να αποφεύγονται στρεβλώσεις, επιζήμιες για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να προστατεύονται τα συμφέροντα της Κοινότητας παρέχοντα ισοδύναμα επίπεδα προστασίας στους πολίτες και τους οικονομικούς φορείς της Κοινότητας σε οποιοδήποτε σημείο του τελωνειακού εδάφους της Κοινότητας.

Η παροχή ενός πλαισίου μελέτης για τον συνυπολογισμό της κοινοτικής διάστασης στην οργάνωση των υπηρεσιών και την εγκατάσταση των υποδομών και των εξοπλισμών για την καλύτερη εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας.

Η προώθηση πρωτοβουλιών των Κ-Μ, προκειμένου να βελτιωθεί η γενική αποτελεσματικότητα των τελωνειακών διοικήσεων κατά την εκτέλεση του έργου τους.

Η αρωγή στα Κ-Μ για να αναπτύξουν την κατάρτιση των υπαλλήλων των τελωνειακών διοικήσεων στα πλαίσια της εφαρμογής της κοινοτικής τελωνειακής νομοθεσίας και των κοινών πολιτικών στα εξωτερικά σύνορα.

Η συμβολή στην ανάπτυξη τελωνειακών υπηρεσιών ποιότητας στις τρίτες χώρες που το ζητούν, στα πλαίσια συμφωνιών που έχουν συναφθεί, με κατάλληλες

δράσεις τεχνικής κατάρτισης, αρωγής και συνεργασίας, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών της Κοινότητας.

Η προώθηση της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας της τελωνειακής δράσης, προς όφελος του νόμιμου εμπορίου. Η παροχή βοήθειας στις τελωνειακές διοικήσεις των συνδεδεμένων χωρών που επιθυμούν να ενταχθούν στην Ε.Ε..

Οι προτεραιότητες της Ελληνικής Τελωνειακής Διοίκησης, αποτυπώθηκαν στο ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΕΛΩΝΕΙΟ 2000, για την ίδια περίοδο με το κοινοτικό πρόγραμμα και περιλαμβάνει τις παρακάτω δράσεις:⁵¹

1. Αναδιοργάνωση των Τελωνειακών Υπηρεσιών
2. Βελτίωση των μεθόδων εργασίας
3. Εκπαίδευση των Τελωνειακών υπαλλήλων
4. Εξουσίες των Τελωνειακών υπαλλήλων
5. Σχέσεις με τους φορείς του Εξωτερικού εμπορίου
6. Διεθνείς ρυθμίσεις διοικητικής συνεργασίας
7. Αναθεώρηση του δικαίου των κυρώσεων
8. Δράσεις για χρηματοδότηση

1. Το θέμα της αναδιοργάνωσης των τελωνειακών υπηρεσιών της χώρας μας, απετέλεσε τον υπ' αριθμόν ένα στόχο του εθνικού προγράμματος "ΤΕΛΩΝΕΙΟ 2000" ακριβώς για να μπορεί το τελωνείο να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις του Εμπορίου που είναι η εξασφάλιση ομοιογενούς ποιότητας παροχών προς τους πολίτες και τους οικονομικούς φορείς της Ε.Ε. και παράλληλα για προώθηση μιας γνήσιας τελωνειακής προσέγγισης σε κοινοτικό επίπεδο μέσω της ενίσχυσης της συνεργασίας προκειμένου οι τελωνειακές διοικήσεις των Κ-Μ να μπορούν να λειτουργούν ορθολογικά και αποτελεσματικά σαν μια ενιαία διοίκηση, για ομοιόμορφη

⁵¹ Βλ. έγγραφο Τ.1433/459/9 Μαρτίου 1998 "περί εθνικού προγράμματος ΤΕΛΩΝΕΙΑ 2000- προτεραιότητες", 1998, της Γενικής Δ/σης Τελωνείων & Ε.Φ.Κ.

προστασία του Τελωνειακού εδάφους της Κοινότητας και την βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Τελωνειακού έργου.

Έτσι στον τομέα της αναδιοργάνωσης, έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα οι παρακάτω δράσεις:

(α) Αναδιοργάνωση των περιφερειακών τελωνειακών αρχών με συγχώνευση και κατάργηση συνολικά εξήντα τριών (63) τελωνείων και τοπικών τελωνειακών γραφείων.

(β) Αναβάθμιση των τελωνειακών περιφερειών ώστε να συντονίζουν και να κατευθύνουν το έργο των υποκειμένων σ' αυτές τελωνειακών αρχών και να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην αναβάθμιση του ρόλου των τελωνείων.

(γ) Σύσταση ειδικευμένων τελωνείων στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη, με αποκλειστική αρμοδιότητα τα προϊόντα που υπάγονται στους εναρμονισμένους ειδικούς φόρους κατανάλωσης [ΕΦΚ] (πετρελαιοειδή, καπνικά και αλκοολούχα ποτά).

(δ) Επανασύσταση των ομάδων ελέγχου σε όλα τα τελωνεία ώστε κάθε τελωνειακή αρχή, ως ανεξάρτητη μονάδα να διαθέτει εξειδικευμένη ομάδα ελέγχου, που σε συνεργασία με το ελεγκτικό προσωπικό του Τελωνείου, θα αναλαμβάνει τους εξονυχιστικούς φυσικούς ελέγχους των υψηλού κινδύνου και υπόπτων φορτίων για την αντιμετώπιση της καταστρατήγησης των διατάξεων της Εθνικής και Κοινοτικής νομοθεσίας και την προστασία κατά τον καλύτερο τρόπο των Εθνικών και κοινοτικών δημοσιονομικών συμφερόντων.

(ε) Σύσταση στη τελωνειακή περιφέρεια Αττικής τμήματος διαχείρισης μέσω ελέγχου και εξοπλισμού, για την κάλυψη των υπηρεσιακών αναγκών όλων των τελωνείων της χώρας, προς υποβοήθηση του ελεγκτικού και διωκτικού τους έργου.

(στ) Αναβάθμιση σε τμήματα των Δικαστικών γραφείων όλων των Τελωνείων, με τοποθέτηση προϊσταμένων κατά προτίμηση πτυχιούχων Νομικών σχολών και στελέχωση αυτών με κατάλληλα επιλεγμένο προσωπικό.

(ζ) Σύσταση τμήματος οργάνωσης τελωνείων στην έκτη (6^η) Διεύθυνση οργάνωσης του Υπουργείου Οικονομικών.

(η) Ίδρυση οριζόντιας Διεύθυνσης Διεθνών Οικονομικών θεμάτων για την εκπλήρωση των διεθνών μας υποχρεώσεων αλλά και την χάραξη της τελωνειακής πολιτικής.

(θ) Σύσταση στη Σχολή Εκπαίδευσης Υπαλλήλων Υπουργείου Οικονομικών (ΣΕΥΥΟ) τμήματος τελωνειακής εκπαίδευσης που θα διαχειρίζεται όλα τα θέματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης των τελωνειακών υπαλλήλων.

(ι) Εξοπλισμός των συνοριακών τελωνείων με σύγχρονα τεχνικά μέσα, όπως συσκευών ελέγχου πλαστότητας εγγράφων, μέσων φορτοεκφόρτωσης εμπορευμάτων εργαλείων χειρός, ηλεκτρονικών συστημάτων καταγραφής εισερχομένων – εξερχόμενων μεταφορικών μέσων στα συνοριακά τελωνεία αυτοκινούμενων συστημάτων ακτίνας – Χ για έλεγχο φορτωμένων CONTAINERS και κλειστών φορτηγών αυτοκινήτων, συσκευών ανίχνευσης ραδιενεργών ουσιών, ενδοσκοπίων, κινητών τηλεφώνων επικοινωνίας κ.λ.π. μέσων κατά περίπτωση.

Η βελτίωση των μεθόδων εργασίας επιτεύχθηκε:

(α) Με την εφαρμογή της μεθόδου ανάλυσης κινδύνων που έχει σαν στόχο την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και των υπάρχοντων τεχνικών μέσων και υλοποιείται με την ανάλυση όλων των εισαγωγών, διαμετακομίσεων και εξαγωγών και την αξιοποίηση όλων των πληροφοριών περί διάπραξης παραβάσεων, έτσι ώστε να στοχεύονται για έλεγχο της οι περιπτώσεις που συγκεντρώνουν πολλαπλές ενδείξεις διάπραξης παραβάσεων της Εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας.

(β) Με την εφαρμογή σχολαστικών ελέγχων όλων των παραστατικών εγγράφων των Τελωνείων εκ των υστέρων (κατασταλτικοί έλεγχοι) για τη διαπίστωση λαθών και παραλείψεων. Έτσι με τον τρόπο αυτό περιορίζονται οι απώλειες εσόδων και διασφαλίζονται καλύτερα τα Εθνικά και κοινοτικά δημοσιονομικά συμφέροντα.

(γ) Με την εφαρμογή λογιστικών ελέγχων των επιχειρήσεων (έλεγχοι AUDIT) που πλέον εκτείνονται σε δραστηριότητες της επιχείρησης. Έτσι τα στοιχεία ελέγχου συσχετίζονται μεταξύ των επί μέρους δραστηριοτήτων της επιχείρησης καθώς και αυτών με τα τελωνεία για τη διαπίστωση παραβάσεων.

(δ) Με τη θεσμοθέτηση απλοποιημένων διαδικασιών, πέραν αυτών που προβλέπονται στον κοινοτικό τελωνειακό κώδικα, για τη διευκόλυνση του εμπορίου και των οικονομικών φορέων της Ε.Ε..

(ε) Με την εφαρμογή του ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος των Τελωνείων (Ο.Π.Σ.Τ.) και την ανάπτυξη των παρακάτω λειτουργικών υποσυστημάτων:⁵²

Υποσύστημα διαχείρισης εμπορευμάτων (Δηλωτικά).

Υποσύστημα Αποτίμηση αξιών εμπορευμάτων.

Υποσύστημα Ενιαίου κοινοτικού δασμολογίου και φορολογικών επιβαρύνσεων.

Υποσύστημα Διαμετακόμισης / TIR / CARNET ATA.

Υποσύστημα Διαχείρισης και ελέγχου των Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης.

Υποσύστημα Εισαγωγών / Εξαγωγών εμπορευμάτων.

Υποσύστημα Διαχείρισης πόρων.

Υποσύστημα Διαχείρισης ειδικών πληροφοριών.

Υποσύστημα Υποβοήθησης σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων.

Με την εφαρμογή του Ο.Π.Σ.Τ. υλοποιήθηκαν οι παρακάτω στόχοι:

Επέκταση του αυτόματου υπολογισμού των δασμών και φόρων.

Μείωση της δασμοφοροδιαφυγής και αύξηση των εσόδων.

⁵² Βλ. Απόφαση Τ.6507/8127/A0019/22.12.2000 (ΦΕΚ 1634/Β/2000) "περί καθέρωσης Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Τελωνείων (Ο.Π.Σ.Τ.) και ειδικής διαδικασίας επαλήθευσης εμπορευμάτων και βεβαίωσης των αναλογουσών δασμοφορολογικών επιβαρύνσεων".

Περιορισμός της διακίνησης ειδών που υπόκεινται σε απαγορεύσεις και περιορισμούς (Ναρκωτικά, όπλα κ.λπ.).

Αύξηση της προστασίας της Δημόσιας Υγείας.

Προστασία και διευκόλυνση του Εμπορίου, με στόχο τη μη εκτροπή του από τους κανόνες της Ελληνικής και κοινοτικής νομοθεσίας.

Διασύνδεση με τα ηλεκτρονικά συστήματα των Εμπόρων για ανταλλαγή πληροφοριών και υποβοήθηση στον έλεγχο.

Διασύνδεση με τα κοινοτικά συστήματα ανταλλαγής πληροφοριών.

Έγκαιρη και έγκυρη πληροφόρηση για υποβοήθηση της δυνατότητας λήψης αποφάσεων.

Εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων στις τελωνειακές διαδικασίες.

Τα οφέλη, θα μπορούσαν να απαριθμηθούν στους εξής τομείς:

(α) Περιορισμός της εκτροπής του Εμπορίου, και,

(β) ομοιόμορφη μεταχείριση των συναλλασσομένων με τα τελωνεία.

Χρήση σύγχρονων μεθόδων καταστολής της ΑΠΙΑΤΗΣ και της παράνομης διακίνησης των ειδών που υπόκεινται σε απαγορεύσεις και περιορισμούς.

Η εκπαίδευση των τελωνειακών υπαλλήλων συνέβαλε στην εφαρμογή των νέων τεχνικών μεθόδων εργασίας και διαδικασιών και υλοποιήθηκε αφενός με συμμετοχή Τελωνειακών υπαλλήλων σε κοινοτικές δράσεις, το πρόγραμμα ΜΑΤΘΑΙΟΣ, το πρόγραμμα FIS CALES, το πρόγραμμα ΤΕΛΩΝΕΙΟ 2000 και το πρόγραμμα MONITORING και αφετέρου με την υποχρεωτική εκπαίδευση των νεοδιοριζομένων υπαλλήλων και την περιοδική επανεκπαίδευση των ήδη υπηρετούντων υπαλλήλων.⁵³

⁵³ Το 1992 η Τελωνειακή Υπηρεσία ενόψει της ενιαίας εσωτερικής αγοράς από 1.1.1993, κατάρτισε πρόγραμμα εκπαίδευσης όλων των Τελωνειακών Υπαλλήλων όχι μόνο στο γνωστικό αντικείμενο αλλά και στις νέες μεθόδους ελέγχου, στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και στο χειρισμό σύγχρονων τεχνικών μέσων ελέγχου όπως συστημάτων ακτίνων -Χ και ενδοσκοπίων.

Οι εξουσίες των τελωνειακών υπαλλήλων, επανακαθορίστηκαν με βάση τις κοινοτικές απαιτήσεις και την συναρμοδιότητά τους με τις εθνικές αρχές με βάση την Εθνική νομοθεσία, με αποτέλεσμα τη συντόμευση του χρόνου διεκπεραίωσης των τελωνειακών διαδικασιών, την αποφυγή προστριβών με τις συναρμόδιες αρχές και την καλύτερη συνεργασία μεταξύ τους για την επίτευξη αποτελεσμάτων μεγαλύτερων της δράσης μιας μόνο υπηρεσίας.

Οι σχέσεις με φορείς του Εξωτερικού Εμπορίου βελτιώθηκαν αφενός με την υπογραφή μνημονίων συμφωνίας, συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών και αφετέρου με την έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων για τις τελωνειακές διαδικασίες και όλους τους τομείς της τελωνειακής αρμοδιότητας.

Οι διεθνείς ρυθμίσεις διοικητικής συνεργασίας υλοποιούνται στο μεν τομέα των διεθνών ρυθμίσεων Τελωνειακής συνεργασίας και ειδικότερα στα πλαίσια των εξωτερικών σχέσεων της Ε.Ε. με συμφωνίες ή πρωτόκολλα συνεργασίας της Ε.Ε. με τρίτες χώρες, στο δε τομέα των διμερών της σχέσεων με τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής και τελωνειακής συνεργασίας με τρίτες χώρες.

Επιπλέον με τη συμμετοχή της στις εργασίες των Διεθνών Οργανισμών (Παγκόσμιος Οργανισμός Τελωνείων, INTERPOL, ΟΗΕ κ.λπ.) όσο και των μετέπειτα συστάσεων που συμφωνούνται από τα μέλη της.

Η αναθεώρηση του δικαίου των κυρώσεων είναι σε εξέλιξη καθόσον απαιτείται και εναρμόνιση του Εθνικού της δικαίου με το κοινοτικό στους τομείς όπου δεν καλύπτονται σημαντικές διαδικασίες και πρακτικές π.χ. στον τομέα της κοινοτικής διαμετακόμισης, στον τομέα των παραποιημένων προϊόντων, στον τομέα των ειδών της χλωρίδας και πανίδας (CITES) κ.λπ.

Οι δράσεις για τις οποίες ζητήθηκε χρηματοδότηση από το κοινοτικό πρόγραμμα Τελωνείο 2000, είναι σχεδόν οι δράσεις του εθνικού προγράμματος ΤΕΛΩ-

NEIO 2000, εκτός των αιτημάτων για την προμήθεια υλικού και εξοπλισμού που κατά την άποψη της COMMISSION δεν υπάγονται στο πρόγραμμα και η έγκριση χρηματοδοτήσεων ανήκει στους αναπληρωτές και στους Γενικούς Διευθυντές Τελωνείων ενώ στους συντονιστές του προγράμματος ΤΕΛΩΝΕΙΟ 2000 παραμένει η διοικητική διαχείριση της πίστωσης, ύψους πενήντα (50) εκατομμυρίων ευρώ.

Έτσι η Ελληνική Τελωνειακή διοίκηση, με την εφαρμογή του Εθνικού προγράμματος ΤΕΛΩΝΕΙΟ 2000, υλοποιεί τους στόχους του κοινοτικού προγράμματος “ΤΕΛΩΝΕΙΟ 2000” που είναι η εφαρμογή των διαδικασιών που προβλέπονται στην τελωνειακή νομοθεσία και η επίτευξη ελέγχων ισοδύναμης αποτελεσματικότητας σε όλα τα σημεία του τελωνειακού εδάφους της Κοινότητας και ιδιαίτερα στα σημεία εισόδου και εξόδου αυτού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Επιχειρησιακή Λειτουργία Συνοριακών Τελωνείων & Σ.Δ.Ο.Ε. στα Θαλάσσια Εξωτερικά Σύνορα στον Τομέα της Δίωξης του Λαθρεμπορίου και της Τήρησης των Απαγορεύσεων και Περιορισμών

6.1 Οργάνωση της Δίωξης από τα Τελωνεία στα Θαλάσσια Σύνορα

Η οργάνωση και οι αρμοδιότητες των τελωνείων ορίζονται στις διατάξεις του Π.Δ. 551/1988.

Στην αρμοδιότητα των τελωνείων και των τοπικών γραφείων τους, υπάγεται, πέραν των άλλων, και η δίωξη του λαθρεμπορίου και των τελωνειακών παραβάσεων καθώς και η δίωξη της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, όπλων και πυρομαχικών, ραδιενεργών υλικών, αρχαιολογικών θησαυρών και ειδών πολιτιστικής κληρονομιάς και γενικά την τήρηση των λοιπών απαγορεύσεων και περιορισμών.

Για τη μεγαλύτερη μάλιστα αποτελεσματικότητα της δράσης των τελωνείων επιβαλλόταν η άμεση ενημέρωση και συνεργασία τους με την ειδική υπηρεσία τελωνειακών ερευνών ή τα παραρτήματα αυτής, που δραστηριοποιούνται, στο χώρο χωρικής αρμοδιότητας κάθε τελωνείου.

Αυτό λειτούργησε αποτελεσματικά μέχρι τις 9-4-1997 όπου σε εφαρμογή του Ν. 2343/1995 “περί αναδιοργάνωσης υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών και άλλες διατάξεις” είχαμε παύση λειτουργίας της ΥΠ.Ε.Δ.Α. και της ΕΥΤΕ και ταυτόχρονα έναρξη λειτουργίας του Σ.Δ.Ο.Ε., που δραστηριοποιείται παράλληλα και ανε-

ξάρτητα σε σχέση με τις αρμοδιότητες των τελωνείων στα όρια της χωρικής του δικαιοδοσίας.⁵⁴

Έτσι από τον Απρίλιο του 1997, επανακαθορίστηκαν οι ρόλοι των ομάδων ελέγχου για διενέργεια επισταμένων ελέγχων εντός και εκτός των τελωνειακών χώρων τόσο για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου (απάτη και παρατυπία) όσο και για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, όπλων και πυρομαχικών, ραδιενεργών υλικών, αρχαιολογικών θησαυρών και ειδών πολιτιστικής κληρονομιάς, των ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας καθώς και την τήρηση των λοιπών απαγορεύσεων και περιορισμών.

Επιπλέον προβλέπεται η συνεργασία των τελωνείων με το Σ.Δ.Ο.Ε., ακριβώς για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου και της παράνομης διακίνησης των ειδών απαγορεύσεων και περιορισμών που πλέον έχουν τη μορφή οργανωμένου εγκλήματος με πεδίο δράσης εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για την υποβοήθηση του ελεγκτικού έργου των ομάδων ελέγχου έχουν διατεθεί μια σειρά από σύγχρονα τεχνικά μέσα αφενός για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και αφετέρου για να συμβάλλουν στην ταχύτερη διεκπεραίωση της διακίνησης του υγιούς εμπορίου.

Τέτοια μέσα είναι:

- (α) Τα επιβατικά αυτοκίνητα για τη μεταφορά των ομάδων ελέγχου στους χώρους ελέγχων καθώς και για την προσαγωγή των παραβατών ενώπιον του αρμόδιου εισαγγελέα.

⁵⁴ Η κύρια αποστολή του ΣΔΟΕ είναι ο προληπτικός έλεγχος για την ορθή εφαρμογή των διατάξεων της φορολογικής και τελωνειακής νομοθεσίας, η έρευνα, ανακάλυψη και δίωξη των οικονομικών εγκλημάτων, απατών, παραβάσεων και παράνομων πράξεων, σε αντικείμενα αρμοδιότητας του Υπουργείου Οικονομικών. Στην αρμοδιότητα του ΣΔΟΕ υπάγεται επίσης η προστασία σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες του αιγιαλού και της παραλίας ως και των ανταλλάξιμων και δημόσιων κτημάτων του εθνικού νομίσματος και της ιχθυοπαραγωγής και επί πλέον η πρόληψη, δίωξη και καταστολή της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών ουσιών, όπλων και εκρηκτικών υλών, ψυχοτρόπων ουσιών, των αρχαιοτήτων, της λαθραλιείας, της λαθραμοληψίας, της παράνομης χρήσης ειδών που τελούν υπό ειδικό τελωνειακό καθεστώς και της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

- (β) Τα συστήματα ακτίνων Χ (X-RAY) για τον έλεγχο των εμπορευμάτων και των αποσκευών των επιβατών, χωρίς να ανοίγονται, για την ανίχνευση ναρκωτικών και όπλων.
- (γ) Οι ανίχνευτες για τον έλεγχο των ταξιδιωτών, προς ανακάλυψη όπλων που μεταφέρονται επάνω τους.
- (δ) Τα ενδοσκοπία για τον έλεγχο των δύσκολων με γυμνό μάτι σημείων των πάσης φύσεως μεταφορικών μέσων καθώς και των δοχείων μεταφοράς των καυσίμων τους, για την ανακάλυψη κρυπτών μεταφοράς ναρκωτικών και όπλων.
- (ε) Τα περονοφόρα ανυψωτικά μηχανήματα (FORK-LIFTS) για την ταχεία φόρτωση και εκφόρτωση των εμπορευματοκιβωτίων (CONTAINERS) και φορτηγών αυτοκινήτων σε περιπτώσεις ελέγχου του φορτίου τους.
- (στ) Ο οπλισμός, που αποτελείται από περίστροφα που φέρουν οι διωκτικοί τελωνειακοί υπάλληλοι κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους αφενός για λόγους αμύνης από ένοπλους παραβάτες της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας και αφετέρου για εκφοβισμό των παραβατών, προκειμένου να επιτευχθεί η σύλληψή τους.
- (ζ) Οι μολυβδοσφραγίδες για τη σφράγιση των μεταφορικών μέσων και των διαμετακομιζόμενων εμπορευμάτων καθώς και των βυτιοφόρων οχημάτων, στις περιπτώσεις που μεταφέρουν εμπορεύματα υποκείμενα σε δασμοφορολογικές επιβαρύνσεις, για την πρόληψη του λαθρεμπορίου.
- (η) Τα κινητά τηλέφωνα για την επικοινωνία των ομάδων ελέγχου από όποιο σημείο και εάν ευρίσκονται είτε μεταξύ τους, είτε με τον προϊστάμενο του τελωνείου, είτε με το Σ.Δ.Ο.Ε., είτε με τις λοιπές διωκτικές αρχές (Αστυνομία – Λιμενικό).
- (θ) Οι σκύλοι / ανιχνευτές ναρκωτικών ουσιών που μαζί με τους συνοδούς εκπαιδευτές τους, λειτουργούν είτε σαν εξειδικευμένη ομάδα ελέγχου (δίωξης) είτε

σαν μονάδες ενταγμένες σε ομάδες ελέγχου και χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, μέσα στις πάσης φύσεως αποσκευές των ταξιδιωτών καθώς και στα πάσης φύσεως εμπορεύματα και μεταφορικά μέσα.⁵⁵

Η οσφρητική ικανότητα του σκύλου, που είναι πολλαπλάσια αυτής του ανθρώπου και η έντονη τάση του σκύλου να παίζει, ν' ανακαλύπτει το παιχνίδι του και να το επιστρέφει στο συνοδό - εκπαιδευτή του για τη συνέχιση του παιχνιδιού, είναι τα στοιχεία εκείνα που οδήγησαν, όλες σχεδόν τις διοικητικές αρχές στις ανεπτυγμένες χώρες, στην εκπαίδευσή τους για την ανακάλυψη ναρκωτικών.

Πρέπει να τονισθεί ότι η εκπαίδευση των σκύλων στηρίζεται στα προαναφερόμενα στοιχεία και σε καμία περίπτωση δεν χορηγούνται ναρκωτικά στους σκύλους, όπως λανθασμένα πιστεύεται.

Έχει πλέον διαπιστωθεί η ανεκτίμητη βοήθεια των σκύλων / ανιχνευτών στην ανακάλυψη ναρκωτικών, που αποτελούν τη μάλιστα του αιώνα μας, αφού το 20-40% των κατασχέσεων που πραγματοποιούνται στα Κ-Μ της Ε.Ε., σχετίζονται με τη συμβολή σκύλου / ανιχνευτή στην ανακάλυψή τους.

Το σύνολο των μέσων ελέγχου κάθε συνοριακού τελωνείου φαίνεται στον ΠΙΝΑΚΑ.

⁵⁵ Η εκπαίδευση των σκύλων ανιχνευτών γίνεται στα πλαίσια της αμοιβαίας συνδρομής και συνεργασίας Ελλάδος-Γερμανία, στη Δημόσια Τελωνειακή Σχολή σκύλων ανιχνευτών ναρκωτικών ουσιών του NO-ENTETTELΣΑΟ της Νυρεμβέργης, από το 1985 με ικανοποιητικά μέχρι σήμερα αποτελέσματα. Οι γερμανικές Τελωνειακές Αρχές χρησιμοποιούν μεγάλο αριθμό σκύλων σε όλα τα συνοριακά Τελωνεία λόγω της αποτελεσματικότητας αυτών των μέσων ανίχνευσης καιίτοι η γερμανική εταιρεία HEIMANN διαθέτει την τεχνολογία της ανίχνευσης ναρκωτικών ουσιών, όπλων και εκρηκτικών ουσιών με σταθερά και αυτοκινούμενα συστήματα ακτίνων Χ.

6.1 Πίνακας τεχνικών μέσων ελέγχου ανά Τελωνείο στα θαλάσσια σύνορα

ΤΕΛΩΝΕΙΟ	ΥΠΗΡΝΤΕΣ	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ	X-RAY		ΑΡΓΙΔΕΣ	ΕΝΔΟΣΚΟΠΙΑ	FORK LIFT	ΜΟΛΥΒΔ/ΔΕΣ		ΚΙΝΗΤΑ ΠΗΛΕΦΩΝΑ	ΣΚΥΛΟΙ ΔΙΝΚΝ/ΤΕΣ	ΟΠΛΙΣΜΟΣ
			ΣΤΑΘΕΡΑ	ΑΥΤΟΚ/ΝΑ				ΥΠΟΚ/ΝΩΝ	ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ			
ΑΛΕΞΑΝ-ΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	2 1	1						5				53
ΚΑΒΑΛΑΣ	3 3	2						6				3
ΜΥΤΙΑΗΝΗΣ	2 5	2						2		1		44
ΧΙΟΥ	2 1	3				1		1	1	1	1	14
ΣΑΜΟΥ	7	-										10
ΚΩ	1 2	1										17
ΡΟΔΟΥ	4 1	3	1		1			8	1	1	1	27
ΣΥΡΟΥ	2 3	1										5
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	6 6	2			1			8		1	1	45
ΧΑΝΙΩΝ	2 6	3						8	2	1		17
ΓΥΘΕΙΟΥ	6	1						1	1			2
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	2 2	1						5	2			12
ΠΑΤΡΩΝ	1 0 7	4			1			5	1	1	1	41
ΠΡΕΒΕΖΗΣ	1 6	1										11
ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	2 4	1			1		1			1	1	14
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	3 0	2			1					1		2
ΒΟΛΟΥ	6 8	1						7	8			13
ΣΤΥΛΙΔΑΣ	1 6	1						5				12
ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ	6	-						3				7
Β' ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	8 5	2						8			1	35
ΧΑΛΚΙΔΑΣ	2 6	1						4				27
Α' ΠΕΙΡΑΙΑ	1 3 1	3	1		1	1		60	6		1	44
Ε' ΠΕΙΡΑΙΑ	1 2 0	7		1		1		17	6		2	11
ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ	5 2	2										6
ΚΟΡΙΝΘΟΥ	3 9	1						7				6
ΝΑΥΠΛΙΟΥ	1 9	1						9				8

6.2 Δραστηριοποίηση των Ομάδων Ελέγχου των Τελωνείων στα Θαλάσσια Σύνορα και Κατασχέσεις

Μετά την έναρξη λειτουργίας του Σ.Δ.Ο.Ε. (10-4-1997) όλες οι τελωνειακές αρχές της χώρας κλήθηκαν με διαταγές και υπουργικές αποφάσεις να δραστηριοποιήσουν τις ομάδες ελέγχου. Αυτές συγκροτούνται από τρία (3) τουλάχιστο άτομα, προκειμένου να διενεργούν επισταμένους ελέγχους εντός των τελωνειακών χώρων για την πρόληψη και καταστολή του λαθρεμπορίου και των λοιπών τελωνειακών παραβάσεων καθώς και για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών. Επίσης όπλων και πυρομαχικών, ραδιενεργών υλικών και πυρηνικών αποβλήτων, αρχαιολογικών θησαυρών και ειδών πολιτιστικής κληρονομιάς, των ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας καθώς και της τήρησης εν γένει των λοιπών απαγορεύσεων και περιορισμών.

Επισημάνθηκε ιδιαίτερα η υποχρέωση των εν λόγω ομάδων ελέγχου για τη διενέργεια εκ των υστέρων ελέγχων με μεγαλύτερη πλέον συχνότητα και οσάκις παρίσταται ανάγκη και για ελέγχους εκτός των τελωνειακών χώρων και μάλιστα σε συνεργασία με τις αντίστοιχες περιφερειακές υπηρεσίες του Σ.Δ.Ο.Ε. για την όσο το δυνατό αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση εκνόμων ενεργειών, σε βάρος των εθνικών κοινοτικών δημοσιονομικών συμφερόντων καθώς και σε βάρος της υγείας και της ασφάλειας των ελλήνων και ευρωπαϊών πολιτών.

Οι έλεγχοι εντός των τελωνειακών χώρων είναι οι φυσικοί έλεγχοι που πρέπει να γίνονται κατά την εισαγωγή, διαμετακόμιση και εξαγωγή των εμπορευμάτων καθώς και κατά τη διέλευση των συνόρων από τα πάσης φύσεως μεταφορικά μέσα και τους ταξιδιώτες με τις αποσκευές τους.

Οι έλεγχοι αυτοί μπορεί να είναι έλεγχοι των ταξιδιωτικών εγγράφων των μεταφορικών μέσων και των εμπορευμάτων, δειγματοληπτικοί έλεγχοι καθώς και καθολικοί φυσικοί έλεγχοι, που αποσκοπούν στη διαπίστωση της πραγματικής καταγω-

γής και προέλευσης των εμπορευμάτων, στη σωστή περιγραφή του εμπορεύματος και συνεπώς στη σωστή δασμολογική κατάταξη και στην ανακάλυψη εμπορευμάτων και γενικά ειδών που υπόκεινται σε απαγορεύσεις και περιορισμούς τόσο κατά την εισαγωγή όσο και κατά την εξαγωγή μέσα από τη νόμιμη διακίνηση των εμπορευμάτων.

Με την υποβολή πλαστών, πλαστογραφημένων ή ανακριβών τιμολογίων, φορτωτικών, πιστοποιητικών και λοιπών πλαστών συνοδευτικών εγγράφων των εμπορευμάτων, επιδιώκεται η ψευδής περιγραφή του εμπορεύματος ακριβώς για να αποφευχθούν μεγάλες δασμολογικές επιβαρύνσεις όπως υψηλότεροι εισαγωγικοί δασμοί, τυχόν δασμοί αντιντάμπικ ή γεωργικές εισφορές, για να παρακαμφθούν τυχόν ποσοστάσεις κατά την εισαγωγή ή για να εισπραχθούν επιδοτήσεις κατά την εξαγωγή.

Με τον ίδιο, όπως παραπάνω τρόπο, επιδιώκεται η ψευδής καταγωγή των εμπορευμάτων, για τους ίδιους προαναφερόμενους λόγους και το σπουδαιότερο η απόκρυψη ειδών απαγορεύσεων και περιορισμών μέσα σε νόμιμα φορτία, ακριβώς επειδή δεν υπάρχει δυνατότητα καθολικών φυσικών ελέγχων στο σύνολο των διακινουμένων εμπορευμάτων με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την υγεία και την ασφάλεια των πολιτών, για τη διαφύλαξη των αρχαιολογικών και καλλιτεχνικών θησαυρών κάθε χώρας μέλους της Ε.Ε. καθώς και για τα είδη που απειλούνται με εξαφάνιση από την άγρια πανίδα και χλωρίδα, γεγονός που δεν αφορά μόνο κάθε χώρα μέλος της Ε.Ε. αλλά επηρεάζει πλέον, μετά την καθιέρωση της ενιαίας αγοράς και υπόλοιπα κράτη μέλη της Ε.Ε.

Γι' αυτό στο πρόγραμμα κοινής δράσης για τις τελωνειακές διοικήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναγνωρίζεται ότι η αύξηση του πάσης φύσεως λαθρεμπορίου και η διεθνής διάσταση της απάτης, αποτελούν σοβαρές απειλές για τη δημόσια υγεία, τα χρηστά ήθη και τη δημόσια ασφάλεια και ότι οι παραβάσεις της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας θίγουν τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά συμφέρο-

ντα των Κ-Μ της Ε.Ε. και προβλέπεται μεταξύ των άλλων, η ενίσχυση των ελέγχων που διεξάγονται κατά πρώτο στα σημεία εισόδου και εξόδου του τελωνειακού εδάφους της κοινότητας, η προσέγγιση των μεθόδων τους, η κοινή χρησιμοποίηση της πείρας των Κ-Μ πριν από την αγορά εξοπλισμού ανίχνευσης και η ενίσχυση των εξουσιών των τελωνειακών υπαλλήλων, προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των ελέγχων.

Οι έλεγχοι εκτός του τελωνειακού χώρου εντοπίζονται στις φορολογικές αποθήκες, στις έδρες των εταιρειών που συναλλάσσονται με το τελωνείο, στ' αυτοκίνητα που κυκλοφορούν στη χώρα με ξένες πινακίδες και στο σύνολο των χωρικών υδάτων της χώρας που θεωρούνται ως σύνορα στις θαλάσσιες μεταφορές.

Στις θαλάσσιες μεταφορές, η λαθρεμπορία, στα εδάφια της παρ. 1 του άρθρου 100 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα, συντελείται με την από την ακτή ή την παραλία επιβίβαση στο πλοίο ή με την από το πλοίο αποβίβαση εμπορευμάτων που υπόκεινται σε δασμούς, φόρους, απαγορεύσεις ή περιορισμούς κ.λπ., χωρίς γραπτή άδεια της τελωνειακής αρχής.

Ο έλεγχος των πλωτών μέσων στα χωρικά ύδατα, έχει ιδιαίτερη σπουδαιότητα λόγω της εκτεταμένης ακτογραμμής της χώρας μας, που είναι συνολικά 16.129 χιλιόμετρα και στην οποία περιλαμβάνεται και η ακτογραμμή των 3500(;) νησιών (κατοικημένων και ακατοίκητων).

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για τα εφοδιαστικά καυσίμων (σλέπια) που αποτελούν ειδικές φορολογικές αποθήκες καθώς και για τις θαλαμηγούς οιασδήποτε εθνικότητας, που κινούνται στα ελληνικά χωρικά ύδατα και προσφέρονται για λαθρεμπορικές πράξεις.

Γι' αυτό το λόγο όλα τα εμπορεύματα που εισέρχονται στη φορολογική αποθήκη, πρέπει να καταχωρούνται σε τηρούμενη εγκεκριμένη λογιστική αποθήκης και όλα τα θαλαμηγά για να κινηθούν στα ελληνικά χωρικά ύδατα, πρέπει να εφοδια-

στούν στον πρώτο λιμένα κατάπλου, με δελτίο κινήσεως, που είναι τριπλότυπο έντυπο διατυπωμένο στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, είναι ετησίας ισχύος και περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά στοιχεία του σκάφους, της μηχανής, ονοματεπώνυμα και αριθμούς διαβατηρίων ή ταυτοτήτων πληρώματος και επιβατών, δήλωση συναλλαγματος, δήλωση τροφίμων και εφοδίων κ.λπ.

Οι ομάδες ελέγχου λειτουργούν σε επίπεδο γραφείο και έχουν σαν αποστολή την επιτήρηση και τον έλεγχο των διακινουμένων εμπορευμάτων, των ταξιδιωτών, των εταιρειών που συναλλάσσονται με το τελωνείο καθώς και των πάσης φύσεως μεταφορικών μέσων που κινούνται στα όρια της χωρικής δικαιοδοσίας των τελωνείων, για την ορθή εφαρμογή των νόμων, κανονισμών και λοιπών τελωνειακών διατάξεων και ρυθμίσεων για την πρόληψη και καταστολή του λαθρεμπορίου και των απλών τελωνειακών παραβάσεων.

Έχουν επίσης σαν αποστολή την πραγματοποίηση ελέγχων για την πρόληψη και καταστολή της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, προδρόμων ουσιών, όπλων, πυρομαχικών, εκρηκτικών υλών, ραδιενεργών υλικών, αρχαιοτήτων και άλλων ειδών ή θησαυρών της εθνικής πολιτιστικής κληρονομιάς, των ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας και των ειδών των λοιπών απαγορεύσεων και περιορισμών.

Προς τούτο οι τελωνειακοί υπάλληλοι των ομάδων ελέγχου:⁵⁶

- (α) Ενεργούν κάθε πράξη για την πρόληψη και καταστολή λαθρεμπορικών και λοιπών παράνομων πράξεων αρμοδιότητας του τελωνείου.

⁵⁶ Βλ. Π.Δ.127/89 (ΦΕΚ60/Α/22.2.1989) "Περί κανονισμού δικαιωμάτων και καθηκόντων των Τελωνειακών Υπαλλήλων και της λειτουργίας των Τελωνειακών Αρχών του Υπουργείου Οικονομικών". Η αρμοδιότητα των Τελωνειακών Υπαλλήλων ως δικαστικών οργάνων περιγράφονται στα άρθρα 67, 68, 69 και 70. Βασικές τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του Π.Δ.127/89 έγιναν με τα Π.Δ.72/93 (ΦΕΚ 31/Α/1993) και Π.Δ.188/93 (ΦΕΚ70/Α/1993).

- (β) Πραγματοποιούν παρακολουθήσεις, έρευνες και αναζητήσεις προκειμένου να εξασφαλίσουν και διατηρήσουν τις αποδείξεις – πειστήρια της παράνομης πράξης.
- (γ) Πραγματοποιούν σωματικές έρευνες και προβαίνουν στη σύλληψη και κράτηση των δραστών.
- (δ) Στο θαλάσσιο χώρο και τις ακτές της επικράτειας, διενεργούν έρευνες, νηοψίες και ελέγχους των ναυτιλιακών και λουπών εγγράφων κάθε πλωτού μέσου και παρεμποδίζουν οποιαδήποτε πράξη παράνομης επιβίβασης ή αποβίβασης ή κατοχής λαθρεμπορευμάτων.
- (ε) Μετά από εντολή του προϊσταμένου τους, ενεργούν και συντάσσουν όλες τις προανακριτικές και λοιπές πράξεις και διαδικασίες με την ιδιότητά τους ως ειδικών ανακριτικών υπαλλήλων, προκειμένου να στοιχειοθετηθούν οι ανακαλυπτόμενες λαθρεμπορίες ή άλλες παράνομες πράξεις, όταν πρόκειται για είδη απαγορεύσεων και περιορισμών που διέπονται από ειδικές διατάξεις.⁵⁷

Η Δραστηριότητα των Διοικητικών Αρχών – Αναλυτική Παρουσίαση Στατιστικών Στοιχείων – παρατίθεται στο τέλος του Κεφαλαίου.

57

Βλ. Ν.1729/1987 (ΦΕΚ144/Α/87) “Καταπολέμηση της διάδοσης των Ναρκωτικών, προστασία των νέων και άλλες διατάξεις” όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το Ν.2161/93 (ΦΕΚ 119/Α/93) όπου στο άρθρο 20 αναφέρεται ρητά ότι “η αστυνόμευση για τη διαπίστωση των παραβάσεων του νόμου αυτού, ο σχετικός έλεγχος και η προανάκριση κατά τις διατάξεις των άρθρων 34 και 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ενεργούνται από υπαλλήλους της Ελληνικής Αστυνομίας, της Τελωνειακής Υπηρεσίας και του Λιμενικού Σώματος κατά λόγο αρμοδιότητας” Επί πλέον στο Ν.2168/1993 (ΦΕΚ147/Α/93) και συγκεκριμένα στο άρθρο 16 αναφέρεται ρητά ότι “οι Τελωνειακοί Υπάλληλοι, προκειμένου για τα όπλα και λοιπά αντικείμενα του άρθρου 1 του παρόντος νόμου, καθώς και οι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων, προκειμένου για τα ανωτέρω αντικείμενα που κατέχονται ή φέρονται παράνομα σε παραμεθόριες περιοχές ή απαγορευμένες ή επιτηρούμενες ζώνες, δικαιούνται να προβαίνουν στην κατάσχεση των ειδών αυτών και στη σύλληψη των υπαιτιών, εκπληρούντες καθήκοντα ειδικών ανακριτικών υπαλλήλων”.

6.2 Πίνακας με τα μέσα ελέγχων ανά περιφερειακή Διεύθυνση Σ.Δ.Ο.Ε. στα θαλάσσια σύνορα

ΠΕΡΙ/ΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΣ Σ.Δ.Ο.Ε.	ΥΠΗΡ/ΝΤΕΣ	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ	ΑΥΤΟΚ/ΝΑ	ΕΝΔΟΣΚΟΠΙΑ	ΠΛΟΙΑ ΔΙΩΣΗΣ Α/Λ	ΣΚΥΛΟΙ ΑΝΙΧΝΕΥΤΕΣ	ΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΑΤΤΙΚΗΣ (ΑΘΗΝΑ)	514	73	1	3	5	1	215
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (ΘΕΣ/ΝΙΚΗ)	196	35	1	3	1	1	118
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ (ΑΛΕΞ/ΛΗ)	15	12	1	2	1		43
ΗΠΕΙΡΟΥ (ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ)	25	16		1	1	1	40
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (ΒΟΛΟΣ)	27	13		1	1		34
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ (ΚΕΡΚΥΡΑ)	26	6		1	1	1	17
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΠΑΤΡΑ)	98	16		2	1	2	46
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ (ΚΑΛΑΜΑΤΑ)	24	17			1		29
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ (ΜΥΤΙΛΗΝΗ)	35	8			1	1	
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ (ΡΟΔΟΣ)	35	7			1		17
ΚΡΗΤΗΣ (ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ)	86	19	1	1	1	1	57

6.3 Οργάνωση του Τμήματος Θαλασσιών Ελέγχων του Σ.Δ.Ο.Ε.

Η διάρθρωση των περιφερειακών διευθύνσεων του Σ.Δ.Ο.Ε. Αττικής και κεντρικής Μακεδονίας είναι μεταξύ των άλλων, σε υποδιεύθυνση ναρκωτικών, όπλων και θαλασσιών ελέγχων που διαρθρώνεται περαιτέρω σε τμήμα δίωξης ναρκωτικών

και όπλων και σε τμήμα θαλασσίων ελέγχων, ενώ για τις υπόλοιπες περιφερειακές Διευθύνσεις του Σ.Δ.Ο.Ε. σε τμήμα ναρκωτικών, όπλων και θαλασσίων ελέγχων⁵⁸.

Η κύρια αποστολή των τμημάτων θαλασσίων ελέγχων στις περιοχές Αττικής και κεντρικής Μακεδονίας καθώς και των τμημάτων δίωξης ναρκωτικών, όπλων και θαλασσίων ελέγχων στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας, είναι οι έλεγχοι και οι έρευνες για την πρόληψη και καταστολή της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, όπλων και πυρομαχικών, εκρηκτικών υλών και μηχανισμών, αρχειοτήτων και ειδών πολιτιστικής κληρονομιάς, ειδών πανίδας και χλωρίδας, της λαθραλιείας, της λαθροαμμοληψίας, της προστασίας του εθνικού νομίσιματος, της ιχθυοπαραγωγής, της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και των λοιπών απαγορεύσεων και περιορισμών αρμοδιότητας Σ.Δ.Ο.Ε. στο θαλάσσιο χώρο της περιοχής ευθύνης της περιφερειακής Διεύθυνσης του Σ.Δ.Ο.Ε.

Τα τμήματα θαλασσίων ελέγχων του Σ.Δ.Ο.Ε., συνεργάζονται και παρέχουν συνδρομή στη δράση των τελωνειακών και φορολογικών υπηρεσιών της χωρικής τους αρμοδιότητας, όπου αυτό επιβάλλεται, για την από κοινού αποτελεσματικότερη δίωξη της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου στο θαλάσσιο, παράκτιο και νησιωτικό χώρο.

Οι λειτουργίες του τμήματος θαλασσίων ελέγχων, αφορούν στην επιτήρηση και στον έλεγχο του θαλάσσιου χώρου, των ακτών, των λιμένων, των λιμενικών εγκαταστάσεων, θαλαμηγών και λοιπών σκαφών αναψυχής και των ναυπηγοεπισκευαστικών εγκαταστάσεων.

Προς τούτο κάθε τμήμα θαλασσίων ελέγχων είναι πλαισιωμένο με πλοίο δίωξης, τεχνικά μέσα ελέγχων και σκύλους / ανιχνευτές ναρκωτικών ουσιών.

⁵⁸ Π.Δ.218/1996 (ΦΕΚ 168/Α/96) "Περί οργανισμού του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ)".

Κάθε πλοίο δίωξης αποτελεί Γραφείο Δίωξης του τμήματος θαλασσίων ελέγχων και εκτελεί τις αποστολές που του αναθέτει η περιφερειακή Διεύθυνση του Σ.Δ.Ο.Ε. καθώς και τις επιχειρήσεις που σχεδιάζει η Κεντρική Υπηρεσία του Σ.Δ.Ο.Ε.

6.4 Δραστηριοποίηση του Τμήματος Θαλασσίων Ελέγχων του Σ.Δ.Ο.Ε και κατασχέσεις

Με την έναρξη λειτουργίας του Σ.Δ.Ο.Ε. (10-4-1997) τα πλοία δίωξης και το προσωπικό που τα στελέχωνε μετακινήθηκαν από την τελωνειακή υπηρεσία στο Σ.Δ.Ο.Ε.

Η δραστηριοποίηση όλων των τμημάτων δράσης των περιφερειακών διευθύνσεων του Σ.Δ.Ο.Ε., υλοποιείται σύμφωνα με τα ειδικά επιχειρησιακά σχέδια που καταρτίζονται από την κεντρική υπηρεσία του Σ.Δ.Ο.Ε.

Κατά τον ίδιο τρόπο δραστηριοποιούνται και τα τμήματα θαλασσίων ελέγχων των περιφερειακών Διευθύνσεων Σ.Δ.Ο.Ε. Αττικής και κεντρικής Μακεδονίας καθώς και τα τμήματα δίωξης ναρκωτικών, όπλων και θαλασσίων ελέγχων των υπολοίπων περιφερειακών Διευθύνσεων του Σ.Δ.Ο.Ε., όπου είναι ενταγμένα τα πλοία δίωξης (Α/Λ πλοία) δηλαδή με μηνιαίο πρόγραμμα δράσης των πλοίων δίωξης, που εκπονείται επίσης από την κεντρική υπηρεσία του Σ.Δ.Ο.Ε. αλλά με δυνατότητα τροποποίησής τους από τους προϊσταμένους των περιφερειακών Διευθύνσεων του Σ.Δ.Ο.Ε. αφενός για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών και αφετέρου οσάκις ειδικές καιρικές συνθήκες το επιβάλλουν.

Η εκπόνηση μηνιαίων προγραμμάτων δράσης καθώς και επιλογής των στόχων δραστηριότητας των πλοίων δίωξης δίνουν τη δυνατότητα της συνεχούς παρουσίας των περιφερειακών Διευθύνσεων του Σ.Δ.Ο.Ε. στο θαλάσσιο χώρο χωρικής τους

αρμοδιότητας και συμβάλλουν αποφασιστικά στην πρόληψη και καταστολή του λαθρεμπορίου και στην τήρηση των απαγορεύσεων και των περιορισμών.

Με τα μηνιαία προγράμματα εξασφαλίζεται ο συντονισμός της δράσης των πλοίων δίωξης σε ευρύτερες περιοχές και παρέχεται η δυνατότητα συνεχούς παρουσίας σε δράση, ενός τουλάχιστο πλοίου δίωξης ανά ευρύτερη περιοχή.

Έτσι στην ευρύτερη περιοχή του Ιονίου πελάγους τα πλοία δίωξης του Σ.Δ.Ο.Ε. Πάτρας, Πρεβέζης και Κερκύρας, προγραμματίζονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει ένα τουλάχιστο πλοίο δίωξης σε δράση ακόμα και τα σαββατοκύριακα και τις αργίες στα όρια της χωρικής του αρμοδιότητας αλλά και με δυνατότητα μετακίνησής του άμεσα σε οποιοδήποτε σημείο του Ιονίου πελάγους παραστεί ανάγκη αντιμετώπισης οποιασδήποτε έκνομης ενέργειας.

Το ίδιο πρόγραμμα, ανά ευρύτερη περιοχή, εφαρμόζεται και για τις υπόλοιπες περιοχές βόρειου Αιγαίου, νότιου Αιγαίου και Κρητικού πελάγους.

Οι υπάλληλοι των τμημάτων θαλασσίων ελέγχων δρουν σε ομάδες δίωξης, οι οποίες συγκροτούνται από δύο ή περισσότερους υπαλλήλους, σύμφωνα με τις οικείες εντολές ελέγχου, ανάλογα με τη φύση και τις ιδιαιτερότητες του έργου που τους ανατίθεται, την επαγγελματική κατάρτιση, την εμπειρία, την εξειδίκευση και τις ικανότητές τους.

Οι έλεγχοι ενεργούνται σύμφωνα με το σχεδιασμό και τον προγραμματισμό του τμήματος, καθώς και τους ισχύοντες κανόνες, μεθόδους, διαδικασίες και τρόπους επαλήθευσής των.

Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι οι υπάλληλοι των ομάδων δίωξης είναι υποχρεωμένοι, σε κάθε περίπτωση ελέγχου ή έρευνας, να δηλώνουν την ιδιότητά τους, την υπηρεσία που υπηρετούν, το σκοπό του ελέγχου ή της έρευνας και να επιδεικνύουν τη σχετική εντολή ελέγχου ή άδεια έρευνας καθώς και την υπηρεσιακή τους ταυ-

τότητα, τηρούντες πάντοτε τις διατάξεις του συντάγματος, του κώδικα ποινικής δικονομίας και της οικείας νομοθεσίας (Π.Δ. 154/1997 άρθρα 20, 21 και 22).

Επί πλέον οι υπάλληλοι του Σ.Δ.Ο.Ε. είναι υποχρεωμένοι:

- (α) Να ενεργούν με ευπρέπεια, αντικειμενικότητα και σεβασμό στη νομιμότητα και στην προσωπικότητα των ελεγχομένων.
- (β) Να περιορίζονται αποκλειστικά στις ενέργειες που είναι απαραίτητες για τη διενέργεια και την ολοκλήρωση κάθε ελεγκτικής διαδικασίας.
- (γ) Να καταβάλουν ιδιαίτερη προσπάθεια ώστε οι ελεγκτικές τους επαληθεύσεις, διαδικασίες και ενέργειες να είναι από κάθε άποψη σωστές, σύννομες και ουσιαστικά ολοκληρωμένες.
- (δ) Να προβαίνουν σε όλες τις απαραίτητες νόμιμες ενέργειες, για τη διασφάλιση των αποδεικτικών στοιχείων των διαπιστουμένων παραβάσεων, από κάθε ενδεχόμενο αμφισβήτησης αυτών ή αλλοίωσής τους μεταγενέστερα ή εξαφάνισής τους γενικά.

Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, προβαίνουν επίσης, αφενός σε κατασχέσεις εμπορευμάτων, πάσης φύσεως μεταφορικών μέσων και άλλων ειδών ή μέσων διάπραξης οικονομικών και λοιπών εγκλημάτων και αφετέρου σε συλλήψεις και ανακρίσεις προσώπων, έρευνες και ειδικές ανακριτικές πράξεις, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και την καθ' ύλη αρμοδιότητά τους.

Κάθε πλοίο δίωξης αποτελεί γραφείο δίωξης του τμήματος θαλασσιών ελέγχων, περιλαμβάνει το προσωπικό του πλοίου δίωξης καθώς και τους λοιπούς υπαλλήλους του τμήματος που τυχόν επιβαίνουν κάθε φορά στο πλοίο και κινείται για εκτέλεση υπηρεσίας (περιπολίες) κατόπιν εντολής του προϊσταμένου της περιφερειακής διεύθυνσης του Σ.Δ.Ο.Ε. στην οποία αναφέρονται λεπτομερώς οι κινήσεις και η δραστηριότητά του, είτε σε υλοποίηση εντολών ή επιχειρήσεων που έχει σχεδιάσει η

κεντρική υπηρεσία του Σ.Δ.Ο.Ε. είτε σε υλοποίηση προγράμματος περιπολιών σύμφωνα με τις περιφερειακές ανάγκες του Σ.Δ.Ο.Ε.

Κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε, ότι πέρα από τις προαναφερόμενες δραστηριότητες, σχεδιάζονται και πραγματοποιούνται κατ' έτος ειδικές αεροναυτικές επιχειρήσεις, από τις επιτελικές τελωνειακές διοικήσεις των Κ-Μ της Ε.Ε., στα πλαίσια της αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής και συνεργασίας, με στόχο αφενός την προστασία των ιδίων πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και παράλληλα τη διασφάλιση των εθνικών δημοσιονομικών συμφερόντων και αφετέρου τη φύλαξη των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. και παράλληλα την καταπολέμηση κάθε μορφής Απάτης και Παρατυπίας καθώς και της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, όπλων και ειδών λουτών απαγορεύσεων και περιορισμών.

Έτσι το 1998, πραγματοποιήθηκε ειδική επιχείρηση με την επωνυμία "TRIDENTE", που κάλυψε τις περιοχές του Αιγαίου Πελάγους, του Ιονίου, της Αδριατικής, της Μεσογείου μέχρι το Γιβραλτάρ, τα Κανάρια νησιά, τις Αζόρες νήσους και τη Βόρειο Θάλασσα.

Στην επιχείρηση, που διήρκεσε από 13/9 έως 24/9/1998 έλαβαν μέρος 14 χώρες, εκ των οποίων δεκατρείς (13) Κ-Μ της Ε.Ε. (εκτός δηλαδή της Αυστρίας και του Λουξεμβούργου) καθώς και η Νορβηγία ως παρατηρητής. Έλαβαν επίσης μέρος και τα νησιά της Μάγχης και το Γιβραλτάρ που είναι υπό αγγλική κυριαρχία.

Ο χώρος ευθύνης της χώρας μας περιλάμβανε το σύνολο των χωρικών μας υδάτων και καλύφθηκε από οκτώ (8) πλοία δίωξης του Σ.Δ.Ο.Ε.

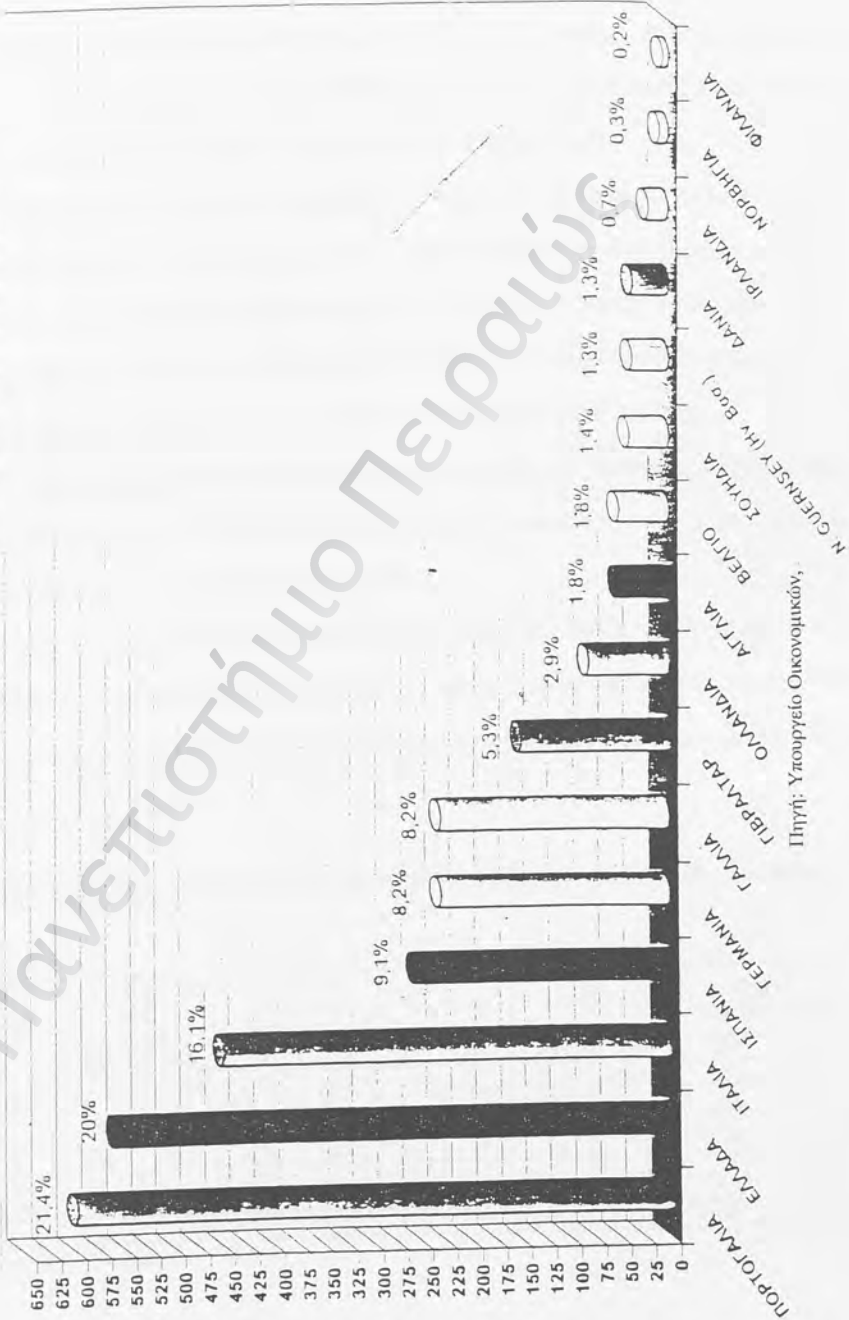
Στο ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1 φαίνεται η συνολική δραστηριότητα κάθε χώρας που έλαβε μέρος στην επιχείρηση TRIDENTE.

Στην εν λόγω επιχείρηση, από πλευράς συμμετοχής και ελέγχων, η χώρα μας κατέλαβε τη δεύτερη θέση και αυτό βέβαια ήταν συνάρτηση αφενός της πληθώρας των πληροφοριών για κινήσεις υπόπτων πλοίων στην περιοχή δικαιοδοσίας της χώ-

ρας μας και αυτό επιτεύχθηκε μέσω του κέντρου συντονισμού και ανταλλαγής πληροφοριών. Αυτό εγκαθίσταται σε κάθε επιχείρηση σε διαφορετική χώρα μέλος της Ε.Ε. και αφετέρου της ευαίσθητης, από πλευράς κινδύνου γεωγραφικής θέσης της χώρας μας, που ως γνωστόν γειτνιάζει με τρίτες χώρες, όπου λόγω των πρόσφατων πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων, παρατηρείται έξαρση του λαθρεμπορίου και λοιπών παράνομων ενεργειών.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

6.1 ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΔΕΡΟΝΑΥΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ «TRIDENT»
ΠΙΝΑΚΑΣ – ΓΡΑΦΗΜΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ – ΕΛΕΓΧΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ 1998

Παρουσίαση δράσης έτους 2001 του Σ.Δ.Ο.Ε.

Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του Σ.Δ.Ο.Ε. η υλοποίηση του προγράμματος δράσης των υπηρεσιών του το έτος 2001 κρίνεται θετική σε όλες τις κατηγορίες ελέγχων που αφορούν τα Τελωνειακά αντικείμενα (Πίνακας 6.3).

Συγκεκριμένα το 2001 προγραμματίστηκαν για τις τέσσερις (4) κατηγορίες ελέγχων (Πετρέλαιο, Αλκοολούχα, Καπνικά, Αυτοκίνητα Μηχανήματα) 15.859 ελεγκτικοί στόχοι και πραγματοποιήθηκαν 20.793 έλεγχοι. Παρουσιάστηκε μια θετική απόκλιση στόχων ελέγχων της τάξης του 31,2% ή (4.934 επιπλέον έλεγχοι). Ο Μέσος Όρος παραβατικότητας αυτών των ελέγχων κυμάνθηκε στο 12,75%.

Το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του έτους 2000, το πρόγραμμα δράσης των υπηρεσιών του Σ.Δ.Ο.Ε. κρίθηκε θετικό ως προς την υλοποίησή του σε όλες τις κατηγορίες ελέγχων στα Τελωνειακά αντικείμενα.

Κατά το έτος 2001 ακολουθήθηκε θετική πορεία, ανάλογη αυτής του έτους 2000, ιδίως σε ό,τι αφορά την αποτελεσματικότητα, όπου παρατηρείται αύξηση του αριθμού των εντοπισθέντων παραβατών κατά 244 το έτος 2001 σε σχέση με το 2000, ποσοστό αύξησης 12,2%.

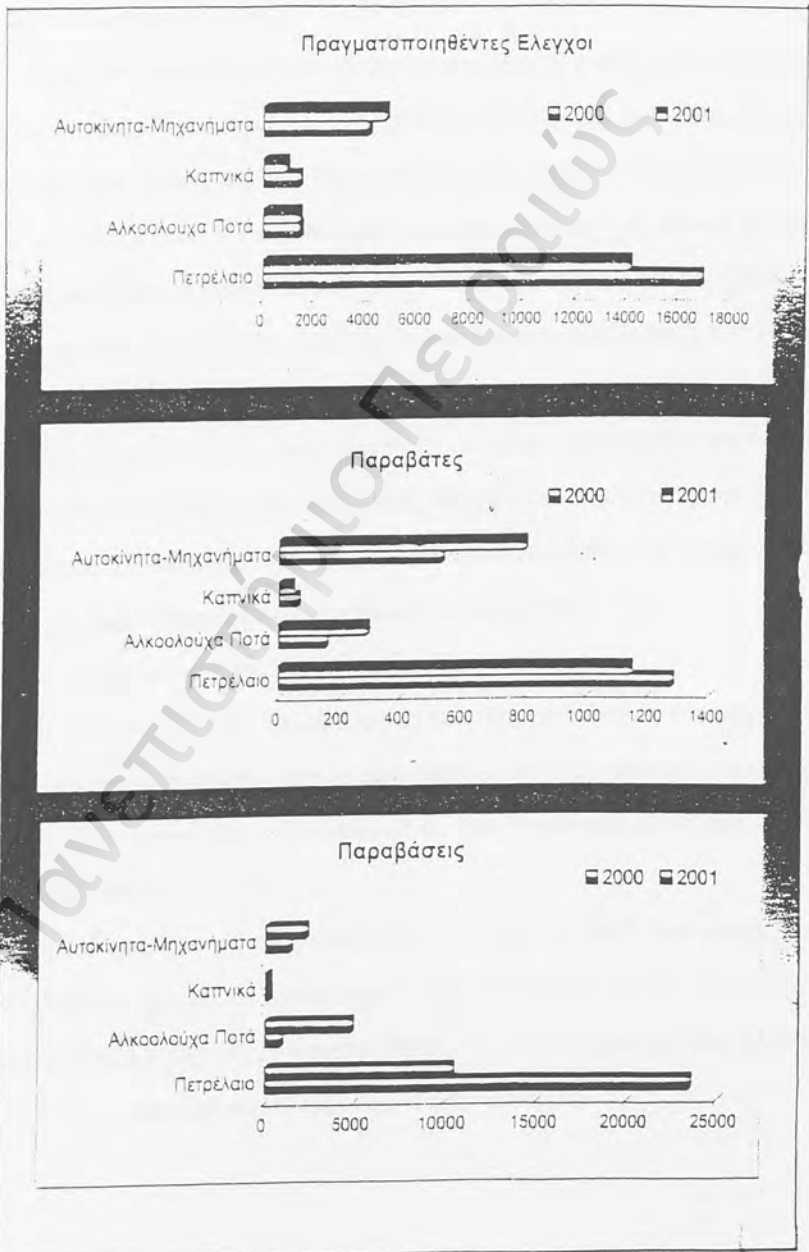
6.3 Πίνακας Ελέγχων του Σ.Δ.Ο.Ε που αφορούν Τελωνειακά αντικείμενα 2000-2001

Κατηγορίες Ελέγχων	Προγραμματισθέντες Έλεγχοι		Πραγματοποιηθέντες Έλεγχοι		Παραβάτες		Παραβάσεις		Ποσοστό "Παραβατικότητας"	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Πετρέλαιο	11997	11390	16742	13984	1274	1138	23318	10231	7,6%	8,1%
Αλκοολούχα Ποτά	1441	1242	1383	1325	150	283	753	4700	10,8%	21,4%
Καπνικά	451	343	1334	882	56	37	106	71	4,2%	4,5%
Αυτοκίνητα - Μηχανήματα	3244	2884	4008	4662	525	791	1255	2169	13,1%	17,0%
Σύνολα	17133	15859	23467	20793	2005	2249	25432	17171	8,5%	10,8%

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών - Σ.Δ.Ο.Ε.

6.2 Πραγματοποιηθέντες έλεγχοι – παραβάτες – παραβάσεις 2000-2001

Το γενικό συμπέρασμα που συνάγεται από τη σύγκριση των πιο πάνω στοιχείων, είναι ότι το 2001 με λιγότερους στόχους και ελέγχους έναντι του 2000, το ποσοστό των παραβατών που εντοπίστηκαν σε όλες τις κατηγορίες ελέγχου αυξήθηκε κατά 2,3 ποσοστιαίες μονάδες.

Παρά την απασχόληση των ελεγκτών των Π.Δ. Σ.Δ.Ο.Ε., λόγω υπηρεσιακών αναγκών σε άλλες δραστηριότητες ελέγχου που προέκυψαν από έκτακτα γεγονότα (καζίνο, βαμβάκι, κ.λπ.) παρατηρήθηκε αύξηση των ελέγχων σε σχέση με τους στόχους του προγράμματος για το 2001, γεγονός που χαρακτηρίζεται θετικό, ανεξάρτητα από την εμφανιζόμενη ελαφρά μείωση των ελέγχων σε σχέση με το έτος 2000.

Η γενική εικόνα από τη συνολική δράση των υπηρεσιών του Σ.Δ.Ο.Ε. στα Τελωνειακά αντικείμενα μπορεί να θεωρηθεί θετική, τόσο στην υλοποίηση των στόχων του προγράμματος, με όλες τις παραμέτρους που προαναφέραμε, όσο και στη διακρίβωση της παραβατικότητας στις κατηγορίες ελέγχων και επιμέρους δραστηριότητες.

Πρέπει να επισημάνουμε πως η αντικειμενική εικόνα της παραβατικότητας των ελεγχόμενων συναρτάται με δύο βασικούς παράγοντες:

- Την υλοποίηση των στόχων του προγράμματος.
- Την επικέντρωση του ενδιαφέροντος στις δραστηριότητες που παρουσιάζουν υψηλό δείκτη παραβατικότητας, προκειμένου να κατευθύνονται σωστά οι έλεγχοι, χωρίς να αναλώνονται δυνάμεις σε δραστηριότητες με χαμηλό δείκτη παραβατικότητας.

Ειδικότερα, για τα πετρελαιοειδή προϊόντα, το 2001 προγραμματίστηκαν 11.390 έλεγχοι και πραγματοποιήθηκαν 13.984, δηλαδή μια θετική απόκλιση της τάξης του 22,7%. Οι παραβάτες ανήλθαν στους 1.138 και ο αριθμός των παραβάσεων στις 10.231. Το ποσοστό παραβατών έναντι ελέγχων 8,1%.

Όσον αφορά το πετρέλαιο θέρμανσης βεβαιώθηκαν τελωνειακές παραβάσεις για 1.030.131 λίτρα, φορολογικές παραβάσεις για 6.154.232 λίτρα ενώ άλλες παραβάσεις και νοθείες για 5.376.920 λίτρα όπως φαίνεται στον Πίνακα 6.4.

6.4 Πίνακας με βεβαιωθείσες παραβάσεις από Σ.Δ.Ο.Ε. το έτος 2001

Είδος επιχείρησης	Παραβάτες	Φορολογικές Παραβάσεις (Πετρέλαιο Θέρμανσης)	Τελωνειακές Παραβάσεις (Πετρέλαιο Θέρμανσης)	Άλλες παραβάσεις (Νοθείες κ.λπ.)
		Τα ποσά σε λίτρα		
Πρατήρια & επι/σεις εμ. καυσίμων	207	6.128.852	652.873	4.931.589
Ξενοδοχεία – Κάμπινγκ κ.λπ.	13		108.231	1.390
Αυτ/τα (Φ.Ι. & Δ.Χ. – Ε.Δ.Χ. κ.λπ.) Μεταφορές	129	25.380	19.451	63.053
Νοσοκομεία Ιδ. Κλινικές	1		78,75	
Αγρότες – αγροτικά μηχανήματα	24		24.926	170
Βιομηχανίες – Βιοτεχνίες	3		2.000	16.330
Κτηνοτροφικές επιχειρήσεις	1		400	
Ξηραντήρια – Θερμοκήπια – Ελαοτριβεία	1		250	
Άρτοποιεία – Ζαχαροπλαστική – Κάφες	25		11.760	2.500
Θαλάμηγοι	1			3.000
Φανοποιεία – Βαφεία – Αιμοβολές	3		18.300	76.000
Λατομεία – Επ. Μπετόν – Κατ/σκαιές – Οικ. Υλικά	9		76.980	3.039
Μηχανήματα έργου κ.λπ.	30		160	1.805
Τυροκομεία	1		1.000	
Στέκια – Ναυτιλιακές εταιρείες	20		35.000	278.044
Λουιές	1		50	
ΣΥΝΟΛΟ	469	6.154.232	1.030.131	5.376.920

Όσον αφορά τους ελέγχους στις επιμέρους δραστηριότητες προέκυψε ότι ορισμένες από αυτές παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ελεγκτικό ενδιαφέρον από πλευράς παραβατικότητας (Πίνακας 6.5).

6.5 Πίνακας με κατηγορίες ελέγχων και ποσοστό “παραβατικότητας”

Κατηγορίες Ελέγχων	Ποσοστό παραβατικότητας
Βιοτεχνίες – Βιομηχανίες	14%
Γεωργικές Επιχειρήσεις	13%
Εταιρείες Εμπορίας Πετρελαιοειδών	17%
Ξενοδοχεία	13%
Πετρέλαιο	18%
Υπόλοιπα καύσιμα	23%
Πρατήρια	23%
Χώροι αποθήκευσης καυσίμων	21%
Μέσος όρος Παραβατικότητας	18%

Στις δραστηριότητες αυτές είχαν προγραμματιστεί 3.303 στόχοι και πραγματοποιήθηκαν 3.816 έλεγχοι δηλαδή μια θετική απόκλιση στόχων - ελέγχων σε ποσο-

στό 15,5% (ή 513 επιπλέον έλεγχοι). Ο Μέσος Όρος της παραβατικότητας στις προαναφερόμενες δραστηριότητες κινήθηκε στο 18%.

Δραστηριότητες Πλοίων Δίωξης του Σ.Δ.Ο.Ε. το 2001 και το 2002

Το έτος 2001 τα πλοία δίωξης του Σ.Δ.Ο.Ε. πραγματοποίησαν 1.828 περιπολίες σε όλη την Ελλάδα. Διενεργήθηκαν 12.044 έλεγχοι από τους οποίους διαπιστώθηκαν παραβάσεις σε 2.107 περιπτώσεις.

Στη δραστηριότητα των πλοίων δίωξης περιλαμβάνονται:

- Ο τομέας του λαθρεμπορίου πετρελαίου στη θάλασσα, από τον οποίο είχαμε σημαντικές κατασχέσεις καυσίμων και επεβλήθησαν πλέον των δασμοφορολογικών επιβαρύνσεων και τα ανάλογα πρόστιμα.
- Η κατάσχεση επτά (7) πλοίων τα οποία θα εκποιηθούν υπέρ του Δημοσίου.
- Οι έλεγχοι για τη νόμιμη κυκλοφορία θαλαμηγών στην Ελλάδα, από τους οποίους προέκυψαν δεκατέσσερις (14) περιπτώσεις παράνομης κυκλοφορίας και βεβαιώθηκαν παραβάσεις ύψους πλέον των 1.000.000.000 €.

Οι επιτυχίες του Σ.Δ.Ο.Ε. οφείλονται και στις καλά οργανωμένες Τηλεπικοινωνίες.

Το τμήμα Τηλεπικοινωνιών και Συντονισμού της Κεντρικής Υπηρεσίας λειτουργεί σε 24ωρη βάση για τη διεξαγωγή της ανταπόκρισης με τους σταθμούς των Α/Λ πλοίων, των Περιφερειακών Διευθύνσεων Σ.Δ.Ο.Ε., των άλλων διωκτικών μέσων, των μονάδων δίωξης λαθρεμπορίου και ναρκωτικών της Τελωνειακής Υπηρεσίας καθώς επίσης με τις Ελληνικές και αλλοδαπές διωκτικές ή μη υπηρεσίες και διεθνείς Οργανισμούς. Για το λόγο αυτό λειτουργεί κεντρικός ασύρματος με Διεθνές Διακριτικό Σήμα SVO, λειτουργούν επίσης συσκευές ασυρμάτου HF/SSB, VHF/FM,

Όσον αφορά τις δραστηριότητες των πλοίων δίωξης λαθρεμπορίου του Σ.Δ.Ο.Ε. κατά το έτος 2002, αυτές διεκόπησαν από το Σεπτέμβριο του ίδιου έ-

τους διότι με τη αριθ. 113451/20-9-2002 κοινή απόφαση των υπουργών οικονομίας και οικονομικών καθώς και Εμπορικής Ναυτιλίας τα πλοία παραχωρήθηκαν επ' αόριστο στο υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας για ενίσχυση του Λιμενικού Σώματος. (Βλεπ. αριθμό και διακριτικά πλοίων ΠΑΡΑΡ 10).

6.5 Καταπολέμηση της απάτης

Τα Κράτη Μέλη λαμβάνουν τα ίδια μέτρα καταπολέμησης της απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας, με εκείνα που λαμβάνουν για την καταπολέμηση της απάτης κατά των ιδίων οικονομικών συμφερόντων.

Με την επιφύλαξη άλλων διατάξεων της παρούσας Συνθήκης, τα Κράτη Μέλη συντονίζουν την δράση τους σχετικώς με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας κατά της απάτης. Για τον σκοπό αυτό, διοργανώνουν, με την βοήθεια της Επιτροπής, στενή και τακτική συνεργασία με τις αρμόδιες διοικητικές υπηρεσίες τους (άρθρο 209 Α').⁵⁹

6.5.1 Συμβατική ευθύνη της Ε. Ε.

Η συμβατική ευθύνη της Κοινότητας διέπεται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στην σχετική σύμβαση.

Στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης, η Κοινότητα υποχρεούται, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου, που είναι κοινές στα δίκαια των Κρατών Μελών, να αποκαθιστά την ζημία που προξενούν τα όργανα ή οι υπάλληλοι της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.⁶⁰

⁵⁹ Κωνσταντίνος ΓΕ. Αθανασόπουλος *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Τόμος Α' Β' Έκδοση, Αθήνα 2000.

⁶⁰ Κωνσταντίνος ΓΕ. Αθανασόπουλος *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Τόμος Α' Β' Έκδοση, Αθήνα 2000.

6.6 ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΩΝ ΨΥΧΟΤΡΟΠΩΝ – ΠΡΟΔΡΟΜΩΝ ΟΥΣΙΩΝ, ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1992 – 2000

ΕΤΗ	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Αμφεταμίνες (κιά)	0,01	0,6	0,007	0,1	0,082	0,048	0,003	1,38	2,008
(δίσκια)						958	5	175.000	30.109
Μεθαμφεταμίνες (δίσκια)	162	33	1	5					
ECSTASY (δίσκια)				1.672	1.965	177	101	2.815	53.557
L.S.D. (σταγόνες)	275		323	375	1.045	165	44	201	111
(δίσκια)				51	9	1		2,5	17
Λοιπά παρασθησιγόνα (κιά)					18.974				
(δίσκια)	22	316			6,0	10,4	2,3	80,21	3,7
Ηρεμιστικά (κιά)	23,1	16,4	3,8	4,8	20,584	266,439	16,670	42,011	36,587
(δίσκια)	15,513	9,899	7,658	124,711					
Βαρβιτουρικά (κιά)			0,018	0,03	0,03				0,035
(δίσκια)	5,436		34	24	5			32	9
Οξικός ανιούρης (κιά)							4,048		
Υδροχλωρική εφεδρίνη (δίσκια)							25,200		5,119
Διαμρφωθέντα φαρμακεία	108	114	57	81	47	56	49	47	44

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δ/ση Ελέγχου Τελωνείων

6.7 Κατασχέσεις Ναρκωτικών ουσιών κατά τα έτη 1993-2000

ΕΤΗ	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
1 Υποδοσις	2.094	2.567	3.424	4.801	6.562	7.094	7.220	8.174
2 Καταμρφωθέντα άτομα	3.006	3.762	4.887	6.961	9.729	10.973	10.902	12.543
3 Κανναβή								
α Κατεργασμένο χαρτί (κιά)	83,5	5.689,2	230,30	831,41	6.417,50	30,811	55.843	56,69
β Ακατέργαστο χαρτί (κιά)	401,2	453,2	1.138,59	2.540,71	12.819,28	17.510,16	14.167,5	14.908,3
γ Χασίς/ελλαιο	5,9		0,09		0,05		2,002	1,205
δ Φυτά (τμχ.)	18.840	26.631	30.499	15.234	11.010,00	9.967	46.198	49.985
4 Οπιοίδια								
α Ηρωίνη -Μορφίνη (κιά)	148	283,4	172,8	189,518	146,305	185,179	97.326	659.529
(δίσκας)	463	586	1.225	997	1.196	641	448	303
β Οπιο ακατέργαστο	9,5	0,085	0,409	0,235	2.559	1,529	46.208	1.742
γ Μεθαδόν (κιά)	10,023	0,051	0,006	0,645	0,008	1,529	0,036	0,472
(δίσκια)	4.857	2.548	3.152	2.931	7.198	4.397	5.354	3.935
δ Λοιπά Οπιοίδια (κιά)			0,7		2,3		0,096	0,031
(δίσκια)	908	877	1.113	2,045	16,801	3.707	2,445	2.220
ε Φυτά μπιρσορούς μπιρσορούς	3.562	761	106	130	1.590		401	
5 Διενεργητικά								
α Κοκαΐνη (κιά)	3,7	175,5	8,9	155,642	16,734	283,474	45.610	155,414
β Φυλά κοκαΐς			0,075					
γ Αμφεταμίνες (κιά)	0,6	0,007	0,1	0,082	0,048	0,003	1,38	2,008
(δίσκια)					958	5	175.000	30.109
Μεταμφεταμίνες	33	1	5					
δ Έκσταση κ.λ.π			1.672	1.965	177	101	2.815	53.557
ε Λοιπά (ΚΡΑΚ) (κιά)					0,002			
6 Ναρκωτικά φάρμακα								
α Παρασθησιγόνα (δίσκια)	316			18.974				
L.S.D. (σταγόνες)		323	375	1.045	165	44	210	111
(δίσκια)			51	9	1		2,5	17
β Ηρεμιστικά (κιά)	16,4	3,8	4,8	6,011	10,4	2,306	80,21	3,70
(δίσκια)	9.899	7.658	124.711	20.584	266.439	17.245	42.011	36.587
γ Βαρβιτουρικά (δίσκια)			0,03	0,03				0,035
(δίσκια)			34	24	5			9
7 Πρόδρομοι ουσίες								
α Οξικός Ανιούρης (κιά)						4.048		
β Υδροχλωρική εφεδρίνη (δίσκια)						25.200		5.119
8 Διαμρφωθέντα φαρμακεία		114	57	81	47	56	49	47
9 Αναμρφωθέντα φάρμακα								274
10 Βελωμιόεντες, άνευτοι	78	146	176	222	213	245	265	303

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δ/ση Ελέγχου Τελωνείων

Δραστηριότητα των Διοικητικών Αρχών – Αναλυτική Παρουσίαση Στατιστικών Στοιχείων

Η δραστηριότητα των διοικητικών Αρχών κατά το έτος 2000 και συγκριτικά τα έτη 1993-2000 απεικονίζεται στους πιο κάτω δύο στατιστικούς πίνακες.

6.8 ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΕΤΟΥΣ 2000

ΑΡΜΟΔΙΑ ΑΡΧΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	Σ.Δ.Ο.Ε.	ΛΙΜΕΝΙΚΟ	ΣΥΝΟΛΟ
1 Υποθέσεις	7.995	18	10	151	8.174
2 Κατηγορηθέντα άτομα	12.306	17	19	201	12.543
3 Κάνναβη					
α. Κατεργασμένο χασίς (κιλά)	47.371	0,001	1,261	8,057	56,690
β. Ακατέργαστο χασίς** (κιλά)	10.243,526	1.581,596	0,912	3.082,257	14.908,291
γ. Χασισέλαιο	1,205	-	-	-	1,205
δ. Φυτά (τεμ.)	49.840	-	145	-	49.985
4. Οπιοίδια					
α. Ηρωίνη** -Μορφίνη (κιλά)	642,063	1,53	0,01	15,926	659,529
(δόσεις)	303	-	-	-	303
β.Όπιο ακατέργαστο	1,742	-	-	-	1,742
γ.Μεθαδόνη (κιλά)	0,472	-	-	-	0,472
(δισκία)	3.842	-	-	93	3.935
δ.Λοιπά Οπιοίδια (δισκία)	0,031	-	-	-	0,031
ε.Φυτά οπιοφόρου μηκωνός	-	-	-	-	2.220
5 Διυγερτικά					
α.Κοκαΐνη*** (κιλά)	19,214	9,449	126,743	0,008	155,414
β.Φύλλα κόκας	-	-	-	-	-
γ.Αμφεταμίνες (κιλά)	2,008	-	-	-	2,008
(δισκία)	30,109	-	-	-	30,109
Μεταμφεταμίνες	-	-	-	-	-
δ.Έκσταση κ.λ.π. (δισκία)	53,548	-	-	9	53,557
Ε.Λοιπά (κρακ)	-	-	-	-	-
6. Ναρκωτικά φάρμακα					
α.Παρασθησιόγωνα					
L.S.D. (δόσεις)	111	-	-	-	111
(δισκία)	17	-	-	-	17
β.Ηρεμιστικά (κιλά)	3,700	-	-	-	3,700
(δισκία)	29,104	-	6,990	493	36,587
γ. Βαρβιτουρικά (δισκία)	9	-	-	-	9
7. Πρόδρομες ουσίες					
α.Οξικός Ανυδρίτης					
β. Υδροχλωρική εφεδρίνη	-	350	4,769	-	5,119
8. Διαρρηθέντα φαρμακεία	44	-	-	-	44
9. Θάνατοι από ναρκωτικά	302	-	-	1	303

** 7,14 kg συνεργασία ΕΛ.ΑΣ. / ΤΕΛΩΝΕΙΟ

** 524,600 kg συνεργασία ΕΛ.ΑΣ. / ΤΕΛΩΝΕΙΟ / Σ.Δ.Ο.Ε.

*** 0,060 kg συνεργασία Σ.Δ.Ο.Ε. / ΕΛ.ΑΣ. / ΤΕΛΩΝΕΙΟ

*** 0,500 kg συνεργασία ΕΛ.ΑΣ. / Σ.Δ.Ο.Ε. / ΤΕΛΩΝΕΙΟ

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δ/ση Ελέγχου Τελωνείων

6.9 ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΙΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΕΤΟΥΣ 2001

ΑΡΜΟΔΙΑ ΑΡΧΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	Σ.Δ.Ο.Ε.	ΛΙΜΕΝΙΚΟ	ΣΥΝΟΛΟ
1 Υποθέσεις	9.820	21	10	215	10.066
2 Κατηγορηθέντα άτομα	15.026	22	17	330	15.395
3 Κάνναβη					
α Κατεργασμένο χασίς (κιλά)	189,543	78,94	-	2,297	270,780
β Ακατεργαστο χασίς* (κιλά)	8.217,197	3.262,547	0,584	172,865	11.653,193
γ Χασισέλαιο	1,888	-	-	0,022	1,91
δ Φυτά (τεμ.)	18.821	-	-	-	18.821
4 Οπιοίδια					
α Ηρωίνη** -Μορφίνη (κιλά)	231,263	79,39	0,879	18,193	329,725
(δόσεις)	793	-	-	-	793
β Όπιο ακατεργαστο	0,955	-	-	-	0,955
γ Μεθαδόνη (κιλά)	0,700	-	-	-	0,700
(δισκία)	7,960	-	-	38	7,998
δ Λοιπά Οπιοίδια (κιλά)	0,070	-	-	-	0,070
(δισκία)	1,466	-	-	-	1,466
ε Φυτά ηνιοφόρου μηκώνως	-	-	-	-	-
5 Διυγερτικά					
α Κοκαΐνη*** (κιλά)	265,234	0,573	31,443	0,037	297,287
β Φύλλα κόκαας	-	-	-	-	-
γ Αμφεταμίνες (κιλά)	0,078	-	-	-	-
(δισκία)	-	-	-	-	-
Μεταμφεταμίνες	-	-	-	-	-
δ Έκσταση κ.λπ. (δισκία)	49,114	-	9,233	498	58,845
Ε Λοιπά (κρακ)	-	-	-	-	-
6 Ναρκωτικά φάρμακα					
α Παραρηθισιογόνα	-	-	-	-	-
Ι. S.D. (δόσεις)	286	-	-	291	557
(δισκία)	1	-	-	-	1
β Ηρεμιστικά (κιλά)	22,204	-	-	-	22,204
(δισκία)	43,281	-	-	636	43,917
γ Βαρβιτουρικά (δισκία)	41	-	-	-	41
7 Πρόδρομες ουσίες					
α Οξικός Ανυδρίτης	-	-	940	-	940
β Υδροχλωρική εφεδρίνη****	-	-	-	-	-
8 Διαρρηχθέντα φαρμακεία	35	-	-	-	35
9 Θάνατοι από ναρκωτικά	321	-	-	-	321

* 477,627 kg συνεργασία ΕΛ.ΑΣ. / ΤΕΛΩΝΕΙΟ
0,345 kg συνεργασία Σ.Δ.Ο.Ε. / ΤΕΛΩΝΕΙΟ

** 12,459 kg συνεργασία ΕΛ.ΑΣ. / ΤΕΛΩΝΕΙΟ

*** 0,567 kg συνεργασία Σ.Δ.Ο.Ε. / ΕΛ.ΑΣ.

201,173 kg συνεργασία ΕΛ.ΑΣ. / Σ.Δ.Ο.Ε. / ΛΙΜΕΝΙΚΟ

*** 940 δισκία συνεργασία Σ.Δ.Ο.Ε. / ΤΕΛΩΝΕΙΟ

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δ/ση Ελέγχου Τελωνείων

6.10 Κατασχέσεις Ναρκωτικών ουσιών κατά τα έτη 1995-2002

ΕΤΗ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Υπόλοιπα:	3424	4801	6562	7094	7220	8174	10066	10710
Καταργηθέντα άτομα	4887	6961	9729	10973	10902	12543	15395	16645
Κίνηση								
α. Κατ. κάνναβη (κ.κ.α)	230,30	833,41	6417,50	30,811	55843	56,69	270,78	201,148
β. Άκτα. κάνναβη (κ.κ.α)	1138,59	2540,71	12819,28	17510,16	14167,5	14908,3	11653,2	13942,94
γ. Χαμηλόατο (δ.δ.α)	0,09	-	0,05	-	2,002	1,205	1,91	3,461
δ. Φωφ. (τ.τ.α)	30499	15234	11010,00	9967	46198	49985	18821	16343
Όπια								
α. Ηρωίνη-Μορφίνη (κ.κ.α)	172,8	189,518	146,305	185,179	97,326	659,529	329,725	324,002
(δ.δ.α)	1225	997	1196	641	448	303	399	527
β. Όπιο καταργηστό (κ.κ.α)	0,409	0,235	2559	-	46208	1242	0,955	0,09
γ. Μεθαδόνη (δ.δ.α)	0,006	0,645	0,008	1,529	0,036	0,472	-	0,771
δ. Άλλα Όπια (δ.δ.α)	3152	2,931	7198	4397	5354	3935	7998	9787
ε. Άλλα Όπια (δ.δ.α)	0,7	-	2,3	-	0,096	0,031	0,07	0,022
ζ. Φωφ. υποδορκού μίσημας (δ.δ.α)	1113	2045	16891	3707	2445	2220	1146	1715
η. Φωφ. υποδορκού μίσημας (δ.δ.α)	106	130	1590	-	401	-	-	75
Αμφεταμίνες								
α. Κοκαΐνη (κ.κ.α)	8,9	155,642	16,734	283,474	45,641	155,414	297,287	239,448
β. Φυάλα κοκαΐνης (δ.δ.α)	0,075	-	0,048	0,003	1,38	2,008	0,078	0,489
γ. Αμφεταμίνες (κ.κ.α)	0,1	-	958	5	175000	30109	8	1789
(δ.δ.α)	-	-	-	-	-	-	-	-
Μεταμφεταμίνες (δ.δ.α)	5	-	-	-	-	-	-	-
δ. Εσχισή κ.α. (δ.δ.α)	1672	1965	117	101	2815	53557	58845	28780
ε. κ.α. (δ.δ.α)	-	-	-	-	-	-	-	0,011
Ναρκωτικά φάρμακα								
α. Διακωδικοποιημένα (δ.δ.α)	-	18974	-	-	-	-	-	4
β. L.S.D (δ.δ.α)	375	1045	165	34	210	111	577	857
(δ.δ.α)	51	9	1	-	2,5	17	1	47
γ. Ηλεκτρονικά (κ.κ.α)	4,8	6,011	10,4	2,306	80,21	3,70	22,204	0,902
(δ.δ.α)	124711	20584	266439	17245	42011	36587	43917	42445
δ. Βαφτιστοχρωμ. (κ.κ.α)	0,03	0,03	-	-	-	0,035	-	-
(δ.δ.α)	24	5	-	-	32	9	41	10
Προδρομ. ουσίες								
α. Ορκός Ανδροτής (δ.δ.α)	-	-	-	4048	-	-	-	-
β. Υδροχλωρική ουσία (δ.δ.α)	-	-	-	25200	-	5119	940	-
γ. Υδροχλωρική ουσία (δ.δ.α)	81	47	56	49	47	44	35	57
Αποκλιθέντα φάρμακα (δ.δ.α)	176	222	232	245	265	304	321	259
Θάνατοι από ναρκωτικά								

Πηγή: Συντονιστικό όργανο δίωξης ναρκωτικών Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

6.11 Στατιστικά στοιχεία για την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, κατά το έτος 2003.

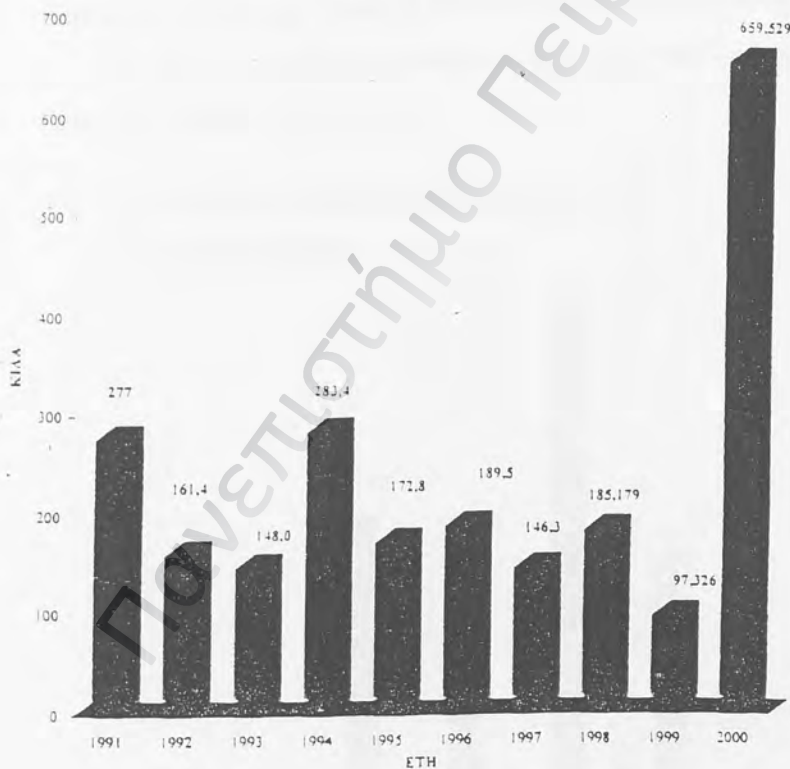
Α' ΑΠΟ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ				
	Είδος ναρκωτικού	Βάρος	Μέσο μεταφοράς	Χώρα προέλευσης
1.	Ηρωίνη	37.817,51	Αυτοκίνητο Ε.Ι.Χ.	Αλβανία, Βουλγαρία
2.	Ακατέργαστη κάνναβη	1.709.366,2	Αυτοκίνητο Ε.Ι.Χ., Φορτηγό	Αλβανία, Βουλγαρία, Τουρκία
3.	Κατεργασμένη κάνναβη	16.629,3	Αυτοκίνητο Ε.Ι.Χ.	Αλβανία
4.	Κοκαΐνη	500,50	Αυτοκίνητο Ε.Ι.Χ.	Αλβανία
Β' ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛ. ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ				
1.	Ηρωίνη	28.648,5	Αυτοκίνητο Ε.Ι.Χ., Φορτηγό	Αλβανία
2.	Ακατέργαστη κάνναβη	25.200		
Γ' ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟ Σ.Δ.Ο.Ε.				
1.	Ακατέργαστη κάνναβη	4.934	Αεροπλάνο	Νιγηρία
2.	Κατεργασμένη κάνναβη	470	Αεροπλάνο	Ισπανία, Ινδία
3.	Μεθαμφεταμίνη	65,1	Αεροπλάνο	Φιλιππίνες
4.	Οξυκωδόνη	45	Αεροπλάνο	Η.Π.Α.

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δ/ση Ελέγχου Τελωνείων

Ι. ΗΡΩΙΝΗ

Η συνολική ποσότητα ηρωίνης που κατασχέθηκε στη χώρα μας το έτος 2000, από τις διωκτικές Αρχές ανέρχεται σε **659 κιλά** και **529 γραμμ.**, έναντι **97 κιλών** και **326 γραμμ.** το έτος 1999. Παρατηρείται δηλαδή αύξηση κατά **677%** σε σχέση με το έτος 1999.

6.3 ΓΡΑΦΗΜΑ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΩΝ ΗΡΩΙΝΗΣ ΣΕ ΚΙΛΑ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1991-2000

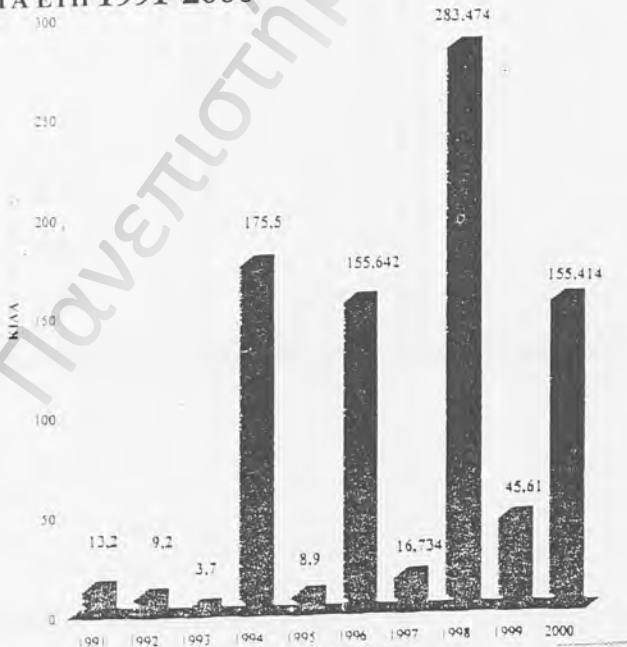
Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δ/νση Ελέγχου Τελωνείων

II. ΚΟΚΑΪΝΗ

Η συνολική ποσότητα κοκαΐνης που κατασχέθηκε στη χώρα μας το έτος 2000 από τις Ελληνικές Διοικητικές Αρχές, ανέρχεται σε **155 κιλά και 414 γραμμάρια**, έναντι **45 κιλών και 610 γραμμαρίων** το έτος 1999, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση **340%** το 2000 σε σχέση με το 1999. Η αύξηση αυτή, οφείλεται σε μια υπόθεση κατάσχεσης μεγάλης ποσότητας κοκαΐνης το 2000, (κατάσχεση **126 κιλών 683 γραμμαρίων** κοκαΐνης τον Ιούνιο του 2000, εντός 3 εμπορευματοκιβωτίων που αφίχθηκαν στον Πειραιά με το πλοίο "CARMEN", προερχόμενο από Βενεζουέλα).

Οι Διοικητικές Αρχές, επελήφθησαν σε **193** σημαντικές υποθέσεις και παρέπεμψαν στη Δικαιοσύνη **352** άτομα.

6.4 ΓΡΑΦΗΜΑ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΩΝ ΚΟΚΑΪΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1991-2000

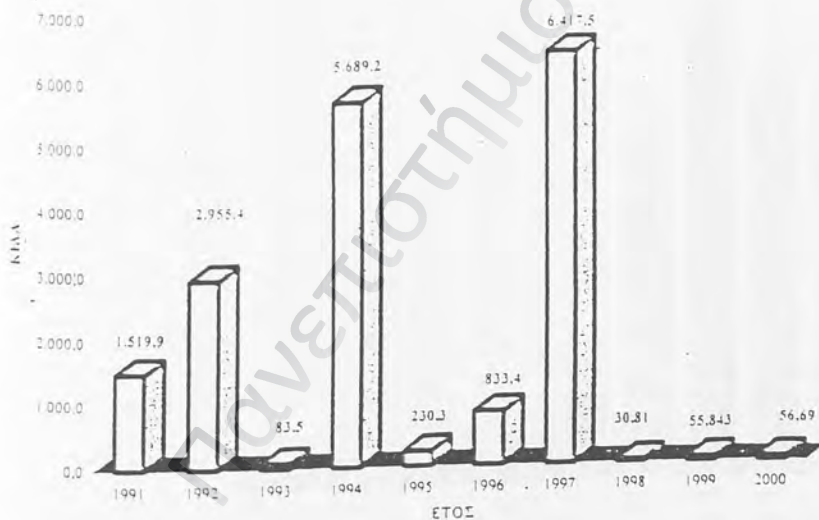
Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δ/ση Ελέγχου Τελωνείων

III. ΚΑΝΝΑΒΗ

A. ΚΑΤΕΡΓΑΣΜΕΝΗ ΚΑΝΝΑΒΗ

Η συνολική ποσότητα κατεργασμένης κάνναβης που κατασχέθηκε στη χώρα μας από τις διοικητικές αρχές το έτος 2000, ανέρχεται σε 56 κιλά και 690 γραμμάρια, έναντι 55 κιλών και 843 γραμμαρίων το 1999, παρατηρείται δηλαδή αύξηση 1,51%.

6.5 ΓΡΑΦΗΜΑ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΤΕΡΓΑΣΜΕΝΗΣ ΚΑΝΝΑΒΗΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1991-2000

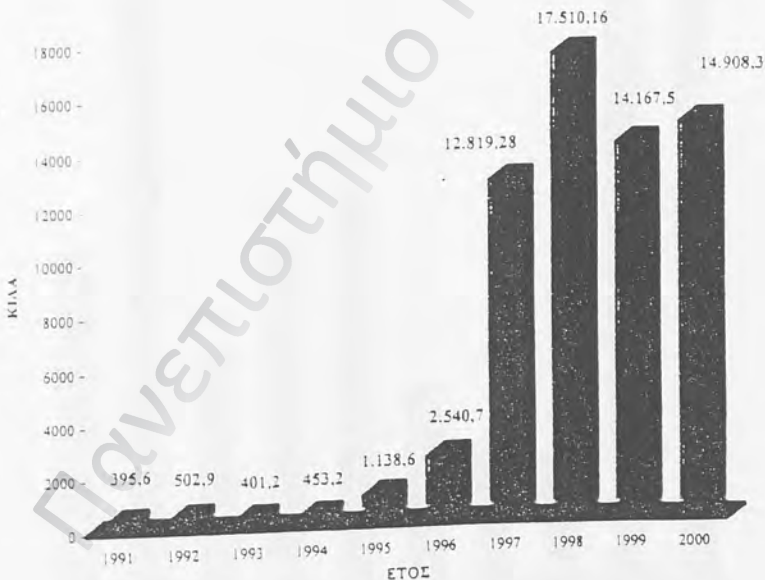

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δ/ση Ελέγχου Τελωνείων

B. ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΗ ΚΑΝΝΑΒΗ

Η συνολική ποσότητα ακατέργαστης κάνναβης που κατασχέθηκε το έτος 2000 από τις διοικητικές αρχές, ανέρχεται σε 14 τόνους, 908 κιλά και 290 γραμμάρια, έναντι 14 τόνων, 167 κιλών και 470 γραμμαρίων το 1999, παρατηρείται δηλαδή αύξηση 5,22%.

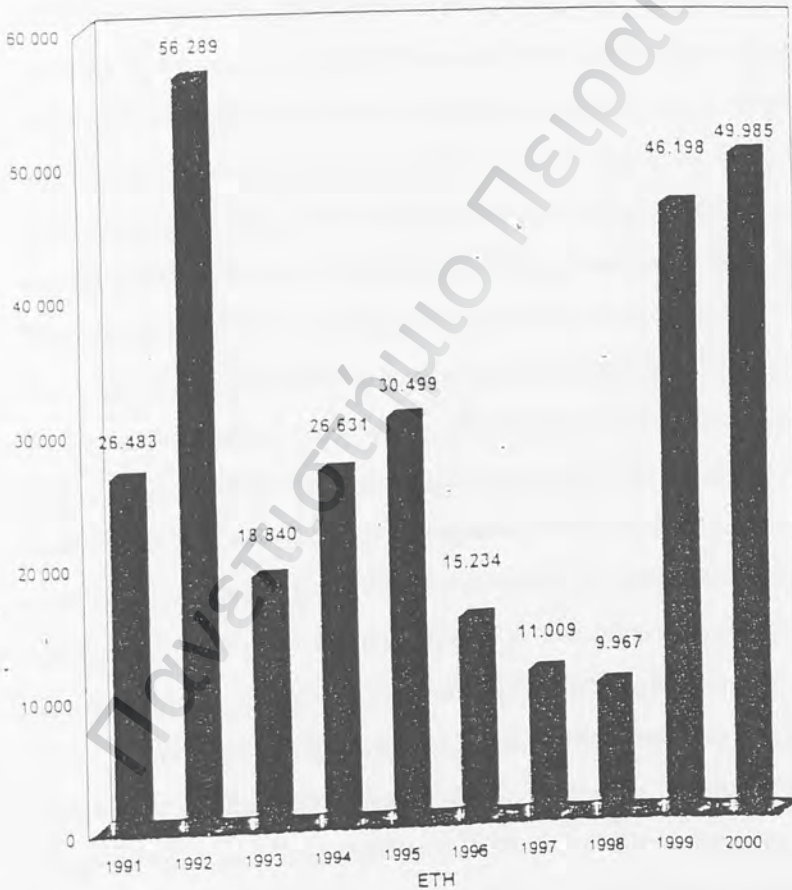
6.6 ΓΡΑΦΗΜΑ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΩΝ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟΥ ΧΑΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1991-2000

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δ/ση Ελέγχου Τελωνείων

Το έτος 2000, εντοπίστηκαν και εκριζώθηκαν **49.985** παράνομα καλλιεργηθέντα φυτά κάνναβης, εκ των οποίων το **50%** περίπου στο Νομό Ρεθύμνου Κρήτης, τα οποία **καταστράφηκαν** νομότυπα.

6.7 ΓΡΑΦΗΜΑ ΚΑΤΑΣΧΕΘΕΝΤΩΝ ΦΥΤΩΝ ΚΑΝΝΑΒΗΣ (ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΘΕΝΤΩΝ) ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1991-2000

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Δ/ση Ελέγχου Τελωνείων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 Συμπεράσματα από την εφαρμογή του εθνικού προγράμματος δράσης των τελωνείων 1998-2002

Τα θαλάσσια σύνορά μας αποτελούν στο σύνολό τους τα ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η φύλαξή τους είναι καθοριστικής σημασίας όχι μόνο για τη διασφάλιση των δημοσιονομικών κοινοτικών και εθνικών συμφερόντων, αλλά προπάντων για την προάσπιση της υγείας και ασφάλειας των πολιτών των Κ-Μ της Ε.Ε., για τη διατήρηση των πολιτιστικών αγαθών της και για τη τήρηση των λοιπών απαγορεύσεων ή περιορισμών. Η οργάνωση και η δράση των Τελωνείων και του ΣΔΟΕ, διασφαλίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό τις απαιτήσεις αυτές, που είναι και στόχοι της Ε.Ε. και επαναλαμβάνονται στη συνθήκη του Άμστερνταμ.

Οι στόχοι αυτοί επιτυγχάνονται με δράσεις συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών δυνάμεων, τελωνειακών και άλλων αρμοδίων αρχών στα Κ-Μ, τόσο απ' ευθείας μεταξύ τους όσο και μέσω της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (EUROPOL) για να διατηρηθεί και να αναπτυχθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση ως χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα για την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας.

Η Γενική Δ/ση Τελωνείων και Ε.Φ.Κ., ανταποκρινόμενη στις επιταγές του πρωτογενούς και παραγώγου δικαίου της Ε.Ε., κατήρτισε πρόγραμμα προτεραιοτήτων 1998, στα πλαίσια του πενταετούς (1998-2002) εθνικού προγράμματος "Τελωνείο 2000", που περιλάμβανε μια σειρά δράσεων, οι περισσότερες των οποίων υλοποιήθηκαν μέχρι σήμερα.

Οι σημαντικότερες δράσεις αφορούσαν την ορθολογική και αποτελεσματική οργάνωση των Τελωνείων, την εγκατάσταση των αναγκαίων υποδομών και των εξοπλισμών και στην προμήθεια σύγχρονων τεχνικών μέσων ελέγχου και μεθόδων.

Η αναδιοργάνωση της Ελληνικής Τελωνειακής διοίκησης απετέλεσε τον υπ' αριθμόν "ένα" στόχο του Εθνικού Προγράμματος "Τελωνεία 2000", ακριβώς επειδή η ομοιόμορφη προστασία του τελωνειακού εδάφους της Κοινότητας, η εξασφάλιση ομοιογενούς ποιότητας παροχών προς τους πολίτες και οικονομικούς φορείς της Ε.Ε. και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του τελωνειακού έργου, προϋποθέτουν την ύπαρξη μιας τελωνειακής διοίκησης, οργανωμένης με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις του εμπορίου.

Έτσι με τα Π.Δ.248/98 και 249/98 (ΦΕΚ186/Α'/98) είχαμε κατάργηση-συγχώνευση εξήντα τριών (63) Τελωνείων και Τοπικών Τελωνειακών Γραφείων.

Τα Τελωνεία πλέον αναπτύσσονται ως αυτοδύναμες και ανεξάρτητες υπηρεσιακές μονάδες με πλήρη ανάπτυξη όλων των καθ' ύλην αρμοδιοτήτων τους, σύμφωνα με τις σύγχρονες ανάγκες και πρακτικές, προκειμένου να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την καταστρατήγηση της κοινοτικής νομοθεσίας καθώς και της εθνικής σε θέματα απαγορεύσεων και περιορισμών.

Με το Π.Δ.248/98 συστήθηκαν δύο ειδικά Τελωνεία, ένα στην Αττική και ένα στην Θεσσαλονίκη με αποκλειστική αρμοδιότητα τα καπνικά και αλκοολούχα ποτά, που επιβαρύνονται με εναρμονισμένους Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.).

Στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών συστήθηκε Δ/νση Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, που καλύπτει πλέον τις διεθνείς μας υποχρεώσεις σε θέματα φορολογικής και τελωνειακής πολιτικής.

Οι δέκα (10) Τελωνειακές Περιφέρειες, που είχαν περιορισμένες αρμοδιότητες και υποβαθμισμένο ρόλο, αναβαθμίσθηκαν και παίζουν πλέον συντονιστικό ρόλο για όλα τα Τελωνεία της περιφέρειάς τους και επιλύουν όλα τα προβλήματα που

ανακύπτουν και που ταλάνιζαν για χρόνια τις Δ/νσεις της Κεντρικής Υπηρεσίας, με επιπτώσεις στον επιτελικό τους χαρακτήρα.

Με το Π.Δ.203/2000 (ΦΕΚ183/Α/2000) συστήθηκαν στο Υπουργείο Οικονομικών τρεις (3) Ειδικές Αποκεντρωμένες Τελωνειακές Υπηρεσίες, επιπέδου Δ/νσης, με τίτλο “Ελεγκτική Υπηρεσία Τελωνείων Αττικής”, “Ελεγκτική Υπηρεσία Τελωνείων Θεσσαλονίκης” και “Ελεγκτική Υπηρεσία Πάτρας”, υπαγόμενες στον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος τις διοικεί δια της Γενικής Δ/νσης Τελωνείων και Ε.Φ.Κ.

Οι Ελεγκτικές Υπηρεσίες Τελωνείων (ΕΛ.Υ.Τ.) χειρίζονται θέματα εσωτερικού και εκ των υστέρων ελέγχου, με σκοπό τη διασφάλιση των εθνικών και κοινοτικών εσόδων από την παρατυπία και απάτη, την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των τελωνειακών διαδικασιών και την πληροφόρηση της Διοίκησης για την ορθή εφαρμογή της ισχύουσας τελωνειακής νομοθεσίας.

Η ενισχυμένη συνεργασία των Τελωνείων αφενός με τις αρμόδιες Δ/νσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (COMMISSION) και των Τελωνειακών Διοικήσεων των Κ-Μ της Ε.Ε. και αφετέρου με τις Τελωνειακές Διοικήσεις των τρίτων χωρών είτε στα πλαίσια διμερών ή πολυμερών συμφωνιών αμοιβαίας συνδρομής και τελωνειακής συνεργασίας, είτε στα πλαίσια των πρωτοκόλλων συνεργασίας και των συμφωνιών εταιρικής σχέσης που συνάπτει η Ε.Ε. με τις χώρες αυτές. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση της ροής των πληροφοριών σε τελωνειακά θέματα και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των Τελωνείων στη δίωξη της Απάτης και Παρατυπίας καθώς και στη δίωξη της παράνομης διακίνησης ειδών που υπόκεινται σε απαγορεύσεις και περιορισμούς και την προστασία των πολιτιστικών αγαθών της χώρας μας.

Επί πλέον στελεχώθηκαν οι ομάδες δίωξης σε όλα τα Τελωνεία για τη διεξαγωγή καθημερινών ελέγχων και ερευνών, παράλληλα με τους παραδοσιακούς ελέγχους που πραγματοποιούνται κατά την διαδικασία τελωνισμού των εμπορευμάτων. Οι ομάδες αυτές ασχολούνται με εξονυχιστικούς φυσικούς ελέγχους σε εμπορεύματα

που χαρακτηρίζονται ως υψηλού κινδύνου διάπραξης παραβάσεων είτε κατόπιν πληροφοριών είτε κατόπιν ανάλυσης όλων των διαθέσιμων στοιχείων και παραστατικών εγγράφων από πλευράς επικινδυνότητας.

Η εφαρμογή του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος των Τελωνείων (Ο.Π.Σ.Τ.) που εφαρμόζεται σταδιακά στα Τελωνεία της χώρας μέχρι τέλους του 2002 και η εκπαίδευση των Τελωνειακών υπαλλήλων¹, είχε σαν αποτέλεσμα την επέκταση του αυτόματου υπολογισμού των δασμών και φόρων, τη μείωση της δασμοφοροδιαφυγής και αύξηση των εσόδων, την διασύνδεση είτε με τα κοινοτικά συστήματα ανταλλαγής πληροφοριών είτε με τα ηλεκτρονικά συστήματα των εμπόρων στα πλαίσια μνημονίων συμφωνίας. Επίσης το σπουδαιότερο έγκαιρη και έγκυρη πληροφόρηση για υποβοήθηση των τελωνειακών αναλυτών στη λήψη αποφάσεων για φυσικούς ή μη ελέγχους των εμπορευμάτων.

Τέλος, η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και η θέσπιση του Κοινοτικού Τελωνειακού Κώδικα με τον Καν. (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, επέβαλε την εναρμόνιση της Εθνικής προς την Κοινοτική νομοθεσία.

Με αυτή την προοπτική, ο Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας Ν. 1165/18 υπέστη ανάλογες τροποποιήσεις, προκειμένου αφενός μεν να εξαλειφθούν διατάξεις που ή-

¹ Από 18-11-2000 μέχρι σήμερα έχει εγκατασταθεί και λειτουργεί παραγωγικά σε όλες τις Κεντρικές Διευθύνσεις, 6 Περιφερειακές Διευθύνσεις και σε 41 τελωνεία (37 Α τάξης και 4 Β τάξης) Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣΤ) ως εξής:

- Το έτος 2000, τέθηκαν σε παραγωγική λειτουργία οι 6 Κεντρικές Διευθύνσεις και 3 τελωνεία Α τάξης.
- Το έτος 2001, τέθηκαν σε παραγωγική λειτουργία 4 Περιφερειακές Διευθύνσεις και 23 Α τάξης.
- Το έτος 2002, τέθηκαν σε παραγωγική λειτουργία 2 Περιφερειακές Διευθύνσεις και 15 τελωνεία (11 Α τάξης και 4 Β τάξης).

Από 01-01-2003 θα αρχίσει η ένταξη και των υπολοίπων 38 τελωνείων (14 Α τάξης και 24 Β τάξης), των 3 Αποκεντρωμένων Διευθύνσεων και 4 Περιφερειακών Διευθύνσεων.

Για τις ανάγκες χρήσης του ΟΠΣΤ έχουν εκπαιδευτεί συνολικά μέχρι σήμερα 2463 Τελωνειακοί Υπάλληλοι:

- Το έτος 2000 εκπαιδεύτηκαν 750 τελωνειακοί υπάλληλοι
  - Το έτος 2001 εκπαιδεύτηκαν 1075 τελωνειακοί υπάλληλοι
  - Το έτος 2002 εκπαιδεύτηκαν 638 τελωνειακοί υπάλληλοι
- Η εκπαίδευση θα συνεχιστεί εντός του έτους 2003 σε 230 ακόμη τελωνειακούς υπάλληλους, που υπηρετούν στις υπό ένταξη στο ΟΠΣΤ υπηρεσίες και τελωνεία.
Πηγή: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Υπ.Οικ.

ταν αντίθετες προς το Κοινοτικό Δίκαιο, αφετέρου δε να ανταποκριθεί, κατά το δυνατό, η Εθνική Νομοθεσία στις ανάγκες προώθησης του σύγχρονου εμπορίου.

Παρά τη συμπλήρωση και αναμόρφωση μερικών διατάξεων του Τελωνειακού Κώδικα, παρέμενε έντονη η ανάγκη της κατάρτισης ενός νέου Τελωνειακού Κώδικα, στον οποίο θα συγκεράζονται οι Εθνικές με τις Κοινοτικές διατάξεις, θα εμπλουτίζονται οι ήδη ισχύουσες, θα διαγράφονται οι αναχρονιστικές και θα συμπεριλαμβάνονται σε αυτόν όλα τα θέματα αρμοδιότητας της Τελωνειακής Υπηρεσίας, προσδιορίζοντας τη φύση και το εύρος της αποστολής της. Με αυτό το σκεπτικό ψηφίστηκε από τη Βουλή ο Ν. 2960/2001 που αποτελεί το νέο Εθνικό Τελωνειακό Κώδικα. Στο νέο αυτό Κώδικα περιλαμβάνεται για πρώτη φορά η διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης των Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης, με τη συμπερίληψη σε αυτόν του Ν. 2127/93, καθώς και η διαδικασία φορολόγησης των οχημάτων, προκειμένου να βρισκείται συγκεντρωμένη σε ενιαίο νομοθέτημα η Τελωνειακή Νομοθεσία.

Για την ταχύτερη διεξαγωγή των εργασιών στα Τελωνεία, σε συνάρτηση με τις σύγχρονες εξελίξεις και τις ανάγκες του εμπορίου, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, αλλά και για την εξασφάλιση των δημοσιονομικών συμφερόντων, η ψήφιση του νέου Κώδικα συμβάλλει τα μέγιστα τόσο στη διευκόλυνση των συναλλαγών κατά την πραγματοποίηση των τελωνειακών διαδικασιών, που προβλέπονται από το Γενικό Μέρος, όσο και στον περιορισμό του αδικήματος της λαθρεμπορίας με τον εκσυγχρονισμό των σχετικών διατάξεων, στις περιπτώσεις τελωνειακών παραβάσεων, που προβλέπονται από το Ποινικό Μέρος.

7.2 Προτάσεις

7.2.1 Προτάσεις προς τα κράτη μέλη της Ε.Ε.

(1^ο) Τα Κ-Μ της Ε.Ε. πρέπει να μελετήσουν τη δυνατότητα σύστασης Κεντρικής Υπηρεσίας αξιολόγησης των τελωνειακών παραβάσεων, μέσω της συγκέντρωσης πληροφοριών και της ανάπτυξης μεθόδων ανάλυσης κινδύνων.

Η Κεντρική Υπηρεσία θα πρέπει ν' αναλάβει τη συλλογή, αποθήκευση, ανάλυση και χρήση των πληροφοριών, καθώς και τη διαβίβαση σε όλες τις αρμόδιες αρχές της Τελωνειακής Διοίκησης στρατηγικών πληροφοριών για τις τάσεις και τις μεθόδους απατών μαζί με δελτία εκτίμησης κινδύνων για κάθε τομέα (π.χ. στο τομέα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΑΠ), στο τομέα της εμπορικής πολιτικής όπου επιβάλλονται δασμοί αντιντάμπιγκ, ποσοτώσεις κ.λπ.).

Η ίδια Υπηρεσία θα πρέπει να διευκολύνει τις αμοιβαίες ανταλλαγές πληροφοριών και εμπειριών, αναλαμβάνοντας το ρόλο του συνδέσμου με τις Τελωνειακές Διοικήσεις των άλλων Κ-Μ.

Τα Κ-Μ θα πρέπει να δημιουργήσουν και να χρησιμοποιούν κοινές βάσεις δεδομένων και να ερευνήσουν για ποιους κλάδους μεταφορών και για ποια εμπορεύματα θα ήταν σκόπιμο να καθοριστούν ενιαίες παράμετροι κινδύνου, ώστε κατά την ανάλυση κινδύνου να αξιοποιούνται όλα τα δεδομένα και να είναι διαθέσιμα για τις ανάγκες των τελωνειακών ελέγχων της Ε.Ε. ιδίως στα σημεία εισόδου ή εξόδου του τελωνειακού εδάφους των Κ-Μ.

Τα Κ-Μ θα πρέπει επίσης να εφαρμόζουν το Τελωνειακό Σύστημα Πληροφοριών² που προβλέπεται στη Σύμβαση της 26^{ης} Ιουλίου 1995, που καταρτίστηκε στα πλαίσια του τομέα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Γ' πυλώνα της συνθήκης του Μάαστριχ για την καλύτερη συνεργασία των Κ-Μ προς επίτευξη των

² Ν.2706/99 (ΦΕΚ 77/Α/99) "περί κύρωσης της σύμβασης βάσει του άρθρου Κ3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τη χρήση της πληροφορικής στον τελωνειακό τομέα".

στόχων της Ε.Ε. και ειδικότερα για τη βελτίωση της συλλογής, της επεξεργασίας, της διάδοσης και της αξιοποίησης των πληροφοριών στο επίπεδο και των δεκαπέντε (15) Κ-Μ της Ε.Ε.

(2^ο) να εξασφαλίζουν και να επιβάλλουν τη σωστή εφαρμογή της Κοινοτικής και Εθνικής νομοθεσίας για την τήρηση των οποίων είναι υπεύθυνες, μεριμνώντας ώστε οι τελωνειακοί έλεγχοι να είναι εξίσου αποτελεσματικοί και αποδοτικοί στο τελωνειακό έδαφος όλων των Κ-Μ και ιδίως σε κάθε σημείο εισόδου και εξόδου του εδάφους αυτού.

Προς τούτο τα Κ-Μ θα πρέπει να ανταλλάσσουν τις εμπειρίες τους σχετικά με τις διάφορες μεθόδους ελέγχου καθώς και τις μεθόδους ανάλυσης κινδύνων, ώστε να καθορίζεται ποιες μέθοδοι είναι οι καταλληλότερες σε κάθε περίπτωση, οι οποίες και θα πρέπει να προτιμώνται και να εφαρμόζονται από όλα τα Κ-Μ της Ε.Ε.

Οι Τελωνειακές Διοικήσεις των Κ-Μ, για την ενίσχυση των ελέγχων, πρέπει να διοργανώνουν κοινές επιχειρήσεις επιτήρησης που μπορούν να στοχεύουν σε όλους τους τρόπους και τα μέσα μεταφοράς καθώς και σε όλα τα είδη αγαθών και να αποσκοπούν στη συγκέντρωση περαιτέρω πληροφοριών για την απάτη και το παράνομο εμπόριο καθώς και για τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους και τάσεις.

Κατά την οργάνωση και πραγματοποίηση των επιχειρήσεων τελωνειακής επιτήρησης, όλες οι Τελωνειακές Διοικήσεις θα πρέπει να εφαρμόζουν κοινούς κανόνες υλοποίησης και ανταλλαγής πληροφοριών, που καθορίζονται από κοινού προς το σκοπό της επιχείρησης.

Έχει ζητηθεί από τα Κ-Μ της Ε. Ε. να εντοπίσουν τα Τελωνεία εκείνα που διαθέτουν εξειδίκευση και άριστη οργάνωση και να ονομαστούν κέντρα εμπειρογνωμοσύνης ή κέντρα αριστείας. Στα Τελωνεία αυτά θα μπορούν να οργανώνονται επισκέψεις Τελωνειακών υπαλλήλων για την απόκτηση εμπειριών και την μεταφορά στους χώρους εργασίας των των καλλίτερων μεθόδων εργασίας.

(3^{ον}) Η μελέτη των εξουσιών των Τελωνειακών υπαλλήλων σε κάθε Κ-Μ, πρέπει να εξετάζεται σε σχέση με το ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν κατά την εκτέλεση του παρόντος στρατηγικού προγράμματος ώστε να εντοπίζουν από κοινού τους τομείς στους οποίους μπορεί να αναπτυχθεί ή να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ των Τελωνειακών Διοικήσεων.

Τα Κ-Μ πρέπει να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη κατάλληλων μορφών πρακτικής διασυννοριακής συνεργασίας καθώς και ειδικών μορφών συνεργασίας όπως προβλέπεται στο σχέδιο σύμβασης για την αμοιβαία συνδρομή και συνεργασία των Τελωνειακών Διοικήσεων και να εξετάσουν τον τρόπο χρησιμοποίησης του δικτύου Τελωνειακών αξιωματικών συνδέσμων που διαθέτουν, σε συντονισμό με τα δίκτυα των άλλων Τελωνειακών Διοικήσεων των άλλων Κ-Μ.

(4^{ον}) Ν' αναπροσαρμόζουν συνεχώς τα εκπαιδευτικά προγράμματα των Τελωνειακών υπαλλήλων προς τις μεταβολές των καθηκόντων και του περιβάλλοντος εργασίας τους.

Προς τούτο τα Κ-Μ πρέπει να πραγματοποιούν συναντήσεις για συντονισμό και συνοχή των δράσεων κατάρτισης στους εξής τομείς:

Στην εκπαίδευση των Τελωνειακών υπαλλήλων στις νέες μεθόδους εργασίας, τις νέες τεχνολογίες, τη χρήση των μέσων πληροφορικής, το Internet κ.λπ.

Στην πρόληψη και καταστολή της Απάτης και Παρατυπίας (συλλογή πληροφοριών, μέθοδοι ανάλυσης κινδύνων κ.λπ.)

Στην ανταλλαγή Τελωνειακών υπαλλήλων μεταξύ των Τελωνειακών Διοικήσεων τρίτων χωρών.

Στην κατάρτιση μαζί με τις Αστυνομικές υπηρεσίες ή άλλες υπηρεσίες επιβολής του νόμου.

Στη διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων.

(5^{οη}) Να ενισχύουν κάθε μορφή συνεργασίας με τους οικονομικούς φορείς που ενεργούν καλόπιστα, συνάπτοντας μνημόνια συμφωνιών γι' αυτό, ώστε να διαταράσσεται όσο το δυνατόν λιγότερο η ομαλή ροή του νόμιμου εμπορίου.

Τα Κ-Μ πρέπει να αξιολογούν συνεχώς τις μεθόδους εργασίας τους ώστε να εξασφαλίζεται η μικρότερη δυνατή παρεμπόδιση της ομαλής ροής του νόμιμου εμπορίου από τις ελεγκτικές και ερευνητικές τους δράσεις και ταυτόχρονα να διασφαλίζονται τα εθνικά και κοινοτικά δημοσιονομικά συμφέροντα.

Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η εμπειρία και οι πληροφορίες που διαθέτουν οι οικονομικοί φορείς και η ανταλλαγή πληροφοριών να διασφαλίζεται στα προαναφερόμενα μνημόνια συμφωνιών, με δικαιώματα και υποχρεώσεις και προς τις δύο πλευρές.

Έτσι οι δράσεις κατάρτισης των οικονομικών φορέων καθώς και η εκπόνηση, δημοσίευση και διανομή ενημερωτικού υλικού, με σκοπό να εξοικειωθούν περισσότερο οι εργαζόμενοι σε οικονομικούς φορείς με τις τελωνειακές διαδικασίες αποτελεί υποχρέωση των Τελωνειακών Διοικήσεων των Κ-Μ.

Εξάλλου ο εμπεριστατωμένος διάλογος με τους οικονομικούς φορείς και η υποχρέωσή τους για παροχή πληροφοριών προς τις Τελωνειακές Διοικήσεις, αποτελεί υποχρέωσή τους για τη συμβολή τους αφενός στην αποτελεσματική καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, προδρόμων ουσιών και λοιπών παρανόμων ενεργειών που υποπίπτουν στην αντίληψή τους και αφετέρου στη διευκόλυνση του νόμιμου εμπορίου και την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου που πλήττει όχι μόνο τα Εθνικά και Δημοσιονομικά Συμφέροντα αλλά και τα συμφέροντά τους από τον αθέμιτο ανταγωνισμό.

(6^{οη}) Να προωθούν μια αποτελεσματική και αρμονική συνεργασία με τις Αστυνομικές Αρχές και λοιπές δικωτικές αρχές της χώρας για την επίτευξη καλλίτερων αποτελεσμάτων σε θέματα κοινών στόχων.

Οι ειδικές ρυθμίσεις συνεργασίας, για την επίτευξη αυτού του στόχου, πρέπει να τυποποιηθούν με τη μορφή μνημονίων συμφωνίας ή διατάξεων νόμου.

(7^ο) Να συμβάλλουν, μέσω κατάλληλων και συγκεκριμένων δράσεων και θέσπισης νόμιμων πλαισίων, στη προώθηση της ποιότητας των Τελωνειακών Υπηρεσιών στις τρίτες χώρες οι οποίες το ζητούν.

Προς το σκοπό αυτό, θα πρέπει να αναθεωρηθούν και συμπληρωθούν τα υπάρχοντα νομικά πλαίσια (διμερείς συμφωνίες Τελωνειακής συνεργασίας) και να υπογραφούν νέες συμφωνίες Τελωνειακής συνεργασίας που να καλύπτουν όλους τους τομείς Τελωνειακής αρμοδιότητας.

Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα την περαιτέρω ανάπτυξη της ανταλλαγής πληροφοριών και άλλων μορφών συνδρομής στις σχέσεις με τις τρίτες χώρες.

Προτεραιότητα θα πρέπει να δίδεται στις τρίτες χώρες που είναι υποψήφιες για ένταξη στην Ε.Ε. με εφαρμογή προγραμμάτων τεχνικής κατάρτισης προς τον τομέα της καταπολέμησης της απάτης και παρατυπίας στις συναλλαγές με την Ε.Ε. καθώς και στη διάδοση πληροφοριών αναφορικά με την οργάνωση και την εφαρμογή των καλλίτερων μεθόδων ελέγχων και γενικά της παραγωγικής χρησιμοποίησης των ανθρωπίνων πόρων και των τεχνικών μέσων ελέγχου στην καταπολέμηση της πάσης φύσεως μορφής λαθρεμπορίου.

(8^ο) Να διαθέτουν βασικές εγκαταστάσεις σε όλες τις περιοχές υψηλού κινδύνου των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. για να μπορούν οι Τελωνειακοί υπάλληλοι να ελέγχουν αποδοτικά και αποτελεσματικά τους ταξιδιώτες, τα εμπορεύματα και τα μέσα μεταφοράς.

Προς τούτο είναι απαραίτητο να υπάρχουν εγκαταστάσεις για σωματικές έρευνες και εξονυχιστικούς ελέγχους των ταξιδιωτών, ειδικές ράμπες για έλεγχο των μέσων μεταφοράς και χώροι εκφόρτωσης, ασφαλούς αποθήκευσης και επαναφόρτω-

σης των εμπορευμάτων, συμπεριλαμβανομένης της αποθήκευσης σε ψυγεία για ευπαθή φορτία.

Σε κάθε εγκατάσταση θα πρέπει να υπάρχει ο απαραίτητος εξοπλισμός για την υποβοήθηση των Τελωνειακών υπαλλήλων και ο ειδικός εξοπλισμός που είναι συνάρτηση του μεγέθους της κυκλοφορίας εμπορευμάτων ταξιδιωτών και μέσων μεταφοράς και του βαθμού επικινδυνότητας κάθε σημείου εισόδου-εξόδου των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε.

Κατά την αγορά ειδικού εξοπλισμού, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σχετική εμπειρία σε άλλα Κ-Μ της Ε.Ε. καθώς και ο βαθμός της αποδοτικότητάς των.

7.2.2 Προτάσεις για την Τελωνειακή Διοίκηση της Ελλάδας

Οι παρακάτω προτάσεις μπορούν να συμβάλουν στη συμπλήρωση της τελωνειακής στρατηγικής που εφαρμόζεται σήμερα, χωρίς να διαταραχθεί η ισορροπία αφενός για ταχεία διεκπεραίωση των εμπορικών συναλλαγών και διευκολύνσεων του υγιούς εμπορίου και αφετέρου για συντονισμένη δράση των τελωνείων της Ελλάδας γι' αποτελεσματική καταπολέμηση της Απάτης και της παράνομης διακίνησης ειδών που υπόκεινται σε απαγορεύσεις ή περιορισμούς.

(1^{ov}) Η σύσταση στη Κεντρική Υπηρεσία, Δ/σης Ανάλυσης Κινδύνων, διαρθρωμένη σε τρία τμήματα:

(α) Α' τμήμα Ανάλυσης Κινδύνων (σε εθνικό επίπεδο).

(β) Β' τμήμα Συλλογής και Ανάλυσης Πληροφοριών.

(γ) Γ' τμήμα Προμήθειας και Συντήρησης Σύγχρονων Τεχνικών Μέσων Ελέγ-

χων.

Η Δ/ση αυτή θα συγκεντρώνει τα αποτελέσματα των ελέγχων όλων των Τελωνείων της χώρας και θα επαναπροσαρμόζει τις παραμέτρους κινδύνων με βάση την

ανάλυση των αποτελεσμάτων των ελέγχων, των υφισταμένων κατασχέσεων και του κοινά αποδεκτού προφίλ κινδύνου σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ίδια Δ/ση θα πρέπει να διευκολύνει τις αμοιβαίες ανταλλαγές πληροφοριών και εμπειριών αναλαμβάνοντας το ρόλο του συνδέσμου με τις Τελωνειακές Διοικήσεις των υπολοίπων Κ-Μ της Ε.Ε. καθώς και με τις Τελωνειακές Διοικήσεις τρίτων χωρών που υπάρχουν συμφωνίες αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής και συνεργασίας.

Επιπλέον θ' αναλάβει τη συλλογή και ανάλυση πληροφοριών, την προμήθεια σύγχρονων τεχνικών μέσων ελέγχων και τη διαβίβαση τόσο επιχειρησιακών πληροφοριών όσο και στρατηγικών πληροφοριών, αναφορικά με τις νέες τάσεις και μεθόδους διάπραξης λαθρεμπορίου, σε όλες τις Τελωνειακές Αρχές της χώρας.

(2^{ου}) Όλες οι Τελωνειακές Αρχές της χώρας θα πρέπει να εντείνουν τη συνεργασία τους με το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος και με τις Αστυνομικές και Λιμενικές Αρχές, για να βελτιωθεί η απόδοσή τους και η αποτελεσματικότητά τους, σε θέματα συναρμοδιότητας, όπως είναι τα ναρκωτικά και η προστασία των πολιτιστικών θησαυρών της χώρας.

Η συνεργασία αυτή θα πρέπει να κατοχυρωθεί με διατάξεις νόμου, για όλα τα θέματα συναρμοδιότητας, όπως ακριβώς έχει κατοχυρωθεί η συνεργασία, στη Δίωξη Ναρκωτικών με τη θεσμοθέτηση και λειτουργία του Συντονιστικού Οργάνου Δίωξης Ναρκωτικών, με ικανοποιητικά αποτελέσματα.

(3^{ου}) Οι Κεντρικές Δ/σεις Τελωνείων θα πρέπει να ενισχύσουν κάθε μορφή συνεργασίας με τους οικονομικούς φορείς, με ομοσπονδίες κλάδων, με βιοτεχνικά, εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια καθώς και με ομάδες συναλλασσομένων με τα Τελωνεία με τη σύναψη Μνημονίων³ Συμφωνίας (Memorandum of

³ Η Γενική Δ/ση Τελωνείων και Ε.Φ.Κ. του Υπουργείου Οικονομικών έχει υπογράψει μέχρι σήμερα τα παρακάτω μνημόνια συμφωνίας:
(α) το 1997 με τη BIMCO, Διεθνές Ναυτιλιακό Συμβούλιο Βαλτικής, με στόχο την πάταξη της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών.

Understanding) αφενός για να λαμβάνεται υπόψη η εμπειρία και το σπουδαιότερο οι πληροφορίες που διαθέτουν για τους παράνομους κάθε κλάδου ή τομέα που πλήττουν τα συμφέροντά τους από τον αθέμιτο ανταγωνισμό και αφετέρου για να αξιολογούνται συνεχώς οι μέθοδοι εργασίας των Τελωνείων ώστε να εξασφαλίζεται η μικρότερη δυνατή παρεμπόδιση της ομαλής ροής του νόμιμου εμπορίου από τις ελεγκτικές και ερευνητικές τους δράσεις και ταυτόχρονα να καταπολεμείται αποτελεσματικά το λαθρεμπόριο σε όλους τους τομείς.

(4^ο) Η Σχολή Επιμόρφωσης Υπαλλήλων Υπουργείου Οικονομικών (ΣΕΥΥΟ) θα πρέπει να αναπροσαρμόζει συνεχώς τα εκπαιδευτικά προγράμματα των Τελωνειακών Υπαλλήλων, τόσο ως προς τις νέες μεθόδους εργασίας, τις νέες τεχνολογίες και τις μεταβολές των καθηκόντων τους λόγω αναπροσαρμογής της νομοθεσίας όσο και ως προς το περιβάλλον εργασίας τους λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε θε περιοχής.

Προς τούτο η εκπαίδευση θα πρέπει να αφορά τη χρήση των μέσων πληροφορικής από όλο το δυναμικό των Τελωνείων, τη συλλογή και ανάλυση πληροφοριών, τη σωστή χρήση και εκμετάλλευση των σύγχρονων τεχνικών μέσων ελέγχων, το ηλεκτρονικό λαθρεμπόριο μέσω Internet κ.λπ. και επιπλέον σε θέματα συναρμοδιότητας θα πρέπει τα σεμινάρια τόσο αρχαρίων όσο και προχωρημένων να γίνονται σε τοπικό επίπεδο, να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής και να συμμετέχει ικανός αριθμός εκπροσώπων από όλες τις συναρμοδίες αρχές (ΣΔΟΕ, Αστυνομία, Λιμενικό).

-
- (β) το 1998 με το Σύνδεσμο Χημικών Βιομηχανιών, με σκοπό την παρεμπόδιση της εκτροπής των προδρόμων ουσιών στην παρασκευή ναρκωτικών.
 (γ) το 1999 υπογράφηκε μνημόνιο με την DHL (Ομοσπονδία Φορτηγών Αυτοκινητιστών Ελλάδας).
 (δ) το 2000 υπογράφηκε μνημόνιο με τη φαρμακευτική εταιρεία Π. Μπακάκος Α.Ε.

Επισημαίνεται ότι για τα συνοριακά Τελωνεία κρίνεται σκόπιμη η πρόσκληση εκπροσώπων του αντίστοιχου συνοριακού Τελωνείου της τρίτης χώρας, λαμβάνοντας μέριμνα για τα προβλήματα επικοινωνίας.

Με αυτό τον τρόπο, διευκολύνεται η συνεργασία με τη γνωριμία των εκπροσώπων των διοικητικών αρχών και επί πλέον αναπτύσσεται πρακτική διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των Τελωνείων των δύο χωρών, που είναι άμεση και αποτελεσματική, σε σχέση με τις διμερείς συνεργασίες μεταξύ δύο χωρών, που υλοποιούνται μέσω των εθνικών σημείων επαφής των χωρών, με χρονοβόρες διαδικασίες, που δεν οδηγούν πάντα σε θετικά αποτελέσματα.

(5^ο) Η Γενική Δ/νση Τελωνείων και Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης θα πρέπει να εξοπλίσει και εκπαιδέψει το προσωπικό ενός Τελωνείου ανά Περιφέρεια, σε πολύ καλό βαθμό, ώστε να αποτελεί Τελωνείο πρότυπο στη Περιφέρεια, εξυπακούεται με τη στελέχωση και λειτουργία όλων των τμημάτων του Τελωνείου και εφαρμογή όλων των αρμοδιοτήτων του, ιδιαίτερα αυτών των απαγορεύσεων και περιορισμών.

Στο Τελωνείο αυτό, θα πρέπει να αποσπώνται περιοδικά και για διάστημα ενός μηνός Τελωνειακοί υπάλληλοι από όλα τα Τελωνεία της Περιφέρειας για πρακτική εξάσκηση σε όλα τ' αντικείμενα και ιδιαίτερα σε αυτό της ανάλυσης κινδύνων και των φυσικών ελέγχων.

Τα συνοριακά Τελωνεία Κήπων (σύνορα Ελλάδας-Τουρκίας), Προμαχώνα (σύνορα Ελλάδας-Βουλγαρίας), Ευζώνων (σύνορα Ελλάδας-FYROM) και Κακαβιάς (σύνορα Ελλάδας-Αλβανίας) διαθέτουν κτίρια ελέγχου οχημάτων με ανάλογη υλικοτεχνική υποδομή, σύγχρονα τεχνικά μέσα ελέγχων και προσωπικό με άριστη εμπειρία ελέγχων και μπορούν ν' αποτελέσουν Ελληνικά Τελωνεία εμπειρογνομοσύνης για πρακτική εκπαίδευση μεγάλου αριθμού Τελωνειακών υπαλλήλων, με περιοδικές αποσπάσεις, ενταγμένων στις ομάδες βάρδιας χωρίς να διαταράσσεται η ομαλή λειτουργία τους.

7.2.3 Προτάσεις για την προστασία των εναλίων αρχαιοτήτων

Το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών θα πρέπει να θεσμοθετήσει τη λειτουργία διακυβερνητικού συντονιστικού οργάνου δίωξης Αρχαιοκαπηλίας, με συμμετοχή όλων των συναρμοδίων διοικητικών αρχών (Τελωνεία, ΣΔΟΕ, Αστυνομία, Λιμενικό) για καλλίτερο συντονισμό και ροή των πληροφοριών στο τομέα αυτό.

Για την επιστημονική έρευνα και την ανάπτυξη της υποβρύχιας αρχαιολογίας στην Ελλάδα προτείνουμε να ιδρυθεί στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου τομέας υποβρύχιας αρχαιολογίας, με τόπο λειτουργίας του το φρούριο της Πύλου, στο οποίο λειτουργούν ήδη εργαστήρια συντήρησης εναλίων αρχαίων και εφύδρου ξύλου, αποθήκες αρχαιοτήτων, χώροι έκθεσης αρχαιοτήτων, αίθουσες διαλέξεων και προβολών, καθώς και πλούσια βιβλιοθήκη για τους ερευνητές, όπως και ξενώνας.

Παράλληλα προτείνουμε να λειτουργήσει Σχολή Καταδύσεων για την εκπαίδευση ικανού αριθμού αρχαιολόγων στον τομέα της υποβρύχιας αρχαιολογίας και της προστασίας των εναλίων αρχαιοτήτων.

Επί πλέον θα πρέπει να ιδρυθούν και άλλες εφορίες εναλίων αρχαιοτήτων ακριβώς γιατί η χώρα μας διαθέτει μεγάλο σε ευρήματα ενάλιο αρχαιολογικό πλούτο και συνεπώς η ύπαρξη εφοριών εναλίων αρχαιοτήτων που θα είναι στελεχωμένες με αρχαιολόγους δύτες, διασφαλίζει τον εντοπισμό των ναυαγίων και του φορτίου τους καθώς των υπολειμμάτων πόλεων και παράκτιων οικισμών, την τοπογραφική και σχεδιαστική αποτύπωση και τη διεξαγωγή μελετών για τις περαιτέρω διαδικασίες και προστασία τόσο από ακούσια ανθρώπινη παρέμβαση όσο και από καταδύσεις οργανωμένων ομάδων αρχαιοκαπήλων για την ανέλκυση πολύτιμων αντικειμένων.

Οι Δήμοι παραθαλάσσιων περιοχών θα πρέπει να δημιουργήσουν μουσεία εναλίων αρχαιοτήτων – όπου δεν υπάρχουν – και να κληθούν από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης οι κάτοικοι των γύρω περιοχών, που διαθέτουν τέτοιες αρχαιότητες, να τις παραδώσουν στα μουσεία και επί πλέον με ενημερωτικές εκπομπές και ειδικά

spot να πεισθούν ότι είναι οι θεματοφύλακες της πολιτιστικής τους κληρονομιάς από τους ξένους αρχαιοκάπηλους που δρουν ανενόχλητοι στη περιοχή τους.

Παράλληλα θα πρέπει να θεσπισθούν αυστηρότερες κυρώσεις προκειμένου να αποτρέπονται παράνομες καταδυτικές έρευνες και ανελκύνσεις εναλίων αρχαιοτήτων και πολιτιστικών αγαθών.

Είναι γνωστό ότι στους Έλληνες ψαράδες, που “οργώνουν” ημέρες και νύχτες στις ελληνικές και ξένες θάλασσες οφείλεται η ανακάλυψη και η παράδοση στα μουσεία πολλών εναλίων αρχαιοτήτων.

Η διαπίστωση αυτή μας κάνει να πιστεύουμε ότι παράλληλα προς τα καθήκοντά τους – το ψάρεμα – θα είναι και καλοί φύλακες της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς μας. Γι’ αυτό προτείνουμε, ενόψει μάλιστα και των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, που θα γεμίσουν τα νησιά και τις θάλασσες της χώρας μας με τουρίστες και κότερα, και οι κίνδυνοι της αρχαιοκαπηλείας θα είναι μεγάλοι, να χορηγήει η Πολιτεία, ύστερα από ειδική εκπαίδευση των πλοιάρχων των αλιευτικών σκαφών άδεια ελέγχου σε ο,τιδήποτε έχει σχέση με την αρχαιοκαπηλεία και να τους καλεί να συνεργαστούν με τις λιμενικές Αρχές για μια καλύτερη αστυνόμευση των θαλασσιών χώρων.

7.2.4 Πρόταση ανάπτυξης καταδυτικού τουρισμού στην Ελλάδα

Η Ελλάδα ως χώρα κατ’ εξοχήν θαλασσινή διαθέτει όλες τις προϋποθέσεις που ορίζουν τα διεθνή πρότυπα για να προσελκύσει καταδυτικό τουρισμό από όλο τον κόσμο.

Αν θεωρήσουμε ότι η σημαντικότερη από τις προϋποθέσεις είναι η ύπαρξη υποβρύχιου τοπίου ικανού να προσελκύσει το ενδιαφέρον των τουριστών, η Ελλάδα όντως διαθέτει σπάνια προνόμια:

- Τις υπέροχες και τεράστιες δαντελωτές ακτές.

- Τους σπάνιους βυθούς της.
- Τους άπειρους υφάλους της που αποτελούν περάσματα για τη θαλάσσια πανίδα.
- Τις υποβρύχιες σπηλιές που δημιουργούν τη μυστηριώδη αρχιτεκτονική του υδάτινου κόσμου της και που φιλοξενούν σπανιότατα είδη πανίδας, τα οποία χωρίς τη δυνατότητα κατάδυσης παραμένουν αόρατα στα ανθρώπινα βλέμματα.
- Τα πάμπολλα ναυάγια, που χρονολογούνται από εποχές που χάνονται στα βάθη των αιώνων, που έχουν κρατήσει για πάντα μέσα τους τις ιστορίες εποχών και τις μοίρες ανθρώπων και τροφοδοτούν τη φαντασία όσων αναζητούν μια επαφή με ένα παρελθόν που δεν γνώρισαν, με τους μύθους που πλάστηκαν αλλά και με το αντίκρουσμα του χρόνου που σταμάτησε μοιραία. Παράλληλα, τα ναυάγια αποτελούν μέρος αποίκησης για πολλά είδη θαλάσσιων οργανισμών.

Τα μέτρα πολιτικής που εισηγούμαστε είναι:

Σήμερα, που έχει γίνει πεποίθηση όλων των ασχολούμενων με τον τουρισμό ότι η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού μοιάζει να είναι η λύση στην παρατεταμένη τουριστική κρίση που αντιμετωπίζει η χώρα μας, πολλά θα μπορούσαν να γίνουν στο σημείο αυτό. Μερικά από αυτά είναι τα εξής:

1. Η δημιουργία ενός υποβρύχιου αρχαιολογικού πάρκου στα ρωμαϊκά ναυάγια των κίωνων και των σαρκοφάγων της Ν. Σαπιέντζας στη Μεθώνη θα μπορούσε να διεκδικήσει με αξιώσεις μια θέση μεταξύ των πλέον φημισμένων καταδυτικών προορισμών της Ευρώπης.
2. Είναι γνωστό ότι τα Δωδεκάνησα διαθέτουν ένα μοναδικό θησαυρό, που και μόνο αυτός να αξιοποιούνταν, θα μπορούσε να εκτινάξει τη χώρα στην κορυφή του παγκόσμιου καταδυτικού ενδιαφέροντος. Ο θησαυρός αυτός είναι η Κάλυμνος, με τη θαυμάσια παράδοση των σφουγγαράδων. Η Κάλυμνος έχει τις δυνατότητες ν' αποτελέσει μια από τις πρώτες καταδυτικές περιοχές του κόσμου, προσφέροντας κάτι μοναδικό σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιος τουρίστας

αυτοδύτης δεν θα ερχόταν να καταδυθεί και να γνωρίσει την τέχνη των παλιών σφουγγαράδων σε μια κατάδυση – προσομοίωση των καταδυτικών δεδομένων εκείνης της εποχής, προσφερόμενη όμως με τα πιο σύγχρονα σημερινά μέσα ασφαλείας;

3. Υπάρχει επίσης τρόπος να αξιοποιηθούν οι βραχονησίδες που στολίζουν τις θάλασσές μας αλλά και να λειτουργήσουν ως επίκεντρο της οικονομικής ανάπτυξης των νησιών μας μέσω του καταδυτικού τουρισμού.

Η πρότασή μας προβλέπει την ανακήρυξη κάποιων βραχονησίδων σε υποβρύχια πάρκα (προστατευόμενες περιοχές στις οποίες θα απαγορεύεται κάθε μορφή αλιείας), στα οποία θα επιτρέπεται μόνο η κατάδυση για ψυχαγωγία με σκοπό την ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού από τους κατοίκους των γειτονικών νησιών. Το πρόγραμμα αυτό μπορεί να αναπτυχθεί από Δήμους και Κοινότητες με τη συνεργασία τοπικών φορέων όπως Συνδέσμων Ξενοδόχων, Πολιτιστικών Συλλόγων, καθώς και με τη χρηματοδότηση περιβαλλοντικών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ωστόσο, για να μπορέσουν τα όνειρα αυτά να γίνουν πραγματικότητα, θα πρέπει το ελληνικό κράτος να προβεί στις παρακάτω ενέργειες:

1. Στον εκσυγχρονισμό του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τις καταδύσεις (αρμόδιο το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας).
2. Στον καθορισμό των αρχαιολογικών χώρων και ζωνών προστασίας από την Εφορεία Εναλείων Αρχαιοτήτων και κατά συνέπεια την απελευθέρωση των καταδύσεων (αρμόδιο το Υπουργείο Πολιτισμού).
3. Στη δημιουργία, σε διάφορες περιοχές της χώρας, προστατευόμενων υποβρύχων πάρκων, στα οποία θ' αναπτυχθεί ανενόχλητη η υποβρύχια ζωή και στα οποία θα επιτρέπεται μόνο η κατάδυση για ψυχαγωγία (αρμόδιο το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.).

4. Στην παροχή κινήτρων σε νέους εκπαιδευτές καταδύσεων, προκειμένου να δημιουργήσουν καταδυτικά κέντρα στον τόπο καταγωγής τους.

Η λήψη και μόνο των παραπάνω μέτρων είναι αρκετή για να δημιουργήσει το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο πάνω στο οποίο θα αναπτυχθεί το νέο πρόσωπο του ελληνικού τουρισμού, που με τη σειρά του θα προσφέρει πολλά στην ανάπτυξη της εθνικής μας οικονομίας.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Βιβλιογραφία

1. Αθανασόπουλος Κωνσταντίνος, *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Τόμος Α', Β' Έκδοση. Αθήνα 2000.
2. Alfonso Mattera, *Ενιαία Εσωτερική Αγορά*, Αθήνα-Κομοτηνή 1992, σελ. 815-821.
3. Αργώ, (μηνιαίο περιοδικό), Φεβρουάριος 1994, τ. 342.
4. Αρχαιολογία. Υποβρύχια Αρχαιολογία. Τεύχος 8. Αύγουστος 1983.
5. Βουδούρη Δάφνη, *Η Προστασία Της Πολιτιστικής Κληρονομιάς Στην Προοπτική Της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς*. Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών. Εκδόσεις Παπαζήση. 1992.
6. Goulielmos and K. Giziakis, *Treatment of Uncompensated Cost of Maritime Accidents in a Model of Welfare economies*. Conference on Critical Issues in Maritime Economies Massachusetts Institute of Technology U.S.A. 1955.
7. Council of Europe, *The Council of Europe and the Cultural Heritage*, Strasbourg, 1991.
8. Α.Μ. Γουλιέλμος – 1997 “Διοίκηση παράκτιων και θαλάσσιων βιομηχανιών”, Εκδόσεις Α. Σταμούλης Α.Ε., Αθήνα – Πειραιάς.
9. Γκιζιάκης Κωνσταντίνος, *Economic aspects of ship casualties*. Conference The International Association of Maritime Economists, London, 1997.
10. Δαμανίδης Κ., *Θησαυροί ναυτικής παράδοσης*, από το «Ελλάδα και θάλασσα», τ. ΙΣΤ, αφιέρωμα της εφημερίδας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Αθήνα 1997.
11. Δασμολογικές Απαλλαγές- Καν. 918/1983 του Συμβουλίου
12. ΔΕΚ υπόθεση 6/64(Costa/ENEL). Συλλ. 1964, 1141.
13. ΔΕΚ υπόθεση C-1/1991 Συλλογή 1991, I-6979.
14. ΔΕΚ υπόθεση C-365/93 (Επιτροπή / Ελλάδα) απόφαση 23-3-95.

15. ΔΕΚ υπόθεση 152/1984 (MARSHALL). Συλλ. 1986.
16. ΔΕΚ υπόθεση C-91/1992 (Paola Faccini). Συλλ. 1994, 3325
17. Άρθρα 60 έως 70 του Π.Δ. 127/89.
18. Ειδικοί Φόροι Κατανάλωσης-Νόμος 2127/1993
19. *Εισαγωγή Στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο* (Δονάτου – Παπαγιάννη Αθήνα 1996)
20. Εθνικό Πρόγραμμα Τελωνεία 2000 (Προτεραιότητες πρωτ. Τ1433/459/9-3-1998 ΑΥΟ)
21. Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας.Νόμος 1165/1918 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει μέχρι σήμερα.
22. Επιτροπή Των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. ΚΟΜ (90) 572 Τελικό. Η Τελωνειακή Ένωση στο Πλαίσιο της Μεγάλης Αγοράς. Βρυξέλλες 1991.
23. Επιχειρησιακά Σχέδια Δράσης Τελωνείων Και Σ.Δ.Ο.Ε. Τα Έτη 1997, 1998 και 1999.
24. Ενάλια. Ινστιτούτο Εγγάλιων Αρχαιολογικών Ερευνών. Τόμος IV, Τεύχη 1-2,1992.
25. Εφοπλιστής, (μηνιαίο περιοδικό), τ. 60, Μάρτιος 1998.
26. *Η Τελωνειακή Ένωση Στο Πλαίσιο της Μεγάλης Αγοράς*. Επιτροπή Των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων Κομ.(90) 572 Τελικό. Βρυξέλλες 1991.
27. Θεοφανίδη Όλγα, *Οργάνωση και Διοίκηση των Εθνικών Πολιτιστικών Πόρων και Εκδηλώσεων*, Αθήνα 1988.
28. Κανονισμός Δικαιωμάτων Και Καθηκόντων Των Τελωνειακών Υπαλλήλων.
29. Προεδρικό Διάταγμα 127/1989 (ΦΕΚ 60/Α/89)
30. Προεδρικό Διάταγμα 72/1993 (ΦΕΚ 31/Α/93)
31. Προεδρικό Διάταγμα 188/1993 (ΦΕΚ 70/Α/93)
32. Προεδρικό Διάταγμα 1/1994 (ΦΕΚ 1/Α/94)

33. Κανονισμός (ΕΟΚ) Αρ. 39w92 Συμβουλίου, της 9/12/92 σχετικά με την προστασία των πολιτιστικών αγαθών.
34. Κανονισμός (ΕΟΚ) αρ. 752/93 Επιτροπής της 30/3/93, Περί Διατάξεων Εφαρμογής Του Κανονισμού (ΕΟΚ) Αρ. 3911/92 Του Συμβουλίου Σχετικά Με Την Εξαγωγή Των Πολιτιστικών Αγαθών.
35. Κοινοτικό Πρόγραμμα Τελωνεία 2000 (1996/2000)
(Απόφαση 210/1997/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου).
Κοινοτικός Τελωνειακός Κώδικας.
36. ΚΑΝ. 2913/1992 του Συμβουλίου (βασικός).
37. ΚΑΝ. 2454/1993 της Επιτροπής (εφαρμοστικός).
38. Κοινοποίηση Κανονισμών (ΕΟΚ) Σχετικά με Εξαγωγή Πολιτιστικών Αγαθών
Εκτός του Τελωνειακού Εδάφους της Κοινότητας. Υπουργείο Οικονομικών.
Γενική Διεύθυνση Τελωνείων και Ε.Φ.Κ. Αριθμός Πρωτοκόλλου:
Π.5301/406/Α.0019.26 Νοεμβρίου 1993.
39. Κοινοτικός Τελωνειακός Κώδικας (Γεωργίου Βήτου Αθήνα 1997).
40. Κόνσολα Ν. Ντόρα, *Η Διεθνής Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς*. Εκδόσεις Παπαζήση, 1995.
41. Κόνσολα Ντόρα, *Πολιτιστική Δραστηριότητα και Κρατική Πολιτική στην Ελλάδα*. Η περιφερειακή διάσταση, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1990.
42. Κοφινά, Γ.Ν., *Το έργο της Κεντρικής Τελωνειακής Δ/νσεως*, «Τελωνειακή Επιθεώρησης», Αύγουστος 1949.
43. Λάββας Γ.Π., *Πολιτιστική Κληρονομιά*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 1993.
44. Lozato-Gictart, J.-P., *Τουριστική Γεωγραφία*, εκδ. INTERBOOKS, Αθήνα 1996.

45. Μαυριάς Κ. - Παντελής Αντ., *Συνταγματικά Κείμενα Ελληνικά και Ξένα*, εκδ. Αντ.Σάκκουλα, 1990.
46. Μιχαήλ Δημ. Μιχαήλ, *Τα αρχαιολογικά και Ιστορικά Αντικείμενα της Υφαλοκρηπίδας*. Εκδόσεις Αντωνίου Ν. Σάκκουλα, 1983.
47. Μπρεδήμας Α., *Διεθνείς Οργανισμοί*, τ. Β', εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή, 1990.
48. Νάσκου-Περράκη Π., *Δίκαιο των Διεθνών Οργανισμών*, εκδ. Αντ. Σάκκουλα. Αθήνα- Κομοτηνή, 1990.
49. Νομοθεσία Περί Ναρκωτικών, Ξεπλύματος Χρημάτων Και Πρόδρομων Ουσιών Παρασκευής Ναρκωτικών:
 Ν. 1729/1987 (ΦΕΚ)
 Ν. 2161/1993 (ΦΕΚ 144/Α/93)
 Ν. 1990/1991 (ΦΕΚ)
 Ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173/Α/95)
50. Κανονισμός. 3677/1990 και 900/1992 του Συμβουλίου.
51. Οδηγία 93/7/ΕΟΚ Συμβουλίου, της 15/3/93 σχετικά με την επιστροφή των πολιτιστικών αγαθών που έχουν παράνομα απομακρυνθεί από το έδαφος κράτους-μέλους. Ολοκληρωμένο Κοινοτικό Δασμολόγιο.
52. ΚΑΝ. 2658/1987 του Συμβουλίου.
53. Οργανισμός Τελωνειακής Υπηρεσίας.
54. Προεδρικό Διάταγμα 636/1977 (ΦΕΚ 209/Α/77).
55. Προεδρικό Διάταγμα 284/1988 (ΦΕΚ 128/Α/88).
56. Προεδρικό Διάταγμα 551/1988 (ΦΕΚ 259/Α/88).
57. Νόμος 2343/1995 (ΦΕΚ 211/Α/95).
58. Παπαγιαννίδη, Α.Δ. *Θεσπίζεται καθεστώς για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών*, Οικονομικός Ταχυδρόμος, τεύχος 7 Μαΐου 1992, σελ. 24-25.

59. Νόμος Περί Όπλων, Πυρομαχικών, Εκρηκτικών Υλών Και Προστασίας Των Αρχαιοτήτων:
 Ν. 2168/1993 “περί όπλων”
 Ν. 5351/1932 “περί αρχαιοτήτων”
 Ν. 1469/1950 “περί αρχαιοτήτων”
 Ν. 405/1976 “περί αρχαιοτήτων”
 Ν. 1103/1980 “περί αρχαιοτήτων”
60. ΚΑΝ. 3911/1992 του Συμβουλίου. Προστασία Των Οικονομικών Συμφερόντων Των Κοινοτήτων:
 • Καταπολέμηση Της Απάτης (Ετήσια έκθεση 1997 & 1998).
 • Πρόγραμμα Εργασίας 1998/1999.
61. Σαμπράκος Ευάγγελος, *Εισαγωγή στην Οικονομική των Μεταφορών*. Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα 1977.
62. Στρατηγική Εξωτερικών Συνόρων Ενόψει Ενιαίας Αγοράς (Αποτελέσματα ομάδας αμοιβαίας συνδρομής Κ-Μ της Ε.Ο.Κ. του 1992).
63. Στρατηγικό Πρόγραμμα Για Τις Τελωνειακές Υπηρεσίες Των Κ-Μ Της Ε.Ε. (Enfocustom 51).
64. Strati Anastasia, *The Protection of the Underwater Cultural Heritage: An Emerging Objective of the Contemporary Law of the Sea*. Martinus Nijhoff Publishers, 1995.
65. *Το Δίκαιο Της ΕΟΚ* (Μιχαήλ Κοτίνη. ΑΣΟΕΕ 1985).
66. *Το Δίκαιο Της Θάλασσας*, Χρήστος Ροζάκης, Αθήνα, 1976.
67. Τζάλας Χάρης, *Πειραματική Αρχαιολογία*, από το “Ελλάδα και θάλασσα”, τ. ΙΣΤ, Αφιέρωμα της εφημερίδας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Αθήνα 1997.

68. TUNG-LAI MARGUE, *La protection des trésors nationaux dans le cadre du Grand Marche: problèmes et perspectives*, Revue du Marche Commun et de Union Européenne, No.363, Δεκέμβριος 1992, σελ.905-918.
69. Φόρος Προστιθέμενης Αξίας. Νόμος 1642/1986.
70. Χρηστίδου Άννα, *Κοινοτικό Καθεστώς Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών*, 1999.
71. Σημειώσεις. Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, 1995.
72. Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας Ν. 2960/2001.
73. Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ν. 3028/2002.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (Ε.Ο.Κ.) 2913/92 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 12^{ης} Οκτωβρίου 1992

Περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα

Άρθρο 3

1. Το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας περιλαμβάνει:

το έδαφος του βασιλείου του Βελγίου,

το έδαφος του βασιλείου της Δανίας, εκτός από τα νησιά Φερόε και τη Γροιλανδία,

τα εδάφη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκτός από τη νήσο Ελιγολάνδη και το έδαφος του Busingen (συνθήκη της 23^{ης} Νοεμβρίου 1964 μεταξύ της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας),

το έδαφος του Βασιλείου της Ισπανίας, εκτός της Θεούτα και Μελίλια,

το έδαφος της Ελληνικής Δημοκρατίας,

το έδαφος της Γαλλικής δημοκρατίας, εκτός από τα υπερπόντια εδάφη και τις “εδαφικές ενότητες”,

το έδαφος της Ιρλανδίας,

το έδαφος της Ιταλικής Δημοκρατίας, εκτός από τους δήμους Livigno και Campione d' Italia καθώς και τα εθνικά ύδατα της λίμνης του Lugano που περιλαμβάνονται μεταξύ της όχθης και των πολιτικών συνόρων της περιοχής μεταξύ Ponte Tresa και Porto Ceresio,

το έδαφος του μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου,

το ευρωπαϊκό έδαφος του Βασιλείου των Κάτω Χωρών,

το έδαφος της Πορτογαλικής Δημοκρατίας,

το έδαφος του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, καθώς και των νήσων της Μάγχης και της νήσου Man.

2. Τα ακόλουθα εδάφη που βρίσκονται εκτός του εδάφους των κρατών μελών, λόγω των συμβάσεων και συνθηκών που ισχύουν γι' αυτά, θα θεωρούνται μέρος του τελωνειακού εδάφους της Κοινότητας:

(α) Γερμανία

Τα αυστριακά εδάφη του Jungholz και Mittelberg, όπως καθορίζονται στις ακόλουθες συνθήκες:

σχετικά με το Jungholz: συνθήκη της 3^{ης} Μαΐου 1868 (Bayerisches Regierungsblatt 1868, σ. 1245),

σχετικά με το Mittelberg: συνθήκη της 2ας Δεκεμβρίου (Reichsgesetzblatt 1891 σ. 59).

(β) Γαλλία

Το έδαφος του Πριγκιπάτου του Μονακό, όπως καθορίζεται από την τελωνειακή σύμβαση που υπογράφηκε στο Παρίσι στις 18 Μαΐου 1963 (Επίσημη Εφημερίδα της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 1963, σ. 8679).

(γ) Ιταλία

Το έδαφος της Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου, όπως καθορίζεται από τη σύμβαση της 31^{ης} Μαρτίου 1939 (Νόμος αριθ. 1220 της 6^{ης} Ιουνίου 1939).

3. Το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας θα περιλαμβάνει τα χωρικά ύδατα, τα εσωτερικά θαλάσσια ύδατα και τον εναέριο χώρο των κρατών μελών και των εδαφών που αναφέρονται στην παράγραφο 2, με εξαίρεση των χωρικών υδάτων, των εσωτερικών θαλασσιών υδάτων και του εναέριου χώρου εδαφών που δεν αποτελούν μέρος του τελωνειακού εδάφους της Κοινότητας σύμφωνα με την παράγραφο 1.

Συνθήκη Ε.Ο.Κ.

Άρθρο 227

1. Η παρούσα συνθήκη ισχύει στο βασίλειο του Βελγίου, στο βασίλειο της Δανίας, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, στην Ελληνική Δημοκρατία, στο

Βασίλειο της Ισπανίας, στη Γαλλική Δημοκρατία, στην Ιρλανδία, στην Ιταλική Δημοκρατία, στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών, στην Πορτογαλική Δημοκρατία και στο Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας.

2. Για τα υπερπόντια γαλλικά διαμερίσματα εφαρμόζονται από της ενάρξεως της ισχύος της παρούσας συνθήκης οι ειδικές και γενικές διατάξεις περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, της γεωργίας εξαιρέσει του άρθρου 40 παράγραφος 4, της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, των κανόνων ανταγωνισμού, των μέτρων διασφάλισης που προβλέπονται στα άρθρα 109Η, 109Θ και 226, των οργάνων.

Οι όροι εφαρμογής των άλλων διατάξεων της παρούσας συνθήκης ορίζονται εντός δύο ετών από την έναρξη της ισχύος της με ομόφωνες αποφάσεις του Συμβουλίου, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής.

Τα όργανα της Κοινότητας μεριμνούν, στο πλαίσιο των διαδικασιών που προβλέπει η παρούσα συνθήκη, και ιδίως το άρθρο 226, για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αυτών των περιοχών.

3. Για τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη που αναφέρονται στο παράρτημα IV της παρούσας συνθήκης ισχύει το ιδιαίτερο καθεστώς συνδέσεως που ορίζεται στο τέταρτο μέρος της συνθήκης.

Η παρούσα συνθήκη δεν εφαρμόζεται στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη που διατηρούν ιδιαίτερες σχέσεις με το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας και δεν αναφέρονται στο ανωτέρω παράρτημα.

4. Οι διατάξεις της παρούσας συνθήκης εφαρμόζονται στα ευρωπαϊκά εδάφη, για τις εξωτερικές σχέσεις των οποίων υπεύθυνο είναι ένα κράτος μέλος.

5. Κατά παρέκκλιση από τις προηγούμενες παραγράφους:

- (α) Η παρούσα συνθήκη δεν εφαρμόζεται στις νήσους Φερόες,
- (β) Η παρούσα συνθήκη δεν εφαρμόζεται στις περιοχές κυριάρχων βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στην Κύπρο,
- (γ) Οι διατάξεις της παρούσας συνθήκης εφαρμόζονται στις αγγλονορμαδικές νήσους και στη νήσο Μαν, μόνον εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για να διασφαλισθεί η εφαρμογή του καθεστώτος που προβλέπει για τις νήσους αυτές η συνθήκη της 22^{ης} Ιανουαρίου 1972 περί προσχωρήσεως νέων κρατών μελών στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας.

Από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 3 του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα και του άρθρου 227 της συνθήκης της Ε.Ο.Κ., προκύπτει ότι σε ορισμένα Κ-Μ της Ε.Ε., το έδαφός τους, όπως προσδιορίζεται στο άρθρο 227 της συνθήκης Ε.Ο.Κ., συμπίπτει με το τελωνειακό έδαφος, οπότε εφαρμόζονται όλες οι διατάξεις των συνθηκών (πρωτογενούς δικαίου) και του παραγώγου δικαίου και ότι ορισμένα Κ-Μ της Ε.Ε. θέλησαν να εξαιρέσουν ορισμένα τμήματα της επικράτειάς των, από την εφαρμογή της τελωνειακής νομοθεσίας για λόγους γεωγραφικούς ή ιστορικούς, οπότε δεν εφαρμόζονται, στα τμήματα αυτά, οι διατάξεις του παραγώγου δικαίου και τέλος ότι ορισμένα Κ-Μ της Ε.Ε. θέλησαν να συμπεριλάβουν στο τελωνειακό έδαφός τους, εδάφη που δεν ανήκουν σε αυτά τα Κ-Μ της Ε.Ε. (π.χ. πρώην αποικίες), οπότε εφαρμόζονται οι διατάξεις του παραγώγου δικαίου και σε αυτά τα εδάφη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΥΠΟΜΟΝΕΣ ΠΡΟΜΕΤΡΗΣΕΩΣ (14/88)

1. Πισίνα	12. Μπαρ
2. Πόρτες	13. Σαλόνι
3. Σίδηρος	14. Πάνω
4. Πόρτες	15. Ζωντανή
5. Σαλόνι	16. Σαλόνι
6. Φυλάκιο	17. Σαλόνι
7. Σαλόνι	18. Σαλόνι
8. Σαλόνι	19. Σαλόνι
9. Σαλόνι	20. Σαλόνι
10. Σαλόνι	21. Σαλόνι
11. Σαλόνι	22. Σαλόνι

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ (Π.Δ. 551/88)

1. Πειραιά	12. Μυτιλήνης
2. Πάτρας	13. Σάμου
3. Κέρκυρας	14. Σάμου
4. Πρέβεζας	15. Χανίων
5. Κατάκωλου	16. Ηρακλείου
6. Καλαμάτας	17. Χαλκίδας
7. Σύρου	18. Ναυπλίου
8. Βόλου	19. Κεφαλληνίας
9. Θεσσαλονίκης	20. Γυθείου
10. Καβάλας	21. Δωδεκανήσου
11. Αλεξανδρούπολης	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΔΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΘΕΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

1. Τμήμα Παιδείας

2. Τμήμα Υποθηκών

3. Τμήμα Γενικών Υποθέσεων

4. Τμήμα Διαδικασίας, Διαστήσεων και Διαιτησίας

5. Τμήμα Εγκλημάτων

6. Τμήμα Αποφασιστικής

7. Τμήμα Εγκλημάτων

8. Τμήμα Εγκλημάτων

9. Τμήμα Εγκλημάτων

10. Τμήμα Εγκλημάτων

11. Τμήμα Εγκλημάτων

12. Τμήμα Εγκλημάτων

13. Τμήμα Εγκλημάτων

14. Τμήμα Εγκλημάτων

15. Τμήμα Εγκλημάτων

16. Τμήμα Εγκλημάτων

17. Τμήμα Εγκλημάτων

18. Τμήμα Εγκλημάτων

19. Τμήμα Εγκλημάτων

20. Τμήμα Εγκλημάτων

21. Τμήμα Εγκλημάτων

22. Τμήμα Εγκλημάτων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

(Οργαν. Υπουρ. Οικονομ. Π.Δ. 636/77)

- α. Γραφείο Υπουργού
- β. Γραφεία Υφυπουργών
- γ. Γραφείο Γενικού Γραμματέα
- δ. Γενική Διεύθυνση Φορολογίας και Δημόσιας Περιουσίας
- ε. Γενική Διεύθυνση Τελωνείων
- στ. Γενικό Λογιστήριο του Κράτους
- ζ. Γενική Διεύθυνση Επιθεώρησης
- η. Γενικό Χημείο του Κράτους
- θ. Υπηρεσία Σχέσεων μετά των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
- ι. Υπηρεσία Μελετών και Οργανώσεως

Στο Υπουργείο Οικονομικών λειτουργούσαν επίσης, σύμφωνα με τις κείμενες περί αυτών διατάξεις:

- α. Γραφείο Νομικού Συμβούλου
- β. Γραφείο Παρέδρου Ελεγκτικού Συνεδρίου
- γ. Υπηρεσία Εντελλομένων Ελεγκτικού Συνεδρίου
- δ. Γραφείο Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων, υπαγόμενο απ' ευθείας στον Υπουργό των Οικονομικών.

Τα Γραφεία Υπουργού και Υφυπουργών συγκεντρώνουν τα αναγκαία στοιχεία, προς ενημέρωση του Υπουργού και των Υφυπουργών κατά την εκπλήρωση των Υπουργικών καθηκόντων αυτών και οργανώνουν την επικοινωνία αυτών, μετά των υπηρεσιών και του κοινού.

Ο Γενικός Γραμματέας, κατά γενική αρμοδιότητα προϊστάται, μετά τον υπουργό και τους υφυπουργούς, των υπηρεσιών του υπουργείου και επικουρεί τον υπουργό και τους υφυπουργούς στην εν γένει διοίκηση του υπουργείου.

Η Γενική Διεύθυνση Τελωνείων και με αυτό τον οργανισμό, διαρθρώθηκε σε ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ και ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ υπηρεσίες.

Η κεντρική υπηρεσία αναπτύχθηκε σε επτά (7) Διευθύνσεις, ως εξής:

- α. Διεύθυνση Δασμολογική (Δ1)
- β. Διεύθυνση Τελωνειακών Οικονομικών Συστημάτων (Δ2)
- γ. Διεύθυνση Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (Δ3)
- δ. Διεύθυνση Τελωνειακή (Δ4)
- ε. Διεύθυνση Δίωξης Τελωνειακών Παραβάσεων (Δ5)
- στ. Διεύθυνση Κωδικοποίησης Τελωνειακής Νομοθεσίας (Δ6)
- ζ. Διεύθυνση Διοικητικού (Δ7)

Οι αρμοδιότητες των Διευθύνσεων της κεντρικής υπηρεσίας της Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων αναγόταν στην κατεύθυνση και παρακολούθηση της εφαρμογής της κείμενης τελωνειακής και δασμολογικής νομοθεσίας, καθώς και της συναφούς προς την τελωνειακή υπηρεσία τοιαύτης και την εισήγηση μέτρων βελτίωσης της νομοθεσίας, επί τη βάση της χαρασσομένης εκάστοτε δημοσιονομικής πολιτικής και ησκειότο δια των προαναφερομένων επί μέρους Διευθύνσεων αυτής.

Οι περιφερειακές υπηρεσίες διακρίνονταν σε:

- A. Ειδικές Τελωνειακές Υπηρεσίες
- B. Υπηρεσίες Διανομαρχιακού Επιπέδου και
- Γ. Υπηρεσίες Νομαρχιακού Επιπέδου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

ΚΩΔΙΚΟΣ ΤΑΞΕΩΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΙ ΛΥΚΕΙΟΥ

Παραρτήματα Πρωτοβάθμιας Π.Δ. 6167/77

1. Αρσενίο, ως αλάτι του θειικού, ως διαφωτιστικό της οπτικής διαίτησης
 Τεχνικής Λυκείου, ως εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση Τεχνικής
 Αρσενικός βρωμίδας, Τεχνικής και Καλλιτεχ.

2. ως παραγωγός αέριου θειικού οξυγόνου, ως οξυγόνου διαίτησης
 αλάτι της Τεχνικής Βιοχημίας, ως εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση
 υλικό, υλικό εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση.

3. Βρωμίδιο, ως οξυγόνου διαίτησης, ως οξυγόνου διαίτησης και
 ως εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση, υλικό εκπομπικό υλικό για
 οπτική διαίτηση, υλικό εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση.

4. Καρβόνιο, ως οξυγόνου διαίτησης, ως οξυγόνου διαίτησης
 και ως εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση, υλικό εκπομπικό υλικό για
 οπτική διαίτηση, υλικό εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση.

5. Οξείδιο, ως οξυγόνου διαίτησης, ως οξυγόνου διαίτησης και ως
 εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση, υλικό εκπομπικό υλικό για οπτική
 διαίτηση, υλικό εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση.

6. Οξείδιο, ως οξυγόνου διαίτησης, ως οξυγόνου διαίτησης και ως
 εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση, υλικό εκπομπικό υλικό για οπτική
 διαίτηση, υλικό εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση.

7. Οξείδιο, ως οξυγόνου διαίτησης, ως οξυγόνου διαίτησης και ως
 εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση, υλικό εκπομπικό υλικό για οπτική
 διαίτηση, υλικό εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση.

8. Οξείδιο, ως οξυγόνου διαίτησης, ως οξυγόνου διαίτησης και ως
 εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση, υλικό εκπομπικό υλικό για οπτική
 διαίτηση, υλικό εκπομπικό υλικό για οπτική διαίτηση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

(Τελωνειακές Περιφέρειες Π.Δ. 636/77)

1. Αττικής με έδρα τον Πειραιά, περιλαμβάνουσα την ομώνυμο Διεύθυνση Τελωνείων Αττικής και τις τελωνειακές αρχές που εδρεύουν στους νομούς Αττικής, Αργολίδας, Βοιωτίας, Ευβοίας και Κορινθίας.
2. Θεσσαλονίκης με έδρα τη Θεσσαλονίκη, περιλαμβάνουσα την ομώνυμο Διεύθυνση Τελωνείων Θεσ/νίκης και τις τελωνειακές αρχές που εδρεύουν σε όλους τους νομούς της Μακεδονίας πλην των νομών Δράμας και Καβάλας.
3. Πατρών με έδρα την Πάτρα, περιλαμβάνουσα την ομώνυμο Διεύθυνση και τις τελωνειακές αρχές που εδρεύουν στους νομούς Αχαΐας, Ηλείας, Μεσσηνίας, Λακωνίας, Αρκαδίας, Φωκίδος, Αιτωλοακαρνανίας, Κεφαλληνίας και Ζακύνθου.
4. Καβάλας με έδρα την Καβάλα, περιλαμβάνουσα την ομώνυμο Διεύθυνση και τις τελωνειακές αρχές που εδρεύουν στους νομούς Καβάλας, Δράμας, Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης.
5. Βόλου με έδρα το Βόλο, περιλαμβάνουσα την ομώνυμο Διεύθυνση και τις τελωνειακές αρχές που εδρεύουν στους νομούς Μαγνησίας, Λαρίσης και Φθιώτιδος.
6. Δωδεκανήσου με έδρα τη Ρόδο, περιλαμβάνουσα τη Διεύθυνση Τελωνείου Ρόδου και τις τελωνειακές αρχές που εδρεύουν στο νομό Δωδεκανήσου.
7. Κερκύρας με έδρα την Κέρκυρα, περιλαμβάνουσα την ομώνυμο Διεύθυνση και τις τελωνειακές αρχές που εδρεύουν στους νομούς Κερκύρας, Ιωαννίνων, Θεσπρωτίας, Πρεβέζης, Άρτας και Λευκάδος.
8. Ηρακλείου με έδρα το Ηράκλειο, περιλαμβάνουσα την ομώνυμο Διεύθυνση και τις τελωνειακές αρχές που εδρεύουν στους νομούς Ηρακλείου, Χανίων, Ρεθύμνης και Λασιθίου.

9. Λέσβου με έδρα τη Μυτιλήνη, περιλαμβάνουσα τη Διεύθυνση τελωνείου Μυτιλήνης και τις τελωνειακές αρχές που εδρεύουν στους νομούς Λέσβου και Χίου.

10. Σύρου με έδρα τη Σύρο, περιλαμβάνουσα την ομώνυμο Διεύθυνση και τις τελωνειακές αρχές που εδρεύουν στους νομούς Κυκλάδων και Σάμου.

Γ. Οι υπηρεσίες Νομαρχιακού επιπέδου, πέραν των Διευθύνσεων Τελωνείων Αττικής και Θεσσαλονίκης διακρίνονταν σε:

- α. Διευθύνσεις Τελωνείου
- β. Τελωνεία Α' τάξης
- γ. Τελωνεία Β' τάξης
- δ. Τελωνεία Γ' τάξης και
- ε. Τελωνοσταθμαρχεία.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΤΕΛΙΚΩΝ

Δ/ΝΣΕΩΝ ΥΠ. ΟΙΚ. (Π.Δ. 284/88)

α. Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και οι αρμοδιότητες της συρρικνώθηκαν σε ένα τμήμα υπό τη θεματική 8^η Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων.

β. Κωδικοποίησης Τελωνειακής Νομοθεσίας και οι αρμοδιότητές της συρρικνώθηκαν σε ένα τμήμα υπό τη θεματική 6^η Διεύθυνση Οργάνωσης και Μεθόδων.

γ. Δίωξης Τελωνειακών Παραβάσεων και οι αρμοδιότητές της συρρικνώθηκαν σε ένα τμήμα υπό τη θεματική 9^η Διεύθυνση Ελέγχων.

Καταργήθηκαν επίσης οι ειδικές τελωνειακές υπηρεσίες διανομαρχιακού επιπέδου:

α. Η Διεύθυνση Ελέγχου Τελωνειακών Αρχών (ΔΙ.Ε.Τ.Α.) και οι αρμοδιότητές της περιέρχονται στην ευθύνη του αρμοδίου τμήματος της Ειδικής Επιθεώρησης Αθηνών.

β. Η Διεύθυνση Τελωνειακών Ερευνών (ΔΙ.Τ.Ε.) μαζί με τις τελωνειακές αρχές, τελωνείο δίωξης λαθρεμπορίου νομαρχίας Αττικής και Ζ' τελωνείο δίωξης λαθρεμπορίου Θεσσαλονίκης νομαρχιακού επιπέδου και οι αρμοδιότητές τους μεταφέρονται και θα ασκούνται από την Ειδική Υπηρεσία Τελωνειακών Ερευνών (Ε.Υ.Τ.Ε.) και τα παραρτήματά της, που συστήνονται για πρώτη φορά κατά το πρότυπο της Υπηρεσίας Ελέγχου Διακίνησης Αγαθών (ΥΠ.Ε.Δ.Α.)

γ. Η Διεύθυνση Παρακολούθησης και Ελέγχου Αυτοκινήτων (ΔΙ.Π.Ε.Α.) και το Η' τελωνείο Θεσσαλονίκης νομαρχιακού επιπέδου και οι αρμοδιότητές τους μεταφέρονται και θα ασκούνται από τις ΔΙ.Π.Ε.Α. ΠΕΙΡΑΙΑ και ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

δ. Η Διεύθυνση Προσδιορισμού Αξίας Εμπορευμάτων (ΔΙ.Π.Α.Ε.) και οι αρμοδιότητές της μεταφέρονται και θα ασκούνται από τις ΔΙ.Π.Α.Ε. ΠΕΙΡΑΙΑ και ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

ε. Οι τελωνειακές περιφέρειες και οι αρμοδιότητές τους μεταφέρονται και θα ασκούνται από το τελωνείο επιπέδου Διεύθυνσης του Νομού.

στ. Οι Διευθύνσεις Τελωνείων Αττικής και Θεσσαλονίκης και οι αρμοδιότητές τους μεταφέρονται και θα ασκούνται από τη Διεύθυνση Προσωπικού Τελωνείων της Κ.Υ. του Υπουργείου Οικονομικών σε ότι αφορά θέματα προσωπικού, για δε τα λοιπά θέματα από τα αρμόδια κατά αντικείμενο τελωνεία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

ΣΥΜΒΕΤΑ ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

- Πρόγραμμα για 5 χρόνια
- Πρόγραμμα για 10 χρόνια
- Πρόγραμμα για 15 χρόνια
- Πρόγραμμα για 20 χρόνια
- Πρόγραμμα για 25 χρόνια
- Πρόγραμμα για 30 χρόνια
- Πρόγραμμα για 35 χρόνια
- Πρόγραμμα για 40 χρόνια
- Πρόγραμμα για 45 χρόνια
- Πρόγραμμα για 50 χρόνια
- Πρόγραμμα για 55 χρόνια
- Πρόγραμμα για 60 χρόνια
- Πρόγραμμα για 65 χρόνια
- Πρόγραμμα για 70 χρόνια
- Πρόγραμμα για 75 χρόνια
- Πρόγραμμα για 80 χρόνια
- Πρόγραμμα για 85 χρόνια
- Πρόγραμμα για 90 χρόνια
- Πρόγραμμα για 95 χρόνια
- Πρόγραμμα για 100 χρόνια

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6**ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ
ΣΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ**

Περί αφίξεων και δηλωτικών εισαγωγής.

Περί διασαφήσεων εισαγωγής και τελωνισμού.

Περί διαμετακόμισης.

Περί αζήτητων εμπορευμάτων.

Περί αποταμιεύσεως και ελευθέρως ζώνης.

Περί δικαιωμάτων υπερημερίας.

Περί αποσκευών επιβατών.

Περί εξαγωγής και μεταφοράς.

Περί εύφλεκτων υλών και

Περί τελωνειακής ζώνης και άλλων μέτρων επιτήρησης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ

1. ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ
ΑΔΕΙΩΣΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ

2. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

3. ΑΣΦΑΛΕΙΑ
ΑΣΦΑΛΕΙΑ

4. ΔΙΑΡΚΕΣΤΕΡΑ
ΔΙΑΡΚΕΣΤΕΡΑ

5. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ

6. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ

7. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΡΘΡΟΥ 4 Ν.1729/1987
ΕΝΗΜΕΡΩΜΕΝΟΙ ΜΕΧΡΙ 31-12-2000

ΠΙΝΑΚΑΣ Α'

1. **ΑΜΦΕΤΑΜΙΝΙΑ:** α-(α-Μεθυλοφαινηθλαμιν)-α- φαινυλακετονιτρίλιο
ΑΛΕΡΗΕΤΑΜΙΝΙΛ: α-(α- ΜΕΤΗΥΡΗΕΝΕΤΗΥΑΜΙΝΟ)-α-ΡΗΕΝΥΛΑΕΕ-
ΤΟΝΙΤΡΙΛΕ
2. **ΒΡΩΛΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ** ή DOB
(±) -4- βρωμο-2,5-διμεθοξυ-α-μεθυλφαινηθλαμίνη BROLAMFETAMINE ή
DOB (±)-4-BROMO-2.5-DIMETHOXY-a-METHYLPHENETHYLAMINE
3. **ΔΕΣΟΜΟΡΦΙΝΗ:** Διυδροδεσοξυμορφίνη
DESOMORPHINE: DIHYDRODESOXYMORPHINE
4. **DET:** Ν,Ν-Διαιθυλοτρυπταμίνη
DET: Ν,Ν-DEETHYLTRYPTAMINE
5. **ΔΙΥΔΡΟΕΤΟΡΦΙΝΗ:** 7,8-Διυδρο-7-α-[1-(R) -υδροξυ-1-μεθυλοβουτυλο] -
6,14-ενδοαιθανοτετραυδροριπαβίνη DIHYDROETORPHINE
7,8 -DIHYDRO-7-a-[1-(R)-HYDROXY-1-METHYLBUTYL] 6,14-ENDO-
ETHANOTETRAHYDROORIP A VINE
6. **DMA:** 2.5 - ΔΙΜΕΘΟΞΥΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ
7. **DMHP:** (Διμεθυλο-1,2επτυλο)-3 τετραυδρο-7,8,9,10 τριμεθυλο-6,6,9 διβεν-
ζο-6 Η(β,δ)πυρανόλη -1
DMHP: (DIMETHYL-1,2 HEPTYL) -3 TETRA-HYDRO-7,8,9,10 TRI-
METHYL-6,6,9, DIRENZO -6H (B,D) PYRANOL-1
8. **DMT:** Ν,Ν – Διμεθυλοτρυπταμίνη
DMT: Ν,Ν -DIMETHYLPRYPTAMINE

9. **DOET:** 2,5 ΔΙΜΕΘΟΞΥ-4-ΑΙΘΥΛΟΜΦΕΤΑΜΙΝΗ
10. **ΕΤΟΡΦΙΝΗ Μ-99:** Τετραϋδρο-(υδροξυ-1 μεθυλοβουτυλο-1)7αενδοαιθeno-14β οριπαβίνη
 ETORPHINE M-99: TETRAHYDRO-(HYDROXY-1 METHYL-BUTYL-1) 7a ENDOETHENO-6,14ORIPAVINE.
11. **ΕΤΡΥΠΤΑΜΙΝΗ:** 3-(2-αμινοβουτυλ) ινδόλιο
 ETRYPTAMINE: 3-(2-AMINOBTYL) INDOLE
12. **ΗΡΩΪΝΗ:** Διακετυλομορφίνη ΗΕΚΟΓΝΕ:
 DIACETYLMORPHINE
13. **ΚΑΘΙΝΟΛΗ:** (-)-αλφα-αμινοπροπιοφαινόνη
14. **ΚΑΝΝΑΒΙΣ ΚΑΙ ΡΗΤΙΝΗ ΚΑΝΝΑΒΕΩΣ**
 CANNABIS ET RESINEDE CANNABIS
15. **ΚΕΤΟΒΕΜΙΔΟΝΗ:** (μ-υδροξυφαινυλο)-4 μεθυλο-1 προπιονυλο-4 πιπεριδίνη
 CETOBEMIDONE: (M-HYDROXYPHENYL)-4 METHYL_1 PROPIONYL-4 PIPERIDINE
16. **(+)ΑΥΣΕΡΠΙΔΙΟΝ, LSD, LSD-25:** (+)-N,N-5ιαθυλαμίδιον του D - λυσεργινικού οξέος
 (+) -LYSERGIDE, LSD, LSD-25: (+) -N,N -DIETHYL-LYSERGAMIDE
17. **ΜΒΔΒ:** N-μεθυλο-1-(1.3-βενζοδιοξολ-5-υλο)-2-βουταναμίνη
 MBDB:N-METHYL-1-(1,3-BENZODIOXOL-5-YL)-2-BUTANAMINE
18. **ΜΔΜΑ:** 3,4-ΜΕΘΥΛΕΝΟΔΙΟΞΥΜΕΘΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ
19. **ΜΕΘΚΑΘΙΝΟΝΗ:** 2-(μεθυλαμινο)-1-φαινυλοπροπαν-1-ονη
 METHC ATHINONE: 2-(SVIETHYL AMINO)-1 -PHENYLPROP AN-1 -ONE

20. **4- ΜΕΘΟΞΥΜΕΘΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ:** π-Μεθοξυ-N,α-διμεθυλοφαιναιθυλαμίνη
4-METHOXYMETHAMPHETAMINE: P-METHOXY-N,a-DIMETHAMPHENETHYLAMINE
21. **4-ΜΕΘΥΑΑΜΙΝΟΡΕΞ:** (±) -ΟΙ5-2-αμινο-4 μεθυλο- 5-φαινυλο-2-οξαζολίνη
ή (+) _CIS -4,5 δνύδρο- 4 μεθυλο-φαινυλο-2-οξαζολαμίνη
22. **ΜΕΣΚΑ/VINH:** Τριμεθοξυ-3,4,5 φαινυλαιθυλαμίνη
MESCALINE. TRIMETHOXY-3,4,5 PHENETHYLAMINE
23. **ΜΜΔΑ:** 5-ΜΕΘΟΞΥ-3,4 ΜΕΘΥΛΕΝΟΔΙΟΞΥΑΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ
24. **4-ΜΤΑ:** 4-Μεθυλοθειοαμφεταμίνη
4-MTA: 4- METHYLTHIOAMPHETAMINE
25. **ΝΑΜΠΙΑΟΝΗ:** (±) - trans -3-(1,1 διμεθυλοεπτυλο)-6-6“ ,7,8,10,1 θα εξανδρο-1 υδροξυ-6,6 - διμεθυλο-9 Η διβενζο(β,δ) πυραν-9-όνη
26. **Ν-ΑΙΘΥΑΟ ΜΔΑ:** (±) - Ν-αιθυλο-αλφαμεθυλο-3,4 (μεθυλενοδιοξο) φαιναιθυλαμίνη
27. **Ν-ΥΔΡΟΞΥ ΜΔΑ:** (+) -N[αλφα-μεθυλο-3,4 (μεθυλενοδιοξυ) φαιναιθυλολυδροξυλαμίνη
28. **ΠΑΡΑΞΕΥΛΗ:** Εξυλο-3 τετραΥδρο-7,8,9,10 τρι-μεθυλο-6. 6,9 διβενζο-6 Η (β,δ) πυρανόλη -1
PARAHEXYLE: HEXYL-3 TETRAHYDRO-7,8,9, 10 TRIMETHYL-6, 6,9 DIBENZO -6H (B,D) PYRANOL-1
29. **PCE:** Ν-αιθυλο-1- φαινυλκυκλοεξυλαμίνη
PCE: N-ETHYL-1-PHENYLCYCLOHEXYLAMINE
30. **PHP ή PCPY:** 1-(1-φαινυλκυκλοεξυλο)πυρρολιδίνη
PHP ή PCPY: 1-(1- PHENYLCYCLOEXYL) PYRROLIDINE
31. **PMA:** ΠΑΡΑΜΕΘΟΞΥΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ

31.α. PMMA ή 4-MMA 4 Μεθοξυμεθαμφεταμίνη

PMMA ή 4-MMA[4METHOXYMETHAMPHETAMINE]

Προσετέθη με την αριθμ.πρωτ. Υ6γ/5322/6-11-2000 απόφαση του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας

32. **STP,DOM:** Διμεθοξυ-2,5 μεθυλο-4 φαινλαιθυλαμίνη

STP, DOM: DIMETHOXY-2,5 METHYL-4PHENETHYLAMINE

33. **TCP:** 1-[1-(2-θειενυλο)κυκλοεξυλο-]πιπεριδίνη

TCP: 1-[1-(2-THIENYL)CYCLOHEXYL] PIPERIDINE

34. **TENAMFETAMINH** ή M.D.A

α-μεθυλο-3,4 (μεθυλενοδιοξυ)φαινεθυλαμίνη

TENAMFETAMINE ή M.D.A

α- METHYL-3,4 (METHYLENEDIOXY) PHENETHYLAMINE

35. **TMA:** 3,4,5 ΤΡΙΜΕΘΟΞΥΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ

TMA: 3,4,5 - trimethoxyamphetamine

36. **ΦΕΝΑΤΙΝΗ**

N-(α-Μεθυλοφαιναίθυλο) νικοτιναμίδιο

PHENATINE

N-(α-METHYLPHENETHYL) NICOTINAMIDE

37. **ΨΙΛΟΚΥΒΙΝΗ:** ο-Φωσφορυλο-υδροξυ-4 N,N - διμεθυλοτρυπταμίνη PSI-

LOCUBINE:0-PHOSPHORYL-HYDROXY-4N,N-

DIMETHYLTRYPTAMTNE

38. **ΨΙΛΟΚΙΝΗ:** (Διμεθυλαμινο-2αιθυλο)-3ινδολόλη-4 PSILOCINE:

(DIMETHYLAMINO-2 ETHYL)-3 NDOLOL-4

ΠΙΝΑΚΑΣ Β΄

1. **ΑΙΘΥΛΟΜΟΡΦΙΝΗ:** Αιθυλο-3 μορφίνη ETHYLMORPHINE: ETHYL-3 MORPHINE
2. **ΑΚΕΤΥΛΟΜΕΘΑΔΟΛΗ:** Ακετοξυ-3 διμεθυλαμινο -6 διφαινυλο-4, 4 επτά-νιο
ACETYLMETHADOL: ACETOXY -3 DIMETHYLAMINO -6 DIPHENYL, 4,4 HEPTANE
3. **ΑΛΦΑΚΕΤΥΛΟΜΕΘΑΔΟΛΗ:** α-Ακετοξυ-3 διμεθυλ-αμινο-6 διφαινυλο-4,4 Επτάνιο
ALPHACETYLMETHADOL: ΑΡΗΗΑ-ACETOXY-3 DIMETHYL-AMINO-6 DIPHENYL-4,4 HEPTANE
4. **ΔΕΞΤΡΟΜΟΡΑΜΙΔΙΟΝ:**(±)[Μεθυλο-2-οξο-4διφαινυλο-3,3 (πυρολιδινυλο-1) -4 βουτυλο]-4 μορφολίνη
DEXTROMORAMIDE: (±)[METHYL-2-OXO-4 DIPHENYL-3,3 (PYRROLIDINYL-1)-4 BUTYL]-4 MORPHOLINE
5. **ΚΟΚΑΪΝΗ:** Μεθυλεστήρ της βενζοϋλοεκγονίνης
COCAINE: ESTER METHYLIQUE DE LA BENZOYLECCONINE
6. **ΜΕΘΑΔΟΝΗ:** Διφαινυλο-4,4διμεθυλαμινο-6 επτανόνη-3
METHADONE: DIPHENYL-4,4 DIMETHYLAMINO -6 HEPTANONE-3
7. **ΜΟΡΦΙΝΗ**
MORPHINE
8. **ΟΠΙΟ**
OPIUM
9. **ΟΠΙΟ ΣΥΜΠΥΚΝΩΜΕΝΟ:** Μείγμα υδροβρωμικών αλάτων των αλκαλο-ενδών του οπίου.

OPIUM CONCENTRATUM: MELANGE DES BROMHYDRATES DES
ALCALOIDES DE L' OPIUM.

10. **ΠΕΘΙΔΙΝΗ:** Μεθυλο-1φαινυλο-4 πιπεριδινο-καρβοξυλικός -4 αιθυλεσθήρ
PETHIDINE: ESTER ETHYLIQUE DE L' ACIDE METHYL-1 PHENYL- 4
PIPERIDINE CARBOXYLIQUE -4.
11. **ΤΕΤΡΑΪΔΡΟΚΑΝΝΑΒΙΝΟΛΗ:** Πεντυλο-3 τετραϋδρο-6α, 7,10, 10α τριμε-
θυλο-6,6,9 διβενζο-6H(β,δ) πυρανόλη -1
TETRAHYDROCANNABINOL: PENTYL-3 TETRAHYDRO-6a,7,10, 10a
TRIMETHYL-6,6,9 DIBENZO-6H (B,D) PYRANOL-1

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ΄

1. **ΑΙΘΥΛΟΜΕΘΥΛΟΘΕΙΑΜΒΟΥΤΕΜΟ:** Αιθυλο-μεθυλαμενο-3 δι-
(θειενυλο-2') -1,1 βουτένιο-1
ETHYLMETHYLTHIAMBUTENE: ETHYLVIETHYLAMINO -3 DI -
(THIENYL-2> 1,IBUTENE-1
2. **ΑΚΕΤΟΡΦΙΝΗ:** Ακετυλο-3-0 τετραϋδρο-(υδροξυ-1 μεθυλο-βουτυλο-1)-7α
ενδοαιθενο-6,14 οριπαβίνη
ACETORPHINE: ACETYL-3-0 TETRAHYDRO- (HYDROXY-1 METHYL-
BUTYL-1) 7 a ENDOETHENO - 6, 14 ORIPAVTNE.
3. **ΑΚΕΤΥΛΟΔΙΥΔΡΟΚΩΔΕΪΝΗ**
ACETYLDIHYDROCODEINE
4. **ΑΛΦΑΜΕΘΑΔΟΛΗ:** α-Διμεθυλαμινο-6 διφαινυλο-4,4 επτανόλη -3
ALPHAMETHADOL: ALPHA- DIMETHYLAMINO-6 DIPHENYL-4, 4
HEPTANOL-3
5. **ΑΚΕΤΥΛΟΟ-ΑΛΦΑ- ΜΕΘΥΛΟΦΑΙΝΤΑΝΥΑΗ:** N-1-(α-μεθυλοφαινυ-
λαιθυλο)-4-πιπεριδύλολακετανιλίδιο
6. **ΑΛΛΥΛΠΡΟΔΙΝΗ:** Αλλυλο-3μεθυλο-1φαινυλο-4 προπιονοξυ-4 Πιπεριδίνη
ALLYLPRODINE: ALLYL-3METHYL-1 PHENYL-4 PROPIONOXY -4
PIPERIDINE
7. **ΑΛΦΑ- ΜΕΘΥΛΟΦΑΙΝΤΑΝΥΑΗ:** N-1-α-μεθυλοφαινυλαθυλο-4-
πιπεριδυλο προπιονανιλίδιο
8. **ΑΛΦΑΜΕΠΡΟΔΙΝΗ:** α-Αιθυλο-3μεθυ-1φαινυλο-4 προπιονοξυ-4 Προπι-
ονοξυ-4 πιπεριδίνη
ALPHAMEPRODINE: ALPHA ETHYL-3iMETHYL-1 PHENYL-4
PROPIONOXY-4 PIPERIDINE
9. **ΑΛΦΑΠΡΟΔΙΝΗ:** α-Διμεθυλο-1,3 φαινυλο-4 προπιονοξυ-4 πιπεριδίνη

ALPHAPRODINE: ALPHA - DIMETHYL-1,3PHENYL-4 PROPIONOXY-4 PIPERIDINE

10. **ΑΑΦΕΝΤΑΝΥΑΗ:** N-[1-2(4-αιθυλο-4,5-διϋδρο-5-οξο-1 Η-τετραζολ-1-υλο) Αιθυλο]4-(μεθοξυμεθυλο)-4-πιπεριδινυλο]-ν-φαινυλπροπαναμίδη Μονοϋδρο-χλωρίδιο
 ALFENTANYL: N-[1-2(4-ETHYL-4,5-DIHYDRO-5-OXO-1 H- TETRAZOL-1 -YL)ETHYL] 4-(METHOXYMETHYL)-4-PIPERIDINYL]-N-PHENYL PROPANAMIDE MONOHYDROCHLORIDE
11. **Α-ΜΕΘΥΛΟ-ΘΕΙΟΦΕΝΤΑΝΥΑΗ:** N-[1[1-μεθυλο-2(2-θειενυλο) αιθυλο]-4-πιπεριδυλο] προπιοανιλίδιο
12. **ΑΜΙΝΟΡΕΞ:** 2-Αμινο-5-φαινυλο-2-οξαζολίνη
 AMINOREX: 2-AMINO-5 PHENYL-2-OXAZOLINE
13. **ΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ:** α-Μεθυλοφαινυλαιθυλαμίνη
 AMPHETAMINE: α-METHYLPHENETHYLAMINE
14. **ΑΝΙΛΕΡΙΔΙΝΗ:** π-Αμινοφαινυλαιθυλο- 1 φαινυλο-4 πιπεριδινό - καρβοξυλικός-4 αιθυλεστέρι
 ANILERIDINE: ESTER ETHYLIQUE DE L' ACIDE P - AMINOPHENETHYL-1 PHENYL-4 PIPERIDINE -CARBOXYLIQUE-4
 14α. ΑΤΙΜΑΜΕΖΟΛΗ
 4-(2 Αιθυλο-2,3-Διϋδρο-1η-Ινδεν-2υλ)1η-Ιμιδαζολίνη
 ATIPAMEZOLE
 4-(2-ETHYL-2,3-DIHYDRO-1H-INDEN-2YL)-1H-IMIDAZOLE
15. **ΒΕΖΙΤΡΑΜΙΔΙΟ:** (Κυανο-3δифαινυλο-3,3 προπυλο)-1 (οξο -2 προπιονυλο-3 βενζιμιδαζολινυλο-1) -4 πιπεριδίνη
 BEZITRAMIDE: (CYANO-3 DIPHENYL-3,3 PROPYLO)-1 (OXO-2PROPIONYL,3 BENZLMIDAZOLINYL-1)-4 PIPERIDINE

16. **BENZETHIDINE:** (Βενζυλοξυ-2αιθυλο)-1 φαινυλο-4 πιπεριдино-καρβοξυλικός -4-αιθυλεσθήρ
 BENZETHIDINE: ESTER ETHYLIQUE DE L' ACIDE (BENZYLOXY-2ETHYL) 1 PHENYL-4 PIPERIDINE - CARBOXYLIQUE-4
17. **BENZYL MORPHINE:** Βενζυλο-3 μορφίνη
 BENZYL MORPHINE: BENZYL- 3 MORPHINE
18. **BETA ACETYL METHADOL:** β-Ακετοξυ-3 διμεθυλαμινο-6 διφαινυλο-4, 4 επτάνιο
 BETACETYLMETHADOL: BETA-ACETOXY -3 DIMETHYLAMINO -6 DIPHENYL -4,4 HEPTANE
19. **BETA METHADOL:** β-Διμεθυλαμινο-6 διφαινυλο-4,4 επτανόλη-3
 BETAMETHADOL: BETA-DIMETHYLAMINO -6 DIPHENYL-4, 4 HEPTANOL-3.
20. **BETA MEPRODINE:** β-Αιθυλο-3-μεθυλο-1 φαινυλο-4 Προπιονοξυ-4 πιπεριδίνη
 BETAMEPRODINE: BETA- ETHYL -3 METHYL 1 PHENYL -4 PROPIONOXY-4 PIPERIDINE
21. **BETA PRODINE:** β-Διμεθυλο- 1,3 φαινυλο-4 προπιονοξυ-4 πιπεριδίνη
 BETAPRODINE: BETA- DIMETHYL-1,3 PHENYL-4 PROPIONOXY-4 PIPERIDINE
22. **BETA-XYPRANTANOL:** N[1(βητα- υδροξυφαιαιθυλο)-4-Πιπεριδυλο] προπιονιλίδιο
23. **BETA-XYPRANTANOL-3-METHYL-4-XYPRANTANOL:** N-[1(βητα- υδροξυφαιαιθυλο -3- μεθυλο-4-πιπεριδυλο)προπιονιλίδιο
24. **BUPROPIONOL (-)** 17-κυκλοβουτυλομεθυλο-3.14 διϋδροξυμορφινάνιο

BUTORPHANOLQ (-) 17 CYCLOBUTYLOMETHYLO -3,4 DIHYDROXY
- MORPHINANE

25. **ΒΟΥΤΥΡΙΚΟΣ ΕΣΤΗΡ ΤΗΣ ΔΙΟΞΑΦΑΙΤΥΛΗΣ** Μορφολινο-4 διφαινυλο-2, 2 βουτυρικός αιθυλεσθήρ
BUTYRATE DE DIOXARHETYL: MORPHULINO -4 DIPHENYL -2,2
BUTYRATE D' ETHYLE
26. **ΔΕΞΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ:** (+) -α- Μεθυλοφαινυλαιθυλαμίνη
DEXAMPHERETAMINE: (+) -a - METHYLPHENETHYLAMINE
27. **ΔΕΞΤΡΟΠΡΟΠΟΞΥΦΑΙΝΙΟ:** α (+) -4 - διμεθυλαμινο-3-μεθυλο-1, 2διφαινυλο-2-βουτανόλη προπιονική
DEXTROPRRROXYRHENE: α(D) -4- DIMETHYLAMINO -3- METHYL-1, DIPHENYL-2 BUTANOL PROPIONATE
28. **ΔΙΑΙΘΥΑΟΘΕΙΑΜΒΟΥΤΕΝΙΟΝ:** Διαιθυλαμινο-3 δι-(θειενυλο-2)-1,1 Βουτένιο -1.
DIETHYLTHIAMBUTENE: DIETHYLAMINO -3DI-(THIENYL-2-1,1 BUTENE-1
29. **ΔΙΑΜΠΡΟΜΙΔΙΟΝ:**[(N-Μεθυλοφαινυλαιθυλαμινο)-2 προπυλοπροπιονανιλίδιο
DIAMPROMIDE: [(N- METHYLPHENETHYLAMINO)-2 PROPYL- JPROPIONANILIDE
30. **ΔΙΜΕΦΑΙΠΤΑΝΟΑΗ:** Διμεθυλαμινο-6 διφαινυλο-4, 4 επτανόλη -3
DIMEPHERPTANOL: DIMETHYLAMINO-6 DIPHENYL-4,4 HEPTANOL-3
31. **ΔΙΜΕΘΥΑΟΘΕΙΑΜΒΟΥΤΕΝΙΟ:** Διμεθυλαμινο-3 δι-(θειενυλο-2') -1,1 Βουτένιο-1
DIMETHYLTHIAMBUTENE: DIMETHYLAMINO -3 DI- (THIENYL-2') - 1,1 BUTENE-1

32. **ΔΙΜΕΝΟΞΑΔΟΛΗ:** Διμεθυλαμινο-2 αιθυλεσθήρ του αιθοξυ-1 διφαινυλο-1, Οξικού οξέος.
DIMENOXADOL: ETHOXY-1 DIPHENYL-1, ! ACETATE DE DIMETHYLAMINO- 2 ETHYLE
33. **ΔΙΠΙΠΑΝΟΝΗ:** Διφαινυλο-4, 4 πιπεριδινο-6 επτανόνη-3 DIPIPANONE:
DIPHENYL-4, 4 PIPERIDINE-6 HEPTANONE-3
34. **ΔΙΥΔΡΟΚΩΔΕΪΝΗ:** Υδροξυ-6-μεθοξυ-3N-μεθυ-επτοξυ-4,5 μορφινάνιο
DIHYDROCODEINE: HYDROXY-6 METHOXY-3 N-METHYL-EPOXY-4,5 MORPHINANE
35. **ΔΙΥΔΡΟΜΟΡΦΙΝΗ:** Διϋδροξυ-3, 6 N- μεθυλοεποξυ-4,5 μορφινάνιο
DIHYDROMORPHINE: DIHYDROXY-3,6 N- METHYL-EPOXY-4,5 MORPHINANE
36. **ΔΙΦΑΙΝΟΞΙΝΗ:** 1-(3-κυανο-3, 3 διφαινυλοπροπυλο)-4 φαινυλο-4-πιπεριδινο- Καρβοξυλικό οξύ
DIPHENOXINE: ACIDE 1-(3-CYANO-3, 3 DIPHENYL- PROPYL)-4-PHENYL-4- PIPERIDINE CARBOXYLIQUE
37. **ΔΙΦΑΙΝΟΞΥΛΑΤΗ:** (Κυανο-3 διφαινυλο-3,3 προπυλο)-! φαινυλο-4 Πιπεριδινο-καρβοξυλικός -4 αιθυλεσθήρ
DIPHENOXYLATE: ESTER ETHYLIQUE DE L' ACIDE (CYANO-3 DIPHENYL-3, 3 PROPYL)-! PHENYL-4 PIPERIDINE - CARBOXYLIQUE-4
38. **ΔΡΟΤΕΒΑΝΟΛΗ:** (3,4 διμεθοξυ-17-μεθυλομορφίνη-6,β, 14διόλη).
DROTEBANOL: (3,4 DIMETHOXY-17 METHYL-MORPHINAN 6B, 14 DIOL).
39. **ΕΚΓΟΝΙΝΗ:** Οι εστέρες της και τα παράγωγα της, τα οποία δύνανται να μετασηματισθούν προς εκγονίνη και κοκαΐνη.

ECGONINE: LES ESTERES ET DERIVES SUSCEPTIBLES D' EIRE
TRANSFORMES EN EGGONINE ET COCAINE

40. **ΕΡΥΘΡΟΞΥΑΟΥ ΚΟΚΑ ΦΥΛΛΑ**
COCA (FEUILLES DE COCA)
41. **ΕΤΟΝΙΤΑΖΕΝΙΟΝ**: (Διαιθυλαμινο-2αιθυλο)-1π-αιθοξυβενζυλο-2 νιτροβεν-
ζιμιδαζόλιο-5
ETOMTAZENE: (DIETHYLAMINO -2 ETHYLO -1P-ETHOXYBENZYL-2
NITROBENZIMIDAZOLE-5
42. **ΕΤΟΞΕΡΙΔΙΝΗ**: [(Υδροξυ-2 αιθοξυ)-2 αιθυλο]-1φαινυλο-4 πιπεριδινο-
Καρβοξυλικός -4 αιθυλεστέρ.
ETOXERJDINE: ESTER ETHYLIQUE DE L' ACIDE (HYDROXY-2 -
ETHOXY) -ETHYL] -1 PHENYL - 4 PIPERIDINE - CARBOXYLIQUE-4.
43. **ΖΙΠΕΠΡΟΛΗ**: 1-μεθοξυ-3-[4-(β-μεθοξυφαινεθυλο) πιπεραζιν-1-υλο] -1 -
φαινυλοπροπαν-2-όλη
ZIPPEPROLE: 1-METHOXY-3-[4-(β-METHOXYPHENETHYLO) PIPERAZIN-1-ULO] -1 -
PHENYLOPROPAN-2-OLH
44. **ΘΕΙΟΦΕΝΤΑΝΥΛΗ**: N[1 (2(2-θειενυλο)αιθυλο-4-πιπεριδυλο] προπιοανιλί-
διο
THEIOPHENTANYLE: N[1 (2(2-THIENULO)AETHULO-4-PIPERIDULO] PROPIOANILI-
DIO
45. **ΘΗΒΑΪΝΗ**:
THEBAINE
46. **ΘΗΒΑΚΟΝΗ**: Ακετυλοδιυδροκωδεϊνόνη
THEBACONE: ACETYLDIHYDROCODEINONE
47. **ΙΣΟΜΕΘΑΑΟΝΗ**: Διμεθυλαμινο-6 μεθυλο-5 διφαινυλο-4,4 εξανόνη-3
ISOMETHADONE: DIMETHYLAMINO -6 METHYL -5 DIPHENYL-4,4
HEXANONE -3
48. **ΚΛΟΒΕΝΖΟΠΕΞ**: N-(2-Χλωροβενζυλο)-α-μεθυλοφαιναιθυλαμίνη
CLOBENZORJEX: N-(2-CHLOROBENZYL)-a- METHYLPHENETHY-
LAMIN

49. **ΚΑΟΝΙΤΑΖΕΝΙΟ:** (π- χλωροβενζυλο)-2 διαιθυλαμινοαιθυλο-1 νιτρο-5 βενζιμιδαζόλιο
 CLONITAZENE: (P-CHLOROBENZYL)-2 DIETHYLAMINOETHYL- 1 NITRO -5 BENZIMIDAZOLE
50. **ΚΑΟΡΤΕΡΜΙΝΗ:** 2-Χλωρο-α,α-διμεθυλοφαιναιθυλαμίνη
 CLORTERMINE: 2-CHLORO-a,a- DIMETHYLPHENETHYLAMINE
51. **ΚΑΟΦΟΡΕΞ:** Αιθυλο-(Π-χλωρο-α.α-διμεθυλοφαιναιθυλο)καρβαμάτη
 CLOFOREX:ETHYL-(P-CHLORO-a,a-DIMETHYLPHENETHYL) CARBAMATE
52. **ΚΩΔΕΪΝΗ:** Μεθυλαιθήρ της μορφίνης
 CODEINE: ETHER METHYLIQUE DE LA MORPHINE
53. **ΚΩΔΟΞΙΜΗ:** Καρβοξυμεθυλοξίμη-6 της διυδροκωδεϊνόνης
 CODOXINE:DIHYDROCODEINONE-CARBOXYMETHYLOXIME-6
54. **ΛΕΒΟΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ:** L-ΑΛΦΑ-ΜΕΘΥΛΟΦΑΙΝΑΙΘΥΛΑΜΙΝΗ
55. **ΛΕΒΟΜΕΘΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ:** L-N, ΑΛΦΑ - ΔΙΜΕΘΥΛΟΦΑΙΝΑΙΘΥΛΑΜΙΝΗ
56. **ΛΕΒΟΜΕΘΟΡΦΑΝΗ:** (-) Μεθοξυ-3 N-μεθυλομορφινάνιο
 LEVOMETHORHANE: (-)-METHOXY-3 N-METHYLMORPHINANE
57. **ΛΕΒΟΜΟΡΑΜΙΔΙΟ:** (-) - [Μεθυλο-2 οξο-4 διφαινυλο-3, (πυρολιδινυλο-1)-4 βουτυλο]-4 μορφολίνη
 LEVOMORAMIDE: (-) - [METHYL-2 OXO-4 DIPHENYL-3 3 (PYRROLIDINYL-1)-4BUTYL]-4 MORPHOLINE.
58. **ΛΕΒΟΡΦΑΝΟΛΗ:** (-) - Υδροξυ-3N- μεθυλομορφινάνιο
 LEVORPHANOL: (-) - HYDROXY -3N - METHYLMORPHINANE
59. **ΛΕΒΟΦΑΙΝΑΚΥΛΟΜΟΡΦΑΝΙΟ:** (-) - Υδροξυ-3N-φαινακυλομορφινάνιο

LEVOPHENACYLMORPHANE (-) - HYDROXY-3N PHENACYLMORPHINANE

60. **ΜΕΘΑΔΟΝΗ ΔΙΑΜΕΣΟΣ:** Κυανο-4 διμεθυλαμινο- 2 διφαινυλο-4.4 βουτά-
νιο
METHADONE INTERMEDIAIRE: CYANO-4 DIMETHYLAMINO-2 DI-
PHEN'YL-4,4 BUTANE
61. **ΜΕΘΑΚΟΥΑΛΟΝΗ:** Μέθυλο-2 (ο-τολουόλιο)-3 κιναζολόνη-4 ΜΕΤΗ-
QUALON: METHYL-2 (o-TOLYL)-3 QUINAZOLONE-4
62. **ΜΕΘΥΛΟΔΕΣΟΡΦΙΝΗ:** Μέθυλο 6- Δ6 - δεσοξυμορφίνη
METHYLDESORPHINE: METHYL-6-D6 DESOXYMORPHINE
63. **ΜΕΘΥΛΟΔΥΔΡΟΜΟΡΦΙΝΗ:** Μέθυλο-6 διυδρομορφίνη
METHYLDIHYDROMORPHINE: METHYL-6 DIH YD RO MORPHINE
64. **ΜΕΘΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ:** (+) -N, α - Διμεθυλοφαινυλαιθυλαμίνη
METH AMPHETAMINE: (+) -N,α - DIMETHYLPHENETHYLAMINE
65. **3-ΜΕΘΥΛΟ-ΘΕΙΟΦΕΝΤΑΝΥΛΗ:** N-[3-μεθυλο- 1 [2-θειενυλο) αιθυλο] -
4-πιπεριδυλο] προπιονανιλίδιο
66. **ΜΕΘΥΛΟΦΑΙΝΙΔΑΤΗ:** α-Φαινυλοπιπεριδινό-2 οξικός μεθυλεστήρ
METHYLPHENIDATE: ESTER METHYLIQUE DE L' ACIDE A- PHENYL-
PIPERIDINE -2 ACETIQUE
67. **3-ΜΕΘΥΛΟΦΑΙΝΤΑΝΥΛΗ:** N-3-μεθυλο-1 φαινυλαιθυλο-4-προπιονανιλί-
διο
67α. ΜΕΔΕΤΟΜΙΔΙΝΗ
(±)-4-(α,2,3-τριμεθυλβενζυλο)ιμιδαζόλη
MEDETOMIDINE
(±)-4-(ALPHA,2,3-TRIMETHYLBENZYL)IMIDAZOLE
68. **ΜΕΚΑΚΟΥΑΛΟΝΗ:** 3-(0-χλωροφαινυλο)-2 μέθυλο-4 (3 H) Κιναζολινόνη

MECLOQUALONE: 3-(o-CHLOROPHENYL)-2 METHYL-4 (3H) QUINAZOLINONE

69. **METAZOKINH:** Υδροξυ-2' τριμεθυλο-2,5,9 βενζομορφάνιο-6,7
 METAZOCINE: HYDROXY-2 TRIMETHYL-2,5,9 BENZOMORPHANE - 6,7
70. **ΜΕΤΟΠΟΝ:** Μέθυλο-5 διυδρομορφινόνη
 METOPON: METHYL-5 DIHYDROMORPHINONE
71. **ΜΟΡΑΜΙΔΗ ΔΙΑΜΕΣΟΣ:** Μεθυλο-2 μορφολινο-3 διφαινυλο-1, 1 προπανοκαρβοξυλικό οξύ
 MORAMIDE INTERMEDIAIRE. ACIDE β METHYL -2 MORPHOLINO-3 DIPHENYL-1, 1 PROPANE_ CARBOXYLIQUE
72. **ΜΟΡΦΕΡΙΔΙΝΗ:** (μορφολινο-2 αιθυλο)-! φαινυλο-4 πιπεριδινό - καρβοξυλικός-4 αιθυλεστέρας.
 MORFERIDINH: ESTER ETHYLIQUE DE L' ACIDE (MORPHOLINO - ETHYL 1 PHENYL -4 PIPERIDINE CARBOXYLIQUE-4
73. **ΜΟΡΦΙΝΗ ΜΕΘΥΛΟΒΡΩΜΙΟΥΧΟΣ** και όλα τα μορφινικά παράγωγα μετά τεταρτοταγούς αζώτου.
 BROMOMETHYLATE DE MORPHINE ET AUTRES DERIVES MORPHINIQUES A AZOTE QUATERNAIRE
74. **MPPP:** Μεθυλο-1-φαινυλο-4 πιπεριδινόλη 4 προπιονικός εστέρας
75. **ΜΥΡΟΦΙΝΗ:** Μυριστυλοβενζυλομορφίνη
 MYROPHINE: MYRISTYLBENZYL MORPHINE
76. **ΝΑΛΒΟΥΦΙΝΗ:** 17-κυκλοβουτυλομεθυλο 7,8 -διυδρο-14-υδροξυ-17 νορμοφίνη
77. **ΝΙΚΟΛΙΚΟΛΙΝΗ:** Νικοτινυλο-6 διυδροκωδεΐνη
 NICODICODINE: NICOTINYL-6 DIHYDROCODEINE

78. **ΝΙΚΟΚΟΛΙΝΗ:** ΝΙΚΟΤΙΝΥΛΟ-6 Κωδεΐνη NICOCODINE: NICOTINYL-6
CODEINE
79. **ΝΙΚΟΜΟΡΦΙΝΗ:** Δινικοτινυλο-3, 6 μορφίνη
NICOMORPHINE: DINICOTINYL- 3,6 MORPHINE
80. **ΝΟΡΑΚΥΜΕΘΑΛΟΛΗ:** α- (+) - Ακετοξυ-3 μεθυλαμινο-6 Διφαινυλο-4, 4
επτάνιο
NORACY METHADOL. ALPHA - (+) - ACETOXY-3 METHYLAMINO -6
DIPHENYL-4, 4 HEPTANE.
81. **ΝΟΡΚΩΛΕΪΝΗ**
NORCODEINE
82. **ΝΟΡΛΕΒΟΡΦΑΝΟΛΗ:** (-) - Υδροξυ-3 μορφινάνιο
NORLEVORPHANOL: (-) - HYDROXY-3 MORPHINANE
83. **ΝΟΡΜΕΘΑΔΟΝΗ:** Διμεθυλάμινο-6 διφαινυλο-4, 4 εξανόνη -3
NORMETHADONE: DIMETHYLAMINO-6 DIPHENYL-4, 4HEXANONE-
3.
84. **ΝΟΡΜΟΡΦΙΝΗ:** Δεμεθυλομορφίνη
NORMORPHINE: DEMETHYLMORPHINE
85. **ΝΟΡΠΙΠΑΝΟΝΗ:** Διφαινυλο-4,4 πιπερίδινο-6 εξανόνη - 3.
NORPIPANONE: DIPHENYL-4, 4 PIPERIDINO- 6 HEXANONE-3
86. **ΟΞΥΚΩΔΟΝΗ:** Υδροξυ-14 διυδροκωδεϊνόνη
OXYCODONE: HYDROXY-14 DIHYDROCODEINONE
87. **N- ΟΞΥΜΟΡΦΙΝΗ:** Μορφινο-N-οξειδίο
N- OXYMORPHINE: MORPHINE - N- OXIDE
88. **ΟΞΥΜΟΡΦΟΝΗ:** Υδροξυ-14 διυδρομορφινόνη
OXYMORPHONE: HYDROXY-14 DIHYDROMORPHINONE
89. **ΠΕΘΙΔΙΝΗ ΔΙΑΜΕΣΟΣ: Α:** Κυανο-4 μεθυλο-1 φαινυλο-4 πιπεριδίνη

PETHIDINE INTERMEDIAIRE A: CYANO -4METHYL- I PHENYL -4
PIPERIDINE

90. **ΠΕΘΙΔΙΝΗ ΔΙΑΜΕΣΟΣ Β'**: Φαινυλο-4 πιπεριдиноκαρβοξυλικός -4 αιθυλε-
στήρ

PETHIDINE INTERMEDIAIRE B: PHENYL-4 PIPERIDINE-
CARBOXYLATE- 4 D' ETHYLE

91. **ΠΕΘΙΔΙΝΗ ΔΙΑΜΕΣΟΣ Γ'**: Μεθυλο-1 φαινυλο-4 πιπεριдиноκαρβοξυλικό -
4 οξύ

PETHIDINE INTERMEDIAIRE C: ACIDE methylphenyl-4 PIPERIDINE -
CARBOXYLIQUE-4.

92. **ΠΕΝΤΑΖΟΚΙΝΗ**: Διμεθυλοαλλυλο-2διμεθυλο-5, 9 υδροξυ-2" βενζομορφά-
νιο

PENTAZOCINE: DIMETHYLALLYL - 2 DIMETHYL -5, 9 HYDROXY - 2;
BENZOMORPHANE

93. **ΠΙΜΙΝΟΔΙΝΗ**: Φαινυλο-4 (φαινυλαμινο-3 προπυλο) -1 πιπεριдино -
Καρβοξυλικός -4 αιθυλεστήρ

PIMINODINE: ESTER ETHYLIQUE DE L' ACIDE PHENYL -4 (PHENY-
LAMINO -3 PROPYL) - 4 PIPERIDINE - CARBOXYLIQUE - 4

94. **ΠΙΡΙΤΡΑΜΙΔΙΟ ή ΠΙΡΙΝΙΤΡΑΜΙΔΙΟ**: (Κυανο-3 διφαινυλο -3, 3 προπυ-
λο)-! (πιπεριдино -1) -4 πιπεριдино -4-καρβοξαμίδιο

PIRITRAMIDE OU PIRINITRAMIDE: (CYANO- 3 DIPHENYL-3,3 PRO-
PYL)-1 (PIPERIDINE-1)-4 PIPEPJDINE-4 - CARBOXAMIDE

95. **ΠΡΟΕΠΤΑΖΙΝΗ**: Διμεθυλο-1,3 φαινυλο-4 προπιονοξυ -4 αζακυκλοεπτάνιο

PROHEPTAZINE: DIMETHYL-1,3 PHENYL-4 PROPIONOXY-4 AZACY-
CLOHEPTANE

96. **ΠΡΟΠΕΡΙΔΙΝΗ:** Μεθυλο-1 φαινυλοπιπεριδινό-4 καρβοξυλικός -4 ισοπρο-
πυλεστήρ
PROPERJDINEQ ESTER ISOPROPYLIQUE DE L' ACIDE METHYL- 1
PHENYLPYPERIDINE -4 CARBOXYLIQUE - 4
97. **ΠΡΟΠΙΡΑΝΗ:** (ν(1-μεθυλο-2πιπεριδινό-αιθυλο)- N-2- πυριδύλο-
προπιοναμίνη
PROPIRANE: (N(1- METHYL, -2 PIPERIDINOETHYL)-N-2 PYRIDYL-
PROPIONAMIDE
98. **ΡΑΚΕΜΕΘΟΡΦΑΝΗ:** (+) - ΜΕΘΟΞΥ-3 ν-μεθυλομορφινάνιο
RACEMETHORPHANE:(+) - METHOXY-3 N- iVCETHYLMORPHINANE
99. **ΡΑΚΕΜΟΡΑΜΙΔΗ:** (+) - [Μεθυλο-2 οξο-4 διφαινυλο-3,3 (πυρολιδινυλο-1)
-4 Βουτυλο]μορφολίν
RACEMORAMIDE:(±)-[METHYL-2)X)-4DIPHENYL-3,3 (PYRROLID-
fNYLI) -4BUTUL} MORPHOLINE
100. **ΡΑΚΕΜΟΡΦΑΝΗ:** (+) - ΥδροξυοN-μεθυλομορφινάνιο
RACEMORPHANE: (+) HYDROXY-3 N- METHYLMORPHINANE
101. **ΡΑΚΕΜΙΚΗ ΜΕΤΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ:** ± -N, -α - διμεθυλοφαινυλαιθυλαμίνη
102. **ΡΕΜΙΦΑΙΝΤΑΝΥΑΗ:** 3,4-μεθοξυκαρβονυλ-4(1 οξο-προπυλ) φενυλομινο -
πιπεριδίνη
103. **ΡΕΡΑΡ:** Φαινυλαιθυλο-1φαινυλο-4 πιπεριδινόλη - 4 οξείκος εστέρας
103 a. ΡΟΜΙΦΙΔΙΝΗ
2-Βρωμο-6-φθορο-2-Ιμιδαζολιδινυλιδενοβενζαμίνη
ROMIFIDINE
2-BROMO-6-THUORO-2-IMIDAZOLIDINYLIDENE BENZAMINE
104. **ΠΑΡΑ-ΦΘΟΡΟΦΕΝΤΑΝΥΑΗ:** 4-φθορο-N (1 φαιναιθυλο-4-πιπεριδύλο) -
προπιοναμίδιο

105. **ΠΡΟΠΥΛΑΞΕΔΡΙΝΗ:** 2-Κυκλοεξυλο-N,1-διμεθυλαιθυλαμίνη
 PROPYLHEXEDRINE: 2-CYCLOHEXYL-N, 1-DIMETHYLETHYLAMINE
106. **ΣΕΚΟΒΑΡΒΙΤΑΗ:** Αλλυλο-5 (μεθυλο-1 βουτυλο)-5 βαρβιτουρικό οξύ
 SECOBARBITAL: ACIDE ALLYL-5 (METHYL-BUTYL)- 5 BARBITURIQUE
107. **ΣΟΥΛΦΑΙΝΤΑΝΥΗ:** N- [4-(μεθοξυμεθυλο)-1-[2-(2θιενυλο)αιθυλο [4-πιπεριδυλο]προπιονανιλίδιο
 SULFENTANYL: N-[4-(METHOXYMETHYL)- 1-[2-(2THIENYL)ETHYL]-4 PIPERIDYL] PROPIONANILIDE
108. **ΤΙΛΙΔΙΝΗ:** (+) - αιθυλ- ΤΡΑΝΣ -2- (διμεθυλαμινο)-1-φαινυλο-3 κυκλοεξενο-1 - καρβοξυλάτη
 TILIDINE: (+) - ETHYL- TRANS-2-(DIMETHYLAMINO)-1-PHENYL-3 CYCLOHEXENE -1-CAR-BOXYLATE
109. **ΤΡΑΜΑΔΟΛΗ:** 2-[(διμεθυλαμινο)μεθυλ]-1-(3-μεθοξυφαινυλο) κυκλοεξάνο-λη
 TRAMADOL: 2-[(DIMETHYLAMINO)METHYL]-1-(3-METHOXYPHENYL) CYCLOHEXANOL
110. **ΤΡΙΜΕΠΕΡΙΔΙΝΗ:** Τριμεθυλο- 1,2,5 φαινυλο-4 προπιονοξυ-4 πιπεριδίνη
 TRIMEPERIDINE: TRIMETHYL- 1,2,5 PHENYL-4 PROPIONOXY -4 PIPERIDINE
111. **ΥΔΡΟΚΩΔΟΝΗ:** Διϋδροκωδεΐνίνη
 HYDROCODONE: DIHYDROCODEINONE
112. **ΥΔΡΟΜΟΡΦΙΝΟΗ:** Υδροξυ-14 διϋδρομορφίνη
 HYDROMORPHINOL: HYDROXY-14 DIHYDROMORPHINE
113. **ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΝΗ:** Διϋδρομορφινόνη
 HYDROMORPHONE: DIHYDROMORPHINONE
114. **ΥΔΡΟΞΥΠΕΘΙΔΙΝΗ:** μ- Υδροξυφαινυλο-4 μεθυλο-1 πιπεριδινό-καρβοξυλικός -4 αιθυλεσθήρ
 HYDROXYPETHIDINE: μ- HYDROXYPHENYL-4 METHYL-1 PIPERIDINYL-CARBOXYLIC ACID ETHYLESTER

- HYDROXYPETHIDINE: ESTER ETHYLIQUE De L1 ACIDE M HY-
DROXYPHENYL-4 METHYL-1 PIPERIDINE- CARBOXYLIQUE - 4
115. **ΦΑΙΝΑΔΟΞΟΝΗ:** Μορφολινο-6 διφαινυλο-4, 4 επτανόνη - 3
PHENADOXONEQ MORPHOLINO -6 DIPHENYL-4,4 HEPTANONE-3
116. **ΦΑΙΝΑΖΟΣΙΝΗ:** Υδροξυ-2' διμεθυλο-5, 9 φαινυλαιθυλο-2 βενζομορφάνιο-
6, 7.
PHENAZOCINE: HYDROXY-2' DIMETHYL-5, 9 PHENETHYL-2 BEN-
ZOMORPHANE -6,7
117. **ΦΑΙΝΑΜΠΡΟΜΙΔΙΟ:** N-(Μεθυλο-1 πιπεριδινό-2 αιθυλο-) προπιονανιλίδιο
PHENAMPROMIDE: N- 9METHYL-1 PIPERIDINO-2 ETHYL) PROPI-
ONANILIDE
118. **ΦΑΙΝΚΥΚΑΙΔΙΝΗ:** (Φανυλο-1 κυκλοεξυλο)-! πιπεριδίνη
PHENCYCLIDINE: (PHENYL-1 CYCLOHEXYL) 1- PIPERIDINE
119. **ΦΑΙΝΜΕΤΡΑΖΙΝΗ:** Μεθυλο-3 φαινυλο- 2 μορφολίνη
PHENMETRAZINE: METHYL-3 PHENYL -2 MORPHOLINE
120. **ΦΑΙΝΟΜΟΡΦΑΝΗ:** Υδροξυ-3 N-φαινυλαιθυλομορφινάνιο
PHENOMORPHANE: HYDROXY-3 N- PHENETHYLMORPHINANE
121. **ΦΑΙΝΟΠΕΡΙΔΙΝΙ:** (Υδροξυ-3 φαινυλο-3 προπυλο) -1 φαινυλο - 4 πιπερι-
δινό-καρβοξυλικός -4 αιθυλεστέρι
PHENOPERIDINE: ESTER ETHYLIQUE DE L' ACIDE (HYDROXY - 3
PHENYL - PROPYL) -1 PHENYL -4 PIPERIDINE- CARBOXYLIQUE-4
122. **ΦΑΙΝΤΑΝΥΑΗ:** N- (Φαινυλαιθυλο-1 πιπεριδυλο-4) προπιονανιλίδιο
PHENTANYLQ N-(PHENETHYL-1 PIPERIDYL-4) PROPIONANILIDE
123. **ΦΕΝΒΟΥΤΡΑΖΑΤΗ:** 2-(3-Μεθυλο-2-φαινυλομορφολινο) αιθυλο 2-φαι-
Νυλοβουτυράτη

FENBUTRAZATE: 2-(3-METHYL-2-PHENYLMORPHOLINO) ETHYL 2-PHENYLBUTYRATE

124. **ΦΕΝΕΤΥΛΙΝΗ**: DL-3,7,-ΔΙΥΔΡΟ-1,3-ΔΙΜΕΘΥΛΟ-7-(2-E (1-ΜΕΘΥΛΟ - 2- ΦΑΙΝΥΛΟΑΙΘΥΛΟ).
125. **ΦΟΑΚΩΔΙΝΗ ή ΦΟΔΚΩΔΕΪΝΗ**: Μορφολινυλοαιθυλο- μορφίνη
PHOLCODINEQ MORPHOLINYLETHYL MORPHINE
126. **ΦΟΥΡΕΘΙΔΙΝΗ**: (τετραϋδροφουρφυρυλοξυαιθυλο-2)-1 φαινυλο-4 πιπερι-
δινο- καρβοξυλικός -4 αιθυλεστέρ
FURETHIDINE: ESTER ETHYLIQUE DE L" ACIDE (TETRAHYDROFU-
RYLO- OXYETHYL-2) -1 PHENYL-4 PIPERIDINE - CARBOXYLIQUE -
4
127. **ΧΛΩΡΦΕΝΤΕΡΜΙΝΗ**: 4-Χλωρο-α,α-διμεθυλοφαιναιθυλαμίνη
CHLORPHENTERMINE:4-CHLORO-a,a-DIMETHYLPHENETHYLAMINE

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ'

1. **ΑΙΘΙΝΑΜΑΤΗ:** εσθήρ του καρβαμιδικού οξέος μετά της αιθυνολο-1 Κυκλοεξανόλης
ETHINAMATE: CARBAMATE D' ETHINYL-1 CYCLOHEXYLE
2. **ΑΙΘΥΛΟ ΛΟΦΛΑΖΕΠΑΤΗ:** Αιθυλο 7 -χλωρό 5- (ο-φλουροφαινυλο) -2,3-ΔΙΥΔΡΟ-2-ΟΞΟ-1 Η -1,4 - βενζοδιαζεπίνη -3- καρβοξυλάτη
ETHYL LOFLAZEPATE: ETHYL7- CHLORO-5-(O- FLUOROPHENYL) -2,3 - DIHYDRO-2-OXO-1 H- 1,4 - BENZODIAZEPINE -3- CARBOXYLATE
3. **ΑΙΘΧΛΩΡΒΥΝΟΛΗ:** Αιθυλο-β-χλωροβινυλο-αιθυνολοκαρβινόλη
ETHCHLORVYNOL. ETHYL - B - CHLORO VINYL- ETHINYL CARBINOL
4. **ΑΛΑΖΕΠΑΜΗ:** 7-χλωρο-1, 3 - διυδρο -5- φαινυλα-1-(2, 2,2- τριφθορο-αιθυλο)-2 Η -1,4-βενζοδιαζεπιν-2-όνη
HALAZEPAM: 7- CHLORO-1, 3-DIHYDRO-5-PHENYL-1-(2,2,2-TRIFLUORO-ETHYL) -2 H -1,4- BENZODIAZEPIN -2-ONE
5. **ΑΛΛΟΒΑΡΒΙΤΑΛΗ:** ΔΙΑΛΛΥΛΟ-5,5 ΒΑΡΒΙΤΟΥΡΙΚΟ ΟΞΥ
6. **ΑΛΟΞΑΖΟΛΑΜΗ:** 10-βρωμο-11β-(ο-φθοροφαινυλο)2,3,7 11β-τετραυδροξάζολο [3,2-δ] [1,4]-βενζοδιαζεπιν-6 (5 Η)-όνη
HALOXAZOLAM: 10-BROMO-11B (O- FLUOROPHENYL)-2,3,7, 11B-TETRAHYDROOXAZOLO (3,2- D) [1,4] - BENZODIAZEPIN-6(5 H)-ONE
7. **ΑΛΠΡΑΖΟΛΑΜΗ:** 8 χλωρο-1-μεθυλο-6-φαινυλο-4Η - S -τριαζολο-[4,3-α] [1,4] βενζοδιαζεπίνη
ALPRAZOLAM: 8 CHLORO -I- METHYL-6-PHENYL-4 H - S- TRIAZOLO [4,3-A] [1,4] BENZODIAZEPINE
8. **ΑΜΟΒΑΡΒΙΤΑΑΗ:** Αιθυλο-5 (μεθυλο-3 βουτυλο) -5 βαρβιτουρικό οξύ

AMOBARBITAL: ACIDE ETHYL - 5 (METHYL- 3 BUTYLO-5 BARBITURIQUE

9. **ΑΜΦΕΠΡΑΜΟΝΗ:** Διαιθυλαμινο -2 προπιοφαινόνη
 AMPHEPRAMONE: DIETHYLAMINO-2 PROPIOPHENONE
10. **ΒΑΡΒΙΤΑΑΗ:** Διαιθυλο-5, 5 βαρβιτουρικό οξύ
 BARBITAL: ACIDE DIETHYL- 5,5 BARBITURIQUE
11. **ΒΕΝΖΦΕΤΑΜΙΝΗ:** Ν- βενζυμο-Ν,α - διμεθυλοφαινηθυλαμίνη
 BENZPHETAMINE: N- BENZYL-N,a- DIMETHYLPHENETHYLAMINE
12. **ΒΙΝΥΑΟΒΙΤΑΑΗ:** (μεθυλο-1 βοθτυλο)-5 βινυλο-5 βαρβιτουρικό οξύ
 VINYLBITAL: acide (methyl-1 butyl)-5 vinyl-5 barbiturique
13. **ΒΟΥΠΡΕΝΟΡΦΙΝΗ:** Ν- κυκλοπροπυλμεθυλ -7 Α (L-5) -υδροξύ 1,2,2-
 τριμεθυλπροπυλ) -6,14 - ενδοαιθανο-6,7,8,14 τετραϋδρορροριπαβίνη
 BUPRENORPHINE: N- CYCLOPROPYL - METHYL -7 a (L-5)-
 HYDROXY-1,2,2 - TRJMETHYLPROPYL) -6,14 ENDOETHANO -6,7,8,14
 TETRAHYDRO NORORIPAVTVE.
14. **ΒΟΥΤΑΛΒΙΤΑΑΗ:** αλλυλο-5 ισοβοθτυλο-5 βαρβιτουρικό οξύ
 BUTALBITAL: ACIDE ALLYL_5 ISOBUTYL-5 BARBITURIQUE
15. **ΒΟΥΤΟΒΑΡΒΙΤΑΑΗ:** βοθτυλο-5 αιθυλο-5 βαρβιτουρικό οξύ
 BUTOBARBITAL: acide butyl-5 ethyl-5 barbiturique
16. **ΒΡΩΜΑΖΕΠΑΜΗ:** 7-βρωμο-1,3-διυδρο-5(2-πυριδυλο) 2 Η 4 -Βενζοδια-
 ζεπιν -2- όνη
 BROMAZERAM: 7- BROMO -1,3 - DIHYDRO-5- (2-PYRIDYL) -2 H-1,4-
 BENZODIAZEPIN - 2 ONE
17. **ΒΡΩΤΙΖΟΑΑΜΗ:** 2-βρωμο-4-(2-χλωροφαινυλο)-9-μεθυλο-5Η θιενο{3,2-}
 {1,2,4} τριαζολο-{4,3-α} {1,α} διαζεπίνη
18. **ΓΛΟΥΤΕΘΙΜΙΔΙΟ:** Αιθυλο- 2 φαινυλο-2 γλουταριμίδιο

GLUTETHIMUDE: ETHYL - 2 PHENYL- 2 GLUTARIMIDE

19. **ΔΕΞΤΡΟΜΕΘΟΡΦΑΝΗ:** D- Μεθοξυ-3N-μεθυλομορφινάνιο
 DEXTROMETHOPRHANE: D- METHOXY-3N- METHYLMORPHANANE
20. **ΔΕΛΟΠΑΖΕΠΑΜΗ:** 7-χλωρο -5- (ο-χλωροφαινυλο)- 1,3 διυδρο -2 H -1,4 -
 βενζοδιαζεπιν -2-όνη
 DELORAZEPAM: 7-CHLORO - - (O-CHLOROPHENYL) -1,3 - DIHYDRO
 -2 H -1,4 - BENZODIAZEPIN - ONE
21. **ΔΙΑΖΕΠΑΜΗ:** 7-χλωρο-1,3- διυδρο -1-μεθυλο-5-φαινυλο -2 H -1,4-
 Βενζοδιαζεπιν-2-όνη
 DIAZEPAM: 7- CHLORO-1,3 - DIHYDRO-1-METHYL-5 - PHENYL -2H -
 1,4 - BENZODIAZEPIN -2-ONE
22. **ΕΣΤΑΖΟΑΑΜΗ:** 8-χλωρο -6-φαινυλο -4 H - 5- τριαζολο [4,3-α] [1,4] βεν-
 ζοδιαζεπίνη
 ESTAZOLAM: 8-CHLORO-6- PHENYL- 4H -5-TRIAZOLO[4,3-A] [1,4]
 BENZODIAZEPINE
23. **ΖΟΛΑΖΕΠΑΜΗ:** 4-(Ο-φθοροφαινυλο)6,8-διυδρο 1,3,8-τριμεθυλπυραζολο
 [3,4-ε] [1,4]- διαζεπιν (1 H)-Ονη
 ZOLAZEPAM: 4-(O- FLUOROPHENYL) 6,8 - DIHYDRO 1,3,8 -
 TRIMETHYLPYRAZOLO [3,4 - e] [1,4] - dIAZEPIN (1H) - ONE
25. **ΘΕΙΟΠΕΝΤΑΛΗ:** 5- Αιθυλο-5-(1-ΜΕΘΥΛΟΒΟΘΥΛΟ)-2-2-ΘΕΙΟΒΑΡ-
 ΒΙΤΟΥΡΙΚΟ ΟΞΥ THIO PENTAL
26. **ΚΑΘΙΝΗ:** ά-θρεο-2-αμινο-1-υδροξυ-1-φαινυλπροπάνιο
 CATHINEQ d-threo-2-amino-1-hydroxy-1-phenyl propane
27. **ΚΑΜΑΖΕΠΑΜΗ:** 7-χλωρο-1,3-διυδρο-3-υδροξυ-1 μεθυλο-5-φαινυλο - 2 H -
 1,4- βενζοδιαζεπιν -2-όνη διμεθυλοκαρβαμάτη (εστέρας)

CAMAZEPAM: 7-CHLORO-1,3-DIHYDRO-3-HYDROXY-1- METHYL-5
PHENYL -2 H -1,4-BENZODIAZEPIN -2-ONE DIMETHYLCARBATE
(ESTER)

28. **ΚΕΤΑΖΟΛΑΜΗ:** 11 -χλωρό -8,12β-διυδρο -2,8- διμεθυλο-12β -φαινυλο-4 H
[1,3] - οξαζινο- [3,2-δ] [1,4] βενζοδιαζεπίνη - 4,7 (6 H) -διόνη ΚΕΤΑΖΟΛΑΜ:
11 - CHLORO -8, 12β - DIHYDRO-2,8- DIMETHYL -12β-PHENYL - 4 H -
[1,3] -OXAZINO- [3,2-D] [1,4] - BENZODIAZEPINE-4,7 (6 H) -DIONE.
29. **ΚΕΤΑΜΙΝΗ:** 2-(2-χλωροφαινυλο)-2-(μεθυλαμινο)-κυκλοεξανόνη
KETAMINE: 2-(2-chlorophenyl)-2-(methylamino)-cyclohexanone
30. **ΚΛΟΜΠΑΖΑΜΗ:** 7-χλωρο-1-μεθυλο-5-φαινυλο 1 H-1,5-βενζοδιαζεπίνη-2,4
(3 H, 5 H) -διόνη
CLOBAZAM: 7- CHLORO-1- METHYL- 5- PHENYL 1 H- 1,5 -
BENZODIAZEPINE -2,4 (3H,5H) DIONE
31. **ΚΛΟΝΑΖΕΠΑΜΗ:** 5- (Ο- χλωροφαινυλο)-1,3 -διυδρο-7 -νίτρο 2 H -1,4 -
βενζοδιαζεπιν - 2-όνη
CLONAZEPAMQ 5-(O- CHLOROPHENYL)-1,3 - DIHYDRO-7-NITRO 2
H -1,4 - BENZODIAZEPIN -2- ONE
32. **ΚΛΟΞΑΖΟΛΑΜΗ:** 10 - χλωρό-11β (ο-χλωροφαινυλο)-2,3,7,11β - τετραϋ-
δρο-οξαζολο-[3,2-δ] [1,4] βενζοδιαζεπιν - - (5 H)-όνη
CLOXAZOLAM: 10- CHLORO- 11 B - (O - CHLOROPHENYL) -2,3,7,11 B
TETRAHYDRO - OXAZOLO- [3,2 - D] [1,4] BENZODIAZEPIN -6-(5 H)-
ONE
33. **ΚΛΟΤΙΑΖΕΠΑΜΗ:** 5-(ο-χλωροφαινυλο) -7- αιθυλο-1,3 - διυδρο-1-μεθυλο-
2 H - θειενο [2,3 -ε] [1,4] - διαζεπιν-2-όνη
CLOTIAZEPAM: 5-(O-CHLOROPHENYL) -7- ETHYL-1,3 - DIHYDRO-1 -
METHYL-2 H - THIENO [2,3- E] [1,4] DIAZEPIN-2 - ONE

34. **ΚΥΚΛΟΒΑΡΒΙΤΑΛΗ:** (Κυκλοεξενυλο)-5 αιθυλο-5 βαρβιτουρικό οξύ
CYCLOBARBITAL: ACIDE (CYCLOEXENE -1 YL-1) -5 ETHYL -5 BARBITURIQUE
35. **ΚΟΥΖΕΠΑΜΗ:** 7-χλωρο-5- (2-φθοροφαινυλο)- 3-διυδρο-1-(2,2,2-τριφθοροαιθυλο-2 Η -1, 4 - βενζιδιαζεπιν-2-θειόνη
36. **ΜΑΖΙΝΔΟΛΗ:** 5 - (π-χλωροφαινυλο)-2, 5 -διυδρο- 3 Η -ΜΙΔΑΖΟ (2,1-α) -ισοϊνδολο-5-ολ η
MAZINDOLQ 5- (P- CHLOROPHENYL)-2,5 - DIHYDRO-3 H IMIDAZO (2,1 -a) - ISOINDOL-5-OL
37. **ΜΕΦΕΝΟΡΕΞΗ:** dl N- (3-χλωροπροπθλο)-αλφα-μεθυλοφαιναιθυλαμίνη
MEFENOREX: dl-N-(3-chloropropyl)-alpha- methylphenethylamine
38. **N- ΑΙΘΥΛΟΑΜΦΕΤΑΜΙΝΗ** N-ETHYLAMPHETAMINE
39. **ΛΟΠΡΑΖΟΛΑΜΗ:** 6 - (ο-χλωροφαινυλο) -2,4 - διυδρο-2 [(4-μεθυλο-1-πιπεραζινυλο) μεθυλενο]-8 νίτρο-1 Η - ιμιδαζο [1,2 -α] [1,4] βενζοδιαζεπιν- 1-όνη
LOPRAZOLAM: 6- (O- CHLOROPHENYL) -2,4 - DIHYDRO-2 [(4-METHYL-1 PIPERAZINYL) METHYLENE] -8- NITRO- 1 H - IMIDAZO [1,2- A] [1,4] BENZODIAZEPIN-1 -ONE
40. **ΛΟΡΑΖΕΠΑΜΗ:** 7- χλωρο-5(ο-χλωροφαινυλο)-1, 3-διυδρο-3-υδροξυ- 2 Η- 1,4 - βενζοδιαζεπιν-2-όνη
LORAZEPAM: 7- CHLORO-5- (O- CHLOROPHENYL)-1,3- DIHYDRO-3-HYDROXY-2 H -1,4 BENZODIAZEPIN-2-ONE
41. **ΛΟΡΜΕΤΑΖΕΠΑΜΗ:** 7-χλωρο-5-(ο-χλωροφαινυλο)-1,3 - διυδρο-3 - υδροξυ—1- μεθυλο- 2 Η - 1,4 - βενζοδιαζεπιν - 2 -όνη

LORMETAZEPAM: 7- CHLORO-5- (O-CHLOROPHENYL),1,3-
DIHYDRO-3- HYDROXY-1- METHYL 2 H -1,4- BENZODIAZEPIN-2-
ONE

42. **ΜΕΔΑΖΕΠΑΜΗ:** 7-χλωρο-2,3 - διυδρο- 1-μεθυλο-5-φαινυλο-1 H-1,4-
βενζοδιαζεπίνη
MEDAZEPAM: 7- CHLORO-2,3- DIHYDRO-1- METHYL-5- PHENYL-1 H
-1,4 - BENZODIAZEPINE
43. **ΜΕΘΥΛΟΦΑΙΝΟΒΑΡΒΙΤΑΛΗ:** Μεθυλο-1 αιθυλο-5 φαινυλο-5 βαρβιτου-
ρικό Οξύ.
METHYLPHENOBARBITAL: ACIDE METHYL- 1 ETHYL- 5 PHENYL -5
BARBITURIQUE
44. **ΜΕΘΥΠΡΥΛΟΝΗ:** Διαιθυλο-3,3 διοξο-2,4 μεθυλο-5 πιπεριδίνη
METHYTRYLON: DIETHYL-3,3 DIOXO-2,4 METHYL -5 PIPERIDINE
45. **ΜΕΠΡΟΒΑΜΑΤΗ:** Δικαρβαμδική μεθυλο-2 προπυλο-2 προπανοδιόλη-1,3
MEPROBAMATE: BICARBAMATE DE METHYL- 2 PROPYL - 2 PROP
ANEDIOL-1,3
MAZINDOLQ 5- (P- CHLOROPHENYL)-2,5 - DIHYDRO-3 H IMIDAZO
(2,1 -a) - ISOINDOL-5-OL
46. **MESOCARB:** 3-(a- METHYLPHENETHYL)- N-PHENYLCARBAMOYL)
SYNDONE GMINE
47. **ΜΙΔΑΖΟΛΑΜΗ:** 8-χλωρο-6(Ω-φθοροφαινυλο)-1-μεθυλο-4 H-ιμιδαζο[1,5,
α] [1,4] βενζοδιαζεπίνη
48. **ΜΟΝΤΑΦΙΝΗΛΗ:** 2[Διφαινυλομεθυλο) σουλφινυλ(ακεταμίδιο) MODAF-
INIL
49. **ΝΙΜΕΤΑΖΕΠΑΜΗ:** 1,3-διυδρο-1-μεθυλο-7-νιτρο 5-φαινυλο-2 H-1,4-
βενζοδιαζεπιν -2-όνη

NIMETAZEPAM: 1,3 DIHYDRO-1- NETHYL-7- NITRO-5- PHENYL -2H
-1,4 BENZODIAZEPIN - 2- ONE

50. **ΝΙΤΡΑΖΕΠΑΜΗ:** 1,3 -διυδρο-7- νιτρο-5-φαινυλο-2 H -1,4 -βενζοδιαζεπιν--
2-όνη.

NITRAZEPAM: 1,3 - DIHYDRO-7-NITRO-5- PHENYL-2 H -1,4
BENZODIAZEPIN -2- ONE

51. **ΝΟΡΔΑΖΕΠΑΜΗ:** 7-χλωρο-1,3-διυδρο-5-φαινυλο-2 H -1,4 βενζοδιαζεπιν-
2- όνη

NORDAZEPAM: 7- CHLORO-1,3 - DIHYDRO-5 - PHENYL -2 H -1,4
BENZODIAZEPIN -2-ONE

52. **ΟΞΑΖΕΠΑΜΗ:** 7-χλωρο-1,3 - διυδρο-3-υδροξυ-5-φαινυλ- 2 H -1,4 -
Βενζοδιαζεπιν-2-όνη

OXAZEPAM: 7- CHLORO-1,3- DIHYDRO - 3 HYDROXY-5-PHENYL-2 H
-1,4 - BENZODIAZEPIN-2- ONE

53. **ΟΧΑΖΟΛΑΜΗ:** 10-χλωρο-2,3,7,11β -τετραϋδρο- 2 μεθυλο-11β -
Φαινυλοξαζολο (3,2-δ) (1,4) βενζοδιαζεπιν-6 (5 H) -όνη

OXAZOLAM: 10- CHLORO-2,3,7,1 lb - TETRAHYDRO-2 METHYL-1 lb -
PHENYLOXAZOLO (3,2- D) (1,4) BENZODIAZEPIN- 6 (5 H) - ONE

54. **ΠΕΜΟΛΙΝΗ:** 2 AMINO-5-ΦΑΙΝΥΛΟ- 2 - ΟΞΑΖΟΛΙΝ - 4 -

55. **ΠΕΝΤΟΒΑΡΒΙΤΑΛΗ:** Αιθυλο-5 (μεθυλο-1 βουτυλο)-5 βαρβιτουρικό οξύ
PENTOBARBITALQ ACIDE ETHYL -5 (METHYL- I BUTYL) - 5 BARBI-
TURIQUE

56. **ΠΙΝΑΖΕΠΑΜΗ** 7-χλωρο-1,3 - διυδρο-5- φαινυλο-1-(2-προπυνυλο) -2 H -1,4
- βενζοδιαζεπιν-2-όνη

PINAZEPAM: 7-CHLORO-L3 - DIHYDRO- 5 PHENYL-1- (2-PROPYNYL)
2 H -1,4 - BENZODIAZEPIN -2- ONE

57. **ΠΙΠΡΑΔΡΟΛΗ** ή ΠΙΠΡΑΔΟΛΗ: Διφαινυλο-1,1 (πιπεριδυλο-2)-1 μεθανόλη
PIPRADROL: DIPHENYL-1,1 (PIPERIDYL-2)-1 METHANOL
58. **ΠΥΡΟΒΑΛΕΡΟΝΗ**: δι-1-(4-μεθυλοφαινυλο)-2-(1 -πυρρολιδινυλο)-1 –
πεντανόνη
PYROVALERONE: di-1-(4-methylphenyl)-2-(1 -pyrrolidinyl)-1 - pentanone
69. **ΠΡΑΖΕΠΑΜΗ**: 7- χλωρό - 1- (κυκλοπροπυλομεθυλο)-1,3- διυδρο-5 -
Φαινυλο-2 Η - 1,4 - βενζοδιαζεπιν-2-όνη
PRAZEPAMQ 7- CHLORO-1-(CYCLOPROPYLMETHYL)-1,3- DIHYDRO-
5 -PHENYL-2 H -1,4 - BENZODIAZEPIN -2- ONE
60. **ΠΡΟΞΙΒΑΡΒΑΛΗ**: 5-(2-υδροξυπροπυλο)-5-(2-προπενυλο)-2,4,6 (1-
Η,3Η.5Η)- πυριμιδινοτριόνη
61. **ΣΕΚΒΟΥΤΑΒΑΡΒΙΤΑΛΗ**: σεκ-βοθτυλο-5-αιθυλο-5 βαρβιτουρικό οξύ
SECBUTABARBITAL: acide sec -butyl-5 ethyl-5 barbiturique
62. **SPA**: (-) - Διμεθυλαμινο-1 διφαινυλο-1,2 αιθάνιο
SPA: (-) DIMETHYLAMINO -1 DIPHENYL-1,2 ETHANE
63. **ΤΕΜΑΖΕΠΑΜΗ**: 7-χλωρο-1,3 διυδρο-3-υδροξυ-1-μεθυλο-5-φαινυλο-2 Η-
1,4-βενζοδιαζεπιν-2-όνη
TEMAZEPAM: 7-CHLORO-1,3-DIHYDRO-3HYDROXY-1-METHYL-
5-PHENYL-2H-1,4-BENZODIAZEPIN-2-ONE
64. **ΤΕΤΡΑΖΕΠΑΜΗ**: 7-χλωρο-5-(κυκλοεξεν-1 -υλο)-1,3-διυδρο-1 -μεθυλο-2
Η-1,4-βενζοδιαζεπιν-2όνη
TETRAZEPAM: 7-CHLORO-5-(CYCLOEXEN-1 -YL) 1,3-DIHYDRO-1 -
METHYL-2H-1,4-BENZODIAZEPIN-2-ONE
65. **ΤΡΙΑΖΟΛΑΜΗ**: 8-χλωρο-6-(ο-χλωροφαινυλο) -1- μεθυλο-4Η -5- τριαζολο
{4,3-α} {1,4},βενζοδιαζεπίνη

TRIAZOLAM: 8-CHLORO-6-(O-CHLOROPHENYL)-1- METHYL-4H-S-
TRIAZOLO (4,3-a) {1,4} BENZODIAZEPINE

66. **ΦΑΙΝΔΙΜΕΤΡΑΖΙΝΗ:** (+) -3,4-διμεθυλο-2-φαινυλ-μορφολίνη
PHENDIMETRAZINE: (+) -3,4 -DIMETHYL-2-PHENYLMORPHOLINE
67. **ΦΑΙΝΟΒΑΡΒΙΤΑΛΗ:** Αιθυλο-5 φαινυλο-5 βαρβιτουρικό οξύ
PHENOBARBITAL: ACIDE ETHYL-5 PHENYL-5 BARBITURIQUE
68. **ΦΑΙΝΤΕΡΜΙΝΙ:** α,α-διμεθυλοφαινηθυλαμίνη
PHENTERMINE: α,α-DIMETHYLPHENETHYLAMINE
69. **ΦΕΝΚΑΜΦΑΜΙΝΗ:** dl-N- αιθυλο-3-φαινυλοδικυκλο(2,2,1)-επταν-2-αμίνη
FENCAMFAMIN: dl- N-ethyl-3-phenylbicyclo(2,2, 1)-heptan-2-amine
70. **ΦΕΝΠΡΟΠΟΡΕΞΗ:** DL-3- [(ΑΛΦΑ- ΜΕΘΥΛΟΦΑΙΝΥΛΟ)ΑΜΙΝΟ]
ΠΡΟΠΙΟΝΙΤΡΙΑΙΟ
71. **ΦΘΟΡΑΖΕΠΑΜΗ:** 7-χλωρο-1-{2-(διαιθυλαμινο)αιθυλο}-5-(ο-φθοροφαινυλο)-1,3-διυδρο-2H-1,4-βενζοδιαζεπιν-2-όνη
FLURAZEPAM: 7-CHLORO-1-{2-(DIETHYLAMINO)ETHYL}-5-(O-FLUOROPHENYL)-1,3 DIHYDRO-2H-1,4-BENZODIAZEPIN-2-ONE
72. **ΦΘΟΡΟΔΙΑΖΕΠΑΜΗ:** 7-χλωρο-5-(ο-φθοροφαινυλο)-1,3-διυδρο-1-μεθυλο-2H-1,4-βενζοδιαζεπιν-2-όνη
FLUDIAZEPAMQ 7-CHLORO-5-(O-FLUOROPHENYL)-1,3-DIHYDRO- 1 -
METHYL-2H-1,4-BENZODIAZEPIN-2-ONE
73. **ΦΘΟΡΟΝΙΤΡΑΖΕΠΑΜΗ:** 5-(οφθοροφαινυλο)-1,3-διυδρο-1-μεθυλο-7-νιτρο-2 H -1,4-βενζοδιαζεπιν-2-όνη
FLUNITRAZEPAM: 5-(O-FLUOROPHENYL)-1,3 DIHYDRO-1 -
METHYL- 7-NITRO-2H-1.4-BENZODIAZEPIN-2-ONE
74. **ΧΛΩΡΑΖΕΠΑΤΗ:** 7-χλωρο-2,3-διυδρο-2-οξο-5-φαινυλο-1H-1,4-βενζοδιαζεπίνη-3-καρβοξυλικό οξύ

CHLORAZEPATE: 7-CHLORO-2,3-DIHYDRO-2-OXO-5-PHENYL-1H-
1, 4-BENZODIAZEPINE-3-CARBOXYLIQUE ACIDE

75. **ΧΛΩΡΟΔΙΑΖΕΠΟΞΕΙΔΙΟ**: 7-χλωρο-2-(μεθυλαμινο)-5-φαινυλο-3H-1,4-
βενζοδιαζεπίνη-4-οξείδιο

CHLORODIAZEPOXIDE: 7-CHLORO-2-(METHYLAMINO)-5-PHENYL-
3H-1,4-BENZODIAZEPINE-4-OXIDE

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8

Παράρτημα 8: Πίνακας με τα αποτελέσματα των ελέγχων

Αποτελέσματα ελέγχων

Κωδικός	Όνομα	Αριθμός	Αποτελέσματα
1	...	...	...
2	...	...	...
3	...	...	...
4	...	...	...
5	...	...	...
6	...	...	...
7	...	...	...
8	...	...	...
9	...	...	...
10	...	...	...
11	...	...	...
12	...	...	...
13	...	...	...
14	...	...	...
15	...	...	...
16	...	...	...
17	...	...	...
18	...	...	...
19	...	...	...
20	...	...	...
21	...	...	...
22	...	...	...
23	...	...	...
24	...	...	...
25	...	...	...
26	...	...	...
27	...	...	...
28	...	...	...
29	...	...	...
30	...	...	...
31	...	...	...
32	...	...	...
33	...	...	...
34	...	...	...
35	...	...	...
36	...	...	...
37	...	...	...
38	...	...	...
39	...	...	...
40	...	...	...
41	...	...	...
42	...	...	...
43	...	...	...
44	...	...	...
45	...	...	...
46	...	...	...
47	...	...	...
48	...	...	...
49	...	...	...
50	...	...	...
51	...	...	...
52	...	...	...
53	...	...	...
54	...	...	...
55	...	...	...
56	...	...	...
57	...	...	...
58	...	...	...
59	...	...	...
60	...	...	...
61	...	...	...
62	...	...	...
63	...	...	...
64	...	...	...
65	...	...	...
66	...	...	...
67	...	...	...
68	...	...	...
69	...	...	...
70	...	...	...
71	...	...	...
72	...	...	...
73	...	...	...
74	...	...	...
75	...	...	...
76	...	...	...
77	...	...	...
78	...	...	...
79	...	...	...
80	...	...	...
81	...	...	...
82	...	...	...
83	...	...	...
84	...	...	...
85	...	...	...
86	...	...	...
87	...	...	...
88	...	...	...
89	...	...	...
90	...	...	...
91	...	...	...
92	...	...	...
93	...	...	...
94	...	...	...
95	...	...	...
96	...	...	...
97	...	...	...
98	...	...	...
99	...	...	...
100	...	...	...

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8

Περιοχές που επιτρέπεται η υποβρύχια δραστηριότητα για εκπαιδευτικούς

ή ψυχαγωγικούς σκοπούς:

ΝΟΜΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΕΣ	αρ. ΦΕΚ
ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ	• ανατολικά, ακρ. Στενό	388B 28/5/93
	• δυτικά ακρ. Κόρακας πλησίον Βαθειάς Λάκκας	1056B 22-11-96
ΑΤΤΙΚΗΣ	• 2 ^ο λιμανάκι Βουλιαγμένης	152B 18/3/88
	• ν. Άρτεμις (Βάρκιζα)	388B 28/5/93
	• από Καβούρι έως Λεγρινά (5 περιοχές)	1088B 29/12/95
	• Βόρεια ακρ. Ψιλός Κάβος έως ακρ. Δρακονέρα • ν. Αίγινα ΒΑ του όρμου Σαρπά έως ακρ. Κυρ' Αντίτσα • ν. Αίγινα ακρ. Αγ. Μαρίνα έως ακρ. Κρασοσπηλιά	
ΑΧΑΪΑΣ	• πλησίον Λαμπριίου	388B 28/5/93
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	• ν. Κτυπονήσι νότια του Β. Ευβοϊκού κόλπου	1088B 29/12/95
	• ΝΑ της ν. Κτυπονήσι	
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	• ν. Ρόδος όρμος Λουτρών Καλλιθέας Ρόδου (μόνο για εκπ. σκοπούς)	542B 12/7/89
	• ν. Κάλυμνος από ορμ. Βλυχάδια έως ακρ. Αγ. Γεώργιος	388B 28/5/93
	• ν. Κως νότια από Μύρτο έως Καλαμιά	1088B 29/12/95
	• ν. Κάλυμνος από ακρ. Αγ. Γεώργιος έως ακρ. Λιανή Φούντα	
	• ν. Λέρος ακρ. Σουμάρι έως ακρ. Μαύρος Κάβος • ν. Λέρος ορμ. Ξηροκάμπου έως ορμ. Διαπόρι	
ΕΒΡΟΥ	• ανατολικά της Μαρώνειας στην περιοχή Γιαλός	1088B 29/12/95
	• ν. Σαμβοθράκη ΒΑ περιοχής Άγκιστρος	923B 27/8/98
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	• κόλπος Λαγανάς από ν. Αγ. Σώστης έως ακρ. Δάφνης	152B 18/3/88
	• Μακρύ Γιαλό ΝΔ του Μικρού Νησιού έως ακρ. Καταστάρι	1056B 22/11/96
	• ΝΔ στο ακρ. Αγ. Νικολάου	
	• ΝΔ στο ακρ. Γεράκι • ΝΔ στο ακρ. Μαραθιά	
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	• ορμ. Φοδελε	388B 28/5/93
	• ακρ. Χερσονήσος	1088B 29/12/95
	• βορ. Γουρνών • ακρ. Διακόρι • ακρ. Τραχήλι • νότια του λιμένος Χερσονήσου	923B 27/8/98
ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ	• ΒΔ της νησίδος Μούρτας	855B 12/8/98
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	• ακρ. Επανωμή	1088B 29/12/95
ΚΑΒΑΛΑΣ	• ακρ. Κακόσκαλας έως ν. Ξηρονήσι	388B 28/5/93
	• εκατέρωθεν ακρ. Κακόσκαλας	
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	• ακρ. Ρόδα έως ακρ. Δράστης	152B 18/3/88
	• Παλαιοκαστρίτσα έως ακρ. Αρκαδούλα	
	• ακρ. Κουντούρι έως ακρ. Αγνί	
	• ν. Παξοί εκτός περιοχών: Κουκούτσα – Λιθάρια, Γερομόναχος – Τρυπητός, Πούντα – Λούτου, Λάκκα - Ερημίτης, Βουτσί.	
	• ν. Κεφαλληνία ΒΑ του όρμου Αγ. Ευφημίας	855B 12/8/98
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	• ν. Κεφαλληνία ΝΔ της περιοχής Τζαμαρελλάτα	

ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	• ΒΔ του λιμανιού Κιάτου • Κάτω Διμηνίου βόρεια του Αγ. Νικολάου • ορμ. Μεγ. Μυλοκοπής	1088B 29/12/95
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	• ν. Μύκονος (εκτός ακρ. Αγ. Γεώργιος έως ακρ. Αλογομάνδρα) • ν. Σύρος ΝΔ του όρμου Βάρης • ν. Σύρος ΝΑ του όρμου Βάρης • ν. Σύρος ακρ. Πουλί έως ορμ. Λάκκοι • ν. Σύρος νότια ακρ. Τράχηλος έως Κίνιο • ν. Τήνος ΒΔ ορμ. Σταυρού (Αγ. Στέφανος έως ακρ. Λιμώνα) • ν. Τήνος δυτικά ακρ. Λιβάδα • ν. Μήλος ακρ. Καλόγερος έως Απολλώνια • ν. Μήλος ΝΑ ακρ. Σπαθί στις βραχονησίδες Κτένια • ν. Κίμωλος ΝΔ όρμου Αγιόκλημα • ν. Κίμωλος ΒΔ άκρας Πεταλίδα • ν. Κίμωλος ΝΑ από Κληματονήσια έως Γούπα Καρά • ν. Κίμωλος στο νησάκι Αγ. Ευστάθιος • ν. Κίμωλος ΝΔ στο ακρ. Αγ. Γεώργιος • ν. Πολύαιγος στα ΝΑ παράλια • ν. Πάρος ΒΑ στον όρμο Αλικής • ν. Πάρος ΒΑ στη νησίδα Βιόκαστρο • ν. Θηρασία νότια του ακρωτηρίου Ρίβα • ν. Θηρασία νότια εκατέρωθεν ακρ. Τρυπητή • ν. Θηρασία νότια 2 χλμ από το ακρ. Κίμινο • ν. Νέα Καημένη στα ανατολικά • ν. Θήρα στην Οία ΝΑ του όρμου Αρμούδι • ν. Θήρα ανατολικά της νήσου στο Καμάρι • ν. Θήρα ΝΑ της νήσου στην Περίσσα	152B 18/3/88
		1088B 29/12/95
		923B 27/8/98
		1083B 16/10/98
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	• Νότια Μονεμβασιάς, κόλπος Επιδαύρου Λιμήρας • Νότια ακρ. Ψηφιά, κόλπος Επιδαύρου Λιμήρας • Βόρεια Λακωνικού κόλπου από Τρινηζά μέχρι Κοκκινιά • Στο Γύθειο νότια της ν. Κρανιάς • Στο Λακωνικό κόλπο από Γλυφάδα Λιμνη έως Συκιά • ΝΔ Αγιόκαμψου από Β. Γλαρόνια έως ν. Μονόπετρο	855B 12/8/98
ΛΑΡΙΣΗΣ		40B 21/1/02
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	• ανατολ. Περιοχής Παναγιά • ανατολ. Ν. Κολοκυθάς έως ΝΔ ακρ. Βαγί • Βόρεια κόλπου Μιράμπελου και δυτικά περιοχής Ελληνικά • ΒΑ όρμου Χάρκωμα μέχρι την άκρα Πόντα • Νοτιοδυτικά Αγ. Φωτιάς • Νότια της Αγ. Φωτιάς στη ν. Φωτιά • Ανατολικά του όρμου Ιεράπετρας	388B 28/5/93
		923B 27/8/98
		2114B 6/12/99
ΛΕΣΒΟΥ	• Νότια της Μήθυμνας από Πέτρωμα έως Πέτρα • Νότια της νήσου από ακρ. Κοπέλλα έως όρμο Μερσίνα • Νότια της Μυτιλήνης από ακρ. Μέλισσα έως άκρα Χαβιάρόπετρα • Στον όρμο Ερεσού από Παγύς έως Σκάλα Ερεσού	40B 21/1/02
ΛΕΥΚΑΔΟΣ	• ν. Μεγανήσι όρμος Μπάλο • ν. Κάλαμος νότια του όρμου Βαθό • ν. Κάλαμος ΒΑ του ακρ. Κεφαλή • ν. Κάλαμος ΒΑ του ορμ. Γερολιμώνα από Πετρολαγκάδα έως Πευκούς	388B 28/5/93
		1088B 29/12/95

ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	- Μικρό αδέλφι - Τσουγκριάκι	388B 28/5/93
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	- κόλπος Βόλου βόρεια του ακρ. Αγκίστρι - Πυθού Παγασητικού κόλπου - ΝΔ Αγιοκάμπου από Β. Γλαρόνια έως ν. Μονόπετρο - κόλπος Καλαμάτας - παραλία Μπούκα (Ρωμανός, Πύλος) - όρμος Βοϊδοκοιλιά (Πύλος) - Μεσσην. Κόλπος από εκβολή ρεμ. Τζανέ (Καλόρεμα) έως Χελωναριάς Κοτρώνη ν. Βενέτικο - βραχονησίδες Πετροκάραβο ή Αυγό - Λιμανάκια στην είσοδο του όρμου Ναυαρίνου (Πύλος)	1088B 29/12/95 923B 27/8/98 388B 28/5/93 923B 27/8/98 855B 12/8/98
ΠΕΡΙΑΣ	ΒΑ της Λεπτοκαρυάς	923B 27/8/98
ΠΡΕΒΕΖΗΣ	- Αγ. Σπυρίδων Πάργας - ορμ. Πάργας σε νησιδα πλησίον ν. Παναγιάς - Παντοκράτωρ Πρεβέζης - δυτικά ακρ. Κεληθιό πλησίον ορμ. Πάργας - ΝΑ ορμ. Πάργας στη ν. Αγ. Νικόλαος	1088B 29/12/95 1056B 22/11/96
ΡΕΘΥΜΝΗΣ	- ακρ. Κορακιάς 1,5 χλμ. δυτικά του Πανόρμου - Δυτικά περιοχής Γιαννιού και νότια περιοχής Ελληνικό Ρέμα - Δυτικά ακρ. Κακομούρη πλησίον ορμ. Πλακιά - Στον όρμο Πλακιά - Άκρα Κόρακας	388B 28/5/93 1088B 29/12/95 923B 27/8/98
ΦΩΚΙΔΑΣ	ακρ. Μόρνος έως ορμ. Μοναστηρακιού	1088B 29/12/95
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	- χερσ. Σιθωνίας από ακρ. Δρέπανο έως ακρ. Αρμενιστής - βόρεια ακρ. Λαιμός έως πλσίον ακρ. Ψευδόκαβος - βόρεια ακρ. Τσιχλή έως ακρ. Καμένος - ανατολικά ακρ. Αλιωνάκι έως ορμ. Αγ. Νικολάου - νότια ακρ. Αγ. Νικολάου έως Ξερομαζώματα - νότια κόλπου Κασσάνδρειας στη ν. Κέλυφο - νότια ακρ. Κάστρο θέση Καλόγρια - όρμος Κύψας Θερμαϊκού κόλπου - βόρεια όρμου Κύψας Θερμαϊκού κόλπου	152B 18/3/88 1088B 29/12/95
ΧΑΝΙΩΝ	- ορμ. Μεγάλου Σράκου έως ορμ. Αφράτων - Αγ. Μαρίνα - Βόρεια πλευρά ν. Θεοδοροπούλα - Ανατολικά της ν. Γαυδοπούλα - Δυτικά λιμένα Χανίων από Πελεκαιπίνα έως ν. Λαζαρέττα - Ανατολικά όρμου Σφακίων στη Χώρα Σφακίων - Ανατολικά όρμου Κριού Χαλίκια - Δυτικά ακρ. Τρόχαλο στη ν. Πλακιάκι - Δυτικά της θέσης Τηγάνι στην Παλαιόχωρα - Όρμος Καλαθά - Όρμος Κισσάμου δυτικά της άκρας Καβονήσι - Όρμος Καλαθά (επέκταση)	388B 28/5/93 1088B 29/12/95 923B 27/8/98 1083B 16/10/98
ΧΙΟΥ	ν. Χίος νότια του λιμανιού στο Κοντάρι Λευκωνιά	1088B 29/12/95

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΟΛΙΤΕΣΤΙΚΩΝ ΔΕΛΤΙΩΝ ΤΟΥ ΚΑΡΤΙΝΙΟΥ ΤΑΙ ΑΝΙ ΤΟ
 ΔΕΛΤΙΟ 1

Α. Δελτίο μετρήσεων για την ανάλυση των μετρήσεων, που γίνεται
 — στην περίπτωση που ο φορέας είναι ο ίδιος ο φορέας, σύμφωνα με
 την παράγραφο 4 της παρούσας.

2. Στοιχεία σχετικά με την ανάλυση των μετρήσεων, σύμφωνα με την
 παράγραφο 4 της παρούσας, που γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 4 της
 παρούσας.

3. Στοιχεία σχετικά με την ανάλυση των μετρήσεων, σύμφωνα με την
 παράγραφο 4 της παρούσας, που γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 4 της
 παρούσας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9

4. Στοιχεία σχετικά με την ανάλυση των μετρήσεων, σύμφωνα με την
 παράγραφο 4 της παρούσας, που γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 4 της
 παρούσας.

5. Στοιχεία σχετικά με την ανάλυση των μετρήσεων, σύμφωνα με την
 παράγραφο 4 της παρούσας, που γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 4 της
 παρούσας.

6. Στοιχεία σχετικά με την ανάλυση των μετρήσεων, σύμφωνα με την
 παράγραφο 4 της παρούσας, που γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 4 της
 παρούσας.

7. Στοιχεία σχετικά με την ανάλυση των μετρήσεων, σύμφωνα με την
 παράγραφο 4 της παρούσας, που γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 4 της
 παρούσας.

8. Στοιχεία σχετικά με την ανάλυση των μετρήσεων, σύμφωνα με την
 παράγραφο 4 της παρούσας, που γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 4 της
 παρούσας.

9. Στοιχεία σχετικά με την ανάλυση των μετρήσεων, σύμφωνα με την
 παράγραφο 4 της παρούσας, που γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 4 της
 παρούσας.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ
ΑΡΘΡΟ 1

- A. 1. Αρχαιολογικά αντικείμενα ηλικίας άνω των 100 ετών, προερχόμενα από:
- χερσαίες και υποθαλάσσιες ανασκαφές και ανακαλύψεις
  - αρχαιολογικούς χώρους
  - αρχαιολογικές συλλογές
2. Στοιχεία αποτελούντα αναπόσπαστο τμήμα καλλιτεχνικών, ιστορικών ή θρησκευτικών μνημείων και προερχόμενα από το διαμελισμό τους ηλικίας άνω των 100 ετών
3. Ζωγραφικοί πίνακες και σχέδια που έχουν γίνει εξ ολοκλήρου με το χέρι, σε οποιοδήποτε υπόστρωμα και με οποιοδήποτε υλικό
4. Ψηφιδωτά, εκτός εκείνων που εμπίπτουν στις κατηγορίες 1 ή 2 και σχέδια που έχουν γίνει εξ ολοκλήρου με το χέρι, σε οποιοδήποτε υπόστρωμα και με οποιοδήποτε υλικό
5. Πρωτότυπα έργα χαρακτηριστικής, χαλκογραφίας, μεταξοτυπίας και λιθογραφίας και οι αντίστοιχες πρωτότυπες “μήτρες” καθώς και οι πρωτότυπες αφίσες
6. Πρωτότυπα έργα αγαματοποιίας ή γλυπτικής και αντίγραφα που έχουν φιλοτεχνηθεί με την ίδια μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε για το πρωτότυπο εκτός των υπαγομένων στην κατηγορία 1
7. Φωτογραφίες, ταινίες και τα αρνητικά τους
8. Αρχέτυπα και χειρόγραφα, καθώς και γεωγραφικοί χάρτες και παρτιτούρες, μεμονωμένα ή σε συλλογή
9. Βιβλία ηλικίας άνω των 100 ετών μεμονωμένα ή σε συλλογή
10. Εντυποι γεωγραφικοί χάρτες ηλικίας άνω των 200 ετών

Αρχαία πάσης φύσεως, που περιέχουν στοιχεία ηλικίας άνω των 50 ετών σε οποιοδήποτε υπόστρωμα

12. (α) Συλλογές και δείγματα προερχόμενα από συλλογές ζωολογίας, βοτανικής, ορυκτολογίας ή ανατομίας

(β) Συλλογές που παρουσιάσουν ιστορικό, παλαιοντολογικό, εθνογραφικό ή νομισματικό ενδιαφέρον

13. Μεταφορικά μέσα ηλικίας άνω των 75 ετών

14. Άλλα είδη παλαιοπωλείου, μη υπαγόμενα στις κατηγορίες Α1 έως Α13

(α) ηλικίας μεταξύ 50 και 100 ετών:

— παιχνίδια

— είδη υαλουργίας

— είδη χρυσοχοΐας

— έπιπλα και είδη επιπλώσεως

— όργανα και συσκευές οπτικής, φωτογραφίας ή κινηματογραφίας

— μουσικά όργανα

— ωρολογοποιία

— τεχνουργήματα από ξύλο

— προϊόντα κεραμεικής

— είδη επίστρωσης

— χαρτιά τοιχοστρωσίας

— όπλα

(β) ηλικίας άνω των 100 ετών

Τα πολιτιστικά αγαθά που ανήκουν στις κατηγορίες Α1 έως Α 14 καλύπτονται από τον παρόντα κανονισμό μόνον αν η αξία τους είναι ίση ή μεγαλύτερη από τα κατώτατα όρια που ορίζονται στο σημείο Β.

Β. Κατώτατα όρια που ισχύουν για ορισμένες κατηγορίες του σημείου Α (σε Ecu)

ΑΞΙΕΣ: Ο (μηδέν)

- 1 (Αρχαιολογικά αντικείμενα)
- 2 (Αντικείμενα προερχόμενα από διαμελισμό μνημείων)
- 8 (Αρχέτυπα και χειρόγραφα)
- 11 (Αρχεία)

15 000

- 4 (Ψηφιδωτά και σχέδια)
- 5 (Έργα χαρακτηριστικής)
- 7 (Φωτογραφίες)
- 10 (Έντυποι γεωγραφικοί χάρτες)

50 000

- 6 (Έργα αγαλματοποιίας)
- 9 (Βιβλία)
- 12 (Συλλογές)
- 13 (Μεταφορικά μέσα)
- 14 (Λοιπά αντικείμενα)

150000

- 3 (Πίνακες ζωγραφικής)

Η ημερομηνία για τη μετατροπή σε εθνικό νόμισμα των περιλαμβανομένων στο παράρτημα αξιών που εκφράζονται σε Ecu είναι η 1η Ιανουαρίου 1993.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10

Αριθμός και διακριτικά Παραχωρηθέντων Πλοίων

A	4 πλαστικά τύπου OLYMPIC D-44 [A/Λ 01-01]
B	3 μεταλλικά τύπου ABEKING [A/Λ 16-118]
Γ	5 πλαστικά τύπου OLYMPIC L65/74 [A/Λ 20-24]
Δ	1 μεταλλικό τύπου EUROPATROL 250 [A/Λ 50]